

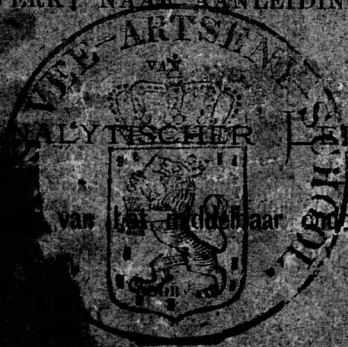
OVERZICHT

DEL

VOORNAAMSTE INLANDSCHE

PLANTENSOORTEN EN FAMILIËN,

BEWERKT NAAR AANLEIDING

W. E. J. TJEENK WILLINK,

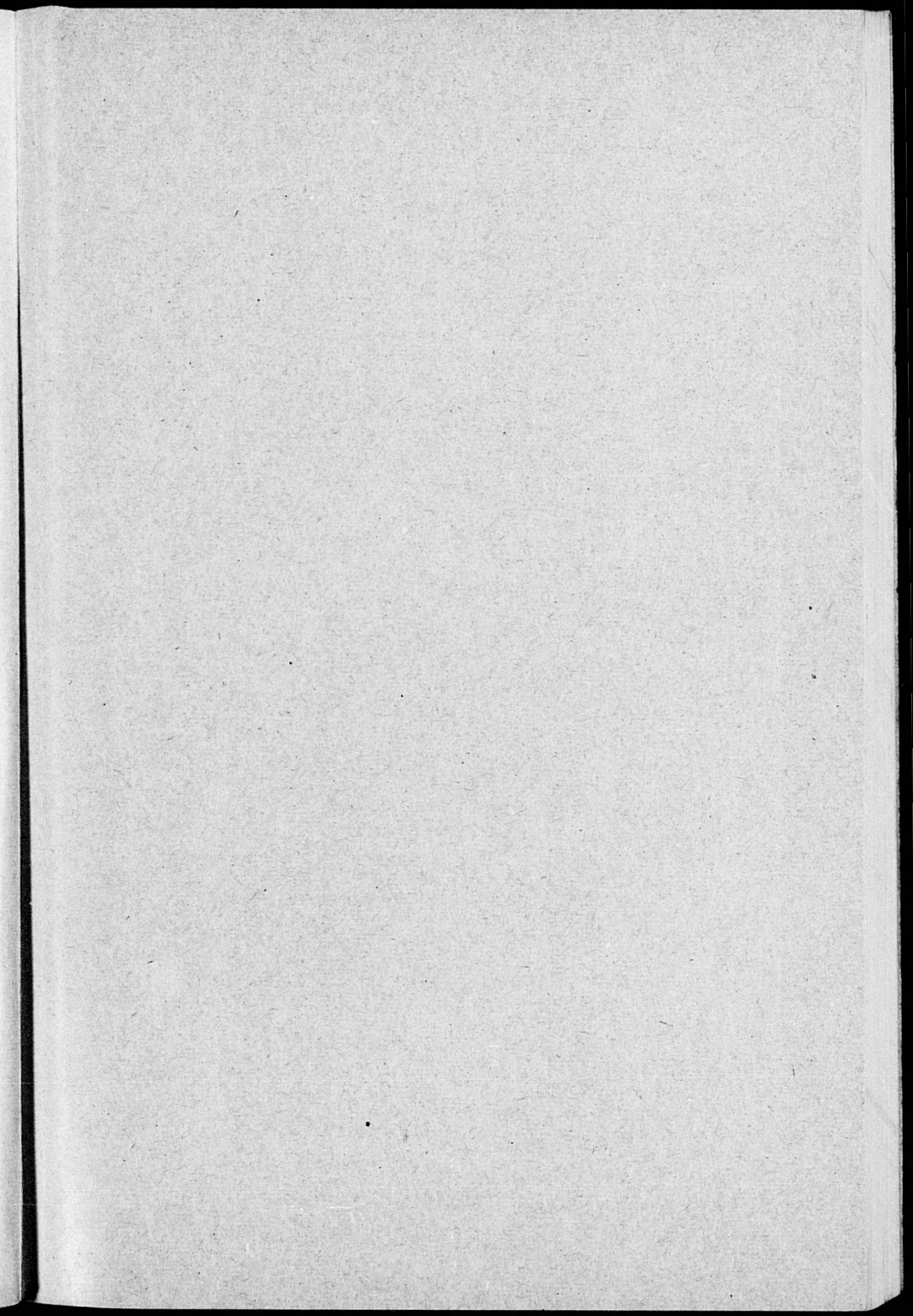
Docent aan de Vrije Geneeskundige School te Utrecht.

DERDE DRUK.

ZWOLLE,
W. E. J. TJEENK WILLINK.
1888.

Pris f 1.90

ct.
A

P

RIKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0362 8546

Dec

R. oct 2524^A

OVERZICHT

DER

VOORNAAMSTE INLANDSCHE

PLANTENSOORTEN EN FAMILIËN,

BEWERKT NAAR AANLEIDING

VAN

En: 209^a

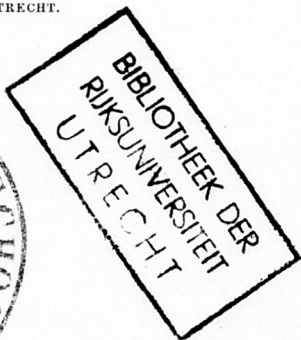
LEUNIS „ANALYTISCHER LEITFADEN,”

ten dienste van het middelbaar onderwijs

DOOR

L. J. VAN DER HARST,

Leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool te UTRECHT.

W. E. J. TJEENK WILLINK.

1883.

de
di
tot
pl
ee
de

lee
de
wa
lee
dez
ges
ver

De
ook
kon
van
heb
A
ma
alge
in
prof

VOORWOORD BIJ DEN EERSTEN DRUK.

Tot voor korten tijd bestond er, ondanks de vele handleidingen tot het beoefenen der plantenkunde, een door velen dringend gevoelde behoefte aan een leidraad, die, ingericht ten gebruike bij het Middelbaar Onderwijs, meer bepaald kon dienen tot het bepalen der inlandsche plantenvormen. Immers, hoewel de studie der plantenkunde, even zoo goed als die der dierkunde met het oog op de ontwikkeling een vergelijkende dient te zijn, zoo is het toch zonder twijfel duidelijk, dat daarbij de kennis der voornaamste plantengeslachten en soorten niet mag verwaarloosd worden.

Wanneer in het eerste jaar de uitwendige deelen der plant behandeld zijn en de leerling, door vergelijking, een duidelijk begrip van den grondvorm en de wijzigingen der organen verkregen heeft, wanneer hij daarbij in hoofdtrekken de verrichtingen, waartoe die organen bestemd zijn, en de wijze waarop zij die vervullen, heeft leeren kennen, dan zal het hem in het vervolg gemakkelijk zijn door middel van deze gegevens eenige planten te leeren determineeren, iets wat, met behulp eener geschikte handleiding, tevens de studie der plantenkunde zal veraangenamen en het vergelijken niet uitsluit.

Dit overzicht zal dus ook kunnen dienen tot toepassing van het eenmaal geleerde. De Analytischer Leitfaden van Leunis gaf mij de aanleiding tot de bewerking, maar ook niet veel meer. Een enkele blik zal duidelijk doen zien dat er wel overeenkomst, maar ook veel verschil in de behandeling bestaat. Wat aangaat het gebruik van scherpe en toch niet al te wetenschappelijke onderscheidingskenmerken, hierin heb ik getracht zijn voetspoor te volgen.

Acht gevende op het doel van deze handleiding, heb ik op verre na niet alle, maar alleen de voornaamste planten opgenomen, d. w. z. die, welke, als meer algemeen voorkomend, het eerst de aandacht trekken en dus ook het gemakkelijkst in handen komen van hen, van wie de meesten toch geen kruidkundigen van professie zullen worden.

Misschien maakt men de opmerking dat door het gebruik van het kunstmatige stelsel de onderlinge verwantschap der planten aan de leerlingen minder duidelijk wordt gemaakt, maar vooreerst is de docent daar om hen op die verwantschap te wijzen, ten andere geeft dit stelsel zeker de eenvoudigste onderscheidingen aan de hand, en verder is voor het eindexamen nog altijd de kennis van het stelsel van Linnaeus een vereischte, een kennis, die zeker niet beter dan door oefening op deze wijze kan verkregen worden.

Wat overigens de methode van indeeling en behandeling betreft, deze is te eenvoudig dan dat nadere aanwijzingen noodzakelijk zouden zijn. Achter iedere klasse volgen de daartoe behoorende geslachten met een korte onderscheiding en beschrijving der meest algemeen voorkomende soorten, terwijl bij sommige geslachten, voor den vorm van enkele deelen, naar de ophelderende figuren verwezen wordt.

Moge het doel bijval vinden en deze proeve eenigermate als geslaagd worden beschouwd.

UTRECHT, Nov. 1870.

v. d. H.

VOORWOORD BIJ DEN TWEEDEN DRUK.

Aan het in 1870 geschrevene behoef ik niet veel toe te voegen. De vergelijking der beide uitgaven zal enkele verschillen doen zien, die evenwel in hoofdzaak hier op neêrkomen, dat ik een paar soorten, in de eerste uitgave niet opgenomen, in de tweede beschreven heb en dat ik, door het aangeven van den klemtoon, getracht heb het uitspreken der namen te vergemakkelijken. Overigens is, behalve het aanbrengen der noodige verbeteringen, niet veel veranderd. Dat het mij aangenaam is, door de noodzakelijkheid eener tweede uitgave, mijn wensch, aan het slot van mijn voorwoord in 1870 uitgesproken, vervuld te zien, behoeft geen betoog.

UTRECHT, Juli 1877.

v. d. H.

VOORWOORD BIJ DEN DERDEN DRUK.

Een enkel woord tot inleiding van dezen derden druk acht ik noodig.

De inrichting van het „Overzicht” is dezelfde gebleven, alhoewel enkele aangebrachte veranderingen merkbaar zullen zijn.

Zoo heb ik o. a. aan het hoofd der bladzijden de namen der klassen geplaatst, opdat het opzoeken gemakkelijker zoude worden en eveneens heb ik in de tabellen, welke dienen moeten tot het determineeren der geslachten, achter de geslachtsnamen een nummer geplaatst, hetwelk overeenstemt met dat, waaronder de verschillende soorten van het geslacht beschreven worden.

De klasse III, orde 2, heb ik door het opnemen van eenige meerdere grassen uitgebreid, evenals ook elders nog enkele planten, in de beide vorige uitgaven ontbrekende, opgenomen zijn.

De uitgever heeft voorts getracht het formaat zoo te kiezen, dat het boekje beter dan vroeger tijdens excursies te gebruiken zal zijn.

UTRECHT, Nov. 1882.

V. D. H.

I
scha
kun
over
plan
wor

D
afde
een

M

mat

B

verg

der

leven

W

schil

voor

kome

is,

elkar

stelse

Of

verdi

lijkhe

zijn

plant

volstr

Bij

in e

schille

gaan

De

v. i

Door het groote aantal plantensoorten, dat volgens de laatste schattingen ruim 100,000 bedraagt, is het, om een overzicht te kunnen verkrijgen, noodzakelijk om de planten, volgens met elkander overeenkomende kenmerken, in groepen te brengen, zoodat iedere plant gemakkelijk hare plaats in eene daarvan kan aangewezen worden.

Deze groepen kunnen volgens andere hoofdkenmerken in grootere afdeelingen gebracht worden en zoo ontstaat datgene wat men een plantenstelsel (systeem) noemt.

Men onderscheidt tweeërlei stelsels, nl.: natuurlijke en kunstmatige.

Bij een natuurlijk stelsel berust de indeeling in groepen op de vergelijking van de eigenschappen der meest verschillende deelen der plant, eigenschappen welke in verband staan met het geheele leven en de ontwikkeling der gewassen.

Wordt daarentegen bij het vormen van groepen alleen het verschil in eigenschappen van één of slechts weinige deelen op den voorgrond gesteld, zoodat vele planten in één groep te zamen komen alleen omdat één harer organen gelijksoortig ontwikkeld is, hetgeen niet buitensluit dat zij overigens hemelsbreed van elkander kunnen verschillen, dan noemt men een zoo gevormd stelsel: kunstmatig.

Ofschoon dus ontegenzeggelijk een natuurlijk stelsel de voorkeur verdient boven een kunstmatig, zoo is evenwel de groote moeielijkheid hierin gelegen, dat een natuurlijk stelsel nooit volledig zijn kan indien niet alle plantenvormen bekend, of de bekende planten niet nauwkeurig onderzocht zijn, en dit is tot heden toe volstrekt niet het geval.

Bij een goed kunstmatig stelsel zal men een plant gemakkelijk in een der groepen kunnen brengen, daar het lichter is de verschillende wijzigingen van een enkel deel der gewassen na te gaan, dan van al de verschijnselen welke zij aanbieden.

De voornaamste der natuurlijke stelsels zijn die van B. de Jus-

sieu en van zijn neef A. L. de Jussieu (1789), Reichenbach, Oken, Agarth, v. Martius, Endlicher en vooral dat van de Candolle (1813), hetwelk, als bevattende de gemakkelijkste verdeelingen, ook veelal gevolgd wordt.

Al deze stelsels zijn nu in hoofd- en deze weder in onderafdeelingen gesplitst, die dan ieder weder een aantal plantenfamilies omvatten. (Onder plantenfamilie verstaat men een vereeniging van geslachten die onderling een natuurlijke verwantschap bezitten, doordien zij in hoofdeigenschappen, vooral van bloem en vrucht, overeenkomen.)

Het stelsel van de Candolle omvatte oorspronkelijk 194 families, welk aantal evenwel bij het vermeerderen der plantenkennis meer uitgebreid is moeten worden. 122 families zijn op onzen bodem vertegenwoordigd.

STELSEL VAN DE CANDOLLE.

A. Planten met duidelijke voortplantingswerktuigen (meeldraden of stampers), zichtbaar bloeiende of Phanerogamen.

I. Planten met twee zaadlobben (Dicotyledoneae).

a. Bodembloemigen (Thalamiflorae),

d. i. bloembladen vrij en met de meeldraden op den bloembodem ¹⁾ ingeplant.

Families b. v. Ranunculachtigen. Kruisbloemigen enz.

b. Kelkbloemigen (Calyciflorae),

d. i. bloemkroon met vrije bloembladen of éénbladig, met de meeldraden op den kelk ²⁾ ingeplant.

Families b. v. Vlinderbloemigen. Appelachtigen. Samengesteldbloemigen enz.

c. Kroonbloemigen (Corolliflorae),

d. i. bloemkroon meestal éénbladig en de meeldraden met de bloemkroon verbonden.

Families b. v. Lipbloemigen. Leeuwenbekachtigen. Bernageachtigen.

d. Eénmanteligen (Monochlamydeae),

d. i. bij welke geen afzonderlijken kelk en bloemkroon maar een bloemdek wordt aangetroffen.

Met afzonderlijken kelk en bloemkroon.

¹⁾ De bloembodem is hier vlak of gewelfd.

²⁾ Eigenlijk op den rand van den bekervormig uitgeholden bloembodem.

Familiën b. v. Netelachtigen. Wilgen. Wolfsmelkachtigen.

II. Planten met één zaadlob (Monocotyledoneae).

Familiën b. v. Lelieachtigen. Narcisachtigen. Aronskelken enz.

B. Planten met geheel afwijkende of tot nog toe onbekende voortplantingswerktuigen. Bedektbloeiende of Cryptogamen ¹⁾.

b. v. Varens. Mossen. Wieren enz.

Onder de vele kunstmatige stelsels, waaronder die van Cesalpinus (1583), Morison (1680), Rivinus (1690), Tournefort (1700) en anderen te noemen zijn, bekleedt dat van Linnæus een eerste plaats en wel hoofdzakelijk omdat, hoewel in sommige opzichten afwijkingen plaats vinden, toch enkele zijner groepen met geheele plantenfamiliën overeenstemmen.

Dit stelsel, dat in 1735 het licht zag, berust geheel op den aard der geslachtswerktuigen en wordt daarom ook geslachts- of sexueelstelsel genoemd.

De hoofdafdeelingen bestaan uit 24 klassen, de eerste 23 komen overeen met de Phanerogamen van de Candolle, de 24e omvat de Cryptogamen. De zichtbaarbloeiende zijn verdeeld naar het aanwezig zijn van twee- of éénslachtige bloemen, het aantal, den stand, het al of niet vergroeid zijn der helmdraden of helmknoppen en het vergroeid zijn der meeldraden met den stamper.

Men kan van dit stelsel volgens de tabel op blad. 4 gemakkelijk een overzicht verkrijgen.

Om de groepen nog nauwer te omgrenzen heeft Linnæus zijne klassen nog in z. g. orden verdeeld, die ten deele berusten op het aantal stampers (liever stijlen of stempels), ten deele op den aard der vrucht, op het aantal, de inplanting en vergroeiing der meeldraden en op het verschil in geslacht der bloemen.

De orden worden dus gevormd:

α. Naar het aantal stijlen (stampers of stempels) bij de 1e tot de 13e klasse.

1 ^e orde met één stijl.	Monogynia (éénstijligen).
2 ^e » » twee stijlen	Digynia (tweestijligen).
3 ^e » » drie »	Trigynia (driestijligen).
4 ^e » » vier »	Tetragynia (vierstijligen).
5 ^e » » vijf »	Pentagynia (vijfstijligen).
6 ^e » » zes »	Hexagynia (zesstijligen).
7 ^e » » zeven »	Heptagynia (zevenstijligen).
8 ^e » » acht »	Octagynia (achtstijligen).

¹⁾ Tegenwoordig noemt men deze afdeling liever Sporeplanten, terwijl de Phanerogamen met den naam van Zaadplanten aangeduid worden.

STEESEL VAN LINNÆUS.

A. Planten met duidelijke voortplantingswerktuigen (stampers en meeldraden) Phanerogamen.

1 meeldraad:	Eénhelmigen	1 ^e klasse.	Monandria.
2 meeldraden:	Tweehelmigen	2 ^e »	Diandria.
3 »	Driehelmigen	3 ^e »	Triandria.
4 »	Vierhelmigen	4 ^e »	Tetrandria.
5 »	Vijfhelmigen	5 ^e »	Pentandria.
6 »	Zeshelmigen	6 ^e »	Hexandria.
7 »	Zevenhelmigen	7 ^e »	Heptandria.
8 »	Achthelmigen	8 ^e »	Octandria.
9 »	Negenhelmigen	9 ^e »	Enneandria.
10 »	Tienhelmigen	10 ^e »	Decandria.
12—19 »	Twaalfhelmigen	11 ^e »	Dodecandria.
Volgens het getal.	Volgens de plaats.	20 of meer op den kelk ¹⁾ .	Twintighelmigen 12 ^e klasse.
		20 of meer op den bloembodem ¹⁾ .	Veelhelmigen 13 ^e kl.

Volgens getal en bevestiging.

Meeldraden niet met elkander vergroeid.

Meeldraden vrij van den stamper.

Met tweeslachtige bloemen.

(Stampers en meeldraden in dezelfde bloem.)

Volgens de lengte.	2 lange en twee korte meeldraden.	Tweemachtigen	14 ^e klasse.	Didymia.	
	4 lange en twee korte meeldraden.	Viermachtigen	15 ^e »	Tetradynamia.	
Helmknoppen verbonden.	Helmknoppen verbonden.	tot een bundel.	Eénbroederigen	16 ^e klasse.	Monadelphia.
		tot twee bundels.	Tweebroederigen	17 ^e »	Diadelphia.
		tot meer dan 2 bundels.	Veelbroederigen	18 ^e »	Polyadelphia.
Meeldraden met den stamper vergroeid.	Meeldraden met elkander vergroeid.	Meeldraden met den stamper vergroeid.	Saamhelmigen	19 ^e klasse.	Syngenesia.
		Mannelijke en vrouwelijke bloemen op één plant.	Stijlhelmigen	20 ^e klasse.	Gynandria.
		Mann. en vrouw. bloemen op twee verschill. planten.	Eénhuizigen	21 ^e klasse.	Monoeicia.
Meeldraden met elkander vergroeid.	Meeldraden met elkander vergroeid.	Mann, vrouw. en tweeslachtige bloemen op één of meer individu's gemengd voorkomende.	Tweehuizigen	22 ^e »	Dioecia.
		Planten met onduidelijke en geheel van den gewonen vorm afwijkende voortplantingswerktuigen (Cryptogamen).	Veelteligen	23 ^e »	Polygamia.

B. Planten met onduidelijke en geheel van den gewonen vorm afwijkende voortplantingswerktuigen (Cryptogamen).

¹⁾ Zie noot 1 en 2 pag 2.

- 9^e orde met negen stijlen. Enneagynia (negenstijligen).
 10^e » » tien » Decagynia (tienstijligen).
 11^e » » twaalf » Dodecagynia (twaalfstijligen).
 13^e » » meer dan 12 Polygynia (veelstijligen).

Ten gevolge der veranderlijkheid, die men somtijds opmerkt in het aantal stijlen, is men dikwerf gewoon boven de 5e of 6e orde reeds van veelstijligen te spreken.

De 12e en 13e klasse (Icosandria en Polyandria) worden enkele malen slechts in 3 orden verdeeld, nl.:

- 1e. Eénstijligen (Monogynia).
 2e. 2—5 stijligen (Di-Pentagynia).
 3e. 10—meerstijligen (Deca-Polygynia).

b. Naar den aard of den bouw der vrucht.

- 14e klasse. { vier vruchtjes in den kelk. 1e orde Gymnospermia.
 { Naaktzadigen ¹⁾.
 { vrucht één enkele doosvrucht. 2e orde Angiosper-
 { mia. Bedektzadigen.
 15e klasse. { vruchtje (hauwtje) omstreeks { 1e orde Siliculosa.
 { even lang als breed. { Hauwtjesdragenden.
 { vrucht (hauw) veel langer { 2e orde Siliculosa.
 { dan breed. { Hauwdragenden.

c. Naar het aantal, de plaatsing en vergroeiing der meeldraden.

α. Naar aantal en plaatsing, bij de 16^e tot en met de 18^e klasse. Hier dragen de orden in dezelfde opvolging de namen der klassen 3—13, b. v. 1^e orde Triandria (driehelmigen).

2e » Tetrandria (vierhelmigen) enz.

β. Naar aantal, plaatsing en vergroeiing, bij de 21e en 22e klasse, waar de orden in dezelfde opvolging de namen dragen kunnen der 1e tot de 13e en der 16e tot de 18e klasse.

d. Naar het verschil in geslacht der bloemen in één zelfde bloemhoofdje, bij de 19e klasse.

- De enkele bloempjes
 zonder afzonderlijk om-
 huusel. { Schijf- en straalbloempjes beide tweeslachtig.
 { 1e orde Aequalis. Gelijkslachtigen.
 { Schijfbloemen tweeslachtig. Straalbloemen
 { vrouwelijk. 2e orde Superflua. Overtollig saamhelmigen.
 { Schijfbloemen tweeslachtig. Straalbloemen
 { geslachtl. 3^e orde Frustranea. Vruchteloos saamhelmigen.
 { Schijfbloemen mannelijk of tweeslachtig maar onvruchtbaar.
 { Straalbl. vr. 4^e orde Neccesaria. Noodzakelijk saamhelmigen.

¹⁾ Omdat Linnaeus de vierdubbele splitvrucht voor een verzameling van vier naakte zaden aanzag.

De enkele bloemen } Schijf- en straalbloemen tweeslachtig
ieder door een afzonderlijk } 5^e orde Segregata. Gescheiden saamhalmigen.
omhulsel omgeven.

Wat de 23^e en 24^e klasse betreft, daarvan is de eerste vervallen en worden de planten in een der andere klassen, overeenkomstig het aantal en den stand der meeldraden in de tweeslachtige bloemen, geplaatst.

De 24^e klasse werd door Linnaeus verdeeld in 4 orden, welke verdeling evenwel later geheel en al gewijzigd is.

1^e Varens (Filices). 2^e Mossen (Musci). 3^e Wieren (Algae). 4^e Zwammen (Fungi).

Wegens de eenvoudigheid en de vrij scherpe afbakening der klassen, waaraan zich de omstandigheid paart dat tot nog toe alle planten in een der afdeelingen konden gebracht worden, wordt nog altijd een veelvuldig gebruik van het sexueele stelsel gemaakt.

Dit belet echter niet dat er vele punten aan te voeren zijn, die tegen het gebruik er van pleiten, o. a. het scheiden van natuurlijk nauw verwante soorten (b. v. de grassen in 5 verschillende klassen). Voorts vindt men dikwerf afwijkingen in het aantal meeldraden of stampers in verschillende bloemen derzeldte plant, zoodat men meestal meerdere en vooral de eindbloemen moet onderzoeken om tot de kennis van het ware aantal der deelen en zoodoende tot die der klasse, waarin de plant behoort, te geraken.

Toch is het opmerkelijk, dat met enkele klassen van het kunstmatige ook geheele familiën uit het natuurlijke stelsel overeenstemmen. Zoo komen, om slechts eenige voorbeelden aan te halen, overeen

met de	5 ^e klasse,	2 ^e orde	de Schermbloemigen (Umbelliferae).
» »	15 ^e »	1 ^e en 2 ^e »	» » Kruisbloemigen (Cruciferae).
» »	17 ^e »	3 ^e »	» » Vlinderbloemigen (Papilionaceae).
» »	19 ^e »	»	» Samengesteldbloemigen (Compositae).
» »	20 ^e »	1 ^e »	» » de meeste Standelkruiden (Orchideae).

Deze eigenschap nu, benevens de gemakkelijkerheid van toepassing, maakt dat dit stelsel bij het determineeren van planten dikwijls als leidraad wordt gekozen.

Wij willen dan ook, dezen leidraad volgende, trachten een overzicht te verkrijgen der voornaamste geslachten en soorten onzer Flora, benevens van hunne hoofdeigenschappen en van die der voornaamste natuurlijke familiën welke zij vormen.

BESCHRIJVING DER VOORNAAMSTE PLANTEN-
GESLACHTEN EN SOORTEN.

Bij de planten met eenigszins veranderlijke geslachtswerktuigen verwijst naar de klasse en orde waartoe de niet veranderde planten of de meeste soorten van één geslacht behooren (ook om enkele geslachten bij de familie te brengen).

De klassen worden dan door romeinsche, de orden door gewone cijfers aangegeven.

De n^{os}. achter de geslachtsnamen stemmen overeen met het nummer waaronder de soorten beschreven worden.

1e KLASSE. MONANDRIA. EENHELMIGEN.

Planten met één meeldraad.

1e Orde. Monogynia. Eénstijligen,
met één stijl.

Stengel van bladen voorzien, niet op de knoopen ingesnoerd.	}	Bladen lijn-lancetvormig en, even als de bloemen, in kransen geplaatst. (Waterplanten) <i>Hippúris</i> . Lidsteng. (n ^o . 1.) Zie fig. 1.
		Bladen handvormig of gelobd, afwisselend. (Landplanten) <i>Alchemilla</i> . Leeuwenklauw. IV. 1.

Stengel zonder eigenlijke bladen, vleezig en ingesnoerd; op zoute gronden. *Salicornia* Kraalkruid. II. 1.

1. *Hippúris*. fam. Lidstengachtigen (Hippurideae).

Hippuris vulgáris. Gewone Lidsteng, is de eenige inlandsche soort van dit geslacht en is te kennen aan haren drijvenden stengel met 4—12, in een krans geplaatste, lijnvormige bladen. Hare bloemen zijn klein en bestaan slechts uit een klein vliezig bloemdek, één meeldraad en een éénhokkigen eierstok. Een overblijvende plant in staande wateren, die van Mei tot Augustus bloeit.

IIe KLASSE. DIANDRIA. TWEEHELMIGEN.

Planten met twee vrije meeldraden.

1e Orde. Monogynia. Eénstijligen,
met één stijl.

Boomen of	{	Bladen gevind; bloem zonder kelk of bloemkroon;
Struiken.		vrucht gevleugeld. <i>Fráxinus</i> . Esch. (n ^o . 1.)

Boomen of Struiken.	Bladen enkel- voudig; bloemkroon vierspletig.	} vru ^{ch} t saprijk; meeldraden uit de bloemkroon te voorschijn komend; bladen lancetvormig. Ligústrum. Liguster. (n ^o . 2.) vru ^{ch} t droog; meeldraden binnen de bloemkroon ingesloten; bladen meestal eirond-hartvormig. Syringa. Sering. (n ^o . 3.)		
			Geen eigenlijken stengel; blaadjes rondachtig, op het water drijvend. Lémna. Eendekroos. (n ^o . 4.)	
Kruiden.	} Stengel ingesnoerd, zonder bladen. Salicórnia. Kraalkruid. (n ^o . 5.)	} Op den bodem der kelk vier vruchtjes. <i>Lycopus</i> . <i>Verbéna</i> , <i>Sálvia</i> . XIV. 1.		
			} Met bladen.	} Bloemkroon bijna radvormig, vierspletig. Verónica. Eereprijs. (n ^o . 6.) Zie fig. 2.

2e Orde. Digynia. Tweestijligen,
met twee stijlen.

- Grassen. Aartjes driebloemig; de twee onderste bloempjes onvrucht-
baar. *Anthoxánthum*. Reukgras. III. 2.
Zie fig. 5.
- Kruiden. Bloemen met een groen, acht—tienslippig bloemdek.
Alchemilla. Leeuwenklauw. IV. 1.
- Boomen. Bloemen tot rolronde katjes vereenigd; tweehuisige planten.
Salix. Wilg. XXII.

1e Orde. Monogynia.

1. *Fráxinus*. — fam. Olijfachtigen (Oleáceae).

Fraxinus excélsior. Gewone Esch.

Een vrij hooge boom, met zwarte bladknoppen en 3 tot 6 parige,
oneven gevinde bladen; blaadjes fijn gezaagd. Bloeit in April en
Mei. Meestal zijn vele der bloemen éénslachtig; vrucht gevleugeld.

2. Ligústrum. fam. = n°. 1.

Ligustrum vulgáre. Gewone Liguster.

Bladen langwerpig-lancetvormig. Bloemen in dichte trossen aan het einde der takken geplaatst, wit gekleurd; bloeit in Juni en Juli. Bessen zwart; komt meestal gekweekt voor.

3. Syrínga. fam. = n°. 1.

Syringa vulgáris. Gewone Sering.

Een heester met vorksgewijze verdeelde takken. Bladen met hartvormige basis, eirond, toegespitst. Bloemen in dichte trossen, wit of lila gekleurd; bloeit in April en Mei. Afkomstig uit Perzië, wordt deze plant algemeen als sierplant in tuinen gekweekt.

4. Lémna. Eendekroos. 5 inl. soorten, familie Kroosachtigen. (Lemnáceae.)

Lemna mínor. Klein Eendekroos. Zeer algemeen. Het doet zich voor als bestaande schijnbaar uit kleine ronde blaadjes, die van één enkel, met een wortelmutsje bedekt worteltje voorzien zijn en vrij in het water rondrijven. Bloeit in April en Mei met zeer kleine, uiterst teedere bloempjes. Bij de eveneens veelvuldig voorkomende *Lemna trisúlca* (Peterseliekroos) zijn de bladvormige stengeltjes lancetvormig, kruisgewijze geplaatst en ondergedoken. Door sommigen worden de Eendekroossoorten tot de éénhuizige planten gerekend.

5. Salicórnia. Kraalkruid. Zeekraal. 2 inl. soorten, familie Melden (Chenopodiáceae).

Salicornia herbácea. Kruidachtige Zeekraal. Stengel kruidachtig en saprijk, zonder eigenlijke bladen, van afstand tot afstand ingesnoerd. Bloeit in September en October. Op zilte gronden.

6. Verónica. Eereprijs. 20 inl. soorten, familie Leeuwenbekachtigen (Antirrhíneae).

Gemakkelijk te kennen aan hare vierspletige, bijna stervormige, symmetrische, veelal blauwe bloemkroon en aan hare tweehokkige, met kleppen openspringende doosvruchtjes.

Stengel rolrond. Bladen kort gesteeld, ovaal, stomp gezaagd. Plant overblijvend. Bloeit van Mei—Augustus.

1. Veronica Beccabúnga. Beek-Eereprijs; Beekpunge.

Stengel stompkantig. Bladen ongesteeld, lancetvormig, fijn getand of gaafrandig. Plant overblijvend. Bloeit van Mei—September.

2. Veronica Anagállis. Water-Eereprijs.

Bloemen in de
bladen-kephanten.

Stengel kaal; planten in de
nabijheid van het water;
doosvruchtjes kogelrond.
Bloemen tot losse trossen
vereinigd.

- Bloemen tot losse trossen vereenigd.
- Bloemen in de oksels der bladen gepaakt.
- Stengel behaard.
Lanplanken.
- Stengel van 2 *rijen haren* voorzien. Bladen lang-eivormig, gekarteld-gezaagd. Vruchstelen langer dan de doosvrucht. Plant overblijvend. Bloeit van April—Juni. Algemeen op grasvelden.
3. *Veronica Chamædrijs*. Gamander-Eereprijs.
- Stengel *overal* behaard. Bladen langwerpig, gekarteld-gezaagd. Vruchstelen korter dan de doosvrucht. Plant overblijvend. Bloeit van Juni—September.
4. *Veronica officinális*. Echte Eereprijs.
- Doosvruchten *breed cirkelrond*, uitgesneden. Bladen gekarteld-gezaagd, hartvormig, de bovenste lancetvormig. Stengel eerst liggend, later opstijgend. Plant éénjarig. Bloeit van April—September.
5. *Veronica agréstis*. Veld-Eereprijs.
- Doosvrucht *kogelvormig*. Bladen rondachtig-hartvormig, 3—5 tot 7lobbig. Stengel liggend. Plant éénjarig. Bloeit van Mei—Juni.
6. *Veronica hедераefólia*. Klimopbladige Eereprijs.
- Bladen eirond-langwerpig, eenigszins gekarteld. Zaden vlak. Plant overblijvend. Bloeit van April—September.
7. *Veronica serpyllifólia*. Thymbbladige Eereprijs.
- Bladen handdeelig met 3 of 5 lobben, de alleronderste ongedeeld. Zaden aan de eene zijde een weinig uitgehold. Plant éénjarig. Bloeit van April—September.
8. *Veronica triphyllos*. Driebladige Eereprijs.
- Bladen vindeelig, de alleronderste ongedeeld eivormig. Plant éénjarig. Bloeit in April en Mei.
9. *Veronica vérna*. Voorjaars-Eereprijs.
- Bladen hart-eivormig, gekarteld, de bovenste lancetvormig, gaafrandig. Plant éénjarig. Bloeit van Maart—Augustus.
10. *Veronica arvénsis*. Akker-Eereprijs.
- Vruchsteeftjes even lang of langer dan de kelk, rechtopstaande.
- Vruchsteeftjes korter dan de kelk, rechtop en eenigszins zijwaarts staande.
- Bloemen in trossen aan het einde der stengels of takken.

7. Gratifolia. Genadekruid. Eén inl. soort, fam. = n°. 6.*Gratiola officinális.* Genadekruid.

Stengel hol; bladen kruisgewijze staande, lancetvormig, van boven gezaagd, stengelomvattend. Kelk 5deelig, met twee schutbladjes. Bloemkroon met lange, eenigszins kantige buis en tweelippigen zoom. 2 vruchtbare en 2 onvruchtbare meeldraden. Vrucht een tweehokkige, met kleppen openspringende doosvrucht. Bloemen vuilrood, in de oksels der bladen alleenstaande. Plant overblijvend. Bloeit in Juli en Augustus; op heigrond.

IIIe KLASSE. TRIANDRIA, DRIEHELMIGEN.

Planten met drie vrije meeldraden.

Een der gewichtigste klassen die namelijk, behalve eenige andere, de familiën der Cypergrassen (valsche grassen) en der Grassen omvat. Deze laatste familie wordt gevormd door een tal van planten, die door hun uiterlijk en hunne later te behandelen kenmerken duidelijk te herkennen zijn en die, gezellig bijeen groeiende, een groot gedeelte van de aarde bedekken. Zij zijn door hunne zetmeel (en kleefstof) bevattende zaden niet alleen een hoofdvoedsel voor menschen en dieren, maar dienen ook tot het bereiden van vele stoffen z. a. bier, brandewijn, enz. Ook de meeste buitenlandsche suiker (Rietsuiker) wordt gewonnen uit een grassoort, het suikerriet.

1e. Orde. Monogynia, Eénstijligen,
met één stijl.

Kruiden.	}	6 deelig
bloemdek.	Met een
gekleurd
kelk en 5
handige
bloemkroon.	Stijl met drie bloembladachtige stempels. Slippen van het bloemdek afwisselend teruggeslagen.	Iris. Lisch. (n°. 1.)
				Stijl draadvormig, met drie van boven verbreedde stempels. De slippen van het bloemdek alle recht opstaande.	Crócus. Saffraan. (n°. 2.)
				Bloembuis bultig; kelkzoom zonder tanden, onder de bloemkroon een ringvormige verdikking vormende, die na het bloeien in een harig zaadpluis overgaat. Bladen (der inlandsche soorten) gevind of vinspletig.	Valeriána. Valeriaan. (n°. 3.) Zie fig. 5.

Kruiden.

Met kleinen
kelk en 5 handige
bloemkroon.

Bloembuis niet bultig, kelkzoom zeer klein en van tandjes voorzien, gedurende het bloeien weinig in het oog vallend, later met de vrucht overblijvend. Bladen spadel- of tongvormig, stengel vorksgewijze vertakt.

Valerianélla. Veldsla. (n°. 4.)

Bloemen in twee rijen geplaatst en tot aartjes vereenigd, die te zamen een scherm vormen, dat van een soort van omwindsel voorzien is.

Cypérus. Cypergras. (n°. 5.)

Grasachtige planten.

Bloemen rondom den
bloemsteel dakpansgewijze
bedekkend.

Het bloemdek bestaat uit borstels, die over de schutbladjes heenreiken en na het uitbloeien een witte wol vormen. *Erióphorum*. Wollegras. (n°. 6.)

Het bloemdek ontbreekt of bestaat uit borstels met rugwaarts gerichte stekels bedekt. Stijl zonder geleding met den eierstok verbonden, afvallend.

Scírpus. Bies. (n°. 7.)

Stijl aan de basis verbreed, met een geleding aan den eierstok verbonden.

Heliócharis. Waterbies. (n°. 8.)

De bloemen vormen een samengestelde aar. De afzonderlijke aartjes bezitten geen kelkkafjes en staan alle naar één zijde gericht.

Nárdus. Borstelgras. (n°. 9.) Zie fig. 6.

2e Orde. Digynia, Tweestijligen,

met twee stijlen.

Echte grassen. Bloemen door kafjes omgeven.

I. Met twee meeldraden.

Anthoxánthum. Reukgras. (n°. 10.)

II. Met drie meeldraden.

A. Aartjes ongesteeld, alle op de inhammen van een bloemsteel geplaatst, een eindstandige aar vormende.

α. Telkens slechts één aartje in iederen inham van den bloemsteel.

1. Aartjes platgedrukt en met de smalle (rug)zijde naar den

bloemsteel toegekeerd. Ieder aartje, behalve het bovenste, is slechts door één kelkkafje geschut.

Lólium. Raygras. (n°. 11.) Zie fig. 7.

2. Aartjes eveneens platgedrukt, maar met de breede zijde naar den bloemsteel gekeerd. Aan ieder aartje 2 kelkkafjes.

a. Kelkkafjes eirond of eirond-lancetvormig, duidelijk gekield. Aartjes 3 of meerbloemig, de bovenste bloempjes meestal mannelijk.

Triticum. Tarwe. (n°. 12.) Zie fig. 8.

b. Kelkkafjes smal-priemvormig; aartjes 2bloemig, met het beginsel eener 3e bloem; onderste kroonkafje van een kafnaald voorzien.

Secale. Rogge. (n°. 13.)

β. Telkens 3 aartjes bij elkaar in één inham van den bloemsteel. Aartjes éénbloemig, met het beginsel eener tweede bloem; kelkkafjes smaller dan de kroonkafjes.

Hordeum. Gerst. (n°. 14.)

B. Aartjes gesteeld (dikwerf zeer kort gesteeld).

a. Aartjes éénbloemig, (dikwijls met het beginsel van één bovenste en 2 onderste bloempjes).

Aartjes aan hun voet omgeven door een krans van stijve borstels.

Setaria. Naalbaar. (n°. 15.) Zie fig. 10.

Met 3 kelkkafjes, waarvan het onderste korter dan de 2 andere is; twee kroonkafjes. Bloeit met een losse pluim.

Panicum. Panikgras. (n°. 16.)

Met 4 kelkkafjes, de 2 binnenste schubvormig; kroonkafjes glanzig; pluim aarvormig of vertakt.

Phalaris. Kanariegras. (n°. 17.)

Met twee gewimperde, meer of min saamgegroeide kelkkafjes en slechts één kroonkafje; stijl lang; stempel uit den top van het aartje te voorschijn komend. Pluim aarvormig.

Alopecurus. Vossenstaart. (n°. 18.)

Met 2 toegespitste vrije kelkkafjes en twee kroonkafjes; stempel en stijl als boven. Pluim aarvormig.

Phleum. Doddegras. (n°. 19.)

Aartjes zijdelings afgeplat; kelkkafjes aan de basis behaard, spits; het onderste kelkkafje grooter dan het bovenste. Pluim uitgespreid.

Agróstis. Struisgras. (n°. 20.)

β. Aartjes met twee of veel bloemen, die meestal tweeslachtig en zelden vergezeld zijn van éénslachtige bloempjes of ledige kafjes (geslachtlooze bloemen).

Zonder
borstel-
achtig
omhul-
sel.

1. Kelkkafjes veel korter dan de aartjes.

a. De onderste bloem der aartjes is mannelijk, de overige zijn tweeslachtig en omgeven door lange zijdeachtige haren.

Phragmites. Rietgras. (n°. 21.)

b. De onderste bloem tweeslachtig. Geen haarachtige aanhangselen. De aartjes door kamvormige schubben van elkaar gescheiden.

Cynosúrus. Kamgras. (n°. 22.)

Onderste kroonkafje bijna cirkelrond, met hartvormigen voet.

Bríza. Trilgras. (n°. 23.) Zie fig. 9.

Aartjes gekromd, tot dichte kluwens vereenigd, alle naar één zijde gericht. *Dáctylis*. Krop-aar. (n°. 24.)

Stempels wijd uitstaande; onder den top van den eierstok vastgehecht. *Brómus*. Dravik. (n°. 25.)

Aartjes 2—8bloemig, ei-lancetvormig, bloempjes zonder kafnaalden; kroonkafjes wollig behaard. *Póa*. Beemdgras. (n°. 26.)

Aartjes 4—11bloemig, meestal lang gestrekt; bloempjes zonder kafnaalden; bladscheeden ten deele of geheel gesloten. (Oeverplanten.)

Glycéria. Vlotgras. (n°. 27.)

Aartjes 2—veelbloemig; bloempjes met of zonder kafnaald; bovenste kroonkafje aan den rand fijn gewimperd; kelkkafjes dikwerf met een vliezigen rand. *Festúca*. Zwenkgras. (n°. 28.)

2. Kelkkafjes groot, de aartjes bijna geheel insluitend.

Aartjes 2bloemig; onderste bloempje mannelijk met lange, knievormig gebogen kafnaald; bovenste bloempje tweeslachtig, zonder of met zeer korte kafnaald.

Arrhenátherum. Havergras. (n°. 29.)

Aartjes 2bloemig; onderste bloempje tweeslachtig, zonder kafnaald; bovenste bloempje mannelijk, met kafnaald.

Hólcus. Zorggras. (n°. 30.)

Aartjes 2 of meerbloemig, meestal overhangend; bloempjes tweeslachtig; onderste kroonkafjes aan den top in tweeën gespleten en voorzien van een lange, gebogene kafnaald.

Avéna. Haver. (n°. 31.)

Aartjes niet door ingesnedene schubben gescheiden.

Onderste kroonkafje niet cirkelrond of ingesneeden.

Aartjes niet gekromd en niet tot kluwens vereenigd.

Stempels dicht bij elkander op den top van den eierstok.

kroon vijfbladig.

m

bl
er
va
tr

(b
bo
vo
bl

án

on
vi

li
M

3^e Orde. Trígynia. Driestijligen,
met drie stijlen.

Kruident met volko-
men bloemen. Bloem-
kroon vijfbladig.

Bloemblaadjes tweespletig, wit; stengel bij de meest alge-
meene soort met een haarlijst. *Stellária*. Sterremuur.

X. 3.

Bloemblaadjes getand; bloemen op lange stelen, tot schermen
vereenigd, wit. Bloemstelen na het bloeien teruggeslagen.

Holòsteum. Heelbeen. (n°. 32.)

Grasachtige planten met een groen, zesdeelig bloemdek. Bloe-
men tot tuilen of speeren vereenigd. *Júncus*. Bloembliet.

VI. 1.

1e orde, *Monogynia*.

1. *Iris*. Eén inl. soort, fam. Lischbloemigen (Irideae).

Iris pseudácorus. Gele Lisch.

Stengel met meerdere gele bloemen en lange zwaardvormige
bladen. De drie binnenste slippen van het bloemdek zijn smaller
en korter dan de bladachtige stempels. Een overblijvende plant, die
van Mei tot Juli aan den rand van slooten bloeiende wordt aange-
troffen.

2. *Crócus*. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Crocus vérnus. Voorjaars *Crocus*.

Bloemdek zesdeelig, gesteund door een ongesneden schutblad
(bloemscheede), geel of violet gekleurd. Stempels 3 in getal, naar
boven bladachtig ingerold, geelrood gekleurd. Bladen smal. roset-
vormig geplaatst. Een overblijvende plant, die in Maart en April
bloeit.

3. *Valeríána*. 3 inl. soorten, fam. Valeriaanachtigen (Valeri-
ánae).

I. Bloemen tweeslachtig; de wortelstok drijft uitloopers, die
onder den grond voortkruipen. Bladen 7—10parig, oneven ge-
vind. Bloeit van Juni—Augustus.

Valeriana officínalis. Gewone Valeriaan.

II. Bloemen tweehuizig; wortelbladen enkelvoudig.

Valeriana dióica. Tweehuizige Valeriaan.

4. *Valerianélla*. 4 inl. soorten, fam. = n°. 3.

Val. olitória. Een éénjarige, vorksgewijze vertakte plant, met
licht blauwe bloemen. De vruchtjes zijn lensvormig. Bloeit in
Mei en Juni. Wordt als veldsla gekweekt.

5. Cypérus. 2 inl. soorten, fam. Halfgrassen (Cyperáceae).

Cyp. flavescens. Geel Cypergras.

Een éénjarige plant met stomp 3 kantigen halm en gele, tot schermen vereenigde aartjes. Bloeit in Augustus en September; op vochtigen grond.

6. Erióphorum. 4 inl. soorten. fam. = n°. 5.

I. Slechts een aar aan den top des stengels.

Eriophorum vaginátum. Scheedevoerend Wollegras.

Halm tot over het midden met bladscheeden bedekt. Overblijvend. Bloeit in Mei en Juni, later een witte wol aan den top dragend. Algemeen op veenbodem.

II. Meerdere aartjes uit den top van den stengel ontspringend.

Eriophorum angustifólium. Smalbladig Wollegras.

Halm bebladerd, bijna rond, bloemstelen glad. Bloeit in April en Mei. Overigens als boven.

7. Scírpus. 12 inl. soorten, fam. = n°. 5.

A. Niet meer dan één bloemaartje aan het einde der stengels of takken; aartje omgeven door twee kleine klepjes.

Scirpus caespitósus. Veenbies.

Een overblijvende plant met een halm die aan zijn voet omgeven is door scheef afgesneden bladscheeden, waarvan de bovenste in een kort blad eindigt. Bloemkafjes bruin en stomp; (de onderste eenigszins puntig). Op veengrond. Bloeit in Mei en Juni.

B. Aartjes alleen of ten getale van twee of meer schijnbaar zijdelings aan den stengel geplaatst (»schijnbaar», omdat het groote schutblad de oorspronkelijk eigenstandige aartjes zijwaarts dringt).

a. Stengel rolrond.

Scirp. lacústris. Mattebies. Meer-Bies.

Een overblijvende plant met grasgroenen stengel, ongeplooid kaffes en 3 stempels op den stijl. Bloeit in Juni en Juli. Aan waterkanten.

b. Stengel driekantig.

Scirp. Polichii (triqueter). Mattebies. Pollich's Bies.

Een overblijvende plant, welke veel met de vorige overeenkomt maar die slechts 2 stempels bezit en waarvan de eene zijde des stengels eenigszins uitgehold is. Bloeit in Juli en Augustus. Aan waterkanten.

c. Aan het einde des stengels staan meerdere aartjes, omgeven door lange vlakke schutblaadjes.

Scirp marítimus. Zeebies.

Een overblijvende plant met driekanten, bebladerden stengel; kafjes met een kafnaald in het midden van den gespleten top.

Op zouten grond; bloeit in Juli en Augustus.

8. Heliócharis, 4 inl. soorten, fam. = n°. 5.

Heliócharis palústris. Moeras-Waterbies.

Een overblijvende plant met kruipenden wortelstok; halm rond; een enkel eindstandig aartje. Onderste kafje het kortst, half stengel omvattend; vruchtjes aan den rand afgerond. 2 stempels; op moerassigen grond, aan slootkanten enz.; bloeit van Juni—Augustus.

9. Nárdus. Eén inl. soort, fam. Grassen (Gramíneae).

Nardus stricta. Borstelgras.

Een overblijvende plant met borstelachtige, stijve, blauwgroene bladen en een aar, waarvan de bloempakjes, zonder kelkkafjes, alle naar één zijde gericht staan.

Op dorren grond; bloeit van Mei—Juli.

2e orde, *Digynia*.

10. Anthoxánthum. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.

Anthox. odorátum. Reukgras.

Een overblijvende plant met langwerpige, dicht aarvormige pluim. Ieder afzonderlijk bloempakje bestaat uit een tweeslachtige bloem met 2 meeldraden, benevens uit 2 looze kroonkafjes (onvruchtbare bloempjes), die van kleine kafnaalden voorzien zijn. Algemeen op weiland; bloeit in Mei en Juni.

11. Lólium, 3 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Overblijvende planten; uit den wortelstok komen bloeiende halmen en bladrossetten zonder halmen te voorschijn.

Lolium perénne. Gewoon Raygras.

Jonge bladen gevouwen. Kelkkafjes korter dan de aartjes; bloempjes zonder of met korte kafnaald.

Vrij algemeen; bloeit van Juni—October.

B. Eénjarige planten; uit den wortelstok ontspringen niets dan bloemdragende stengels.

Lolium temuléntum. Dolik; bedwelmend Raygras.

Halm stijf-rechtopstaande, kelkkafjes langer dan de aartjes; bloemen met kortere of langere kafnaalden.

Vergiftig; tusschen koren; bloeit in Juni en Juli.

12. Triticum, 7 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Gekweekte soorten.

Aartjes gezwollen; kelkkafjes eirond.

a. Kelkkafjes alleen aan hun top scherp toegevouwen; aar vierkantig.

Tritic. vulgare. Gewone tarwe.

Een één- of tweejarige plant, die als zomer- en wintertarwe algemeen verbouwd wordt; bloeit in Juni en Juli (zomertarwe).

b. Kelkkafjes over hunne geheele lengte toegevouwen.

Tritic. turgidum. Reuzentarwe.

Een één- of tweejarige plant met veel grootere aren dan de vorige soort. Wordt hier en daar verbouwd; bloeit in Juni en Juli.

B. Wilde soorten.

Aartjes niet gezwollen; kelkkafjes lancet- of lijnvormig; overblijvende planten met een kruipenden wortelstok en vlakke, aan hun top niet in een stekeltje eindigende bladen.

a. Bladen dicht bezet met korte, stekelige haren; kelkkafjes met 5—7 nerven.

Tritic. acutum. Spitse tarwe.

Aan zeeduinen; bloeit in Juni en Juli.

b. Bladen van slechts weinige stekeltjes voorzien.

a. Bladen alleen aan de bovenvlakte ruw; wortelstok kruipend; kelkkafje lancetvormig, 5nervig, toegespitst.

Triticum répens. Kruipende Tarwe. Kweek.

Een overblijvende plant op bouwland; bloeit in Juni en Juli.

β. Bladen aan beide vlakten ruw behaard; wortel vezelig; kelkkafjes 4—7nervig; onderste kroonkafjes met lange kafnaalden.

Triticum caninum. Hond's Tarwe.

Een overblijvende plant in bosschen en op beschaduwde plaatsen; bloeit in Juni en Juli.

13. Secále. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.

Sec. cereale. Gewone Rogge.

Een één- of tweejarige plant met ruwe blauwgroene bladen, platgedrukte aren en bloempjes met lange kafnaalden.

Gekweekt; bloeit in Mei.

14. Hórdeum, 6 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Gekweekte soorten.

Eénbloemige aartjes in zes rijen tot een vierkante aar vereenigd. Aartjes alle tweeslachtig.

Hordeum vulgare. Gewone Gerst.

Een één- of tweejarige plant, bloeit in Juni en Juli.

B. Wilde soorten.

Van iedere 3 aartjes is alleen het middelste tweeslachtig, de twee buitenste zijn mannelijk of geslachteloos. Alle bloempjes van kafnaalden voorzien.

α. De kelkkafjes van het middelste aartje zijn lijn-lancetvormig, gewimperd; die der buitenste aartjes zijn borstelvormig.

Hordeum murinum. Muizegerst.

Een éénjarige plant; algemeen aan wegen; bloeit in Juli en Augustus.

β. Alle kelkkafjes borstelvormig.

Hordeum secalinum (pratense). Roggegras.

Weidegerst.

Een overblijvende plant op weidegrond; bloeit in Juni en Juli.

15. Setária, 3 inlandsche soorten, fam. = n°. 9.

Set. glauca. Gele Naalbaar.

Een éénjarige plant met aarvormige bloempluimen. Onder de aartjes bevinden zich talrijke getande borstels; de kroonkafjes der tweeslachtige bloempjes zijn dwars gerimpeld.

Op zandgrond; bloeit in Juli en Augustus.

16. Pánicum, 3 inl. soorten, fam. = n°. 9.

Panicum Crus Gállii. Hanepoot. Hoendergiest.

Een éénjarige plant met aartjes, die lijnvormige, op verschillende hoogte uit den stengel ontspringende aren vormen.

Op zandigen bouwgrond; bloeit in Juli en Augustus.

17. Phálaris, 2 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Plum wijd uitstaande. Kelkkafjes niet gevleugeld.

Phalaris arundinacea. Rietachtig Kanariegras.

Overblijvende plant aan waterkanten; bloeit in Juni en Juli.

B. Plum aarvormig, kelkkafjes gevleugeld.

Phalaris canariensis. Gewoon Kanariezaad.

Eenjarige plant, verbouwd en verwilderd; bloeit in Juli en Augustus.

18. Alopecúrus, 5 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Stengel niet of slechts aan den voet gebogen. Kelkkafjes tot op het midden met elkander vergroeid, sterk gewimperd; Kroonkafjes van duidelijke nerven en een lange kafnaafd voorzien; Aartjes ten getale van 4—6 op steeltjes zittende.

Alopecurus pratensis. Botkruid.

Een overblijvende plant; op weiland; bloeit in Mei en Juni.

B. Stengel meermalen knievormig gebogen. Aartjes 2 of 4 in getal op steeltjes vereenigd.

Alopecurus geniculatus. Geknikte Vossestaart.

Een éénjarige plant met vezelige wortels. Op vochtig weiland; bloeit van Mei—Augustus.

Aarvormige pluim aan beide uiteinden toegespitst. *Alopecurus agréstitis*. Akker Vossestaart. Een éénjarige plant met bontje aartjes. Op bouwland; bloeit in Juni en Juli.

19. Phléum, 3 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Aarvormige pluim stomp cilindrisch.

Phleum pratense. Timothygras.

Een overblijvende plant op weiland en langs wegen; bloeit in Juni en Juli.

B. Aarvormige pluim toegespitst, kelkkafjes lancetvormig.

Phleum arenarium. Zand Doddegras.

Een éénjarige plant op schrale zandgronden; bloeit in Mei en Juni.

20. Agróstis, 5 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Alle bladen vlak.

a. Tongetje stomp en zeer kort.

Agrostis vulgaris. Gewoon Struisgras.

Een overblijvende plant op weiland, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

b. Tongetje lang.

Agrostis álba. Wit Struisgras.

Een overblijvende plant op bouw- en weiland, vochtige zandgronden, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

B. Onderste bladen saamgevouwen, borstelig; halmtakken ruw; kafaald onder het midden van het kroonkafje ontspringend.

Agrostis canina. Hond's Struisgras.

Een overblijvende plant op vochtige zandgronden; bloeit in Juni en Juli.

21. Phragmites. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.*Phragmit. communis*. Rietgras, Riet, Dekriet.

Een overblijvende forsche plant met lange lancetvormige bladen en rosse of paarse bloempluimen, die na het bloeien naar één zijde overhangen. Aartjes met 5—7 bloemen.

Aan waterkanten; bloeit in Augustus en September.

22. Cynosúrus. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.*Cynosurus cristatus*. Kamgras.

Een overblijvende plant met 3—5bloemige, alle naar één zijde gerichte en door een sterk gevind schutblad ondersteunde aartjes.

Op weilanden; bloeit in Juni en Juli.

23. Bríza. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.*Briza média*. Trilgras. Ruitertjes.

Een overblijvende plant met hartvormige, platgedrukte, 5—9-bloemige aartjes, die op lange steeltjes zitten en te zamen een pluim vormen. Op weiland; bloeit van Mei—Juli.

24. Dáctylis. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.*Dactylis glomerata*. Kropaar.

Een overblijvende plant met platgedrukte aartjes, die ieder uit 4—5 bloempjes bestaan en, tot dichte kluwens vereenigd, een eenzijdige pluim vormen.

Algemeen; bloeit van Mei—Augustus.

25. Brómus, 12 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Aartjes naar voren smaller toeloopend.

I. Het onderste kelkkafje bezit 3—5, het bovenste 5 of meer nerven. Het bovenste kroonkafje is aan den rand stijfharig.

a. Na het bloeien zijn de onderste kroonkafjes met de randen ineengerold.

Bromus secálinus. Rogge-Dravik; Drep.

Een tweejarige plant met onbehaarde bladscheeden; armbloemige, ovale aartjes en somtijds gedraaide kafnaalden.

Niet zeldzaam op bouwgrond; bloeit van Juni—Augustus.

b. De onderste kroonkafjes zijn na het bloeien niet ineengerold.

a. De onderste takken der bloempluim ter halve lengte van deze; kafnaalden fijn, zoo lang als de kroonkafjes; stengel geheel kaal; bladen zachtharig.

Bromus arvénsis. Akker-Dravik.

Een éénjarige, vrij algemeene plant; bloeit in Juni en Juli.

β. De onderste takken der bloempluim zijn vrij ongelijk in lengte, en vormen halve kransen om den stengel, die aan zijn top fluweelachtig behaard is; kafnaalden korter dan de kroonkafjes; aartjes zachtharig.

Bromus móllis. Zachte Dravik.

Een tweejarige, vrij algemeene grassoort; bloeit in Mei en Juni.

II. Het onderste kroonkafje bezit één nerv, het bovenste 3 nerven. De bovenste kroonkafjes zijn aan den rand zachtharig.

Bromus inérmis. Ongewapende Dravik.

Bladen en bladscheeden kaal; onderste kroonkafje zonder of met een zeer korte kafnaald.

Een overblijvende plant op weiland, aan wegen enz.; bloeit in Juni en Juli.

B. Aartjes naar voren breeder uitlopend, met lange kafnaalden.

Bloempluim naar alle zijden gelijkmatig ontwikkeld; takken ruw, overhangend; kafnaalden langer dan de kroonkafjes.

Bromus stérilis. Schrale Dravik.

Een éénjarige plant; bloeit van Mei—Augustus.

26. Póa, 7 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Wortel vezelig, ten minste zonder lange uitloopers.

I. De takken der bloempluim staan óf afzonderlijk óf ten getale van twee bijeen.

Poa ánnua. Klein Beemdgras.

Een éénjarige plant met eenigszins platgedrukten stengel en eenzijdig ontwikkelde pluim. Algemeen; bloeit bijna het geheele jaar.

II. De onderste takken der bloempluim staan ten getale van 5 bijeen.

De stengel en de eenigszins saamedrukte bladscheeden zijn ruw. Bindseltje langwerpig; pluim wijduitstaande.

Poa triviális. Ruwachtig Beemdgras.

Een overblijvende plant, die algemeen wordt aangetroffen; bloeit in Juni en Juli.

B. Wortelstok kruipend, met lange uitloopers.

Stengels en bladscheeden glad; de bovenste bladscheeden veel langer dan het blad. Bindseltjes kort en stomp; pluim wijduitstaande; onderste kroonkafjes wollig, met 5 sterke nerven.

Poa praténsis. Veld-Beemdgras.

Een overblijvende algemeene plant; bloeit in Juni en Juli.

27 Glycéria, 5 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Onderste pluimtakken meestal 2 aan 2 geplaatst, tijdens het bloeien een rechten hoek met de as makende; aartjes met 7—11 bloempjes.

Glyceria fluitans. Drijvend Vlotgras.

Een overblijvende plant aan waterkanten, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

B. Pluim met talrijke, veelvuldig vertakte zijassen, die naar alle zijden uitstaan.

Glyceria spectábilis. Fraai Vlotgras.

Een overblijvende plant aan waterkanten, enz.; bloeit in Juni en Juli.

28. Festúca, 9 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Pluimtakken sterk verdikt; halm tot boven aan met bladscheeden bezet.

Festuca Myúrus. Muizestaart.

Een een- of tweejarige plant, op muren en zandgronden; bloeit in Mei en Juni.

B. Pluimtakken gewoon.

α. Tongetje tweeoorig.

1. Alle bladen borstelvormig.

Festuca ovína. Schaaps-Zwenkgras.

Een overblijvende plant op zandgronden; bloeit van Mei—Juli.

2. Onderste bladen borstelvormig; halmstandige bladen vlak; wortel vezelig.

Festuca duriúscula. Hard Zwenkgras.

Een overblijvende plant op zandgronden; bloeit in Mei en Juni.

β. Tongetje niet tweeoorig.

Alle bladen vlak, pluimtakken ruw, twee aan twee ontspringend; de kortere pluimtakken dragen slechts één, de langere van 3—4 aartjes.

Festuca elátior. Hoog Zwenkgras.

Een overblijvende plant op weidegronden, bloeit in Juni en Juli.

29. Arrhenátherum, 1 inl. soort, fam. = n°. 9.

Arrhenatherum elátius. Hoog Havergras.

Een overblijvende plant, met lijn lancetvormige bladen en gedurende het bloeien wijd uitstaande pluim met slappe takken.

Op weilanden, enz.; bloeit van Mei—Augustus.

30. Hólcus, 2 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Wortel vezelig; kafnaald van de mannelijke bloempjes niet of slechts zeer weinig buiten de kelkkafjes uitstekend.

Holcus lanátus. Wollig Zorggras; Meelraai.

Een overblijvende plant op weiland, aan wegen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

B. Wortelstok kruipend; kafnaald der mannelijke bloempjes ver buiten de kelkkafjes uitstekend.

Holcus móllis. Zacht Zorggras.

Een overblijvende plant in bosschen en op heigrond; bloeit van Juni—Augustus.

31. Avéna, 6 inl. soorten, fam. = n°. 9.

A. Planten éénjarig; aartjes overhangend; kelkkafjes met 5—9 nerven.

Bloempluim gelijkmatig ontwikkeld; aartjes meestal met twee bloempjes; kelkkafjes langer dan de bloemen, die kaal zijn en waarvan de bovenste geen kafnaald draagt.

Avéna satíva. Gewone Haver; bloeit in Juli en Augustus.

B. Planten overblijvend; aartjes rechtopstaande; kelkkafjes met één—drie nerven. Bladen lijnvormig, vlak, aan beide zijden zacht-harig; onderste bloem met een kafnaald.

Avéna pubéscens. Zachtharige Haver. Op zand- en heigrond; bloeit in Mei en Juni.

3e Orde *Trigynia*.

32. Hólósteum. Eén inl. soort, fam. Muurachtigen (Alsíneae).

Hol. umbellátum. Schermbloemig Heelbeen.

Een éénjarige plant met langwerpige wortelbladen, enkelvoudigen stengel, schermvormig vereenigde bloemen met gekartelde bloembladen, en doosvruchten, die met 6 tanden openspringen. Wisselt af met 4 of 5 meeldraden en 4 of 5 stijlen.

Aan bouwland; bloeit van Maart tot Juni.

IVe KLASSE. TETRANDRIA. VIERHELMIGEN. Met 4 vrije meeldraden.1^e Orde. Monogynia. Met een stijl.

<p>Boomen of struiken.</p>	<p>Meeldraden op een vleezige schijf ingeplant, die het 2—4hokkig vruchtbeginsel omgeeft.</p>	<p><i>Evonymus</i>. Papennuts. V. 1. <i>Rhámnus</i>. Wegedoorn. V. 1. Córnuș. Kornoelje. (n°. 1.)</p>
<p>Bloemen tot dichte hoofjes of aren verenigd.</p>	<p>Bloembodem verlengd-kegelvormig, met stijve, stekende schutblaadjes (strooschubjes) tusschen de bloemen. Stengel en bladen stekelig. Dipsacus. Kaardebol. (n°. 2.) Zie fig. 44.</p>	<p>Bloembodem vlak of gewelfd, behaard of slechts van zachte, borstelvormige strooschubjes voorzien. Scabiósa. Schurftkruid. (n°. 3.) Bladen oneven gevind, met gesteelde, gezaagde, grijsgroene blaadjes, Sanguisórba. Sorbenkruid. (n°. 4.) Bladen oningesneden. (Zelden vindeelig.)</p>
<p>Bloemen noch tot dichte hoofjes noch tot aren verenigd.</p>	<p>Bloemen volkomen; bloemkroon éénbladig.</p>	<p>Plantágo. Weegbree. (n°. 5.) Bladen tegenovergesteld, zelden in 3tallige kransen; bloemkroon klok-trechtersvormig. <i>Gentiána</i>. Gentaan. V. 2. Bloemkroon vlak, radvormig, met korte bloembuis. Gálium. Kleefkruid. (n°. 6.) Bladen tot kransen verenigd. Bloemkroon 6tandig. Sherárdia. Sherardie. (n°. 7.) trechter- of klokvormig. Kelkzoom ontbrekend of zeer kort. Aspérula. Ruwkruid. (n°. 8.)</p>
<p>Bloemen onvolkomen (alleen van een bloemdek voorzien.)</p>	<p>Bloemdek wit, vierdeelig, radvormig; bladen hartvormig. Majánthemum. Dalkruid. (n°. 9.) Bloemdek groen, 8spletig; bladen handlobbig-niervormig of wigvormig-hand-spletig. Alchemilla. Leeuweklauw. (n°. 10.)</p>	<p></p>

Kruiden.

2^e Orde. Digynia. Met twee stijlen.

Boomen of struiken met gevleugelde vruchtjes; bloemen vóór de bladen verschijnend. *Ulmus*. Olm of Iep. V. 2.

Kruiden. { Zonder bladen. Stengel draadvormig, zich om andere planten windend en daarop woekerend. *Cuscuta*. Warkruid V. 2.
Met bladen. Stengel niet windend; bloemkroon klok-trechtervormig. *Gentiána*. Gentiaan V. 2.

4e Orde. Tetragynia. Met vier stijlen.

Struiken met altijd groene, leerachtige bladen, die langs den rand van stekels voorzien zijn. *Ilex*. Hulst. (n°. 11.)

Kruiden; bloemen met een vierbladig of vierdeelig bloemdek, tot aren vereenigd; drijvende of ondergedokene waterplanten.

Potamogéton. Fonteinkruid. (n°. 12.) Zie fig. 12.

1e Orde. *Monogynia*.

1. **Córnus**, 2 inl. soorten, fam. Kornoeljeachtigen (Córneae).

Corn. sanguinea. Roode Kornoelje.

Een struik met roode takken, tegenovergestelde, eironde, puntige bladen, witte, tot bijschirmen vereenigde bloemen en zwarte, tweehokkige steenvruchten.

In bosschen; bloeit in Juni.

De andere soort, *Cornus mas*, met roode eetbare vruchten en gele bloemen, wordt veelvuldig aangekweekt.

2. **Dípsacus**, 2 inl. soorten, fam. Kaardachtigen (Dipsáceae).

Dipsacus sylvestris. Veld-kaardebol.

Een één- of tweejarige plant met stekeligen stengel, ongesteelde, aan hun voet samengegroeide, eveneens met stekeltjes gewapende bladen en paarse bloemen, die tot een verlengd bloemhoofdje vereenigd zijn, dat door lange, scherppgetande blaadjes omgeven is.

Vrij algemeen; bloeit in Juli en Augustus.

Gekweekt wordt enkele malen *Dipsacus Fullónum*, waarvan de stekelige bloemhoofdjes worden aangewend tot het uitkammen (kaarden) der wol.

3. **Scabiósa**, 3 inl. soorten, fam. = n°. 2.

I. Bloembodem behaard, zonder strooschubjes.

Bladen meerendeels vindeelig.

Scabiosa arvensis (*Knautia arvensis*). Akker-Schurftkruid.

Een overblijvende plant, die grijsachtig groen behaard is, met paarse bloemen. Op bouwgrond; bloeit in Juli en Augustus.

II. Bloembodem met strooschubjes.

A. Bladen ongedeeld.

Scabiosa Succisa (*Succisa pratensis*). Veld-Schurftkruid.

Een overblijvende plant met paarse of blauwe bloemen.

Op vochtig weiland en in bosschen; bloeit in Augustus en September.

B. Bladen meer of minder sterk gedeeld.

Scabiosa Columbária. Duiven-Schurftkruid.

Een overblijvende plant op droge, zonnige grasgronden; bloeit, met blauwe of roodblauwe bloempjes, van Juli—September.

4. Sanguisórba. Eén inl. soort, fam. Pimpernelachtigen (*Sanguisórbeae*).

Sang. officinális. Gewoon Sorbenkruid.

Een overblijvende plant met grijsgroene bladen en bruinroode, tot dichte aren vereenigde bloempjes. Op vochtigen veengrond; bloeit in Juni en Juli.

5. Plantágo, 5 inl. soorten, fam. Weegbreeachtigen (*Plantagíneae*).

A. Bladen bijna gaaf.

a. Bladen eirond of ovaal; bloemsteel niet diep gevoord.

1. Bladen duidelijk gesteeld; bloemsteel ongeveer zoolang als de bladen; aar langer dan de bloemsteel.

Plantago májor. Groote Weegbree; Wegebladen

Een overblijvende plant; algemeen op zandgronden; bloeit van Juli—October.

2. Bladschijf in den bladsteel overgaande; bloemsteel langer dan de bladen; aar korter dan de bloemsteel; bladen dicht en kort behaard.

Plantago média. Ruige Weegbree.

Een overblijvende, algemeen voorkomende plant; bloeit van Mei—Juli.

b. Bladen lancetvormig; bloemsteel sterk gevoord.

Plantago lanceolata. Lancetbladige Weegbree.

Een overblijvende, algemeen voorkomende plant; bloeit van April—September.

B. Bladen vindeelig.

Plantago Corónopus. Vindeelige Weegbree.

Hertshoorn.

Een éénjarige plant; aan zee-kusten en op zanderige gronden; bloeit in Juli en Augustus.

6. Gálium, 11 inl. soorten, fam. Sterbladigen (*Stellátae*).

A. Bloemen zwavelgeel.

1. Blaadjes langwerpig, in viertallige kransen; bloemen in de oksels der bladen.

Galium Cruciáta. Kruisbladig Walstroo.

Een overblijvende plant; op begroeide plaatsen; bloeit van April—Juni.

2. Blaadjes in 6—12tallige kransen; bloemen tot rijke pluimen vereenigd, welriekend. *Galium vérum*. Echt Walstroo.

Een overblijvende plant op zandgrond (vooral in duinen); bloeit van Juni—October.

B. Bloemen wit.

1. Planten overblijvend, met een langen wortelstok.

α. Stengel niet stekelig, opstijgend; bladen in achtallige kransen; bloempluim sterk vertakt; vruchtsteeltjes horizontaal uitstaande.

Galium Mollúgo. Zacht Walstroo.

Aan wegen; bloeit van Mei—Augustus.

β. Stengel ruw, rechtopstaande; bladen in viertallige kransen; bloemen tot een losse pluim vereenigd.

Galium palústre. Moeras-Walstroo.

Aan slootkanten; bloeit van Mei—Juli.

2. Planten éénjarig, met een dunnen wortel.

Bladen stekelig, in 6—8tallige kransen; vruchtsteeltjes recht-opstaande; vruchtjes met haakvormig gekromde borsteljes bezet.

Galium Aparine. Kleefkruid.

Aan heggen en in bosschen; bloeit van Juni—October.

7. Sherárdia. Eén inl. soort, fam. = n°. 6.

Sherardia arvénsis. Akker-Sherardie.

Een één- of tweejarige plant met ruwen, vierkanten, sterk vertakten stengel, bladen die tot 6 of 8tallige kransen vereenigd zijn en kleine, lichtpaarse bloempjes, die telkens ten getale van 4 of 8 door een omwindseltje gesteund worden.

Niet zeldzaam op bouwgrond; bloeit in Mei en Juni.

8. Aspérula, 3 inl. soorten, fam. = n°. 6.

Asperula odoráta. Lieve vrouwen bedstroo.

Een overblijvend plantje met witte, tot een samengesteld bij-scherm vereenigde bloemen, lancetvormige, in 6—8tallige kransen bijeenstaande bladen en vierkanten stengel; verspreidt bij het drogen een aangename geur. In bosschen; niet zeer algemeen; bloeit in Mei en Juni.

9. Majánthemum. Eén inl. soort, fam. Aspergeachtigen (*Asparagineae*).

Majanthemum bifólium. Tweebladig Dalkruid.

Een overblijvende plant, met slechts twee, afwisselend geplaatste, gesteelde, hartvormige bladen, witte bloemen en roode bessen.

In bosschen; bloeit in Mei en Juni.

10. Alchemilla, 2 inl. soorten, fam. Pimpernelachtigen (Sanguisorbeae).

A. Bloemen aan den top der stengels tot dichte tuilen vereenigd; bladen niervormig-handlobbig. *Alchemilla vulgaris*. Gemeene Leeuweklauw; Vrouwenmantel.

Een overblijvende plant met groene bloempjes. Aan boschkanten; bloeit van Mei—Juli.

B. Bloemen in dichte kluwens aan de wigvormige, driespletige bladen tegenovergesteld.

Alchemilla arvensis. Akker-Leeuweklauw.

Een éénjarige plant met geelgroene bloempjes; op bouwland; bloeit van Mei—Augustus.

4e Orde. *Tetragynia*.

11. Ilex. Eén inl. soort, fam. Hulstachtigen (Aquifoliaceae).

Ilex Aquifolium. Hulst.

Een altijd groene heester met scherp gedoornde, leerachtige, glinsterende bladen, witte, in den oksel der bladen geplaatste bloemen en roode steenvruchten met 3 pitten.

In bosschen en gekweekt; bloeit in Mei.

12. Potamogeton, 16 inl. soorten, fam. Fonteinkruiden (Potameae).

A. Bladen (ondergedokene en drijvende) in vorm verschillend.

Bladen op lange stelen; de drijvende leerachtig, ovaal, met twee plooiën; bladsteel aan de bovenzijde zwak gesleufd.

Potamogeton natans. Drijvend Fonteinkruid.

B. Alle bladen gelijk in vorm en ondergedoken, de lagere afwisselend, de hogere tegenovergesteld, vliezig, meestal lancetvormig of eirond.

I. Bladen vlak, niet geplooid.

a. bladen niet stengelomvattend, helder glanzig groen, ovaal, in een scherpe punt eindigend.

Potamogeton lucens. Glanzig Fonteinkruid.

b. bladen stengelomvattend, meestal hartvormig-eirond, met ruwen rand. *Potamogeton perfoliatus*. Stengelomvattend Fonteinkruid.

II. Bladen sterk geplooid:

Potamogeton crispus. Gekruld Fonteinkruid.

C. alle bladen ondergedoken en gelijk in vorm; alle afwisselend, haarvormig, spits, met één nerf en in een bladscheede uitlopend.

Potamogeton pectinatus. Kambladig Fonteinkruid.

Genoemde soorten van Fonteinkruid zijn alle overblijvende waterplanten, met groene bloemen, die aan een vrij dikke spil geplaatst zijn en van Juni—Augustus ontluiken.

Ve KLASSE. PENTANDRIA. VIJFHELMIGEN.

Met vijf vrije meeldraden.

Deze klasse omvat bijna $\frac{1}{10}$ deel der zichtbaar bloeiende planten.

1e Orde Monogynia. Met één stijl.

I. Boomen of heesterachtige gewassen.

Bloemkroon éénbladig.	}	Bloemkroon symmetrisch, bijna tweelippig of bijna regelmatig en 5spletig. Bloemen twee aan twee of meerdere bij elkander in kransen of hoofdjes gezeten. <i>Lonicéra</i> . Kamperfoelje. (n ^o . 1.)
		Bloemkroon regelmatig trechtervormig; helmknoppen met twee spleten in de lengte openspringend, niet met elkander vereenigd. <i>Lycium</i> . Boksdorn. (n ^o . 27.)
		Bloemkroon regelmatig stervormig. Helmknoppen met een eindporie openspringend en met elkander vereenigd; vrucht een roode bes. <i>Solanum</i> . Nachtschade (<i>Sol. Dulcamára</i>). (n ^o . 28.) Zie fig. 15.
Bloemkroon 4—5bladig.	}	Stam met behulp van hechtworteltjes klimmend. Bloemen aan den top der takken tot schermen vereenigd; bladen leerachtig, altijd groen, 3—5hoekig of gelobd. <i>Hédera</i> . Klimop. (n ^o . 2.)
		Stam rechtopstaande; bloemen afzonderlijk staande of tot trossen vereenigd. Bloembladen klein, schubvormig, op den rand des kelks vastgehecht; vrucht een veelzadige bes. <i>Ribes</i> . Aalbes. (n ^o . 3.)
		Stam klimmend (met ranken); vrucht een bes. Bladen handvormig gelobd. Bloemen tot eivormige trossen vereenigd. <i>Vitis</i> . Wijnstok. (n ^o . 4.)
Stam niet klimmend.	}	Meeldraden op een vleezige schijf ingeplant. Besachtige, rood gekleurde doosvrucht 3—5hoekig. Bladen tegenovergesteld. <i>Evónymus</i> . Papenmuts. (n ^o . 5.) Zie fig. 13.
		Meeldraden op den kelkzoom ingeplant, aan de bloembladen tegenovergesteld; vrucht een besachtige steenvrucht. Bladen afwisselend. <i>Rhámnus</i> . Wegedoorn. (n ^o . 6.)

II. Kruiden.

A. Bloemen volkomen.

α. Bloemen onregelmatig (symmetrisch).

Bloemen gespoord. Kelk 5bladig, aan de basis van aanhangselen voorzien, even als twee der meeldraden, waarvan de helmkopjes onderling samenhangen. *Viola*. Viooltje. (n°. 7.) Zie fig. 14.

Bloemen niet
gespoord. Meel-
draden niet
alle even lang.

Bloemkroon trechter-klokvormig; meeldraden niet
behaard. *Echium*. Slangenkruid. (n°. 14.)
Bloemkroon radvormig, met 5 ongelijke slippen;
meeldraden wollig behaard; bladen min of meer viltig.
Verbascum. Toorts. (n°. 8.)

β. Bloemkroon regelmatig.

a. Bloemen aan een naakten, somwijlen zeer korten bloemsteel geplaatst.

Moerasplanten, met drietallige, langgesteelde wortelbladen.

Menyanthes. Waterklaver. (n°. 31.)

Waterplanten, met fijne, vindeelige bladen, radvormige, rozeroode bloemen en 5deeligen kelk. *Hottónia*. Waterviolier. (n°. 9.)

Landplanten. Bloemkroon min of meer trechtersvormig, met rolronde, van boven wijdere buis en 5 slippen; bloemen geel of rood.

Primula. Sleutelbloem. (n°. 10.)

b. Bloemen aan een bebladerden stengel staande.

1^e. Op den bodem van den kelk bevinden zich 4 vruchtjes.

Buis der bloemkroon gekromd.

Lycópsis. Kromhals. (n°. 20.)

De vruchtdragende kelk bestaat hoofdzakelijk uit twee hoekige, aaneengedrukte blaadjes.

Asperúgo. Scherpkruid. (n°. 23.)

Rijpe vruchtjes op den bodem des kelks aan een schijf vastgehecht, van onder uitgehold.

Anchúsa. Ossetong. (n°. 19.)

Rijpe vruchtjes door middel van korte steeltjes aan een zultje vastgehecht, zacht-stekelig.

Cynoglóssum. Hondstong. (n°. 22.)

Zie fig. 17.

Bloemkroon rolrond, klok-trechtersvormig; schubjes in de bloembuis priemvormig, naar elkander toegebogen.

Symphytum. Smeewortel. (n°. 21.)

Zie fig. 16.

Bloemkroon radvormig; schubjes uitgesneden, behaard.

Borágo. Bernagie. (n°. 18.)

Bloemkroon schotelvormig; schubjes niet uitgesneden of behaard, maar wrachtig.

Myosótis. Vergeet-mij-niet. (n°. 17.)

Keel der bloemkroon van 5 klepjes of plooiën voorzien. Zie fig. 16.

Bloemkroon trechter- of trompetvormig.

Buis der bloemkroon recht.

Vruchtdragende
kelk klokvormig,
regelmatig.

Bloemkroon klok-, rad- of
schotelvormig.

Kee
kr
schu

tr

?

-

o

blo

t

-

M

met

-

M

met

-

met

-

Zonder stekels.

-

ope

ges

two

-

doe

Keel der bloemkroon niet door schubjes gesloten; bloemkroon trechtervormig. } Kelk 5standig of 5spletig; rand der bloembuis niet geplooid.
 Pulmonária. Longenkruid. (n°. 15.)
 Kelk 5deelig; rand der bloemkroon met 5 plooiën.
 Lithospérmum. Parelkruid. (n°. 16.)

2e. De vrucht is een enkele doosvrucht.

† Doosvrucht éénhokkig.

a. Waterplanten met drijvende hartvormige bladen en gele bloemen. Limnánthemum. Watergentiaan. (n°. 32.)

b. Landplanten. } Doosvruchten met 5 kleppen openspringend; bloemen geel. Lysimáchia. Wederik. (n°. 12.)
 } Doosvrucht met een rond dekseltje openspringend. Anagállis. Basterdmuur. (n°. 11.)

†† Doosvrucht meerhokkig.

Met stekels. Bloemkroon trechtervormig; zoom der bloembuis met 5 duidelijke plooiën. Datúra. Doornappel. (n°. 24.)

Doosvrucht met een deksel openspringend, binnen den blijvenden kelk besloten. Hyoscyámus. Bilzenkruid. (n°. 25.) Zie fig. 18.

De doosvrucht opent zich van boven met zijdelingsche poriën en is tolvormig of eirond; bloemkroon meestal klokvormig en blauw. Campánula. Klokje. (n°. 29.)

Bladen tegenovergesteld; bloemen in schermvormige tuilen of aren, meestal rood; bloemstelen zonder schutblaadjes.

Erythraea. Duizendguldenkruid. (n°. 30.)

Bladen verspreid; bloemstelen met één of twee witte of roodachtige bloemen en 2 schutblaadjes; stengel meestal windend.

Convólulus. Winde. (n°. 33.)

3e. De vrucht in een vleezige bes.

Bloemkroon radvormig; helmknopjes vergroeid, aan den top openspringend. Solánium. Nachtschade. (n°. 28.)

Bloemkroon klokvormig; bessen glanzig zwart, aan hun voet gesteund door den blijvenden stervormigen kelk; bladen eirond, twee aan twee geplaatst. A'tropa. Doodkruid. (n°. 26.)

B. Bloemen onvolkomen (met een bloemdek).

Bloemen zonder steeltjes, in den oksel der bladen alleen staande; doosvrucht kogelvormig. Glaux. Melkkruid. (n°. 13.)

Zonder stekels.

Doosvrucht met kleppen openspringend; bloemkroon trechtervormig.

Bloemen zonder steeltjes, tot tros- of aarvormige kluwens vereenigd; (meestal zijn deze planten éénhuizig of veeltelig).

A'triplex. Melde. XXI. 5.

2e Orde. Digynia. Met twee stijlen.

I. Bloemen onvolkomen (alleen van een bloemdek voorzien).

a. Boomen met gevleugelde vruchtjes; meeldraden in getal tusschen 4, 5 of 8 afwisselend. *Ulmus*. Olm of Iep. (n°. 36.)

Zie fig. 19.

Bloemen meest éénslachtig (één of tweehuizig of veeltelig).

A'triplex. Melde. XXI. 5.

Blaadjes van het bloemdek, na het rijpen der vrucht, van dwars geplaatste, vleugelvormige aanhangselen voorzien.

Sálsola. Loogkruid. (n°. 37.)

Meeldraden vastgehecht aan den voet der blaadjes van het bloemdek.

a. Bloemdek om de rijpe vruchten achterblijvend, droog en vliezig.

Chenopódium. Ganzevoet. (n°. 40.)

b. Bloemdek om de rijpe vrucht achterblijvend, sappig en besachtig.

Blítum. Sapkelk. (n°. 39.)

Meeldraden vastgehecht aan een onderstandige, meestal napvormige schijf.

Béta. Biet. (n°. 28.)

II. Bloemen volkomen.

a. Stengel bladloos, zich windend om andere planten en daarop woekerend.

Cuscúta. Warkruid. (n°. 35.)

Bloemkroon éénbladig, klok-trechtersvormig, meestal blauw of violet; bladen enkelvoudig. *Gentiána*. Gentiaan. (n°. 34.)

Bloemkroon 5bladig; bloemen tot schermen vereenigd; bladen meestal samengesteld.

fam. Schermbloemigen. (*Umbelliferae*.) (n°s. 41—61.)

Schermbloemigen.

Tengevolge van de dikwerf vrij groote gelijkvormigheid der planten, die tot deze natuurlijke familie behooren, is het onderscheiden der geslachten en soorten volgens den bloem- en bladform meestal moeielijk en is men derhalve gewoon die onderscheiding te bewerkstelligen naar den aard van de vrucht en van hare

b. Kruiden.

Bloemen alle tweeslachtig.

Geen aanhangselen
aan de blaadjes van het
bloemdek.

b. Stengel
bebladerd, niet
slingerend.

onderdeelen. Het zal daarom niet ongepast zijn hier een beknopte beschrijving der familie en vooral der vrucht te geven.

De planten dezer groep zijn meestal kruidachtig, met samengestelde bladen, die naar onder in een bladscheede uitloopen. De bloemen staan tot enkelvoudige of samengestelde schermen (umbellae) bijeen. De hoofd- en nevenschermen kunnen door een krans van kleine blaadjes (omwindsel) omgeven zijn. De kelk eindigt in 5, gewoonlijk kleine slippen, die boven den eierstok geplaatst zijn. De 5 bloemblaadjes wisselen met de kelkblaadjes af, zijn wit, roodachtig of geel gekleurd en aan den top meestal eenigzins ingerold.

De 5 meeldraden staan op den rand van den kelk en van een schijfvormig deel (stijlvoet), dat den eierstok kroont. De eierstok, die oorspronkelijk uit één stuk bestaat, splitst zich bij het rijpen in tweeën, zoodat de twee daaruit gevormde vruchtjes (deelvruchtjes) ieder aan een arm van den vruchtsteel (vruchtdrager), die zich eveneens in tweeën deelt, bevestigd blijven. Ieder half vruchtje, afzonderlijk beschouwd, vertoont twee zijden, nl. een buikzijde (de oorspronkelijke vereenigingsvlakte der beide vruchtjes), waarin gewoonlijk een groefje aangetroffen, en een rugzijde, aan de andere tegenovergesteld. Deze rugzijde kan of vlak of gewelfd zijn.

Terwijl de vruchtjes enkele malen volkomen glad zijn, worden toch bij de meeste op de oppervlakte 5 vooruitstekende hoofdribben aangetroffen, die zelve ook weder gaaf, getand, gekar- teld enz. kunnen zijn en die van elkander gescheiden worden door verdiepte groeven of voren, waarin men somtijds nog kleinere bijribben vindt.

Snijdt men zulk een vruchtje dwars door, dan bemerkt men zeer dikwijls op de plaats der groeven, en enkele malen ook aan de buikzijde, donkere stippen (striemen) in verschillend getal (meestal 1, 2 of 4), die bij nader onderzoek blijken te bestaan uit kanaaltjes met een hars- of olieachtige stof gevuld, waaraan de meeste dezer vruchtjes hunnen eigenaardigen geur te danken hebben.

Bij het doorsnijden bemerkt men tevens dat het zaad vast met de vruchthuid verbonden is en dat men een kiemwit aantreft, dat vlak, gebogen of hol kan zijn.

Houdt men nu in het oog, dat de verschillende deelen der vrucht zich in tal van wijzigingen kunnen voordoen en dat deze tevens regelmatig bij dezelfde plantensoort voorkomen, dan blijkt het duidelijk, dat men hierdoor rijkelijk kan beschikken over kenmerken tot onderscheiding der verschillende gewassen, die deze plantenfamilie vormen.

Zie fig. 20.

I. Bloemen tot enkelvoudige schermen of ineengedrongen hoofdjes vereenigd.

a. Bloemen tot hoofdjes vereenigd, die door een doornachtig omwindsel gesteund worden; bladen stekelig.

Eryngium. Kruisdistel. (n°. 43.)

Vruchten met een langen snavel.

Scándix. Naaldkervel. (n°. 58.)

Bloemen met korte steeltjes; vrucht met haakvormige stekels bedekt; wortelbladen handvormig gedeeld. Sanícula. Breukkruid. (n°. 42.)

Bloemen tot kleine schermpjes vereenigd, die uit den oksel der schildvormige bladen ontspringen.

Hydrocótyle. Waternavel. (n°. 41.)

b. Bloemen tot enkelvoudige schermen vereenigd. }
Vruchten zonder langen snavel. }

II. Bloemen tot samengestelde schermen vereenigd.

A. Bladen enkelvoudig, gaafrandig, somtijds doorgroeid; bloemen geel. Bupleúrum. Doorwas. Hazenoor. (n°. 49.)

B. Bladen gevind (dikwijls 2—3werf gevind).

1^e. Vruchtjes met 5 hoofd- en 4 nevenribben, de eerste met korte borstels, de laatste met langere stekels bezet. Het omwindsel bestaat uit talrijke, diep ingesneden blaadjes.

Daucus. Peen. (n°. 56.)

2^e. Vruchtjes met slechts 5 hoofdribben (stekelig of glad) of met 4 onduidelijke bijribben.

a. Vruchtjes met 2 langere zijdelingsche ribben (gevelegeld).

De vleugels der beide vruchtjes sluiten van weerszijde niet juist aaneen, zoodat de geheele vrucht eigenlijk 4 vleugels bezit; bloemblaadjes spits.

Angélica. Engelwortel. (n°. 52.)

Stengelbladen in zeer fijne slippen eindigend.

Anéthum. Dil. (n°. 53.)

Vrucht-vleugels wel aaneensluitend. }
Stengelbladen in breedte slippen eindigend. }

Bloembladen geel, ingerold.

Pastináca. Pastinake. (n°. 54.)

Bloembladen wit of roodachtig, omgekeerd hartvormig. Heracléum. Bereklaauw. (n°. 55.)

b. Vruchtjes zonder zijdelingsche vleugels.

α. Vrucht met een snavel of met stekeltjes.

Snavel kort, met 5 ribben; het vruchtje zelf zonder ribben.

Anthriscus. Stekelzaad. (n°. 59.)

Snavel lang, zonder ribben, de vrucht met 5 ribben; bloemen tot een tweestralig scherm vereenigd.

Scándix. Naaldkervel. (n°. 58.)

Zonder snavel; (bijribben) stekelig, met korte borsteltjes.

Tórilis. Doornzaad. (n°. 57.)

Met een snavel. }

oef snavel.

SI

gevoort.

er

er

hartvormig.

Boomen of struiken.

β. Vrucht glad.

† Vrucht aan de buikvlakte met een diepe voege.

Vrucht zon-
der snavel.	{	Eirond, met golfsgewijs gekartelde ribben.
Cónium. Scheerling. (n ^o . 61.)
		Langwerpig rolrond, met 5 gave ribben.
Chaerophyllum. Kervel. (n ^o . 60.)

Vrucht met korten snavel, langwerpig rolrond, zonder ribben;
snavel met 5 ribben. Anthriscus. Stekelzaad. (n°. 59.)

†† Vrucht aan de buikvlakte zonder voege.

a. Moeras- of Waterplanten.

Stengel hol en
rond, somtijds
gevoerd.	{	Vrucht langwerpig eirond; bladen met fijne slippen.
Oenánthe. Pijpkruid. (n ^o . 50.)
		Vrucht kogelvormig; halve vruchtjes naar de buikzijde toe
smaller. (Wortelstok met holle vakjes.)
Cicúta. Waterscheerling. (n ^o . 44.)

Stengel oppervlakkig gesleufd; vrucht zijdelings afgeplat; bladen
enkel gevind. Síum. Watereppe. (n°. 48.)

b. Landplanten.

Bloembladen rondachtig, met smallere ingerolde punt; vrucht
eivormig met draadachtige ribben (bladen glanzig).

Petroselinum. Peterselie. (n°. 45.)

Bloembladen omgekeerd
hartvormig.	{	Vrucht kogel-eivormig, op de dwarse doorsnede bijna cir-
kelrond; omwindseltjes gevormd uit 3, naar één zijde ge-
richte blaadjes. Aethúsa. Hondspeterselie. (n ^o . 51.)		
		<table border="0"> <tr> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">Vrucht lang-
werpig.</td> <td rowspan="2" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td>Stengelbladen dubbel 3tallig, afzonderlijke blaadjes
breed. Aegopódium. Zevenblad. (n°. 46.)</td> </tr> <tr> <td>Stengelbladen sterk gevind, afzonderlijke blaadjes en
bladslippen lijnvormig; aan den hoofdbladsteel kruis-
gewijs geplaatst. Cárum. Karwei. (n°. 47.)</td> </tr> </table>	Vrucht lang-
werpig.	{
Vrucht lang-
werpig.	{	Stengelbladen dubbel 3tallig, afzonderlijke blaadjes
breed. Aegopódium. Zevenblad. (n ^o . 46.)		
		Stengelbladen sterk gevind, afzonderlijke blaadjes en
bladslippen lijnvormig; aan den hoofdbladsteel kruis-
gewijs geplaatst. Cárum. Karwei. (n ^o . 47.)		

3^e Orde. Trigynia. Met 3 stijlen.

Eierstok bovenstandig; vruchten opgeblazen; zaden kraak-
beenachtig. Staphylea. (n°. 62.)

Bladen oneven gevind. Sambúcus. Vlier. (n°. 63.)

Bladen tegenovergesteld, getand of gelobd, bloe-
men in tuilen; vrucht een steenvrucht.

Vibúrnum. Sneeuwbal. (n°. 64.)

Bladen afwisselend; bloemen in de oksels der
bladen geplaatst. Rhámnus. Wegedoorn.

 V. I.

- Bladen oneven gevind. *Sambucus* (Ebulum) Vlier. (n°. 63.)
 Bloemblaadjes tweespletig of tweedeelig.
Stellaria. Sterremuur. X. 3.
- Met 6 kleppen of tanden
 openspringend. } Bloemblaadjes gaaf; bloemen tot schermen
 vereenigd, met later teruggeslagene bloem-
 steeltjes.
- Doosvrucht éénhokkig. }
 Bladen enkelvoudig. }
 Kruiden met bladdragenden stengel. }
- Holosteum*. Heelbeen. III. 3.
 Met 8—10 tanden openspringend; bloemblaadjes
 tweespletig of uitgeschulpt.
- Cerastium*. Hoornbloem. X. 5.
 Doosvrucht met 3, 5—10 hokjes, kogelvormig.
Linum. Vlas. V. 5.

4e Orde. Tetragynia. Met 4 stijlen.

De plant draagt slechts één bloem met 5bladigen kelk en bloemkroon, welke laatste van 5 franjevormige, klierdragende nevenbloembladen voorzien is. *Parnassia*. Parnaskruid. (n°. 65.)

5e Orde. Pentagynia. Met 5 stijlen.

- Bloemen tot hoofdjes of tot éénzijdige, aarvormige, vertakte, bloeiwijzen vereenigd. Planten aan zee-kusten.
- Státice*. Strandkruid. (n°. 66.)
- Bloemen tot trossen vereenigd; bladen een wortelroset vormende, roodbruin gekleurd en omzoomd door klierdragende haren; meestal op vochtigen veengrond.
- Drósera*. Zonnedauw. (n°. 67.)
- Bloemen niet
 aan een afzon-
 derlijke bloem-
 schacht ge-
 plaatst. }
- Doosvrucht 3, 5—10hokkig, kogelvormig; kelk 5spletig; bloemkroon 5bladig. *Linum*. Vlas. (n°. 68.)
 Doosvrucht éénhokkig; bloemblaadjes 5 in getal, tweespletig of uitgeschulpt. *Cerastium*. Hoornbloem. X. 5.

1e Orde. *Monogynia*.

1. *Lonicéra*. Eén inl. soort, fam. Kamperfoelieachtigen (Caprifoliaceae.)

Lonicera Periclymenum. Wilde Kamperfoelie.

Een heesterachtige slingerplant met kruisgewijs geplaatste, kortgesteelde of zittende, ovale bladen, geelwitte, welriekende, aan

de toppen der takken tot hoofdjes vereenigde bloemen en roode bessen. In bosschen; bloeit van Juni—Augustus.

Lonic. Caprifólium. Tuin-Kamperfoelie, met saamgegroeide bladen, wordt zeer veel gekweekt.

2. Hédéra. Eén inl. soort, fam. Araliaächtigen (Araliáceae.)

Hedera hélix. Klimop. Boomveil.

Een heesterachtige, door middel van hechtworteltjes klimmende plant, met leerachtige gladde bladen, van welke de onderste gewoonlijk hartvormig, de bovenste eirond en gaafrandig zijn. Bloemen groengeel, tot schermen vereenigd. De bessen, die eerst in het volgende voorjaar rijpen, zijn eerst groen en later zwart; bloeit in September en October.

3. Ribes, 4 inl. soorten, fam. Aalbesachtigen (Grossularíeae).

Stam en takken met doornen; bloemsteeltjes met 1—3 bloemen:

Ribes Grossulária. Kruisbes.

Trossen rechtopstaande; bloemen geel, meestal twee-
huizig; steunblaadjes lancetvormig, langer dan de bloem-
steeltjes.

Ribes alpinum. Alpenbes.

De spitse bladen zijn, evenals de kelk, aan
de onderzijde met kliertjes bezet, die gewoon-
lijk een eigenaardigen reuk verspreiden; bessen
zwart.

Ribes nigrum. Zwarte Aalbes.

De stompe bladen zijn evenmin als de scho-
telvormige kelk met kliertjes bezet. Bessen rood
(of wit).

Ribes rubrum. Roode Aalbes.

Als sierheester in tuinen wordt nog aangekweekt *Ribes san-
guineum* met roode of witte, tot trossen vereenigde bloemen.

4. Vítis. Eén inl. soort, fam. Wijnstokachtigen (Ampelideae).

Vitis vinífera. Wijnstok.

Een uit W.-Azië afkomstige plant, met hartvormige, gelobde,
grof getande bladen, die aan de ranken tegenovergesteld staan.
De bloemen zijn klein, met 4 of 5 bloembladen, die aan de
onderzijde loslaten en, van boven nog samenhangende, als een kapje
worden afgestooten; de vruchten zijn de bekende druiven; bloeit
in Juni en Juli.

5. Evónymus. Eén inl. soort, fam. Celastrusachtigen

(Celastríneae).

Evonymus europaéus. Kardinaalsmuts.

Een heester met vierhoekige takken, tegenovergestelde bladen

Stam en takken zonder doornen;
bloemen tot veelbloenige trossen
vereenigd.

Trossen hangend; bloemen
tweeslachtig;
stemblaadjes veel korter
dan de bloemsteeltjes.

en roode, stomp vierhoekige vruchten. In bosschen; bloeit in Mei en Juni.

6. Rhámnus, 2 inl. soorten, fam. Wegedoornachtigen (Rhámneae). *Rhamnus Cathártica*. Gezaagde Wegedoorn.

Een heester met doornig uitlopende takken, fijngezaagde bladen, meestal éénslachtige bloemen en zwarte bessen.

Rhamnus Frángula. Gewone Wegedoorn. Hondboom.

Een heester met ongedoornde takken, gaafrandige bladen, tweeslachtige bloemen en zwarte bessen.

Beide soorten worden in bosschen aangetroffen en bloeien in Mei en Juni.

7. Viola, 10 inl. soorten, fam. Violachtigen (Violáceae).

A. De 4 bovenste bloemblaadjes staan rechtop en bedekken elkander dakpansgewijze; stempel groot, uitgehold kogelvormig; onderste bladen hartvormig, bovenste lancetvormig; steunblaadjes liervormig-vindeelig. *Viola tricolor*. Driekleurig Violtje.

Een éénjarige plant met wit-gele of driekleurige bloemen. Op bouwland; bloeit van Mei—October.

B. De twee middelste kroonblaadjes staan zijdelings uitgespreid.

Stengel rechtopstaande, kaal; steunblaadjes der middelste stengelbladen half zoo lang als de bladsteel; spoor der bloemkroon even lang als de kelkaanhangselen. Bladen lang lancetvormig, met hartvormige basis; stempel haakvormig.

Viola stagnina. Bleekbloemig Violtje. Een overblijvende plant met bleekblauwe bloemen; op moerassig plaatsen; bloeit in Mei en Juni.

Stengel liggend; bladen langwerpige-eirond met hartvormige basis; bloemkroon blauw met een gele spoor, die aan de onderzijde gevoerd is, stempel haakvormig.

Viola canina. Hondsvioltje. Een overblijvende plant op zandgronden; bloeit in Mei en Juni.

Bladen langwerpige-hartvormig, evenals de geheele plant donzig behaard; uitloopers zijn niet aanwezig; stempel haakvormig. Bloemkroon bleek-lila, reukeloos.

Viola hirta. Ruig Violtje. Overblijvend; op zandgronden; bloeit in April en Mei.

Bladen breed-hartvormig, kort behaard; uitloopers aanwezig.

Stempel haakvormig; bloemen violet, welriekend.

Viola odorata. Welriekend Violtje. Overblijvend, langs slootkanten; bloeit in Maart en April.

Met verlengden
behalderen stengel.

Bladen tot een
wortelrozet vereenigd.

8. Verbáscum, 7 inl. soorten, fam. Toortsen (Verbásceae).

A. De bloemen zijn ten getale van 4 of meer in de oksels der schutbladen tot bijschirmen vereenigd, welke te zamen een valsche aar vormen.

I. De bladen gaan gedeeltelijk in den stengel over en reiken met dat gedeelte tot het voorgaande blad; kortere meeldraden met een witte wol bedekt; helmknoppen eenigszins in de helmraden overgaande.

a. Bladen fijn gekarteld; de 2 grootste helmraden zijn ongeveer viermaal langer dan de helmknoppen.

Verbascum Thápsus. Kleinbloemige Toorts.

b. Bladen grof gekarteld; de 2 grootste helmraden zijn slechts tweemaal langer dan de helmknopjes.

Verbascum Thapsifórme. Grootbloemige Toorts.

II. De bladen gaan niet in den stengel over, maar zijn op kortere of langere steeltjes gezeten; de onderste bladen zijn aan hun voet hartvormig, aan de onderzijde viltig, aan de bovenzijde bijna kaal. Helmraden met een paarse wol bedekt.

Verbascum nígrum. Zwarte Toorts.

B. Bloemen alleen- of 2 aan 2 staande, tot trossen of pluimen vereenigd.

Bladen kaal, de onderste bochtig, langwerpig, omgekeerd-eirond. Helmraden met een paarse wol.

Verbascum Blattária. Motwerende Toorts.

De Toortsen (koningskaarsen) zijn alle tweejarig en komen op zonnige plaatsen voor, terwijl zij meestal in Juli en Augustus met gele (of witte) bloemen voorzien zijn. De meeste zijn viltig behaarde, vrij groote planten. Hunne soorten kruisen zich gemakkelijk in het wild, zoodat ook bastaardvormen worden aangetroffen.

9. Hottónia. Eén inl. soort, fam. Sleutelbloemigen. (Primulácae).

Hottonia palústris. Waterviolier.

Een overblijvende waterplant, met fijn vindeelige, ondergedoken bladen en, tot kransen aan een langen bloemstengel vereenigde, witte of licht rooskleurige bloemen; bloeit in Mei en Juni.

10. Prímula, 3 inl. soorten fam. = n°. 9.

A. Bloemen aan een langen steel schermgewijze bijeenstaande, geel gekleurd, met waterpas uitstaande slippen; bladen eirond, duidelijk van den bladsteel te onderscheiden.

Primula elátior. Hoogstengelige Sleutelbloem.

Overblijvend. Op vochtigen grond; bloeit van Maart tot Mei.

B. Bloemen alleen of in klein aantal op korte bloemsteeltjes

geplaatst, zoodat zij schijnbaar in den oksel der bladen staan, geel gekleurd, Bladen geleidelijk in den bladsteel overgaande.

Primula acúlis. Stengellooze Sleutelbloem.

Overblijvend; op vochtigen grond; bloeit van Maart—Mei.

11. Anagállis, 2 inl. soorten, fam. = n°. 9.

Anagállis arvensis. Akker-Bastaardmuur. Guichelheil.

Een éénjarige plant met sterkvertakte, liggende, vierkante stengels, tegenovergestelde of tot drietallige kransen vereenigde, eironde bladen en, in den oksel der bladen op lange stelen gezeten, roode of blauwe bloemen. (*Anag. coerúlea*).

Op bouwland; bloeit in Juli en Augustus.

12. Lysimáchia, 4 inl. soorten. fam. = n°. 9.

A. Bloemen tot eindstandige pluimen vereenigd.

Lysimachia vulgáris. Groote gele Wederik. Wilde Wilg.

Een overblijvende plant met tegenovergestelde of in kransen geplaatste, lang-lancetvormige of eironde bladen, gele bloemen en half éénbroederige meeldraden. Op vochtige plaatsen; bloeit van Juni—Augustus.

B. Bloemen in de oksels der cirkelronde bladen alléénstaande.

Lysimachia Nummulária. Penningkruid.

Een overblijvende plant, met liggende vierkante stengels en gele bloemen.

Vooral langs sloten; bloeit in Juni en Juli.

13. Glaux. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.

Glaux marítima. Zee-Melkkruid.

Een overblijvende plant met liggende stengels, tegenovergestelde, zittende, smal ovale blaadjes en bleekroode bloempjes, die in den oksel der bladen staan en alleen door een bloemdek (kelk) omhuld worden.

Op zilte gronden; bloeit in Mei en Juni.

14. Echium. Eén inl. soort, fam. Ruwbladigen. Bernageachtigen.

Echium vulgáre. Slangekop. (Boragineae.)

Een tweejarige plant, met stekeligen stengel, lancetvormige bladen en tot pluimvormige bloeiwijzen vereenigde bijschermen van roode of blauwe, symmetrische bloemen. Op zandgrond; bloeit van Juni—October.

15. Pulmonária. Eén inl. soort, fam. = n°. 14.

Pulmonaria officinális. Gewoon Longenkruid.

Een overblijvende plant met eironde, gevlekte bladen en trosvormig vereenigde, rood-paarse bloemen, die niet van schubjes maar van een haarkrans op de keel der bloemkroon voorzien zijn.

In boschachtige streken; bloeit in Mei en Juni.

16. Lithospermum, 2 inl. soorten, fam. = n°. 14.

Lithospermum arvense. Akker-Parelzaad.

Een éénjarige plant met enkelvoudigen of weinig vertakten stengel, smal lancetvormige bladen, witte bloempjes en ruwe vruchtjes. Op bouwland; bloeit van April—Juni.

17. Myosótis, 8 inl. soorten, fam. = n°. 14.

I. Kelk met aangedrukte haren.

a. Wortelstok scheef en kruipend. Stengel kantig, zachtharig, bladen lang-lancetvormig; kelk 5standig. Stijl even lang als de kelk.

Myosotis palústris. Gewone Vergeet-mij-niet.

Een overblijvende plant met blauwe bloempjes. Aan waterkanten; bloeit van Mei—Augustus.

b. Wortel vezelig; stengel rolrond; meestal onbehaard; bladen langwerpig. Stijl veel korter dan de kelk. *Myosotis caespitósa*. Zodenvormende Vergeet-mij-niet.

Een tweejarige plant met blauwe bloempjes; aan waterkanten; bloeit van Juni—Augustus.

II. Kelk met wijd uitstaande, haakvormig gebogen haren.

a. Vruchtsteeltjes korter dan de gesloten, om de vrucht achterblijvende kelk; buis der bloemkroon in den kelk verborgen; bloemtrossen half beblaaerd.

Myosotis stricta. Stijve Vergeet-mij-niet.

Een éénjarige plant met blauwe bloempjes. Op zandgrond; bloeit van April—Juni.

b. Vruchtsteeltjes even lang of langer dan de vruchtkelk, welks slippen naar elkander toenijgen; zoom der bloemkroon vlak.

Myosotis sylvática. Bosch-Vergeet-mij-niet.

Een overblijvende of tweejarige plant, met blauwe bloempjes; in bosschen; bloeit in Mei en Juni.

18. Borágo. Eén inl. soort, fam. = n°. 14.

Borago officinális. Bernagie.

Een éénjarige, zeer ruwe plant met ovale, op steeltjes gezeten onderste en smalle, stengelomvattende bovenste bladen; bloemen blauw; meeldraden kegelvormig vereenigd. Langs wegen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

19. Anchúsa. Eén inl. soort, fam. = n°. 14.

Anchusa officinális. Ossetong.

Een tweejarige plant met lancetvormige, stijfharige bladen, en dichtopeenstaande, blauwe bloemen.

In duinen, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

20. Lycópsis. Eén inl. soort, fam. = n°. 14.*Lycopsis arvénis.* Akker-Kromhals.

Een éénjarige plant met lancetvormige, ruwe bladen en dicht oopenstaande, blauwe of witte bloemen met een gekromde bloembuis.

Op bouwland; bloeit van Juni—October.

21. Symphy'tum. Eén inl. soort, fam. = n°. 14.*Symphytum officinále.* Smeerwortel.

Een overblijvende plant met vertakten stengel, lancetvormige, ruwharige bladen, die langs den stengel afloopen, en roode of witte bloemen, welke door 5 driehoekige schubjes gesloten en tot opgerolde bijschermen vereenigd zijn.

Vrij algemeen; bloeit van Mei—Juli.

22. Cynoglóssum. Eén inl. soort, fam. = n°. 14.*Cynoglossum officinále.* Gewone Hondstong.

Een tweejarige plant met breede wortelbladen, die op lange stelen gezeten zijn, en zittende, smallere, zachtharige stengelbladen. Bloemen bruinrood, in korte trossen aan het einde van den stengel geplaatst. Vruchtjes stekelig.

Op onbebouwde gronden; bloeit van Mei—Juli.

23. Asperúgo. Eén inl. soort, fam. = n°. 14.*Asperugo procúbens.* Liggend Scherpkruid.

Een éénjarige plant met liggenden stengel, die aan zijn voet stekelige takjes voortbrengt; bladen elliptisch, ruw; bloemen paars, tot éézijdige bijschermen vereenigd.

Rondom de vruchtjes blijft de kelk, bestaande uit twee vlakke, hoekige blaadjes, achter.

Op zandgrond; bloeit van April—Juni.

24. Datúra. Eén inl. soort, fam. Nachtschaden (Soláneae) (deze familie omvat planten, die meestal vergiftige eigenschappen bezitten).

Datura Stramónium. Doornappel.

Een éénjarige plant met vorksgewijs vertakten stengel, eironde, grof getande bladen en groote, witte, overlans geplooidde, trechtervormige bloemkroon. De zeer stekelige zaaddoozen worden aan hun voet omgeven door de schijfvormige rest van den kelk, bevatten in 4 hokjes talrijke zwarte zaden, en springen zóó open, dat de tusschenschotten in het midden blijven staan.

Op bouwgrond, enz.; bloeit in Juli.

25. Hyoscyamus. Eén inl. soort, fam. = n°. 24.*Hyoscyamus niger.* Zwart Bilzenkruid.

Een één- of tweejarige plant met gesteelde lagere en halfstengel-omvattende, zachtharige, gegolfde hoogere bladen. De gele, met paarse adertjes doorwevene bloemen staan aan één zijde van het bovenste gedeelte des stengels. De kelk blijft rondom de tweehokkige, met een deksel openspringende vrucht achter.

Langs wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

26. Atropa. Eén inl. soort, fam. = n°. 24.*Atropa Belladonna.* Wolfskers; Doodkruid.

Een overblijvende plant met gaffelig vertakten stengel, gaaf-
randige, eironde bladen, bruingele, klokvormige, op lange stelen
gezeten bloemen en donker zwarte bessen.

Tusschen houtgewas, niet zeer algemeen; bloeit van Juni—
Augustus.**27. Lycium.** Eén inl. soort, fam. = n°. 24.*Lycium bárbárum.* Boksdooorn.

Een heesterachtige plant met lancetvormige, tot bundels ver-
eenigde bladen, alleenstaande of tot groepen vereenigde paarse
bloemen en roode bessen.

Op duingrond; bloeit in Juni en Juli.

28. Solánum. 5 inl. soorten, fam. = n°. 24.

Bladen oneven- en afgebroken gevind; tusschen de
wortels vele knollen, die aan lange stelen bevestigd
zijn; bloemen roodachtig of wit, bessen groen.

Solanum tuberósum. Aardappel.

I. Stengel
kruidachtig,
recht-
opstaande.

Een overblijvende, gekweekte plant; bloeit in Juli
en Augustus.

Bladen enkelvoudig, bochtig ingesneden; zonder
knollen; stengel bijna onbehaard; bloemen witachtig;
bessen zwart. *Solanum nígrum.* Zwarte

Nachtschade.

Een éénjarige plant; langs wegen, enz.; bloeit van
Juli—October.

II. Stengel heesterachtig, slingerend of heen en weer gekron-
keld; bladen enkelvoudig; gaaf of somtijds spiesvormig; bloem-
kroon paars met groene vlekjes; bessen rood.

Solanum Dulcamára. Bitterzoet. Elfrank.

Een overblijvende plant, op vochtige plaatsen in kreupelhout, enz.;
bloeit van Juni—Augustus.

29. *Campánula*. 8 inl. soorten, fam. Klokjesachtigen (*Campánuláceae*).

Bloemen tot een pluin
aan den top des stengels
vereenigd; doosvrucht
overhangend; aan haar
voet met porten open-
springend.		<p><i>Campanula rotundifolia</i>. Rondbladig Klokje.
Een overblijvende plant met rondachtig nier-
vormige of hartvormig-eironde wortelbladen,
lijnvormige stengelbladen en priemvormige kelk-
slippen; bloemkroon blauw.
Vrij algemeen langs wegen, enz.; bloeit van
Juni—October.</p>
	Bloemen tot een pluin
hangend, aan haar voet
met porten opensprin-
gend.	Bloemtroos naar één zijde
ontwikkeld; kelkslippen
breed; doosvrucht over-
hangend, aan haar voet
Bloemen tot verlengele, rijk-
of armbloemige trossen vereenigd,
maar niet in den oksel van stengelbladen
geplaatst.	Kelkslippen zeer
smal, priemvor-
mig; wortel
knolvormig.	<p><i>Campanula Rapunculus</i>. Knol-
dragend Klokje.
Een tweejarige plant, met langwer-
pig-eironde en lijn-lancetvormige bla-
den; bloemen blauw.
Aan akkers, enz.; bloeit van Juni—Aug.</p>
Bloemen gesteeeld, tot trossen of
soms tijds aan het einde van den stengel
alleenstaande.	Kelkslippen breeder,
lancetvormig; tros arm-
bloemig.	<p><i>Campanula persicifolia</i>. Perzik-
bladig Klokje.
Een overblijvende plant, met lang-
werpige-eironde en lijn-lancetvormige, fijn-
gezaagde bladen; bloemen blauw.
Op beschaduwden grond; bloeit van
Juni—September.</p>
Bloemen in den oksel
der stengelbladen geplaatst,
trosvormig vereenigd
en meestal
overhangend;
stengel scherpkantig.		<p><i>Campanula Trachelium</i>. Ruwbla-
dig Klokje.
Een overblijvende plant met grof gezaagde,
ruwharige bladen, waarvan de onderste lang
gesteeld en hartvormig-eirond, de bovenste zit-
tend en langwerpig zijn; bloemen blauw.
Op boschgrond, enz.; bloeit van Juli—Sep-
tember.</p>

30. Erythraea, 3 inl. soorten, fam. Gentiaanachtigen. (Gentianeae.)

De stengel
splitst zich eerst van boven
in takken.

Wortelbladen breed-ovaal; bloemen vleeschrood, tot vlakke bloeitoppen vereenigd.

Erythraea Centaurium. Groot Duizendguldenkruid. Een tweejarige plant; op duingrond.

Wortelbladen lancetvormig, bloemen rozerood, tot bloeitoppen vereenigd.

Erythraea littoralis. Strand-Duizendguldenkruid. Een éénjarige plant; op duingrond.

Bij beide soorten draaien de helmknoppen zich spiraalvormig, zoodra zij zich van hun stuifmeel ontlast hebben; bloeitijd Juli—September.

31. Menyanthes. Eén inl. soort, fam. = n°. 30.

Menyanthes trifoliata. Waterklaver.

Een overblijvende plant met grondstandige, lang gesteelde, drietallige bladen; de afzonderlijke blaadjes zijn omgekeerd eirond. Bloemen tot een tros vereenigd, licht vleeschrood of wit, inwendig behaard.

Aan waterkanten, enz.; bloeit in Mei en Juni.

32. Limnánthemum. Eén inl. soort, fam. = n°. 30.

Limnanthemum nymphaeoides. Watergentiaan.

Een waterplant met drijvende, afgerond hartvormige bladen; de gele bloemen zijn in den oksel der bladen tot schermpjes vereenigd; bloembladen gewimperd; overblijvend; bloeit in Juli en Aug.

33. Convolvulus, 3 inl. soorten, fam. Windeachtigen (Convolvulaceae).

a. 2 hartvormige schutblaadjes tegen den kelk aangedrukt; stengel slingerend; bladen pijlvormig; bloemen wit.

Convolvulus Sépium. Haag-Winde.

Een overblijvende plant aan heggen, enz.; bloeit van Juli—October.

b. Schutblaadjes lijnvormig, van den kelk verwijderd; bladen pijl- of spiesvormig; bloemen wit of rozerood; stengel slingerend.

Convolvulus arvensis. Akker-Winde.

Een overblijvende plant op bouwland en aan wegen; bloeit in Juli en Augustus.

2^e Orde. *Digynia*.

34. Gentiána, 4 inl. soorten, fam. = n°. 30.

I. Keel der bloemkroon *zonder* franjeachtige aanhangselen;

bloemen gestreept, blauw, vijftalig, in den oksel der bladen alleenstaande; bladen lijn-lancetvormig.

Gentiana Pneumonánthe. Klokjes-Gentiaan.

Een overblijvende plant op hei- en veengrond; bloeit van Juli—October.

II. Keel der bloemkroon met franjeachtige aanhangselen; bloemen blauw of paars, viertalig; bovenste bladen ei-lancetvormig, onderste omgekeerd eirond; kelkslippen afwisselend in grootte.

Gentiana campéstris. Veld-Gentiaan.

Een éénjarige plant op weiland; bloeit van Juli—September.

35. Cuscúta, 3 inl. soorten, fam. = n°. 33.

Cuscuta epithymum. Thym-Warkruid.

Een éénjarige woekerplant, met draadvormigen stengel, zonder bladen, en met dicht opeengehoopte bloemen, welker keel door 5 schubjes gesloten wordt. Deze plant hecht zich door middel van zuigworteltjes op wilde Thym, Heistruikjes enz. en bloeit in Juli en Augustus.

36. Ulmus, 2 inl. soorten, fam. Netelachtigen, afd. Olmachtigen. (Urticácae, subfam. Ulmácae.)

Ulmus campéstris. Olm; Iep.

Een vrij algemeene (vooral aangeplante) boom, met afwisselende, ovale, dubbelgezaagde, aan hun voet ongelijke bladen, die na de bloemen te voorschijn komen. Bloemen roodachtig, tot hoofdjes vereenigd. Vruchtjes gevleugeld; bloeit in het voorjaar.

Een heesterachtige olmsort, met kantige, kurkdragende takken, komt enkele malen gekweekt en in 't wild voor en is bekend onder den naam van Kurk-iep, *Ulmus suberósus*.

37. Sálsola. Eén inl. soort, fam, Melden (Chenopodiácae).

Salsola Káli. Loogkruid.

Een éénjarige plant, met uitgespreide takken, doornig uitlopende, lijnvormige bladen en, in den oksel der bladen geplaatste, alleenstaande bloempjes. Het bloemdek blijft, na het rijpen der éénzadige vrucht, rondom deze achter en ieder der 5 blaadjes is alsdan op den rug van een vleugelvormig, dwars geplaatst aanhangsel voorzien.

In duinstreken; bloeit in Augustus.

38. Béta, 2 inl. soorten, fam. = n°. 37.

Beta vulgáris. Gewone Biet.

Uit den (gekweekten dikken) wortel ontspringt slechts één stengel met stompe of lange eironde bladen, die dikwerf van roode stelen en nerven voorzien zijn. De bloemen zijn in kluwens tot afge-

bro
om
kwe
Cí
soo
en

3
I
I
hoe
blo
klu
gek

(
4

I. Bladen grafrandig.

II. Bladen met ingesneden rand.

brokene aren vereenigd; het bloemdek blijft in houtigen toestand om de vrucht achter. Een één- of tweejarige plant; wild en gekweekt; bloeit van Juli—September. Gekweekt wordt ook *Beta Cícla*, de Suikerbiet, terwijl de tweede in het wild voorkomende soort is: *Beta marítima*, Zee-Biet, met vele liggende stengels en ruitvormige bladen.

39. Blítum, 2 inl. soorten, fam. = n°. 37.

Blitum capitátum. Kopvormende Sapkelk.

Een éénjarige plant met langgesteelde, vleezige, glinsterende, driehoekige, bijna speervormige bladen, die slechts weinig getand zijn; bloemen (vooral aan het eind van den stengel) tot aarvormende kluwens vereenigd; de valsche vrucht is besichtig en donkerrood gekleurd.

Op bouwland, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

40. Chenopódium, 10 inl. soorten, fam. = n°. 37.

Bladen driehoekig, spies- of pijlvormig; bloemkluwens aan het einde van den stengel en in de oksels der bladen tot aren vereenigd. Bladen en stengel wit bestoven (door schubjes).

Chenopodium bónus Henricus. Algoede Ganzevoet; goede Hendrik.

Overblijvend; algemeen; bloeit van Mei—Augustus.

Bladen eirond, fijn gespitst, kaal. Het bloemdek staat wijd uitgespreid en sluit zich dus niet om de vruchtjes, die glanzig zwarte zaden bezitten.

Chenopodium polyspérmum. Veelzadige Ganzevoet. Modderkwaad.

Eénjarig, algemeen; bloeit in Augustus en September.

Bladen in den niet zeer langen bladsteel overgaande, ruit-eivormig, glinsterend. Bloemen tot kluwens vereenigd, die, wederom in aren bijeenstaande, een wijd vertakte pluim vormen; zaden dof.

Chenopodium murále. Muur-Ganzevoet.

Een éénjarige, vrij algemeene plant; bloeit in Augustus en September.

Bladen in den niet zeer langen bladsteel overgaande, ruit-eivormig, dof, witgepoederd, de bovenste gaafrandig; bloemkluwens tot dichte aren vereenigd; zaden glad en glinsterend.

Chenopodium. álbum. Witte Ganzevoet.

Een éénjarige, algemeene plant; bloeit van Juli—September.

I. Bladen gaafrandig.

II. Bladen niet ingesnedden rand.

Eierstok en vrucht met de breedte zijde vastgehecht. (Horizontaal geplaatst.)

II. Bladen met inges-
neden rand.

Blenstok en vrucht
meestal met de
smalle zijde vastge-
gehecht. (Verticaal
geplaatst.)

Bladen glinsterend, dik, bochtig getand, bijna spiesvormig, drielobbig en op lange stelen gezeten. Alleen de topbloemen der meestal roode bloemkluwens bevatten 5, de zijbloemen 1 à 2 meeldraden. Stengel veelal rood gestreept.

Chenopodium rubrum. Roode Ganzevoet.
Een éénjarige plant; bloeit van Juli—September.

41. Hydrocotyle. Eén inl. soort, fam. Schermbloemigen. (Umbelliferae.)

Hydrocotyle vulgaris. Waternavel.

Een overblijvende plant, met langgesteelde, afzonderlijk uit den wortelstok oprijzende, schildvormige bladen en enkelvoudige, meestal vijfbloemige schermen, die aan vrij lange bloemstelen geplaatst zijn; vruchtjes plat.

Op vochtigen hei- en duingrond in greppels; bloeit van Juni—Augustus.

42. Sanicula. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Sanicula europaea. Breukkruid.

Een overblijvende plant, met langstelige, vijflobbige bladen met driespletige lobben, bijna alle als een wortelroset uit den wortelstok ontspringende; bloemen rozerood, tot kleine enkelvoudige schermen vereenigd; vruchtjes met gekromde stekels bedekt.

In bosschen, niet zeer algemeen; bloeit in Juni en Juli.

43. Eryngium, 2 inl. soorten, fam. = n°. 41.

Beide inlandsche soorten zijn vrij algemeen en verschillen vooral in bladvorm. kleur der bloemen en standplaats, beide zijn distelachtig, terwijl de vruchtjes met schubben bedekt zijn.

a. Wortelbladen gesteeld, ongesneden, hogere bladen ongesteeld, handspletig; bloemen blauw.

Eryngium maritimum. Zee-Kruisdistel.

Overblijvend; aan zeeduinen; bloeit in Juni en Augustus.

b. Wortelbladen dubbel vinspletig, bovenste eveneens diep ingesneden; bloemen wit.

Eryngium arvense. Veld-Kruisdistel.

Overblijvend; op zandigen bouwgrond; bloeit in Juli en Augustus.

44. Cicuta. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Cicuta virosa. Water-Scheerling; Dolle Kervel.

Een overblijvende plant met een door tusschenschotten in, met lucht gevulde, vakjes verdeelden wortelstok, hollen vertaktten stengel, 2- à 3werf gevinde bladen met lancetvormige, grof gezaagde blaadjes en witte, tot zamengestelde schermen vereenigde bloemen,

bij welke de omwindsels ontbreken, maar de omwindseltjes aanwezig zijn; vruchtjes zijdelings platgedrukt.

In slooten. Sterk vergiftig; bloeit in Juli en Augustus.

45. Petroselinum. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Petroselinum sativum. Peterselie.

Een tweejarige plant met sterk vertakten, gesleufden stengel en glanzige bladen, van welke de onderste driewerf gevind, de bovenste drietallig zijn, met ei-wigvormige, driespletige, getande blaadjes. Bloemen groen-geel; vrucht zijdelings afgeplat.

In hoven gekweekt, en verwilderd; bloeit in Juni en Juli.

46. Aegopódium. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Aegopodium Podagraria. Zevenblad; Wilde Vlier.

Een overblijvende, vrij forsche plant, met dubbel drietallige onderste- en enkel drietallige bovenste bladen; blaadjes eirond, ongelijk gezaagd; bloemen wit, vereenigd tot vlakke schermen, die noch omwindsels noch omwindseltjes bezitten; vruchtjes langwerpig en plat.

Aan wegen, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

47. Cárum, 3 inl. soorten, fam. = n°. 41.

Carum Cárvi. Karwei; Wilde Komijn.

Eén tweejarige plant met dubbel gevinde bladen, de blaadjes zijn vinspletig met lijnvormige slippen en vormen, waar zij aan den hoofdbladsteel bijeen staan, een soort van kruis; bloemen wit; schermen zonder omwindsels of omwindseltjes; vruchtjes plat, sperrijchtig.

Op grasgrond; bloeit in Mei en Juni.

48. Síum; komt met het geslacht *Bérula* zeer veel overeen en wordt daarmede door twee soorten vertegenwoordigd, fam. = n°. 41.

Sium latifolium. Breedbladige Water-Eppe.

Een overblijvende plant met hoekigen, gevoorden stengel, gevinde bladen met lancetvormige, scherp gezaagde blaadjes, die ongeveer 4 à 5 maal langer dan breed zijn. De beide armen van den vruchtdrager blijven aan de binnenzijde der platte vruchtjes vastgehecht. Tusschen iedere twee ribben vindt men niet meer dan drie oliestriemen. Bloemen wit.

Aan staande wateren; bloeit in Juli en Augustus.

49. Bupleúrum, 2 inl. soorten, fam. = n°. 41.

Bupleurum tenuissimum. Fijnbladig Doorwas.

Een éénjarige plant met lijn-lancetvormige bladen, die niet door-

groeid zijn (dit is wel het geval bij *Bupl. rotundifolium*). Schermen uit 2 tot 4 kleinere gevormd, die omgeven zijn door ver uitstekende omwindseltjes; bloemen klein en geel. Vrucht rondachtig, plat.

Niet zeer algemeen; bloeit in Juli en Augustus.

50. Oenanthe, 5 inl. soorten, fam. = n°. 41.

I. De wortel bestaat meestal uit draadvormige, tot bundels vereenigde vezels. De stengel en bladstelen zijn hol, de stengelleden opgeblazen; onderste bladen dubbel-, bovenste enkelvoudig gevind; blaadjes lijnvormig, rolrond, gaaf of ingesneden; bloemen licht rozerood, alleen die der eindschermen zijn vruchtbaar; een omwindsel ontbreekt meestal; vruchtjes tolvormig.

Oenanthe fistulosa. Pijp-Torkruid.

Overblijvende waterplant; bloeit in Juni en Juli.

II. De wortel is meestal een penwortel met draderige vezels; stengel hol; bladen meest alle driedubbel gevind, met smalle, eironde, vinspletige blaadjes; bloemen wit, tot zijdelingsche, aan de bladen tegenovergestelde schermen, zonder omwindsel, vereenigd; vrucht rolrond, welriekend.

Oenanthe aquatica. (*Phellandrium aquaticum*.)

Water-Torkruid.

Tweejarige waterplant; bloeit in Juli en Augustus.

51. Aethusa. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Aethusa Cynapium. Hondspeterselie.

Een éenjarige, *zeer vergiftige* plant, met onbehaarden, gevormden, hollen stengel, 2 à 3werf gevinde bladen met scherp vinspletige blaadjes en witte bloemen, die tot lang gesteelde schermen vereenigd zijn. Schermen zonder omwindsel; scherpjes met *3bladige*, naar één zijde gerichte omwindseltjes; vruchtjes bijna kogelrond, met scherpe ribben.

Vrij algemeen op bouwgrond; bloeit in Juni en Juli.

52. Angélica. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Angelica sylvestris. Engelwortel.

Een tweejarige plant, met hollen, oppervlakkig gesleufden stengel, twee- à driewerf gevinde bladen, met bijzonder groote bladscheede en eironde, langwerpige, fingezaagde blaadjes; bloemen licht rozerood, tot schermen, zonder omwindsel, maar wel met omwindseltjes vereenigd; vruchtjes plat, met 4 vleugelvormige ribben.

Op moerassigen grond; bloeit in Juli en Augustus.

53. Anéthum. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Anethum graveolens. Dille.

Een éenjarige, hier en daar gekweekte en verwilderde, Zuid-

Europeesche plant, met twee- à driewerf gevinde bladen met fijne bladslippen; bladscheeden met een witten rand omzoomd; bloemen geel; bloeit in Juli en Augustus.

54. Pastináca. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Pastinaca satíva. Pastinake.

Een tweejarige plant met hoekigen stengel en enkelvoudig gevinde, van boven blinkende bladen met lange, ronde, min of meer gezaagde en ingesnedene blaadjes; bloemen geel; vrucht plat en gevleugeld.

Vrij algemeen op weiland; bloeit in Juli en Augustus.

55. Heracléum. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Heracleum Sphondylium. Bereklaauw.

Een fors ch opgroeiende, overblijvende plant met ruwharigen, gevormden stengel, enkel gevinde bladen met driespletig eindblaadje en witte of rozerode bloemen, die aan den buitenkant der schermen symmetrisch zijn (met grootere, tweespletige buitenste bloemblaadjes); schermen meest zonder omwindsel, maar de scherpjes met omwindseltjes, vruchtjes plat en ovaal.

Op beschaduwde plaatsen; bloeit van Juli—October.

56. Daucus. Eén inl. soort. fam. = n°. 41.

Daucus Caróta. Gewone Peen.

De wortel dezer tweejarige wilde plant is houtig, doch bij de gekweekte is hij vleezig; stengel ruwharig; bladen twee à driewerf gevind; blaadjes diep ingesneden met haarfijn uitlopende slippen; bloemschermen vlak, de vrucht dragende in het midden verdiept; blaadjes van het omwindsel groot, *vindeelig*; vrucht met borsteltjes en stekeltjes bedekt; bloemen wit.

Algemeen op grasgrond; bloeit van Juni—September.

57. Tórilis, 3 inl. soorten, fam. = n°. 41.

Torilis Anthriscus. Hegge-Doornzaad.

Een tweejarige plant met ruwen stengel en eveneens ruwe, dubbel gevinde bladen; bloemen wit of rozerood, tot schermen met een veelbladig omwindsel vereenigd; vruchtjes met lange, opwaarts- en korte, neerwaarts gekromde stekels bedekt.

Op onbebouwde plaatsen; bloeit in Juni en Juli.

58. Scándix. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Scandix Pecten Veneris. Naaldkervel

Een éénjarige plant met sterk vertakten stengel, twee à driewerf gevinde bladen met fijne bladslippen, en witte bloemen, die tot enkelvoudige of tweestralige schermen, met kort omwindsel,

vereinigd zijn; vrucht kort stekelig, in een langen snavel uitlopend.

Vrij algemeen aan bouwland; bloeit in Mei en Juni.

59. Anthriscus, 3 inl. soorten, fam. = n°. 41.

Anthriscus sylvéstris. Wilde Kervel; Toeters.

Een zeer algemeene, overblijvende plant met hollen, sterk gesleufden stengel en twee- à driewerf gevinde, glinsterende bladen met vinspletige blaadjes; bloemen wit tot schermen vereenigd, die niet van omwindsels maar wel van omwindseltjes voorzien zijn. Vruchtjes langwerpig, glad, met een snavel met 5 ribben; bloeit in Mei en Juni.

Anthriscus vulgáris. Gewone Kervel.

Is veel kleiner dan de vorige soort en bezit stekelige vruchtjes.

Gekweekt wordt nog de *Anthriscus Cerefólium*. Tuinkervel.

60. Chaerophyllum, 2 inl. soorten, fam. = n°. 41.

Chaerophyllum témulum. Verdoovende kervel.

Een tweejarige plant met ruwen, aan de knopen gezwollen, roodachtigen stengel, dubbel gevinde bladen met behaarde, vinspletige blaadjes, en witte bloemen; schermen door een omhulsel, uit weinig blaadjes bestaande, omgeven: vruchtjes langwerpig, met duidelijke ribben.

Algemeen; bloeit in Juni en Juli.

61. Cónium. Eén inl. soort, fam. = n°. 41.

Conium maculátum. Gevlekte Scheerling; Dolle kervel.

Een tweejarige plant met *niet gezwollen* en *niet ruwen* stengel, die, vooral aan het onderende, rood gevlekt is, herhaaldelijk samengestelde bladen met diep vindeelige blaadjes; bloemen wit; schermen voorzien van omwindsels en omwindseltjes; vrucht platronde met *gekartelde* ¹⁾ ribben; kiemwit *uitgehoud*, oliestriemen ontbreken.

Vrij algemeen aan wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

De genoemde kenmerken der ribben en van het kiemwit kunnen dienen om deze vruchtjes te onderscheiden van het Anijszaad, waaronder zij enkele malen door verwisseling voorkomen.

3e Orde. *Trigynia*.

62. Staphylea. Eén aangekweekte soort, fam. Celastrusachtigen (Celastrineae).

Staphylea pinnáta. Doodshoofdboompje.

Een gekweekte heester of boom met gevinde bladen, die uit

¹⁾ Vooral bij de niet volkomen rijpe vruchtjes duidelijk waar te nemen.

5—7 lancetvormige, gezaagde blaadjes bestaan; bloemen wit, tot kleine trossen vereenigd; doosvrucht vliezig, opgeblazen, met bijna kogelronde, bruine zaden; bloeit in Mei en Juni.

63. Sambucus, 3 inl. soorten, fam. Kamperfoelieachtigen, afd. Vierachtigen. (Caprifoliaceae. subfam. Sambuceae.)

I. Stam houtig; } Sambucus nígra. Gewone Vlier.
bloemtuiten } Bladen oneven gevind; blaadjes ovaal, gezaagd,
vlak, met 5 } 3—7 in getal. Merg der takken sponzig en wit;
hoofdstralen. } bloemen wit; steenvruchtjes besachtig en zwart; bloeit
in Juni en Juli.

II. Stengel kruid- } Sambucus Ebulus (Ebulum húmíle)
achtig; bloem- } Dwerg-Vlier.
tuiten vlak, met 3 } Bladen gevind, met 5—9 smalle, lancetvormige
hoofdstralen. } blaadjes; steunblaadjes bladachtig; bloemen roze-
rood; steenvrucht zwart. Overblijvend; bloeit in
Juli en Augustus.

64. Vibúrnum. Eén inl. soort, fam. = n°. 63.

Viburnum Opulus. Balroos; Sneeuwbal; Geldersche Roos.

Een heester met 3—5lobbige, grof gezaagde bladen en witte bloemen, die in het midden der bloeiwijze klein en tweeslachtig, aan den omtrek grooter en geslachtloos zijn. Steenvruchten rood.

Op boschachtigen duingrond; bloeit in Mei en Juni.

Gekweekt wordt ook nog de wollige Balroos. (Viburnum Lantána.)

4e Orde. *Tetragynia*.

65. Parnássia. Eén inl. soort, fam. Zonnedauwachtigen (Droseraceae).

Parnassia palústris. Parnaskruid.

De onderste, hartvormige en gesteelde bladen zijn tot een wortelrozet vereenigd; het enkele stengelblad zittend; bloem alleenstaande, wit; bloemblaadjes met franjeachtige aanhangselen (nevenbloembladen). Zaaddoos met 4 kleppen openspringend.

Een overblijvende plant op veengrond; bloeit in Mei en Juni.

5e Orde. *Pentagynia*.

66. Státice, 2 inl. soorten, fam. Plumbagoachtigen. (Plumbagineae.)

Static Limónium. Limoenkruid.

Een overblijvende plant met breed-langwerpige, éénnervige

bladen, vertakte bloemstelen en paarse bloemen, die, in kleine groepen bijeenstaande, schijnbaar aren vormen. Meeldraden aan de bloembladen tegenovergesteld; kelk vliezig; vrucht een blaasvruchtje.

Algemeen aan zee-kusten; bloeit in Augustus en September.

Statice Arméria, waarbij de bloemen schijnbaar tot een hoofdje vereenigd zijn, wordt in tuinen vrij algemeen, onder den naam van bloeiend zee-gras, aangetroffen.

67. Drósera, 3 inl. soorten, fam. = n°. 65.

Drosera rotundifolia. Rondbladige Zonnedauw. ¹⁾

Een overblijvend plantje met cirkelronde, langgesteelde, klierdragende, roode blaadjes, die tot een wortelrozet vereenigd zijn. Uit het midden dezer rozet rijst de bloemstengel op, die aan de eene zijde witte bloempjes draagt. De klierdragende haren rondom de bladen scheiden een kleverig vocht af en zijn zeer prikkelbaar.

Op veenachtigen heigrond; bloeit in Juli en Augustus.

68. Línium, 2 inl. soorten, fam. Vlasachtigen. (Linácea.)

a. Bloemen
wit; bladen
tegenover-
gesteld.	}	Linum cathárticum. Purgeer-Vlas.
		Een eenjarige plant met draadvormigen, meestal knie-vormig-gebogen, naar boven gaffelig vertakten stengel. Op zandbodem en weiland; bloeit van Juni—Augustus.
b. Bloemen
blauw; bladen
afwisselend.	}	Linum usitatissimum. Gewoon Vlas.
		Een éénjarige, meerendeels gekweekte plant, met enkelen stengel, smal lancetvormige bladen en uiterst teedere bloemen; zaaddoos bijna kogelrond, met gladde zaden; bloeit in Juni en Juli.

Zooals bekend is, levert de laatstgenoemde soort taaie bastvezels voor linnenfabrikatie en tevens zaden, die oliehoudend zijn en voor de bereiding van lijnolie en lijnkoeken gebezigd worden.

VI° KLASSE. HEXANDRIA. ZESHELMIGEN.

Met 6 vrije meeldraden.

Deze klasse omvat een menigte éénzaadlobbige planten, vooral bolgewassen uit de familiën der Lelie- en Narcisachtigen.

1° Orde. Monogynia. Met één stijl.

I. Bloemen met afzonderlijken kelk en bloemkroon.

Struiken. Kelk en bloemkroon beide 6bladig; bloemen in trossen.

Berberis. (n°. 1.)

¹⁾ Behoort tot de z. g. insectenetende planten.

Kruident.	} bloemkroon éénbladig.	Bl. kr. klok-trechtersvormig, 4—5spletig.	<i>Gentidna.</i> Gentiaan.
			V. 2.
} bloemkroon meerbladig.	} Bl. kr. 4bladig; vrucht een hauwtje.		<i>Lepidium.</i>
			XV. 1.
		Bl. kr. 6bladig; kelk buisvormig, overblijvend; de roode bloemen in aren vereenigd.	<i>Lythrum.</i>
			XI. 1.

II. Met bloemdek.

A. Bloemdek gekleurd, (bloemkroonachtig).

Eierstok onder het bloemdek geplaatst (onderstandig).	} zonder bijkroon.	Met een bijkroon op de keel van het uitgespreide bloemdek.	<i>Narcissus.</i> Narcis. (n ^o . 2.) Zie fig. 22.
			Slippen van het bloemdek alle even groot, wit, met groene punten. <i>Leucójum.</i> Levkoje. (n ^o . 3.)
			Slippen van het bloemdek ongelijk in vorm, de binnenste korter, de 3 buitenste langer, uitgespreid; bloemen hangend. <i>Galánthus</i> Sneeuwkllokje. (n ^o . 4.)
Eierstok door het bloemdek ongevven (bovenstandig).	} Bloemdek éénbladig, 6randig of 4—6spletig.	Aan den voet der bladen vindt men kokervormige steunblaadjes; bloemkroon diep vijfdeelig, vruchten driekantig.	<i>Polygonum.</i> VIII. 1.
			Plant met een wortelstok in den grond bevestigd; bloemdek klok- of buisvormig; vrucht een roode, driehokkige bes.
	} Aan den voet der bladen geene kokervormige steunblaadjes.		<i>Convallária.</i> Dalkruid. (n ^o . 5.)
		Bloemdek klokvormig, vijfspletig.	<i>Endymion.</i> (n ^o . 13.)
		Bloemdek met ingesnoerde monding (kruikvormig) en 6randigen zoom.	<i>Múscari.</i> Druifhyacinth. (n ^o . 14.) Zie fig. 23.
	} Bloemdek zesbladig.	Bladen (beter onvruchtbare bloemstelen) borstelvormig en door een klein schutblaadje gesteund; vrucht een bes; plant met een wortelstok in den grond bevestigd.	<i>Aspáragus.</i> Aspersie. (n ^o . 6.)

Stijl driespletig; bladen van het bloemdek van een honiggroefje voorzien.

Fritillaria. (n°. 8.)

Zie fig. 24.

Blaadjes van het bloemdek, uiteenwijkend; stijl draadvormig.

Gagea. Goudster. (n°. 11.)

Blaadjes van het bloemdek naar elkander nijgend; stijl ontbreekt; stempel drielobbig.

Tulipa. Tulp. (n°. 7.)

Bloemen vóór het bloeien gezamenlijk door een bloemscheede omsloten. *Allium*. Look. (n°. 12.)

Zie fig. 25.

Bloemen niet door een bloemscheede omsloten.

a. Blaadjes van het bloemdek aan hun voet met een plooivormig groefje. *Lilium*. Lelie. (n°. 9.)

b. Blaadjes van het bloemdek zonder honiggroefjes; meeldraden onbehaard, op den bloembodem ingeplant

Ornithogalum.

Vogelmelk. (n°. 10.)

Bladen van meer gewonen vorm, zonder schubbladjes; vrucht een doosvrucht; bloemstengel dikwijs onbebladerd (hoogewassen).
 Bloemdek zesbladig.
 Stijl ongedeeltd of ontbrekend; stempel stomp of drielobbig.
 Eerstok door het bloemdek omgeven (ovenstaandig).

Helmknopjes met hun voet aan den helm-draad verbonden.

Helmknopjes in hun midden aan den helm-draad verbonden.
 Zie fig. 25.

B. Bloemdek ongekleurd (kelkachtig, groen, doorschijnend of vliezig).

Bladen zwaardvormig; de-platgedrukte, bladachtige bloemsteel draagt zijdelings geplaatste, tot een dikke aar (bloemkolf) vereenigde bloemen. *Acorus*. Kalmus. (n°. 15). Zie fig. 26.

Bladen rolrond of half rond, priemvormig of borstelig; doosvrucht veelzadig. *Juncus*. Bloembies. (n°. 16.)

Bladen vlak, zachtharig; doosvrucht driezadig.
Luzula. Veldbies. (n°. 17.)

2e Orde. Digynia. Met twee stijlen.

Slechts enkele *Rumex* (VI. 3) en *Polygonum* (VIII. 1) soorten worden hiertoe gebracht.

3e Orde. Trigynia. Met drie stijlen.

a. Bloemdek éénbladig, zesdeelig, met lange buis; de bloem komt onmiddellijk (en bij de Herfst Tijdeloos vóór de bladen) uit den bol te voorschijn. *Cólchicum*. Tijdeloos. (n°. 18.)

b. Bloemdek zesbladig, de drie buitenste blaadjes uitgespreid, de drie binnenste rechtop staande (later sluiten zij het driehoekige vruchtje in); bladen afwisselend, de onderste gesteeld.

Rúmex. Zuring. (n°. 19.) Zie fig. 27.

4e Orde. Polygynia. Met meer dan 5 stijlen.

Kelk en bloemkroon driebladig; bloemen tot wijde pluimen vereenigd; bladen met sterke nerven, meest alle rozetvormig geplaatst.

Moeras- en waterplanten. Alisma. Waterweegbree. (n°. 20.)

1e orde. Monogynia.

1. **Bérberis**. Eén inl. soort, fam. Berberisachtigen (Berberídeae.)

Berberis vulgáris. Gemeene Berberis.

Een struik met bundelsgewijs vereenigde, gezaagde, omgekeerd eironde bladen, die door doornen (vervormde bladen) gesteund worden. De bloemen zijn geel en tot hangende trosjes vereenigd, bloemdeelen aan elkander tegenovergesteld; meeldraden zeer prikkelbaar; de helmknopjes springen met klepjes open; besvruchten rood.

Gekweekt en in duinen; bloeit in Mei en Juni.

De wortel en stengel bevatten een gele kleurstof (Berberisgeel), die als verfstof gebezigd wordt.

2. **Narcíssus**, 2 inl. soorten, fam. Narcisachtigen (Amaryllídeae.)

Narcissus pseudo-Narcíssus. Gewone Narcis.

Een bolgewas met smalle, tot een wortelrozet vereenigde bladen, uit wier midden, aan een naakten steel met een enkel vliezig schutblad, de alleenstaande bloem ontspringt. Deze bloem is overhangend, geel gekleurd en van een hooge bekervormige bijkroon voorzien.

Op weilanden; bloeit in April en Mei.

Narcissus poëticus wordt om hare witte, welriekende bloemen veel gekweekt.

3. **Leucojóm**. Eén inl. soort, fam. = n°. 2.

Leucojum aestívum. Zomer Leucojum. (Levkoje.)

Een bolgewas met smalle wortelbladen en met een bloemsteel met 3—6 bloemen, die wit zijn met groene vlekken en gezamenlijk door een vliezige scheede gesteund worden.

Niet zeer algemeen; bloeit in Mei.

4. **Galánthus**. Eén inl. soort, fam. = n°. 2.

Galanthus nivális. Sneeuw klokje. Zomerzotje.

Een bolgewas met lijnvormige wortelbladen en witte bloemen,

waarvan de binnenste blaadjes groen gevlekt zijn en die alléén aan den bloemsteel staan en gesteund worden door een vliezig schutblad.

Op vochtige plaatsen; bloeit van Februari—April.

5. Convallária, 3 inl. soorten, fam. Aspersieachtigen (Asparágeae).

a. Bloemen geheel wit, klokvormig, ten getale van 6—12 aan een naakten bloemsteel gezeten en naar één zijde overhangend; bladen aan den voet van den bloemsteel 2 in getal, omgeven door schubben; bessen rood. *Convallaria majális*. Lelietje der dalen.

Overblijvend; op boschgrond; bloeit in Mei.

b. Bloemen wit, met groene slippen, buisvormig, aan hun voet kogelvormig, uit den oksel der bladen ontspringend, telkens 3—5 in getal naar één zijde gericht; bessen blauw.

Convallaria multiflóra. Veelbloemig Dalkruid.

De 3e soort met geheel buisvormige bloemen is *Conv. Polygonátum*. Salomons zegel.

6. Aspáragus. Eén inl. soort, fam. = n°. 5.

Asparagus officinális. Aspersie.

Een overblijvende plant, met sterk vertakten stengel, borstelachtige takken en zeer kleine schubvormige blaadjes; bloemen groengeel; vrucht een bes; bloeit in Juni en Juli.

In duinstreken en gekweekt om de jonge loten van den wortelstok.

7. Túlipa. Eén inl. soort, fam. Lelieachtigen (Liliáceae.)

Tulipa sylvestris. Wilde Tulp.

Een bolgewas met een stengel, die slechts één bloem draagt en aan zijn voet meestal slechts van twee smalle bladen voorzien is; bloemen geel, uit 6 klokvormig vereenigde blaadjes bestaande, vóór het openen overhangend; meeldraden en binnenste dekslippen aan hun voet behaard; doosvrucht driehokkig.

Op grasgrond; bloeit in April en Mei.

Als sierplant wordt zeer algemeen gekweekt *Tulipa Gesneriána* (zoo genoemd naar Conrad Gesner).

8. Fritillária. Eén inl. soort, fam. = n°. 7.

Fritillaria Meleágris. Kievitsbloem.

Een bolgewas met bebladerden stengel, aan welks top 1 à 2 bijna overhangende, bruinroode, donkergevekte bloemen staan; aan den voet der bloembladen vindt men een honiggroefje; vrucht een doosvrucht.

Op vochtige grasgrond; bloeit in April en Mei.

Als sierplant wordt ook gekweekt de Keizerskroon (*Fritill. imperiális*).

9. Lílíum. Eén inl. soort, fam. = n°. 7.

Lilium bulbíferum (var. *cróceum*.) Oranje- of Vuurlilie.

Een niet zeer algemeen bolgewas, dat echter zeer veel gekweekt wordt. Stengel sterk bebladerd; bloemen saffraangeel met wrattige bloemblaadjes, die aan hun voet een honigafscheidende sleuf bezitten. In den oksel der bladen komen dikwijls toevallige bolletjes voor. Vrucht een zaaddoos.

Op koorlanden; bloeit in Juni en Juli.

In tuinen vindt men zeer veel de Witte Lelie (*Lilium candidum*.)

10. Ornithógalum, 2 inl. soorten, fam. = n°. 7.

Ornithogalum umbellátum. Schermdragende Vogelmelk. Morgenster.

Een bolgewas met slechts weinige wortelbladen en een naakten bloemstengel met vele bloemen, die tot een tuil vereenigd zijn en door één groot schutblad gesteund worden; bloemblaadjes inwendig wit, uitwendig groen; vrucht een doosvrucht.

Op graslanden; bloeit in April en Mei.

De andere soort is *Ornith. nútans* (Knikkende Vogelmelk) bij welke de bloemen tot een éénzijdigen tros vereenigd zijn.

11. Gágea, 3 inl. soorten, fam. = n°. 7.

a. Plant met drie bolletjes in den grond bevestigd, met slechts één lintvormig wortelblad, onbehaarde bloemstelen en gele, schermvormig vereenigde bloemen, die door 2 à 3 schutblaadjes gesteund worden.

Gágea praténsis (*stenopétala*). Smalbladige Gagea. Goudster.

Op bouwgrond; bloeit in April en Mei.

b. Plant met slechts één bolletje in den grond bevestigd, met twee, gootvormig uitgeholde wortelbladen en zachtharige bloemstelen; kleur der bloemen en bloeiwijze als boven.

Gagea arvénsis. Akker Gagea, Goudster.

12. Allium, 6 inl. soorten, fam. = n°. 7.

Drie der helm- draden met twee zijdeling- sche tanden.	}	Enkele bloempjes in bolletjes vervormd;
		meeldraden langer dan het bloemdek; bloemen purperrood. <i>Allium vineále.</i> Wijngaard- look.
		Bolgewas; op bouwland en aan wegen; bloeit in Juni en Juli.

Bladen rond en
hustvormig,
d. i. inwendig hol.

Bladen rond en buisvormig, d. i. inwendig hol.	}	Alle helm- draden draad- vormig, zonder tandjes.	Blaadjes van het stervormig uitgespreide, rozerode bloemdek langer dan de meeldraden; bloemscheede uit twee kleppen bestaande. <i>Allium Schoenóprasm.</i> Bies-Look. Bolgewas; op vochtige plaatsen; bloeit in Juni en Juli.
		Bladen vlak of gehoofd (niet hol). Alle helm- draden draadvormig, zonder tandjes.	Bladen ovaal of lancetvormig.
Bladen smal- lijnvormig.	Enkele bloempjes in bolletjes vervormd; blaadjes van het bloemdek even lang als de meeldraden; bloemen rozerood. <i>Allium oleráceum.</i> Moes-Look. Bolgewas; op bouwland, enz.; bloeit in Juni en Juli.		

Als gekweekte Looksoorten verdienen vermeld te worden: de Prei (All. Pórrum), Knoflook (All. sativum), Gewone Ui (All. Cépa) en de Chalotten (All. Ascalónicum).

13. Endymion. Eén inl. soort, fam. = n°. 7.

Endymion nútans. Knikkende *Endymion.* Wilde Hyacinth.

Een bolgewas met lintvormige bladen; de bloemstengel draagt trosvormig vereenigde, blauwe, roode of witte, klokvormige bloemen, met diepgetanden, teruggeslagen zoom, die door een schutblad ondersteund worden.

In bosschen; bloeit in April en Mei.

14. Múscari. Eén inl. soort, fam. = n°. 7.

Muscari botryoides. Druifhyacinth.

Een bolplantje met lintvormige bladen en dicht opeengedrongene, tot een tros vereenigde, blauwe, bijna kogelronde bloemen.

Op grasgrond; bloeit in April en Mei.

15. Acorus. Eén inl. soort, fam. Aronskelken (Aroideae).

Acorus Cálamus. Kalmus.

Een overblijvende plant met lange, aan den rand geplooiden bladen en zijdelings geplaatste bloemkolven.

Vrij algemeen aan slooten; bloeit in Juni en Juli.

16. Juncus, 20 inl. soorten, fam. Bloembiezen (Juncácae).

I. Halm onvertakt, zonder eigenlijke bladen; zelfs wortelbladen

ontbreken. Men vindt aan den voet der bloemdragende en bloemlooze, rolronde stengels slechts bladscheeden. De bloemen ontspringen schijnbaar zijdelings uit den bloemsteel.

Halm reektopstaande, onafgebroken met merg gevuld.	Halm glad.	Halm fijn gestreept; (meestal slechts 3 meeldraden.)	} <i>Juncus conglomeratus</i> . Getropte Bloembies. Een overblijvende plant op vochtige plaatsen; bloeit in Mei en Juni.	
		Zaden met aanhangselen. Doosvrucht elliptisch.		} <i>Juncus maritimus</i> . Zee-Bloembies. Een overblijvende plant aan zee-kusten; bloeit in Juli en Augustus.
		Zaden zonder aanhangselen. Doosvrucht omgekeerd eirond, ingedrukt; het overblijfsel van den stijl in een klein groefje.		
Halm recht; merg in hokjes verdeeld.	} Stengel zeegroen, gestreept; doosvrucht stomp-elliptisch met duidelijken stijl. <i>Juncus glaucus</i> . Gestreepte Bloembies. Overblijvend; op vochtigen grond, bloeit van Juni—Augustus.			

II. Niet bloeiende stengels ontbreken; de bloemstengels dragen meestal eenige bladen en behalve deze vindt men steeds wortelbladen; de bloemen staan aan den top des stengels.

Halm onbebladerd; alleen wortelbladen aanwezig.	} Bloemen alleenstaande of tot kleine bijschirmen vereenigd, te zamen een eindelingsche pluim vormend. <i>Juncus squarrosus</i> . Harde Bloembies. Een overblijvende plant, op vochtige plaatsen; bloeit van Juni—Augustus.				
		Halm bebladerd; bladen zeer smal, lijnvormig, gesleuteld, maar niet gelced.	} Meerdere bloemen (meest met 3 meeldraden), in klwens vereenigd, vormen te zamen een pluimvormig bij scherm. <i>Juncus supinus</i> . Kruipende Bloembies. Overblijvend. Op vochtigen grond; bloeit in Juli en Augustus.		
} Bloemen alleenstaande in bijschirmen.	} Bijschirmen klein, ineengedrongen; halm platgedrukt. <i>Juncus compressus</i> . Platte Bloembies. Overblijvend; aan waterkanten; bloeit in Juli.				
				} Bijschirmen wijd uitgespreid; bladscheeden zonder aanhangselen; vrucht langwerpigh. <i>Juncus bufonius</i> . Paddegras. Eenjarig; op vochtigen grond; bloeit van Juni—Augustus.	

17. Lúzula, 5 inl. soorten, fam. = n°. 16.

I. Bloemen afzonderlijk of ten getale van 3 op lange, schermvormig vereenigde stelen gezeten. *Luzula pilósa*. Behaarde Veldbies.

Een overblijvende plant met lijn-lancetvormige, behaarde bladen; bloemstelen na het bloeien terneergebogen. Op boschgrond; bloeit in April en Mei.

II. Bloemen in 3—5 dichte, veelbloemige kluwens tot scherm vereenigd. *Luzula campéstris*. Gewone Veldbies.

Een overblijvende plant met zacht behaarde bladen.

Op grasgrond; bloeit van Maart—Mei.

3e orde. *Trigynia*.

18. Cólchicum. Eén inl. soort, fam. Tijdeloozen (Colchicáceae). *Colchicum autumnále*. Herfst-Tijdeloos.

Een overblijvende, vergiftige plant, die in het najaar uit den vleezigen knol 1—3 roode bloemen voortbrengt. De bladen, waar-tusschen de doosvrucht rijpt, komen eerst in het volgende voorjaar te voorschijn.

Op vochtigen weigronde; bloeit in September en October.

19. Rúmex, 13 inl. soorten, fam. Veelknoopigen (Polygóneae).

Bij het bepalen der soorten moet vooral op den aard der driekante nootjes, die door de drie binnenste bloemdekblaadjes omsloten blijven, en op de eigenschappen van die dekblaadjes acht geslagen worden.

I. Bloemen tweeslachtig of veeltelig; bladen hoogstens hartvormig, maar nooit pijl- of spiesvormig.

De drie binnenste slippen van het bloemdek dragen meestal <i>alle</i> een rood klierkje op de rugzijde; bloemkranzen zonder schutblaadjes.	De rijpe binnenste dekblaadjes zijn ongeveer even lang als breed.	De rijpe binnenste dekblaadjes, die om de vrucht blijven staan, zijn cc. 2maal langer dan breed, en gewimperd; onderste bladen langgesteeld, eirond-hartvormig.	} <i>Rumex obtusifolius</i> . Stompbladige Zuring. Ridderblad.
			} Op weiland, enz.; bloeit in Juli en Augustus.
		Wortelbladen lancetvormig, afgeknot, sterk gegolfd; binnenste dekblaadjes bijna cirkelrond.	} <i>Rumex crispus</i> . Gekrulde Zuring. Langs kanten van wegen en akkers, enz.; bloeit van Juni—Augustus,
		Wortelbladen wigvormig in den bladsteel overgaande, zeer groot; binnenste dekblaadjes driehoekig.	} <i>Rumex Hydrolápathum</i> . Water-Zuring. Aan sloten; bloeit in Juli en Augustus.

Van de drie binnenste lijnvormige, gaaf-
 randige slippen van het bloemdek draagt slechts
 één een kliertje op de rugzijde; alleen de
 onderste bloemkransen door een schutblad
 gesteund; bladnerven dikwijls bloedrood.

Rumex sanguineus.

Bloedroode Zuring.

Langs waterkanten; bloeit in

Juli en Augustus.

II. Bloemen tweehuizig; bladen spies- of pijlvormig.

Bladen pijlvormig; buitenste dekbladen teruggeslagen. *Rumex*
Acetosa. Gewone Zuring.

Gekweekt en op grasgrond; bloeit van Mei—Augustus.

Bladen spiesvormig; buitenste dekbladen tegen de vrucht aan-
 gedrukt. *Rumex Acetosella.* Zuurzaad.

Op zandgrond; bloeit van Mei—Augustus.

Genoemde soorten zijn alle overblijvend en dragen kleine, groen-
 achtige, tot kransen vereenigde bloemen.

4^e orde. *Polygynia.*

20. *Alisma*, 3 inl. soorten, fam. Waterweegbreeën (*Alismaceae*).

Alisma Plantago. Grootte Waterweegbree.

Een overblijvende waterplant, met eironde wortelbladen, en een
 onbebladerden bloemsteel, waaraan de licht rozerode bloempjes tot
 een losse pluim vereenigd zijn; bloeit in Juli en Augustus.

VIIe KLASSE. HEPTANDRIA. ZEVENHELMIGEN.

Met zeven vrije meeldraden.

1e Orde. *Monogynia.* Met één stijl.

Boomen met handvormige bladen; meeldraden gekromd; vrucht
 met stekels bedekt. *Aësculus.* Roskastanje. (n°. 1.)

1. *Aësculus.* Eén inl. soort, fam. Roskastanjeachtigen (*Hippo-*
castaneae).

Aesculus Hippocastanum. Gewone Roskastanje;
 Wilde of dollen Kastanje.

Een uit Noordelijk O.-Indië afkomstige, aangekweekte boom met
 5—7tallige, handvormige bladen en tot schijntrossen vereenigde,
 witte, roodgekleurde bloemen; vrucht een stekelige doosvrucht met
 1 à 2 platte, halfbolvormige, groote, bruine zaden; bloeit in Mei
 en Juni.

VIIIe KLASSE. OCTANDRIA. ACHTHELMIGEN.

Met 8 vrije meeldraden.

1e Orde. Monogynia. Met één stijl.

Bloemen volkomen, (met kelk en bloemkroon).	bloemkroon meerbladig.	bloemkroon vijfbladig.	Bloemkroon 5bladig; stengelbladen meestal handvormig gelobd of gedeeld; vrucht gevleugeld, boomen of heesters. <i>A'cer. Ahorn. Eschdoorn.</i> (n ^o . 1.)
			Eierstok onderstandig; kelk vierdeelig; doosvrucht lang en vierkant; zaden met een haarkuif; bloemen meestal rood. <i>Epilóbium. Basterd-Wederik.</i> (n ^o . 2.) Zie fig. 29.
			Eierstok onderstandig; kelkbuis lang; zaden zonder haarkuif; bloemen geel. <i>Oenóthera. Wederik.</i> (n ^o . 3.)
	bloemkroon éénbladig.	eierstok bovenstandig.	Kelk vierbladig; bloemkroon klok- of urnvormig, vierspletig; doosvrucht vierhokkig. <i>Erica. Heide.</i> (n ^o . 4.)
			eierstok onderstandig.
Bloemen onvolkomen (met bloemdek).			Bloemdek blijvend rondom het driekante vruchtje; kruidachtige planten met kokervormige steunblaadjes; <i>Poly'gonum. Duizendknoop.</i> (n ^o . 6.) Zie fig. 30.

2^e Orde. Digynia. Met twee stijlen.

Kruident.	Boomen met vleugelvruchtjes. <i>Ulmus</i> V. 2.
	Bloemen volkomen, geel; kelk met stekelige, haakvormige borstels; bladen gevind. <i>Agrimónia</i> XI. 2.
	Bloemen onvolkomen; vrucht driekant; steunblaadjes kokervormig. <i>Poly'gonum</i> VIII. 1.

3e Orde. Trigynia. Met drie stijlen.

Bloemen volkomen; bloemblaadjes met langen nagel; tweespletig. <i>Silène</i> X. 3.
Bloemen onvolkomen; vruchtjes driekant. <i>Poly'gonum</i> VIII. 1.

4e Orde. *Tetragynia*. Met vier stijlen.

Bloemen in hoofdjes; kelk 2- of 3spletig; bloemkroon 4- of 5spletig; bladen enkel of dubbel drietallig.

Adóxa. Muskuskruid. (n°. 7.)

1e Orde. *Monogynia*.1. *Acer*. 2 inl. soorten, fam. Ahornachtigen (*Aceríneae*).

Acer Pseudoplátanus. Gewone Ahorn of Eschdoorn.

Een boom met handvormig-vijfspletige bladen, die aan de onderzijde grijsgroen gekleurd zijn; de groene, dikwijls veeltelige bloemen zijn tot hangende pluimen vereenigd; vrucht een gevleugelde, tweedeelige splitvrucht met opwaarts gerichte vleugels; bloeit in Mei en Juni.

2. *Epilóbium*. 8 inl. soorten, fam. Wederikachtigen (*Onagraríeae*).

Bloemen met vlakken, uitgespreiden zoom; meeldraden nêrwaarts gebogen; bladen verspreid; stengel bijna onvertakt en kaal. *Epil. angustifólium*. Smalbladige Basterd-Wederik.

Bladen stengelomvattend, eenigszins aflopend; stempel vierdeelig; stengel vertakt en dicht behaard.

Epil. hirsútum. Zachtharige B. W.

Bladen smal-lancetvormig, gaafrandig of zwak getand; stempel knodsvormig. *Epil. palústre*. Moeras B. W.
Bladen eirond-lancetvormig, spits, getand; stempel vierdeelig.

Epil. parviflórum. Kleinbloemige B. W.

Stengel vertakt, kortharig; stempel vierdeelig.

Epil. montánum. Berg B. W.

Bladen zittend of op zeer korte stelen geplaatst, de middelste aflopend; stengel bijna kaal. *Epil. tetragónum*. Vierkante B. W.

Bladen op vrij lange stelen geplaatst; stengel van boven zachtharig.

Epil. róseum. Rozeroode B. W.

Genoemde soorten zijn alle overblijvend; de 1^e en 5^e soort komen op zandgrond, de overige op vochtige plaatsen voor; zij bloeien in Juni, Juli of Augustus met roode, tot aren of trossen vereenigde bloemen.

3. Oenóthera. 2 inl. soorten; fam. = n°. 2.

Oenothera biennis. Tweejarige Wederik of St. Teunisbloem.

Een tweejarige plant met groote, gele, in den oksel der lancetvormige bladen geplaatste bloemen. In het eerste jaar vindt men een wortelrozet van omgekeerd eironde, stomp toeloope bladen.

Op zandgrond; bloeit van Juni—Augustus.

4. Erica. 3 inl. soorten, fam. Heideachtigen (Ericáceae).

a. Bladen schubvormig, onbehaard. tegen den stengel aangedrukt; bloemen bleek rozerood, tot trossen vereenigd, klokvormig; kelk de bloemkroon bedekkend.

Erica vulgáris (Callúna vulgaris). Gewone of Struik-Heide.

Een heesterachtige plant op drogen heigrond; bloeit in Juli en Augustus.

b. Bladen vlak, langs hun rand behaard; niet tegen den stengel aangedrukt; bloemen vleeschrood, aan den top der takken tot schermvormige bloeiwijzen vereenigd; kelk korter dan de bloemkroon.

Erica Tétralix. Dopheide.

Een heesterachtige plant op vochtigen heigrond; bloeit van Mei—Juli.

5. Vaccínium. 4 inl. soorten, fam. Boschbezieachtigen. (Vacciniéae).

a. Bladen afvallend; bloemkroon kogel- of eivormig.

Een heester met scherpkantige takken, eironde, oppervlakkig gezaagde bladen, groenachtige, alleenstaande bloemen, en blauwzwarte bessen; in bosschen; bloeit in Mei en Juni.

Vacc. Myrtillus. Blaauwe Boschbezie.

Een heester met trosvormig vereenigde bloemen, roode bessen en eironde bladen, die aan de onderzijde gestippeld zijn.

Vacc. Vitis idaéa. Roode Boschbezie.
In bosschen; bloeit in Juli.

Een heester met kruipenden stengel, draadvormige, liggende takken, eironde, aan de onderzijde aschgrauwe bladen, alleen staande of ten getale van 2—3 op lange stelen bijeen gezeten bloemen en roode bessen.

Vacc. Oxycóccos. Veen-Boschbezie.
Op veenbodem; bloeit in Mei en Juni.

7. Bladen altijd groen.

} Bloemkroon klokvormig, wit of roodachtig.	} Bloemkroon stervormig, donkerrood.
---	--

6. *Polygonum*, 14 incl. soorten, fam. Veelknoopige (*Polygóneae*).

Stengel enkelvoudig, in een enkele aar eindigend. } *Polygonum Bistórta*. Adder- of Slangen-wortel.

Een overblijvende plant met eironde bladen, gevleugelde bladstelen en roodachtig witte bloemen.

Op vochtige plaatsen; bloeit in Juni en Juli.

Plant overblijvend, met een wortelstok; bladen lang-lancetvormig; bloemen rood. *Polygonum amphíbium*. Veenwortel, Papenkwaad.

Op vochtigen bodem en in water; bloeit van Juni—September.

Plant, éénjarig, met vezelige wortels; bladen lang lancetvormig; kokervormige steunblaadjes met lange wimpers; bloemen rood. *Polyg. Persicária*.

Perzikbladige Duizendknoop.

Op bouwgrond; bloeit van Juli—September.

Bladen lancetvormig; kokertjes kaal, met korte wimpers; bloemen rood of groenachtig; blaadjes van het bloemdek klierachtig gestippeld.

Polyg. Hydrópiper. Waterpeper.

Op vochtige plaatsen; bloeit in Juli en September.

Aren los, met weinige bloemen, dun en overhangend.

Bladen ovaal; stengel liggend en vertakt; kokertjes wit, in tweeën gespleten; bloemen rood of groenachtig, in kluwens in de oksels der bladen geplaatst.

Polyg. aviculáre. Vogel-Duizendknoop.
Varkensgras.

Een éénjarige plant aan wegen; bloeit van Juli—October.

Bladen pijl- of hartvormig; stengel opgericht; bloemen roodachtig wit, in tuilvormig vereenigde trossen.

Polygonum Fagopy'rum. Boekweit.

Een éénjarige, verbouwde plant; bloeit in Juli en Augustus.

Stengel zich om andere voorwerpen windend, hoekig; bladen hart-pijlvormig; bloemen groenachtig; nootjes dof.

Polyg. Convólulus. Zwaluw tong.

Een éénjarige plant op bouwgrond; bloeit van Juli—October.

Bloemen tot aren vereenigd.

Aren dicht ineengetrongen, rond.

Stengel vertakt; iedere tak eindigt in een aar.

Bloemen tot kluwens of trossen vereenigd.

Stengel niet windend.

4e Orde. *Tetragynia*.

7. Adóxa. Eén inl. soort, fam. Kamperfoelieachtigen (Caprifoliácea).
Adoxa Moschatellina. Muskuskruid.

Een overblijvend plantje met drietallige of dubbel drietallige bladen aan een onvertakten stengel; bloemen groen, ten getale van 4—6 in een dicht hoofdje vereenigd; bessen vleezig en groen; in vochtige bosschen; bloeit in April en Mei.

IXe KLASSE. ENNEANDRIA. NEGENHELMIGEN.

Met 9 vrije meeldraden.

1e Orde. Monogynia. Met één stijl. Geen inl. soorten. Ge-
 kweekt b. v. de Laurier.

2e Orde. Trigynia. Met drie stijlen. Geen inl. soorten. Ge-
 kweekt b. v. de Rhabarber.

3e Orde. Hexagynia. Met zes stijlen.

Bloemdek zesbladig, gekleurd; doosvruchtjes 6 in getal. *Búto-*
mus. Zwanebloem. (n°. 1.)

I. Bútomus. Eén inl. soort, fam. Zwanebloemen (Butomácea).
Butomus umbellátus. Schermdragende Zwanebloem.

Een overblijvende waterplant met lange, tot een wortelrozet vereenigde bladen, rolronden stengel en tot rijke schermen vereenigde, rozeroode bloemen; bloeit in Juni en Juli.

Xe KLASSE. DECANDRIA. TIENHELMIGEN.

Met 10 vrije meeldraden.

1e Orde. Monogynia. Met één stijl.

Bloemkroon 4- of 5bladig.	}	Bladen tot een wortelrozet vereenigd; eierstok boven-
		standig en vrij; bloemkroon kogel- of klokvormig; bloemen alleenstaande of in trossen aan een bijna naakten bloemsteel. <i>Pyrola</i> . Wintergroen. (n ^o . 1.)
Bloemkroon één- bladig.	}	Eierstok onderstandig; vrucht een bes, die gekroond wordt door de overblijvende kelkklippen.
		<i>Vaccinium</i> VIII. 1.

Eierstok bovenstandig; vrucht een doosvrucht; bladen van boven groen, van onder grijswit.

Andrómeda. (n°. 2.)

Bladen drietallig, zuurachtig van smaak.

Oxalis. Klaverzuring. X. 5.

Bladen gevind; 5 vruchtjes met langen snavel.

Eródium. Reigersbek. XVI. 4.

Bladen gelobd; 5 vruchtjes met langen snavel.

Geránium. Ooievaarsbek. XVI. 4.

Bladen enkelvoudig, leeuwruchtig, gevind of drietallig, eivond of rondachtig.

B
sB
r

fienbladig.

en vierbladig.

porie openspringend.

2^e Orde. Digynia. Met twee stijlen.

Bloembladen met
langen nagel;
stengel knooppig
geleed.	}	Kelk rolrond, zonder schutblaadjes aan zijn voet;
kelkblaadjes met 3—5 ribben.	Saponária. Zeepkruid. (n ^o . 4.)
		Kelk rolrond, met schutblaadjes aan zijn voet;
kelkblaadjes met 7—11 fijne ribben.	Diánthus. Anjelier. (n ^o . 5.) Zie fig. 31.
Bloembladen zonder
nagel; stengel niet
knooppig geleed.	}	Kelk vijftandig of vijfdeelig; doosvrucht met
twee snavels en tusschen deze met een porie open-
springend.	Saxifraga. Steenbreek. (n ^o . 3.)

3e Orde. Trigynia. Met drie stijlen.

Bloembladen met
langen nagel; kelk
éénbladig.	}	Kelk klokvormig, opgeblazen; kelkslippen na het bloeien
teruggeslagen; vrucht een zwarte bes.	Cucúbalus. Bekervrucht. (n ^o . 6.)
		Kelk rolrond, buisvormig (zelden opgeblazen); kelkslippen
rechtop staande. Doosvrucht met 6 tandjes openspringend.	Siléne. (n ^o . 7.)
Zie fig. 32.
Bloembladen zonder
nagel; kelk vijf-, zes-
en vierbladig.	}	Bladen met vliezige steunblaadjes; kelk en bloemkroon
vijfbladig; doosvrucht met 3 klepjes openspringend.	Lepigonum (Spergulária). Schubkruid. (n ^o . 8.)
		Bladen zonder steunblaadjes; bloemblaadjes diep inge-
snelde; doosvrucht met 6 kleppen openspringend.	Stellária. Sterremuur. (n ^o . 9.)

4e Orde. Tetragynia. Met vier stijlen.

Doosvrucht aan den top met één ronde porie openspringend.

Réseda.

XI. 3.

Kelkslippen korter dan de bloemkroon.

Lychnis.

X. 5.

Kelkslippen langer dan de bloemkroon.

Agrostemma.

X. 5.

Doosvrucht met 6 tanden openspringend.

Siléne.

X. 3.

Bloemkroon éénbladig; wortelbladen dubbel drietallig.

Adóxa.

VIII. 4.

Doosvrucht niet met een eind-
porie openspringend.	}	}	}	Doosvrucht met
5 of tien tanden
openspringend.
				Bloembladen 5 in getal,
met langen nagel.

5e Orde. Pentagynia. Met vijf stijlen.

a. Bladen samengesteld.

Blaadjes omgekeerd hartvormig-eirond; kelk en bloemkroon vijfbladig; bloemen in den oksel der bladen. *Oxalis*. Klaverzuring. (n°. 10.)

b. Bladen enkelvoudig.

α. Bladen vleezig, vlak of rolrond; kelk vijfdeelig; bloemkroon vijfbladig. *Sédum*. Vetkruid. (n°. 11.)

β. Bladen	kruinachtig, niet of slechts weinig vleezig.	{	langen nagel.	{	Bloembladen	{	Kelkslippen korter dan de bloemkroon.
					vijf in getal, met		Lychnis. Koekoeksbloem. (n ^o . 12.)
β. Bladen	kruinachtig, niet of slechts weinig vleezig.	{	korten nagel.	{	Bloemblaadjes	{	Kelkslippen langer dan de bloemkroon.
					zonder of met steunblaadjes.		<i>Agrostemma</i> . Bolderik. (n ^o . 13.)
β. Bladen	kruinachtig, niet of slechts weinig vleezig.	{	korten nagel.	{	Bloemblaadjes	{	Bloemdeelen afwisselend, 4-, 5-, of 6tallig; doosvrucht met 4 of 5 klepjes. <i>Sagina</i> .
					zonder of met steunblaadjes.		Vetmuur. (n ^o . 14.)
β. Bladen	kruinachtig, niet of slechts weinig vleezig.	{	korten nagel.	{	Bloemblaadjes	{	Bloemblaadjes uitgeschulpt of tweespletig; meeldraden 5 of 10 in getal; doosvrucht met 10 klepjes. <i>Cerastium</i> . Hoornbloem. (n ^o . 15.)
					zonder of met steunblaadjes.		Bladen met steunblaadjes; kelk éénbladig, vijfdeelig; doosvrucht met vijf klepjes openspringend; zaden ge- vleugeld. <i>Spérgula</i> . Spurrie. (n ^o . 16.)

1e Orde. *Monogynia*.1. *Pyrola*. 4 inl. soorten, fam. Wintergroenachtigen (*Pyrolaceae*).

a. Meeldraden naar boven gekromd. Stijl eerst naar beneden en dan weer opwaarts gebogen.	{	<i>Pyrola rotundifolia</i> . Rondbladig Wintergroen.
		Een overblijvende, altijd groene plant met rondachtige wortelbladen en trosvormig vereenigde, witte bloemen. Op zandigen boschgrond; bloeit in Juni en Juli.
b. Meeldraden niet naar boven gekromd; stijl niet gebogen; stempels vijfzijdig, stervormig uitgespreid.	{	<i>Pyrola minor</i> . Klein Wintergroen.
		Een overblijvende, altijd groene plant met rondachtige wortelbladen en, evenals bij de vorige soort, trosvormige bijeenstaande, maar kleinere witte bloemen. In bosschen; bloeit in Juni en Juli.

2. *Andrómeda*. Eén inl. soort, fam. Heideachtigen (*Ericaceae*).

Andromeda polifolia. Poleybladige *Andromeda*.

Een heestertje met leerachtige, van boven glanzige, van onder bleek grijze, lancetvormige bladen met omgekrudden rand; bloemen

rozerood, aan den top der takken tot overhangende, schermvormige bloeiwijzen vereenigd.

Op veenbodern en vochtigen heigrond; bloeit in Mei.

2^e Orde. *Digynia*.

3. Saxifraga, 4 inl. soorten, fam. Steenbreekachtigen (*Saxifragae*).

a. Tusschen de talrijke wortelvezels vindt men verscheidene kleine knolletjes.

Saxifraga granulata. Knoldragende Steenbreek.

Een overblijvende, zachtharige plant met niervormige, grofgekartelde wortelbladen, 3—5pletige, wigvormige stengelbladen en witte, tot gaffelig vertakte bijschermen vereenigde bloemen.

Op grasgrond; bloeit in Mei.

Saxifraga tridactylites. Drievingerige Steenbreek.

Een éénjarig plantje met uiterst fijne, omgekeerd eirond-spatelvormige wortelbladen, die meestal (vooral de hoogere) driespletig zijn en witte, tot gaffelig vertakte bijschermen vereenigde bloemen.

Op duingrond; bloeit in April en Mei. De geheele plant is klierdragend.

b. Geen knolletjes tusschen de wortelvezels; zonder bladdragende bijstengels.

4. Saponária. Eén inl. soort, fam. Sileneachtigen (*Sileneae*).

Saponaria officinalis. Zeepkruid.

Een overblijvend gewas met langen, kruipenden wortelstok, lancetvormige, kruiswijs geplaatste bladen met drie nerven, en vleeschroode bloemen, die tot rijke bloeiwijzen vereenigd zijn. Daar waar de zoom der bloembladen in den nagel overgaat, vindt men twee spitse tandjes.

Op zandigen bodern; bloeit van Juli tot September.

5. Díánthus, 5 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Dianthus prolifer. Kopvormende Anjelier.

Een éénjarige plant met lijnvormige bladen en korte bladscheeden; bloemen klein, purperrood; op droge plaatsen; bloeit in Juli en Augustus.

Dianthus Carthusianorum. Karthuiser Anjelier.

Een overblijvende plant met grasachtige bladen en lange bladscheeden; bloemen bloedrood.

Op heuvelachtige gronden; bloeit van Juni—September.

a. Bloemen tot bundels vereenigd; schutblaadjes droog, geelbruin.

Schutblaadjes stomp.

Schutblaadjes in een naald uitloopend.

- b.* Bloemen alleenstaande; bloembladen oppervlakkig getand, op hun zoom van een V-vormige vlek voorzien.
- } *Dianthus deltoides.* Gevlekte Anjelier.
 } Een overblijvende plant met zachtharigen stengel en lijnvormige bladen.
 } Op schaduwrijke zandgronden; bloeit van Juni—September.

Enkele *Dianthus*soorten, bijv. *Dianth. caésius* en *Dianth. Caryophyllus*, worden in tuinen gekweekt.

3e Orde. *Trigynia.*

6. *Cucúbalus.* Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

Cucubalus bacciferus. Besdragende Bekervrucht.

Een overblijvend gewas met klimmenden, sterk vertakten stengel, eironde, spitse bladen en groenachtige bloemen, die naar het einde des stengels, in de bladoksels, op korte steeltjes gezeten zijn; bloembladen tweespletig; vrucht een zwarte, glanzige bes, die door den kelk omgeven wordt.

Op vochtigen boschgrond; niet zeer algemeen; bloeit in Juli en Augustus.

7. *Siléne.* 7 inl. soorten, fam. = n°. 4.

<i>a.</i> Bloembladen met twee schubjes op de grens tusschen de plant en den nigel.	} Kelk opgehazen.	<i>Silene cónica.</i> Kegelbloemige <i>Silene.</i>
Een éénjarige plant met grijsachtig behaarden stengel en roodachtige, tot tuilvormige bijschermen vereenigde bloemen. Op zandgrond; bloeit in Juni en Juli.
	} Kelk niet opgehazen.	<i>Silene nútans.</i> Knikkende <i>Silene.</i>
Een overblijvende plant met zachtharigen stengel en lancetvormige, in den bladsteel overgaande bladen; bloemen wit.
Op zandgrond; bloeit in Juni en Juli.
		<i>Silene Arméria.</i> Roodbloemige <i>Silene.</i>
Een éénjarige plant met naakten stengel, eenigszins kleverige bladen en rozeroode bloemen.
Op bouwgrond en als sierplant; bloeit in Juli en Augustus.
		Bloemen overhangend, tot éézijdige pluimen vereenigd; kelk met korte tanden.
		Bloemen rechtopstaande, tot bijschermen vereenigd.

7. Bloembladen zonder schijfjes.

Bloembladen
ingesneden; kelk
opgeblazen, met
20 nerven.

Silene inflata. Opgeblazene *Silene*.
Een overblijvende plant met lancetvormige
bladen en witte, tot gevorkte bijsschermen
vereenigde bloemen.

Op onbebouwde gronden; bloeit in Juni en
Juli.

Bloembladen
niet ingesneden;
kelk rolrond;
bloemen meestal
tweehuisig.

Silene Otites. Tweehuisige *Silene*.
Een overblijvende plant met spatelvormige
wortelbladen en lijnvormige hoogere bladen;
bloemen groenachtig, tot rijke schijnkransen
vereenigd.

Op duingrond; bloeit van Mei—Juni.

8. *Lepigonum* (*Spergularia*), 4 inl. soorten, fam. Muurachtigen. (*Alsineae*.)

Bladen kort en vlak, in
een fijne punt uitlopend;
doosvrucht ongeveer zoo lang
als de kelk; zaden driehoekig,
ongevleugeld.

Lepigonum rubrum. Roodbloemig
Schubkruid.

Een éénjarige of overblijvende plant met
liggenden stengel, tegenovergestelde bladen
met betrekkelijk groote steunblaadjes, en
roode bloemen.

Op zandgrond; bloeit van Mei—Aug.

Bladen aan weerszijden ge-
welfd, stomp; doosvruchten
tweemaal zoo lang als de kelk;
zaden gevleugeld.

Lepigonum marginatum. Gevleu-
geld Schubkruid.

Een overblijvende plant met liggende
stengels en witte bloemen.

Op zilte gronden; bloeit van Juli—Sep-
tember.

9. *Stellaria*. 6 inl. soorten, fam. = n°. 3.

Bladen eirond of hartvormig,
met kortere of langere stelen; stengel
rond en behaard.

Bladen hartvormig;
stengel naar boven
rondom zachtharig.

Stell. némorum. Bosch-Sterre-
muur.

Een overblijvende plant met slappen
stengel en gevorkte bloeiwijze; bloemen
wit, met diepgespleten bloemblaadjes.

In bosschen; bloeit in Mei en Juni.

Stell. média. Gemeene Sterre-
muur. Vogelkruid.

Een éénjarige plant, met zodenvor-
mende stengels en witte bloempjes
(meestal met minder dan 10 meeldraden).

Een algemeen onkruid; bloeit van
Maart—November.

Bladen lijn- of lancetvormig; zittend; stengel kantig en onbehand. Bloem- bladen even lang of langer dan de kelk.

Schutblaadjes groen; bladen aan den rand ruw, in een lange punt uitlopend; bloemblaadjes half gespleten.

Schutblaadjes vliezig en droog; bladen aan hun voet gewimperd; bloemblaadjes in tweeën gespleten.

Stell. *Holóstea*. Grootbloemige Sterremuur.

Een overblijvende plant met teederen vierkanten stengel en vrij groote, witte bloemen.

In bosschen; bloeit in April en Mei.

Stell. *gramínea*. Grasachtige Sterremuur.

Een overblijvende plant met tengeren, vierkanten stengel, grasachtige bladen en witte bloemen.

Op grasgrond, aan slooten; bloeit van Mei—Juli.

5e Orde. *Pentagynia*.

10. *Oxalis*. 3 inl. soorten, fam. Klaverzuringachtigen (*Oxalideae*).

Zonder bovenaardschen stengel; bloemstelen met één bloem; bloemen roodgestreept.

Oxalis Acetosélla. Gewone Klaverzuring.

Een overblijvende plant met kruipenden wortelstok en drietallige bladen; bloemstelen, over het midden, van 2 kleine schutblaadjes voorzien. Op schaduwrijken boschgrond; bloeit in April en Mei.

Met bovenaardschen rechtopstaanden stengel; bloemstelen met 2—5 bloemen; bloemen geel; bladstelen zonder steunblaadjes

Oxalis strícta. Rechtstandige Klaverzuring. Schapenklaver.

Een tweejarige plant met alleenstaanden stengel en drietallige bladen.

Op bouwgrond; bloeit van Juni—October.

11. *Sédum*. 10 inl. soorten, fam. Vetplanten (*Crassuláceae*).

Planten met een veel-hoofdigen wortelstok; bladen breed en vlak; bloemen paars.

Sedum Teléphium (*purpuráscens*). St. Janskruid.

Een overblijvende plant met vlakke, vleezige, bijna zittende bladen en paarse, vrij dicht oopenstaande bloemen.

Op zandigen boschgrond of bouwland; bloeit in Juni en Juli.

Planten met een dunnen wortelstok en kruipende stengels; bladen bijna rolrond.

Bloemen wit, bladen lijnvormig.

Sedum álbum. Witte Sedum.

Een overblijvende plant met rolronde, kale bladen en witte bloemen.

Op muren en zandgrond; bloeit in Juli.

bladen bijna rolrond.

Bloemen rood, (zelden witachtig).

tweejarig.

pu
ein
bl

niet gewimperd.

Bloemen geel.	Bladen eivormig, zonder doortje, aan de niet bloeiende stengels in 6 rijen geplaatst.	}	Sedum ácre. Scherpe Sedum.
			Muurpeper.
Bloemen geel.	Bladen gedoornd, priemvormig.	}	Een overblijvende plant met kleine bladen en, tot aarvormige bijschirmen vereenigde, goudgele bloemen.
			Op zandige gronden; bloeit in Juni en Juli.
Bloemen geel.	Bladen gedoornd, priemvormig.	}	Sedum refléxum. Trip-madam.
			Een overblijvende plant met meestal teruggeslagen blaadjes.
Bloemen geel.	Bladen gedoornd, priemvormig.	}	Op zandgrond; bloeit in Juli en Aug.

12. Lychnis. 3 inl. soorten, fam. = Saponaria (n°. 4).

Bloemen rood, (zelden witrachtig).	Bloemen tweehuisig; bloemblaadjes in tweeën gespleten.	}	Lychnis diúrna. Dag-Koekoeksbloem.
			Een overblijvende, vrij algemeene plant met eironde, spitse bladen, die, evenals de kelk en de bloemstelen, met klierlooze haren bedekt zijn.
Bloemen rood, (zelden witrachtig).	Bloemen tweeslachtig; bloemblaadjes diep in vieren gespleten.	}	Op vochtigen zandgrond; bloeit in Mei en Juni.
			Lychnis Flos Cúculi. Gewone Koekoeksbloem. Pinksterbloem.
Bloemen rood, (zelden witrachtig).	Bloemen tweeslachtig; bloemblaadjes diep in vieren gespleten.	}	Een overblijvende plant met spatelvormige wortelbladen, lancetvormige stengelbladen en trosvormig vereenigde bloemen.

Lychnis vespertína. Avond-Koekoeksbloem.

Bloemen wit, tweehuisig.	Bloemen tweeslachtig; bloemblaadjes diep in vieren gespleten.	}	Eén tweejarige plant met eironde-lancetvormige stengelbladen, die, evenals de kelk en de bloemstelen, met klierdragende haren bedekt zijn; bloemen 's avonds geopend, welriekend. Op grasgrond; bloeit van Juni—Augustus.

13. Agrostemma. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

- Agrostemma Githágo.* Bolderik.
- Een éénjarige plant met vrij hoogen, behaarden stengel, lange, puntige, tegenovergestelde bladen en paarse bloemen, die aan het eind der takken staan; de kelkklippen zijn langer dan de kroonbladen. Op bouwland; bloeit in Juni en Juli.

14. Sagfna. 4 inl. soorten, fam. = Lepigonum (n°. 8).

Bloemen wit, tweehuisig.	Bloemen tweeslachtig; bloemblaadjes diep in vieren gespleten.	}	Sagina procúbens. Liggende Vetmuur.
			Een overblijvende plant met een rozet van wortelbladen, waaruit de liggende en wortelslaande stengels ontspringen; stengelbladen lijnvormig, in een doortje eindigend; bloemen wit.
Bloemen wit, tweehuisig.	Bloemen tweeslachtig; bloemblaadjes diep in vieren gespleten.	}	Op verschillende plaatsen algemeen; bloeit van Mei—September.

b. Bloemdeelen vijftallig; bloembladen tweemaal langer dan de kelk.

Sagina nodosa. Knoopige Vetmuur.
Een overblijvende plant met uitgespreide stengels en kortgedoornde, lijnvormige bladen, waarvan de bovenste in hun oksel een kleinen bundel blaadjes dragen; bloemen wit.
Op moeras- en vochtigen zandgrond; bloeit in Juli en Augustus.

15. Cerástium, 6 inl. soorten, fam. = n°. 8.

Bloembladen niet of slechts weinig langer dan de kelk.	Schnitblaadjes geheel groen; vruchstelen korter of even lang als de kelk.	Kalk- en schnitblaadjes aan hun top getand; schnitblaadjes half vliezig.	Kalk- en schnitblaadjes niet getand; schnitblaadjes slechts aan hun rand vliezig.	<i>Cerastium glomeratum</i> . Bundelbloemige Hoornbloem.
Een éénjarig gewas met meestal rondachtige of eironde bladen en tot kluwens vereenigde, witte bloemen.
Het geheele kruid is bleekgroen.
Op verschillende, meest op vochtigen grond; bloeit van Mei—Augustus.
				<i>Cerastium semidecandrum</i> . Vijfhelmige Hoornbloem.
Een éénjarige plant met opgerichten stengel, eironde bladen en witte bloemen, waarin meestal slechts vijf meeldraden voorkomen; vruchstelen vrij lang. Op zandgrond; bloeit in Maart en April.
Bloembladen ongeveer tweemaal langer dan de kelkbladen.	Schnitblaadjes minstens aan den rand vliezig en droog.	Kalk- en schnitblaadjes niet getand; schnitblaadjes slechts aan hun rand vliezig.	Kalk- en schnitblaadjes niet getand; schnitblaadjes slechts aan hun rand vliezig.	<i>Cerastium triviale</i> . Gemeene Hoornbloem.
Een éénjarige plant met wortelslaande zijdelingsche stengels, langwerpige bladen en witte bloemen.
Aan wegen, enz.; bloeit van Mei—October.
				<i>Cerastium arvense</i> . Akker-Hoornbloem.
Een overblijvende plant met rechtopstaande, bloeiende — en zodenvormende, niet bloeiende stengels, lijn-lancetvormige bladen en vrij groote, witte bloemen.
Algemeen aan wegen, enz.; bloeit in April en Mei.

16. Spérgula, 2 inl. soorten, fam. = n°. 8.

Spergula arvensis. Wilde Spurrie.
Een éénjarige plant met knoopen stengel en bundelsgewijze vereenigde, lijnvormige, aan de onderzijde van een vore voorziene bladen; bloemen wit, op lange stelen gezeten en in bijsschermen vereenigd.
Op vochtigen zandgrond; bloeit in Juni en Juli.

XIe KLASSE. DODECANDRIA. TWAALFHHELMIGEN.

Met 12—20 vrije meeldraden.

1e Orde. Monogynia. Met één stijl.

Kelk met 8—12 tanden, buisvormig; bloemkroon 4—6bladig, rood. (Moerasplanten.) *Lythrum*. Partijke. (n°. 1.)

Kelk tweespstig; bloemkroon 3—5bladig, meestal geel (Landplanten). *Portuláca*. Porselein. (n°. 2.)

2e Orde. Digynia. Met twee stijlen.

Doosvrucht meestal aan den top geopend; bloembladen veelspletig.

Réseda. XI. 3.

Vrucht gesloten. { Kelk vijftallig; vrucht met haakvormige stekels bedekt; bloemen geel; bladen gevind. *Agrimónia*. *Agrimonie*. (n°. 3.)
Kelk en bloemkroon ontbreken; omwindsels klokvormig; vrucht drielobbig, op een steeltje gezeten. (Kruiden met een wit melksap.)

Euphórbia. Wolfsmelk. XXI. 1.

3e Orde. Trigynia. Met drie stijlen.

Doosvruchten aan den top geopend; bloembladen veelspletig; bloemen in aren of trossen.

Réseda. (n°. 4.)

Vrucht gesloten, drielobbig, gesteeld; kelk en bloemkroon ontbreken. (Kruiden met een wit melksap.)

Euphórbia. Wolfsmelk. XXI. 1.

4e Orde. Tetragynia. Met vier stijlen.

Kelkslippen 8 in getal, in twee rijen geplaatst, afwisselend in grootte.

Tormentilla. Tormentil. XII. 6.

5e Orde. Dodecagynia. Met twaalf stijlen.

Kelk 6—12deelig; bloembladen 6—12 in aantal, met de basis der meeldraden tot een buis vergroeid; bladen vleezig.

Sempervívum. Huislook. (n°. 5.)

1^e Orde. *Monogynia*.

1. *Lythrum*. 2 inl. soorten, fam. Partijkeachtigen (*Lythraríae*). *Lythrum Salicária*. Partijke.

Een overblijvende plant met hoekigen stengel, tegenovergestelde

of in kransen geplaatste, hart-lancetvormige bladen en purper-roode, tot aren vereenigde bloemen; kelk met afwisselend langere tanden.

Op vochtige plaatsen; bloeit in Juli en Augustus.

2. Portuláca. Eén inl. soort, fam. Porseleinachtigen (Portulacácea.)

Portulaca olerácea. Wilde Porselein.

Een éénjarig plantje met liggende, vertakte stengels, tegenovergestelde, afwisselende, langwerpige wigvormige bladen en gele, alleenstaande of tot kleine kluwens vereenigde bloemen, die in den oksel der bladen staan.

Op zandige akkers; bloeit van Juni—September.

2e Orde. *Digynia.*

3. Agrimónia. 2 inl. soorten, fam. Roosachtigen (Rosácea).

Agrimonia Eupatória. Gemeene Agrimonie; Leverkruid.

Een overblijvende plant met ruwharigen stengel en afgebroken gevinde, aan de onderzijde viltachtig behaarde bladen; bloemen geel, tot aarvormige trossen vereenigd.

Aan wegen, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

3e Orde. *Trigynia.*

4. Réseda. 2 inl. soorten, fam. Reseda-achtigen (Resedácea).

Reseda lútea. Gele Reseda.

Een tweejarige plant met vinspletige bladen en zestellige bloemdeelen; bloemen groenachtig geel, tot dunne trossen vereenigd.

Op steenachtigen bodem of op zandgrond; bloeit in Juli en Augustus.

De andere soort is *Reseda lutéola* (Wouw) met oningesneden bovenste bladen.

Deze soort levert een gele kleurstof op. In tuinen, enz. wordt veel gekweekt de *Reseda odoráta* (Welriekende Reseda).

5e Orde. *Dodecagynia.*

5. Sempervívum. Eén inl. soort, fam. Vetplanten. (Crassulácea).

Sempervivum tectórum. Huislook.

Een overblijvende plant met langwerpige, omgekeerd eironde, gewimperde bladen en roode, tot bijschirmen aan een bloemstengel vereenigde bloemen.

Op daken aangekweekt; bloeit in Juli en Augustus.

XIIe KLASSE. ICOSANDRIA. TWINTIGHELMIGEN.

Met 20 of meer vrije meeldraden op den kelk ingeplant.

1e Orde. Monogynia. Met één stijl.

Boomen of heesters.	Eierstok onderstandig.	Bladen ovaal-eirond, zaagtandig; vrucht een doosvrucht.
Philadélphus. Jasmijn. (n ^o . 1.)
		Bladen gelobd; vrucht een vleezige steenvrucht.
<i>Crataegus</i> . Meidoorn. XII. 2.
		Bladen gevind; bloemen tot schermvormige pluimen vereenigd.
<i>Sórbus</i> . Lijsterbes. XII. 2.
		Eierstok bovenstandig; bladen enkelvondig; vrucht een steenvrucht.
Vruchtsteen sterk en onregelmatig gevoord, steeds met een aantal kleine gaatjes.
Pérsica. Perzik. (n ^o . 3.)		

2e—5e Orde. Di-pentagynia. Met twee tot vijf stijlen.

Boomen of heesters.	Bladen enkelvondig.	Bloemen alleenstaande.	Vrucht met 1 tot 5, één- à tweezadige, steenharde kernen; bladen lang-lancetvormig.
Méspilus. Mispel. (n ^o . 4.)
			Vrucht met 2 tot 5 veelzadige hokjes met perkamentachtige wanden (appelvrucht); bladen eirond.
Cydónia. Kweeper. (n ^o . 5.)
	Eierstok onderstandig.	Bloemen tot schermvormige trossen vereenigd.	Vrucht een appelvrucht met één-vijfzadige hokjes.
Pyrus. Peer (Appel). (n ^o . 6.)
			Vrucht een steenvrucht met 1—3 steenen; bladen gelobd.
<i>Crataégus</i> . Meidoorn. (n ^o . 7.)
	Eierstok bovenstandig.	Bladen samengesteld (gevind of vinspletig).	Bloemen in schermvormige pluimen; vrucht een twee-vijfhokkige appelvrucht.
<i>Sórbus</i> . Lijsterbes. (n ^o . 8.)
Kelk vijfspletig; kokervruchtjes meestal ten getale van vijf in elke bloem.
Spiraéa. (n ^o . 9.)			

Kruiden of halve heesters met afgebroken gevinde bladen. } Kruiden, met vruchten, die van haakvormige stekels voorzien zijn. *Agrimonia*. XI. 2. Halve heesters, met gladden, vijfspletigen kelk; meestal vijf kokervruchtjes in iedere bloem. *Spiraea*. (n°. 9.)

6e Orde. *Polygynia*. Met 6 of meer stijlen.

Bloemkroon vierbladig; kelk met 8 afwisselend kleinere slippen; stengelbladen drie tot vijfdeelig.

Tormentilla. *Tormentil* (n°. 10).

Benevens enkele *Potentilla*soorten. (*P. mixta* en *P. procumbens*).

(slechts bij enkele <i>Potentilla</i> soorten vierbladig.)	Bloemkroon vijfbladig;	10 Kelkslippen (waarvan 5 tot den vijfdeel behooren), afwisselend kleiner; meestal kruinden.	Vruchtjes zonder blijvenden stijl.	Vrucht (bloembodem) ten laatste vleezig.	Vruchtjes droog, met blijvenden stijl; bloemen geel; bladen gevind.
					Géum. Nagelkruid (n ^o . 11.) Zie fig. 33.
					Wortelbladen drietallig; bloemen wit. <i>Fragaria</i> . Aardbezie. (n ^o . 12.)
					Wortelbladen vijf- tot zeventallig; bloemen rood.
					<i>Cómarum</i> . Waterbezie. (n ^o . 13.)
					Vrucht droog, wortelbladen gevind of vijf-tallig; bloemen meestal geel.
					<i>Potentilla</i> . Ganserik. (n ^o . 14.)
		5 kelkslippen; meestal heesters met stekels.			De talrijke stampers blijven besloten in den urnvormigen bloembodem, die naderhand tot een valsche bes rijpt. <i>Rósa</i> . Roos. (n ^o . 15.)
					De talrijke stampers zijn niet besloten binnen den bloembodem, maar rijpen ten laatste met dezen tot een aardbezieachtige verzameling van steenvruchtjes. <i>Rúbus</i> . Braambezie. (n ^o . 16.)

1e Orde *Monogynia*.

1. *Philadélphus*. fam. Jasmijnachtigen (*Philadelphácea*).

Phil. coronárius. Wilde Jasmijn.

Een heester met ovale, spitse, zaagtandige bladen en witte, sterk riekende, trosvormig vereenigde bloemen.

Gekweekt; bloeit in Mei en Juni.

2. *Prúnus*. 7 inl. soorten, fam. Amandelachtigen (*Amygdalácea*).

a. Bloemen meestal alleen staande; jonge blaadjes met ingerolde randen; vruchten blauw berijpt, rechtopstaande.	}	<i>Prunus spinósa</i> . Sleedoorn.
		Een heester met doornige takken en ovale, gezaagde bladen; bloemen wit-roodachtig.
		Aan heggen en in bosschen; bloeit in April en Mei.

- b. Bloemen*
meestal twee aan
twee geplaatst;
bloemstelen fijn
behaard;
jonge blaadjes met
ingerolden rand;
vruchten hangend
en berijpt.
- Jonge takjes onbe-
haard; vrucht
langwerpig.
- Jonge takjes fijn
behaard; vrucht
kogelvormig.
- c. Bloemen*
tot schermvormige
groepen ver-
eenigd; jonge
blaadjes om de
middenerf toe-
gevouwen; vruch-
ten niet berijpt.
- Bladen aan de onder-
zijde zachtharig;
bladstelen aan het
bovenende met twee
roodachtige kliertjes.
- Bladen onbehaard;
bladstelen zonder
kliertjes.
- d. Bloemen in*
overhangende
trossen; vrucht
niet berijpt.
- Prunus *doméstica*. Gewo-
ne Pruim.
Een boom met ovale, fijngezaagde
bladen en groenachtig witte bloe-
men.
Gekweekt en wild; bloeit in April.
Prunus *insititia*. Wilde
Pruim.
Een boom met ovale bladen en
sneeuw witte bloemen.
Gekweekt en verwilderd; bloeit
in April en Mei.
- Prunus *ávium*. Vogelkers.
Een boom met eenigszins ge-
voorde bladen en witte bloemen.
In boschachtige streken en aan
heggen; bloeit in April en Mei.
Prunus *Cérusus*. Kers.
Een boom met glanzige, toege-
spitste, ovale bladen en witte
bloemen.
Gekweekt en verwilderd; bloeit
in April en Mei.
- Prunus *Pádus*. Tros-Vogelkers. Hondskers.
Een heester of boom met ovale, bijna dubbel ge-
zaagde bladen en witte bloemen.
In bosschen, enz.; bloeit in Mei.

Van dit geslacht komt ook nog gekweekt voor de Abrikoos
(Pr. *Armeniaca*).

3. *Pérsica*. fam. = n°. 2.

Persica vulgáris. (*Amygdalus Persica*.) Perzik.
Een uit Azië afkomstige plant met lancetvormige, scherpge-
zaagde bladen en lichtrozerode, welriekende bloemen, die op
korte steeltjes staan.

Meestal als leiboom gekweekt; bloeit in April en Mei.

2e—5e Orde. *Di-Pentagynia*.

4. *Méspilus*. Eén inl. soort, fam. Appelachtigen. (Pomáceae).

Mespilus germánica. Mispel.

Een boomachtige heester met langwerpig-ovale bladen en licht-
rozerode, vrij groote bloemen; vrucht groenachtig bruin, gekroond
met 5 kelkslippen, die rondom een ingedrukte schijf staan.

Meestal gekweekt; bloeit in Mei.

5. Cydónia. fam. = n°. 4.*Cydonia vulgáris.* Kweeper.

Een gekweekte plant met eironde, even als de kelk, aan de onderzijde viltig behaarde bladen en roodachtig witte, alleenstaande bloemen; vruchten appel- of peervormig. Gekweekt; bloeit in Mei.

Gekweekt wordt ook nog de *Cydonia* (*Pyrus*) *Japónica* met roode, bleekroode of witte bloemen.

6. Pyrus. 2 inl. soorten, fam. = n°. 4.

a. Stijlen geheel vrij; vruchten aan de onderzijde niet ingedrukt; volwassen bladen onbehaard; bladstelen en blad-schijven beide ongeveer even lang.

Pyrus communis. Peer.
Een boom met eironde, fijn-gezaagde bladen en witte of licht rozeroode bloemen.

Gekweekt en verwilderd; bloeit in April en Mei.

b. Stijlen half vergroeid; vruchten aan de onderzijde ingedrukt; volwassen bladen aan de onderzijde wollig behaard (dit is ook dikwijls het geval met de jonge vruchten): bladstelen ter halver lengte der blad-schijven.

Pyrus Málus. Appel.
Een boom, die overigens met de vorige soort overeenkomt.

Gekweekt en verwilderd; bloeit in April en Mei.

7. Crataégus. 2 inl. soorten, fam. = n°. 4.

a. Met één stijl; vrucht met één steen; bloemstelen zachtharig; bladslippen spits.

Crataegus monógyna. Eénstijlige Meidoorn.

Een heester met doornige takken, scheef-ruitvormige, vinlobbige, aan de onderzijde witachtige bladen en witte, welriekende bloemen. In heggen, enz.; bloeit in Mei en Juni.

b. Met 2 à 3 stijlen; vrucht met 2 à 3 steenen; bloemstelen onbehaard; bladslippen stomp.

Crataegus Oxyacántha. Gewone Meidoorn.

Komt met de vorige soort overeen, maar bezit bladen, die aan beide zijden groen zijn.

8. Sórbus. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.*Sorbus Aucupária.* Lijsterbes.

Een boom met oneven gevinde bladen met langwerpige, puntige, gezaagde blaadjes; bloemen wit, tot rijke bloeiwijzen vereenigd; vrucht kogelrond, rood.

Op zandigen boschgrond en gekweekt; bloeit in Mei en Juni.

9. Spiraéa. 3 inl. soorten, fam. Roosachtigen (*Rosáceae*).

a. { *Spiraea salicifólia.* Wilgbladige *Spiraea.*
Bladen langwerpig lancetvormig, gezaagd; bloemen rood-achtig, tot pyramidale pluimen vereenigd.
Aangeplant en op boschgrond; bloeit in Juli en Augustus.

enkelvondig.

Heesters;
bladen

onzuiver
samengesteld.

6

1

T

F

tot

vor

blo

1

C

E

ders

blo

leng

1

F

E

blad

druk

een

verk

I

in M

1

C

E

blad

en

vlee

1

Bl

brok

de

de
nde
lei.
ca

de
rij-
n-
icht
oeit
met
oeit
ige
neef-
wit-
men.
ni.
one
naar
zijn.
rtige,
nigd;
ni.
a e a.
rood-
stus.

6. Kruiden;
bladen
samen-
gesteld.

Spiraea Ulmária. Moeras-spiraea; Geitebaard.
Een overblijvende plant met afgebroken gevinde bladen;
blaadjes groot; eivond, gezaagd, meestal aan de onderzijde
wit viltig; het eindblaadje is grooter en in drieën of vijven
gespleten; bloemen tot rijke bloeiwijzen vereenigd, geelwit,
welriekend; op vochtige plaatsen; bloeit in Juni en Juli.

6e Orde. *Polygynia*.

10. Tormentilla. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.

Tormentilla erecta. Tormentil.

Een overblijvende plant met rechtopstaande stengels en drie-
tot vijftallige, op korte steeltjes gezeten stengelbladen met hand-
vormig gedeelde steunblaadjes; bloemen geel; op bosch- of heigrond;
bloeit in Juni en Juli.

11. Géum. 2 inl. soorten, fam. = n°. 9.

Geum urbánum. Gemeen Nagelkruid.

Een overblijvende plant met afgebroken-liervormig gevinde onder-
derste- en drietallige bovenste bladen; bloemen geel met ongenagelde
bloemblaadjes; kelkblaadjes teruggeslagen; stijlen op $\frac{4}{5}$ hunner
lengte gebogen. Algemeen; bloeit van Juni—Augustus.

12. Fragária. 2 inl. soorten, fam. = n°. 9.

Fragaria véscá. Gewone Aardbezie.

Een overblijvende plant met kruipenden stengel en drietallige
bladen, wier zijblaadjes ongesteeld zijn; bloemstelen met aange-
drukte haren bedekt; bloemen wit. De valsche vrucht bestaat uit
een aantal dopvruchtjes, die aan den vleezig geworden bloembodem
verbonden blijven.

In bosschen en, in tal van verscheidenheden, gekweekt; bloeit
in Mei en Juni.

13. Cómárum. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.

Comarum palústre. Roode Waterbezie.

Een overblijvende plant met opstijgende stengels, drie-zeventallige
bladen met scherp gezaagde, aan de onderzijde bleekere blaadjes,
en roode bloemen, van welke de vruchtbodem, bij het rijpen,
vleezig en sponsachtig wordt.

14. Potentilla. 8 inl. soorten, fam. = n°. 9.

Potentilla anserína. Zilverschoon.

Een overblijvende plant met lange kruipende sten-
gels en vrij groote, gele bloemen.
Algemeen aan wegen en op weiland; bloeit bijna
het geheele jaar.

Bladen vijf- of zeventallig handvormig; bloemkroon vijfbladig.

De geheele plant is, met uitzondering van de bovenste bladvlakten, zilverwit-viltig behaard.

De plant is niet wirtviltig behaard. Stengel liggend, draadvormig, onvertakt en op de geleidingen wortelslaande.

Stengel opstijgend, zonder of met zeer korte uitloopers, die geen wortels in den grond drijven.

Potentilla argentea. Zilverwitte Ganserik.

Een overblijvende plant met opstijgende vorksgewijze vertakte stengels en vijfvallige bladen met diep gezaagde, omgekeerd-eironde blaadjes; bloemen geel.

Op zandgrond; bloeit in Juni en Juli. *Potentilla réptans*. Vijfvingerkruid.

Een overblijvende plant met vijfvallige bladen en gele bloemen.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

Potentilla vérna. Voorjaars Ganserik.

Een overblijvende plant met eenigszins ruwen stengel, vijf- of zeventallige bladen en gele bloemen.

Op beschaduwden zandgrond; bloeit in April en Mei.

15. *Rósa*. 7 inl. soorten, fam. = n°. 9.

Rosa pimpinellifolia. Pimpernelbladige Roos.

Een heester met ongelijke, naaldvormige stekels, gevinde bladen, die aan de onderzijde lichter gekleurd zijn, ongedeelde kelkslippen en witgele bloemen.

Op duingrond; bloeit in Juni en Juli.

Bloemen alleenstaande, meestal zonder in den vormigen bloembodem op vijf lange steelfjes geplaatst. Stekels aan de takken ongelijk in grootte, meest alle recht; bloembladen zonder klierdragende wimpers; vrucht rechtopstaande.

Bloemen telkens ten getale van 3—6 bijeengezeten en door een schutblad ondersteund; eicstokken

Bladen aan de onderzijde met kliertjes; bloemkroon wijnrood. Bladen zonder kliertjes; bloemkroon bleekrood.

Rosa tomontosa. Viltige Roos. Een heester met lange, rechte stekels, gevinde bladen met viltig-behaarde, grijs-groene, dubbelgezaagde blaadjes; bloemkroon rozerood.

In heggen en aan wegen; bloeit in Juni.

Rosa rubiginosa. Egelantiers Roos.

Een heester met ongelijke stekels aan de roestroode takken en fijn-dubbel gezaagde blaadjes.

Aan wegen en boschranden; bloeit in Juni.

Rosa canina. Hond's Roos. Wilde Roos.

Een heester met sterkgekromde stekels en vinspletige kelkslippen.

Aan wegen, heggen, enz.; bloeit in Juni.

G
(Fra
bloe
blee
m u
1
Bloemlooze stengels rechtop staande,
aan hun top gebogen.
Bl
sten
opger
onder
boch
Bloemlooze stengels
liggend.
Me
B
licht
met
Kruیدن.

Gekweekt worden vooral de volgende soorten: *Rosa gállica* (Fransche Roos), die ook in het wild voorkomt, met donkerroode bloemen; *Rosa Centifólia* (Centifolie of veelbladige Roos) met bleekroode of witte bloemen, benevens hare variëteiten: *Rosa muscósá* (Mosroos) en *Rosa damascéna* (Maandroos).

16. Rúbus. Ongeveer 16 inl. soorten, fam. = n°. 9.

Bloemlooze stengels rechtop staande, aan hun top gebogen.	{	Stekels borstelig; bladen drietallig of gevind; met langgesteeld eindblaadje, aan de onderzijde wit viltig; rijpe vruchtjes van den bloembodem loslatend.	{	<i>Rubus Idaeus.</i> Framboos. Een heester met witte bloemen en roode, eenigszins viltig behaarde vruchtjes. Aan heggen en gekweekt; bloeit van Juli—Augustus.
		Stekels sterk, aan hun voet breeder; vruchtjes zwart, niet berijpt, stengel kantig, weinig gesleufd, onbehaard; kelkklippen viltig, groen.		<i>Rubus fruticosus.</i> Heesterachtige Braambes. Een heester met meestal vijftallige bladen en witte of bleekroode, tot losse pluimen vereenigde bloemen. Aan boschkanten, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

Bloemlooze stengels, eerst opgericht en dan onder eene wijde bocht gekromd.	{	Stengel scherpkantig, behaard; bladen niet viltig; bloemen groot.	{	<i>Rubus vulgáris.</i> Gemeene Braambes. Een heester met meestal vijftallige bladen en witte of roodachtige, tot pluimen vereenigde bloemen. Bloeit in Juli en Augustus.
---	---	---	---	--

Bloemlooze stengels liggend.	{	{	<i>Rubus caésius.</i> Blauwgrijze Braambes. Een heester met meestal drietallige bladen en witte of roodachtige, tot armbloemige pluimen vereenigde bloemen. Zeer algemeen; bloeit van Juni—September.
------------------------------	---	---	--

XIII° KLASSE. POLYANDRIA. VEELHELMIGEN.

Met 20 of meer vrije meeldraden op den bloembodem ingeplant.

1° Orde. Monogynia. Met één stijl.

Boomen met scheef-hartvormige bladen; bloemen gesteund door een lichtgroen, netvormig-gaeard, lintvormig schutblad, dat halverwege met den algemeenen bloemsteel vergroeid is. *Tilia.* Linde. (n°. 1.)

Bloemen gespoord; kelk gekleurd, het bovenste kelkblad gespoord, één à twee bloembladen omsluitend.

Delphinium. Ridderspoor. XIII. 2.

Kruident.	} Bloemen niet gespoord.	} Landplanten; kelk tweebladig; afvallend; bloem- kroon vierbladig.	Stempel tweelobbig; doosvrucht hauw- vormig, met twee kleppen openspringend; melksap geelrood gekleurd.
			Chelidónium. Gouwe. (n ^o . 2.) Zie fig. 34.
			Stempel schildvormig; doosvrucht omge- keerd eivormig of knodsvormig, met poriën openspringend; melksap wit.
		} Waterplanten; bloemkroon veel- bladig.	Papáver. Papaver. (n ^o . 3.) Zie fig. 35.
			Bloembladen wit, zonder honiggroefjes.
			Nymphaea. Witte Plompen. (n ^o . 4.) Bloembladen geel, met honiggroefjes.
			Núphar. Gele Plompen. (n ^o . 5.)

2e—5e Orde. Di-Pentagynia. Met 2—5 stijlen.

Bloemen symmetrisch; kelk gekleurd; bovenste kelkblad ge- spoord of helmvormig.	} Bloemen niet gespoord.	} Bovenste kelkblad gespoord, één of twee bloembladen insluitend. Delphinium. Ridderspoor. (n ^o . 6.) Zie fig. 36.
	Aconitum. Monnikskap. (n ^o . 7.) Zie fig. 37.	
		Kroonbladen 5 in aantal, trechtvormig, gespoord; bladen dubbel-drietallig.
		Aquilégia. Akelei. (n ^o . 8.) Zie fig. 38.

6e Orde. Polygynia. Met meer dan 6 stijlen.

Bloemen alleen van een bloemdek voorzien).	} Bloemkroon ontbreekt; (bloemen alleen van een bloemdek voorzien).	} Bladen samengesteld.	} Bladen afwisselend.	Bladen enkelvoudig, hart- of niervormig, gekarteld; bloem- dek vier- tot achtbladig, geel. Cáltha. Dotterbloem (n ^o . 9.)
				} Bloemen aan naakte bloemstelen.
			Clématis. Heggerank. (n ^o . 10.)	
				Bloemdek uiterst klein; bloembodem plat.
				Thalictrum. (n ^o . 11.)
				Bloemdek groot en gekleurd; bloembodem kegel- vormig. Anemóne. Anemoon. (n ^o . 12.)
				Wortelbladen lijnvormig; vruchtbodem lang-kegel- vormig. Myosúrus. Muizenstaart. (n ^o . 13.) Zie fig. 39.
				Wortelbladen op lange stelen gezeten, handvormig ingesneden; bloem door een omwindsel omgeven.
				Eránthis. Lentebloem. (n ^o . 14.)

Kelk en bloemkroon beide aanwezig.
 Bloemen aan een behaarden stengel geplaatst.
 Bloembladen viak, geel of wit.
 Kelk vijfbladig; bloemkroon vijf- of tienbladig.

Aan den voet der bloemblaadjes vindt men honiggroefjes, die niet door schubjes bedekt zijn; meestal waterplanten.

Batráchium. Waterranonkel. (n°. 15.)
 Aan den voet der bloembladen vindt men, door schubjes gedekte, honiggroefjes.

Ranúnculus. Ranonkel. (n°. 16.)
 Zie fig. 40.

Kelk dribladig; bloemkroon zes-negenbladig; wortels knolvormig. *Ficária*. Speenkruid. (n°. 17.)

Bloembladen buisvormig, verschillend gekleurd, vijf tot twaalf in getal, zonder spoor, veel kleiner dan de kelk; bladen voetvormig ingesneden.

Helléborus. Nieskruid. (n°. 18.) Zie fig. 41.

1e Orde. *Monogynia*.

1. *Tília*. 2 inl. soorten, fam. Lindeachtigen (*Tiliáceae*).

- a. Bladen aan de onderzijde zachtharig; tuilen met 2 à 3 bloemen. *Tilia grandifolia*. Grootbladige of Zomer-Linde.
- b. Bladen kaal of slechts met verspreide haarbundeltjes; tuilen met 6 à 7 bloemen. *Tilia parvifolia*. Kleinbladige Linde.

Beide soorten zijn dichte loofboomen; de eerste bloeit in Juni, iets vroeger dan de tweede. Deze laatste is echter de meest aangekweekte soort.

2. *Chelidónium*. Eén inl. soort, fam. Papaverachtigen (*Papaveráceae*).
Chelidonium majus. Stinkende Gouwe. Oogklaar.

Een overblijvende plant met vertakten stengel en vinspletige bladen met afgeronde, bochtig getande slippen; bloemen geel, tot schermvormige bloeiwijzen vereenigd. De geheele plant bevat een groote hoeveelheid geelrood melksap.

Algemeen aan wegen; bloeit van Mei—Augustus.

3. *Papáver*. 5 inl. soorten, fam. = n°. 2.

- Papaver Argemone*. Ruwe Klapproos. Een éénjarige plant met stijfharigen stengel en vinspletige bladen; stempel met 4—5 stralen; bloembladen donkerrood.

Vrij algemeen op bouwland; bloeit in Mei en Juni.

- Papaver Rhoeas*. Gemeene Klapproos; Kankerbloem.

Een éénjarige plant met behaarden stengel; stempel met 8—12 stralen; bloembladen scharlakenrood. Zeer algemeen op bouwgrond; bloeit in Mei en Juni.

Doosvrucht met borstels bedekt, langwerpige knodsvormig.
 Doosvrucht aan haven voet afgerond, bijna kogelvormig.
 Doosvrucht zonder borstels; bladen vrindeelig.

Doosvrucht zonder
 hoortfels:
 bladen vindeelig.

Doosvrucht
 aan haren voet
 versmld,
 knoetsvormig.

Papaver *dúbium*. Kleine Klaproos.
 Een éénjarige plant met aanliggend behaarde
 bloemstelen; stempel met 6—9 stralen, bloemen
 helder rood.
 Op bouwland en aan wegen; bloeit in Mei en
 Juni.

Papaver *somniferum* (Maankop), die bij ons somtijds in het
 wild wordt aangetroffen en aan hare stengelomvattende, zeegroene
 bladen te herkennen is, wordt in verschillende streken aangekweekt
 als stamplant voor het opium, het ingedroogde melksap dat, na
 insnijding, uit de onrijpe zaaddoozen vloeit.

4. Nymphaea. Eén inl. soort, fam. Plompen. (Nymphaeaceae.)
Nymphaea álba. Witte Plompen. Waterroos.

Een overblijvende waterplant met langgesteelde, drijvende, diep-
 hartvormige, gaafrandige bladen en witte bloemen, die uit vier
 halfgroene, halfwitte kelkbladen en talrijke, langzamerhand in de
 meeldraden overgaande bloembladen bestaan.

In staande wateren; bloeit in Juni en Juli.

5. Núpbar. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

Nuphar lúteum. Gele Plompen.

Een overblijvende plant met bladen even als bij de vorige soort,
 maar met kleinere, gele, welriekende bloemen met vijf groote
 kelkbladen, en peervormige, niet platgedrukte vruchten.

In staande wateren; bloeit van Juni—Augustus.

2e—5e Orde. *Di-Pentagynia*.

6. Delphínium. Eén inl. soort, fam. Ranunkelachtigen (Ranun-
 culáceae).

Delphinium Consólida. Veld-Ridderspoor.

Een éénjarige plant met slanken, vertakten stengel, dubbel vin-
 deelige, in lijnvormige slippen gesplitste bladen, éénbladige bloem-
 kroon en gekleurden, gespoorden kelk; bloemen wit of blauw, in
 trossen vereenigd. Op bouwland; bloeit in Juni en Juli.

Een vrij algemeen in tuinen aangekweekte soort is *Delphi-*
nium Ajácis. Tuin-Ridderspoor.

7. Aconítum, 2 inl. soorten, fam. = n°. 6.

Aconitum Napéllus. Monnikskap.

Een vrij algemeen in tuinen aangekweekte plant met in trossen
 vereenigde, blauwe bloemen met helmvormig bovenst kelkblad,
 waarin twee lange, honigafscheidende bloemblaadjes besloten zijn;
 bloeit van Juni—Augustus.

Aconitum Lycóctonum, bloeit met zwavelgele bloemen.

8. Aquiléja. Eén inl. soort, fam. = n°. 6.*Aquilegia vulgaris.* Akelei.

Een overblijvende plant met enkel- of dubbeldrietallige, grof gekartelde bladen, die naar den voet van den stengel meer opeengedrongen staan. De bloemen, met gespoorde, trechtervormige bloemblaadjes, zijn meestal blauw (soms rood) gekleurd en overhangend.

Op beschaduwden grasgrond en als sierplant gekweekt; bloeit in Juni en Juli.

6e Orde. *Polygynia.***9. Cáltha.** Eén inl. soort, fam. = n°. 6.*Caltha palústris.* Dotterbloem. Water-Boterbloem.

Een overblijvende plant met hart- of niervormige, gekartelde, glanzige bladen en groote, goudgele bloemen. Aan slooten, enz.; bloeit van April—Juni.

10. Clématis. 2 inl. soort, fam. = n°. 6.*Clematis Vitalba.* Hegge-Clematis.

Een overblijvende plant, dikwerf met slingerenden stengel en met onevengevinde bladen met spitse, eironde blaadjes; bloemen door 4 viltige kelkblaadjes omgeven en tot losse pluimen vereenigd. In laag hout; bloeit in Juni en Juli.

11. Thalíctrum. 4 inl. soorten, fam. = n°. 6.

a. Bloemen groen of geelachtig, niet zeer dicht opeengedrongen maar tot losse pyramidale pluimen vereenigd en overhangend; bloemstelen wijd uitgespreid; stengel aan zijnen voet zonder bladen; oortjes der bladscheeden wijd uitstaande; bladsteelen kantig.

Thalictrum mínus. Kleine *Thalictrum.*

Een overblijvende plant met meermalen drietallige bladen, die grijsgroen gekleurd en uit driespletige blaadjes samengesteld zijn.

Op grasgrond, enz.; bloeit in Mei en Juni.

b. Bloemen geel, dicht opeengedrongen, tot schermvormige pluimen vereenigd en rechtopstaande; wortelstok kruipend; onderste bladscheeden met oortjes.

Thalictrum flávum. Gele *Thalictrum.*

Een overblijvende plant. Bladen herhaaldelijk gevind, met ei-wigvormige blaadjes, die meer naar boven lijnvormig worden.

Op moerassigen weigrond, enz.; bloeit in Juni en Juli.

12. Anemóne, 4 inl. soorten, fam. = n°. 6.*Anemone Pulsatilla.* Wildemanskruid.

Een overblijvende plant met driewerf vindeelige wortelbladen en handdeelig omwindsel; blaadjes van het bloemdek meestal 6 in getal; bloemdek klokvormig; bloemen alleen- en rechtopstaande; vruchtjes met een wollig aanhangsel. Op begraasde gronden; bloeit in April.

a. Bloemen paars.

b. Bloemen wit of roze-rood. } *Anemone nemorósa.* Bosch-Anemone.
Een overblijvende plant met drietallige bladen, die meestal niet aan den bloemsteel voorkomen, en handdeelig omwindsel; blaadjes van het bloemdek 6—9 in getal. Aan boschkanten; bloeit in Maart en April.

a. Bloemen geel. } *Anemone ranunculoídes.* Gele Anemone.
Een overblijvende plant met drietallige bladen en handdeelig omwindsel; bloemen dikwijls twee aan twee geplaatst; blaadjes van het bloemdek aan de onderzijde zachtharig.

Op gras- en boschgrond; bloeit in April en Mei.

13. Myosúrus. Eén inl. soort, fam. = n°. 6.

Myosurus mínimus. Muizenstaart.

Een éénjarig plantje met lijnvormige wortelbladen en naakte bloemstelen, aan welker top slechts één, geel-groenachtige bloem met langen kegelvormigen bloembodem staat. Op bouwgrond; bloeit in Mei en Juni.

14. Eránthis. Eén inl. soort, fam. = n°. 6.

Eranthis hyemális. Winter-Lentebloem.

Een overblijvend plantje, waarbij eerst de vrij groote, gele bloem, aan een naakten bloemsteel, en gesteund door één of twee ronde of halfronde, ingesnedene schutblaadjes, te voorschijn komt. Naderhand verschijnen, meestal één voor één, de hartvormig-cirkelronde, drie- tot zevenmaal handvormig ingesnedene bladen.

Zeldzaam, echter dikwijls gekweekt; bloeit in Februari en Maart.

15. Batráchium. 8 inl. soorten, fam. = n°. 6.

Batrachium hederáceum. Klimopbladige Waterranonkel.

Een overblijvende plant met draadvormigen stengel, niervormige, drie-vijflobbige bladen en witte bloemen. In helder water; bloeit in Mei en Juni.

Batrach. flúitans. Drijvende Waterranonkel.

Een overblijvende waterplant met fijn gesplitste bladen, die meest alle ondergedoken zijn, en witte bloemen. Bloeit in Juni en Juli.

Batrach. divaricátum. Wijdbladige Waterranonkel.

Een overblijvende plant met ondergedokene, uitgespreide, donkergroene bladen en witte bloemen.

In staande wateren; bloeit in Juni en Juli.

Bladen niervormig en gelobd.

a. Alle bladen gelijkvormig.

De bladslippen kleven bij het uitnemen uit het water even als de haren van een nat penseel te zamen; meeldraden korter dan de stampers; vruchtjes onbehaard.

De bladslippen kleven, buiten het water, niet penseelvormig te zamen; meeldraden langer dan de stampers; vruchtjes stijfharig.

b. Ondergedoken bladen in
fijne slippen verdeeld, die,
buiten het water, tot elkander
neigen; drijvende bladen nier-
vormig en gelobd; bloembla-
den met gelen nagel.

Batrach. heterophyllum. Ongelijk-
bladige Waterranonkel.

Een overblijvende plant met witte bloemen.

In staande wateren; bloeit van Juni—
Augustus.

16. Ranunculus. 11 inl. soorten, fam. = n°. 6.

Bladen niet ingesneden, lijn- of
lancevormig.

Bladen niet in een
lange punt eindigend;
bloemstelen gesleufd.

Ranunculus Flammula. Kortbla-
dige Boterbloem.

Een overblijvende plant met opstij-
genden of liggenden en dan wortelslaan-
den stengel; bloemen klein en geel.

Op moerasgrond; bloeit van Juni—
September.

Ranunculus Lingua. Langbla-
dige Boterbloem.

Een overblijvende plant met recht-
opstaanden stengel en groote, goudgele
bloemen.

Aan waterkanten, enz.; bloeit in Juli
en Augustus.

Bladen in een lange
punt eindigend;
bloemstelen niet ge-
sleufd.

Ranunculus acris. Scherpe Bo-
terbloem.

Een overblijvende plant met veelma-
len handdeelige onderste- en driedeelige
bovenste bladen; bloemen geel.

Op grasgrond; bloeit in Mei en Juni.

Ranunculus bulbosus. Boldra-
gende Boterbloem.

Een overblijvende plant met drietal-
lige of dubbeldrietallige bladen, waar-
van de middelste blaadjes vrij lang ge-
steeld zijn; bloemen geel.

Algemeen op weiland; bloeit van
April—Juni.

Ranunculus repens. Kruipende
Boterbloem.

Een overblijvende plant, die veel met
de vorige soort overeenkomt.

Op weiland, enz.; bloeit van Mei—
Juli.

Bladen handvormig ingesneden of drietalfig.

Vruchtbl. glad.

Bloemstelen gesleufd.

Stengel onder den
grond bolvormig
verdikt; kelk-
blaadjes terug-
geslagen.

Stengel niet verdikt,
maar meestal
met uitloopers; kelk-
blaadjes niet terug-
geslagen.

Bladen handvormig ingesneden of drietalig.

Vruchtjes met plooiën of stekels.

Vruchtjes geplooid
en tot een lang hoofdje
vereenigd; kelkblaadjes
teruggeslagen.Vruchtjes met stekels
en een langen snavel;
kelkblaadjes niet
teruggeslagen.*Ranunculus sceleratus*. Blaar-
trekkende Boterbloem.Een éénjarige plant met eenigszins
vleezige, glanzige bladen en kleine,
bleekgele bloemen.Op vochtige plaatsen; bloeit van
Juni—September.*Ranunculus arvensis*. Stekelige
Boterbloem.Een éénjarige plant met meestal gave
onderste- en drietalige bovenste bladen,
gele bloemen en zeer stekelige vruchtjes.Op bouwgrond; bloeit in Mei en
Juni.**17. Ficária.** Eén inl. soort, fam. = n°. 6.*Ficaria ranunculoïdes*. Speenkruid.Een overblijvende plant met knoldragenden wortel, rondachtig-
hartvormige, grofgekartelde of gelobde bladen en alleenstaande,
gele bloemen.

Op weiland, tusschen kreupelhout, enz.; bloeit in April en Mei.

18. Hellebórus. Eén inl. soort, fam. = n°. 6.*Helleborus viridis*. Groen Nieskruid.Een overblijvende plant met meestal vertakten stengel en voet-
vormig gedeelde bladen. Bloemen groen, met stervormig uitge-
spreide kelkbladen en buisvormige, kleinere bloembladen. Op bosch-
achtige gronden; bloeit in Maart en April.XIVe KLASSE. DIDYNAMIA. TWEEMACHTIGEN.

Met twee langere en twee kortere meeldraden.

Deze klasse omvat vrij nauwkeurig de beide natuurlijke familiën der
Lipbloemigen (Labiátae) en der Leeuwenbekachtigen (Antirrhíneae).1^e Orde. Gymnospermia. Naaktzadigen.

(Met een vierdubbele splitvrucht op den bodem van den kelk.)

A. Met slechts twee goed ontwikkelde meeldraden.

Bloemkroon trechtervormig met vier, bijna gelijke slippen;
bloemen wit, in dichte trossen vereenigd.*Lycopus*. Wolfspoot. (n°. 1.) Zie fig. 42.Bloemkroon duidelijk tweelippig; helmknopjes door een lang
helmbindsel gescheiden.*Sálvia*. Salie. (n°. 2.)

Zie fig. 43.

B. Met vier meeldraden.

- I. Bloemkroon éénlippig (de bovenlip onbrekend of is zeer kort) of trechtersvormig.
Bloemkroon trechtersvormig, met 4—5 lobben, waarvan de bovenste iets breeder zijn.	Meeldraden uit de bloemkroon te voorschijn tredend; bladen ongedeeld.
<i>Méntha. Munt.</i> (n ^o . 3.) Zie fig. 44.
Meeldraden in de bloemkroon besloten; bladen diep ingesneden.
<i>Verbéna. IJzerhard.</i> (n ^o . 4.)
Bloembuis, op de plaats van inplanting der meeldraden, van een ring van haartjes voorzien. <i>Ajúga. Zenegroen.</i> (n ^o . 5.)
Zie fig. 45.
Bloembuis zonder haarring aan de inplanting der meeldraden.
<i>Téucrium. Gamander.</i> (n ^o . 6.)
Bloemkroon éénlippig.	

II. Bloemkroon tweelippig.

a. Kelk met 5, 10 of meer tanden.

nog onder de bovenlip uitstekend en uiteenwijkend, onderlip met 3, bijna gelijke lobben; bloemen door gekleurde schutblaadjes gesteund.

Origanum. Oregó. (n°. 7.)

onderlip vlak, drielobbig, middelste lob grooter; helmknopjes \times vormig samenkomend; stengel liggend. *Glechóma. Hondsdraf.* (n°. 8.)
 Zie fig. 46.

onderlip gewelfd, gekarteld, met 2 teruggebogene, zijdelingsche lobben.

Népeta. Kattekruid. (n°. 9.)

onderlip met grootere, meestal gekartelde middenlob, zonder uitsteeksels.

Betónica. Betonie. (n°. 10.)

onderlip met groote middenlob, aan welker basis zich twee holle uitsteeksels bevinden; helmknopjes met klepjes openspringend.

Galeópsis. Hennipnetel. (n°. 11.) Zie fig. 47.

onderlip met 3 stompe slippen;

Ballóta. (n°. 12.)

middenlob grooter, omgekeerd hartvormig.

bloemkransen ongesteeld; meeldraden na het bloeien rechtopstaande.
 bloemkransen ongesteeld; meeldraden na het bloeien buitewaarts gebogen. *Stáchys.*
Andoorn. (n°. 13.)

Meeldraden niet in de bloembuis verborgen maar: door de bovenlip bedekt en evenwijdig loopend.

bovenlip vlak, uitgeschulpt; kelk vijftandig.

bloemkroon inwendig onbehand.

bovenlip gewelfd.

bloemkroon inwendig behand.

Meeldraden niet in de bloembuis verborgen maar:	door de bovenlip bedekt en evenwijdig loopend.	bovenlip gevelfl.	bloemkroon inwendig behandl.	onderlip met 2—3 spitse slippen.	}	de 3 slippen zijn alle ei-lan- cetvormig. Galeóbdolon.
						de 2 zijslippen zijn klein of ontbreken. Lámium. Doovenetel. (n ^o . 15.) Zie fig. 48.

Meeldraden in de bloembuis verborgen; kelk met 8—20, meestal haakvormig gebogen tanden; bovenlip der bloemkroon zeer smal. Marrúbium. Malrove. (n°. 16.)

b. Kelk tweelippig.

Een schubje bevindt zich achter de bovenlip van den kelk, welks lippen niet ingesneden zijn. Scutellária. Glidkruid. Schildkelk. (n°. 17.) Zie fig. 49.

de Zonder schubje achter de bovenlip van den kelk.	met schutblaadjes.	Bloemen breefl.	Schutblaadjes	}	Schutblaadjes dun, borstelvormig, groen.
					Clinopódium. Borstelkrans. (n ^o . 18.) Zie fig. 50.
					Meeldraden ver uit de bloembuis te voorschijn komend. Origanum. Oregó. (n ^o . 7.)
					Meeldraden onder de bovenlip der bloemkroon besloten; bovenlip van den kelk met 3 korte tandjes. Prunélla. Brunelle. (n ^o . 19.)
Bloemen zonder schut- blaadjes.	}	Meeldraden van elkander wijkend. Thymus. Thym. (n ^o . 20.)			
		Meeldraden naar elkander toeneigend. Calamíntha. Calaminth. (n ^o . 21.)			

2e Orde. Angiospermia. Bedektzadigen.

Met slechts één vruchtje op den bodem van den kelk.

A. Helmhoekjes aan hun voet in een doorntje uitlopend of fijn toegespitst.

Eierstok éénhoekig, met talrijke eitjes; bloemkroon grijnzend, veel langer dan de kelk. Orobánche. Bremraap. (n°. 22.)
Zie fig. 51.

Eierstok tweehoekig.	Kelk met 5 tanden	}	Kelk met 5 tanden; bloemkroon grijnzend; bovenlip der bloem- kroon platgedrukt. Pediculáris. Kartelkruid. n ^o . 23.)
			Doosvrucht spits, met 2—4 zaden; bovenlip der bloemkroon kielvormig, stomp, met teruggeslagen rand. Melampýrum. Zwartkoorn. (n ^o . 24.)
			Doosvrucht stomp, met 8—12 zaden; bovenlip wein- ig of in het geheel niet samengedrukt en zonder terug- geslagen rand. Euphrásia. Oogentroost. n ^o . 25.

Kalk met 4 tanden. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Kalk} \\ \text{sterk op-} \\ \text{gehozen.} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Bovenlip der bloemkroon helmvormig, zijde-} \\ \text{lings platgedrukt.} \end{array} \right. \text{Rhinánthus. Rinkel-} \\ \text{bloem. (nº. 26.) Zie fig. 52.}$

B. Helmhokjes zonder doortje.

Eierstok éénhokkig. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Kelk vijfzijdig; bloemkroon vijfspelig, bijna regelmatig.} \\ \text{Limosélla. Slijkgroen. (nº. 27.)} \end{array} \right.$

Bloemkroon aan hare basis zakvormig opgezwollen (niet gespoord); doosvrucht met poriën openspringend.

Antirrhinum. Leeuwenbek. (nº. 28.)

Zie fig. 53.

Eierstok tweehokkig. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Bloemkroon ge-} \\ \text{muskel.} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Bloemkroon in een spoor uitlopend; doosvrucht met 2} \\ \text{kleppen openspringend. Linária. Vlaskruid. (nº. 29.)} \end{array} \right.$

Bloemkroon lang buis-klokvormig (vingerhoedvormig), met vierspeltigen, scheeven zoom.

Digitális. Vingerhoedskruid. (nº. 30.)

Zie fig. 54.

Eierstok tweehokkig. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Bloemen niet ge-} \\ \text{muskel.} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Bloemkroon kort buisvormig, bijna kogelvormig, met vijf-} \\ \text{lobbigen zoom. Scrophulária. Helmkruid (nº. 31.)} \end{array} \right.$

Zie fig. 55.

Eierstok vierhokkig. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Kelk vijfzijdig; bloemkroon trechtervormig, met vijflob-} \\ \text{bigen, bijna tweelippigen zoom. Verbéna. (nº. 4.)} \end{array} \right.$

1e Orde. *Gymnospermia.*

1. **Ly'copus.** Eén inl. soort, fam. Lipbloemigen (Labiátae).

Lycopus europaéus. Wolfspoot.

Een overblijvende plant met stijven, vierkanten stengel, lancetvormige, diep gezaagde bladen en kleine witte bloemen.

Aan waterkanten; bloeit in Juli en Augustus.

2. **Sálvia.** 2 inl. soorten, fam. = nº. 1.

Salvia praténsis. Veld-Salie.

Een overblijvende plant met vierkanten, van boven kleverigen stengel, eirond-langwerpige, grof gekartelde, sterk geaderde bladen en blauwe bloemen, die, in zesbloemige kransen vereenigd, samen trossen vormen.

Op grasgrond; bloeit van Mei—Juli.

In tuinen wordt veelvuldig aangekweekt de *Salvia officinális.* (Echte Salie), met grijsgroene, sterk geaderde, breed lancetvormige bladen.

3. **Méntha.** 7 inl. soorten, fam. = nº. 1.

Alle Menthasoorten verspreiden bij het fijnwrijven der bladen min of meer den eigenaardigen pepermuntgeur.

- Bloemen tot eindslandige, rondronde aren opgeenglorongen; bladen ongesteekl.
- Schutblaadjes der aar priemvornig; bladen lancetvornig, spits.
- Mentha sylvéstris.* Bosch-Munt. Wilde Munt.
Een overblijvende plant met vierkanten stengel en kruisgewijze staande, gezaagde bladen; bloemaren lang en dun; bloemen rozerood.
Op vochtige plaatsén; bloeit in Juli en Aug.
- Schutblaadjes der aar lancetvornig; bladen stomp.
- Mentha rotundifolia.* Rondbladige Munt.
Een overblijvende plant met vierkanten stengel, kruisgewijze geplaatste, rondachtige of eironde, scherp gekartelde bladen en roze-roode of paarse bloemen.
Op moerassigen grond; bloeit van Juli—Oct.
- Bloemkransen aan het einde van den stengel tot hoofdjes vereenigd; bladen op lange stelen gezeten.
- Mentha aquática.* Water-Munt. Bruinheilig.
Een overblijvende plant met vierkanten stengel, eironde, gezaagde blaadjes en paarse bloemen.
Langs waterkanten, enz.; bloeit van Juli—September.
- Bloemen tot kransen in den oksel der bladen vereenigd; kelkclippen ongeveer even lang als breed.
- Mentha arvensis.* Akker-Munt.
Een overblijvende plant met vierkanten stengel, eironde of ovale, gezaagde bladen en paarse bloemen.
Op vochtigen bodem; bloeit in Juli en Aug.
- 4. Verbéna.** Eén inl. soort, fam. Verbena-achtigen (Verbenáceae) *Verbena officinális.* Gewone Verbena. IJzerhard.
Een overblijvende plant met driespletige, tegenovergestelde bladen en bleekblauwe bloemen, die tot dunne aren vereenigd zijn.
Aan wegen, dijken, enz.; bloeit in Juli en Augustus.
- 5. Ajúga.** 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.
- Bloemen tot aarvormende kransen vereenigd, blauw of rood gekleurd; stengel meestal met uitloopers.
- Ajuga réptans.* Kruipeud Zenegroen.
Een overblijvende plant met afwisselend aan twee zijden behaarde stengelleden en omgekeerd eironde, gekartelde bladen (wortel- en stengel-bladen). Bloemen met gekleurde schutblaadjes.
Op weiland enz.; bloeit in Mei en Juni.
- Bloemen alleenstaande in den oksel der bladen en geel gekleurd.
- Ajuga Chamaépitys.* Geel Zenegroen.
Een éénjarige plant met driespletige bladen.
Op kalkgrond; bloeit van Juni—September.
- 6. Téucrium.** 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.
Teucrium Scorodónia. Wilde Salie. Gamander.
Een overblijvende plant met hartvormig-eironde, gekartelde

blad
afzo
A
7
O
E
eeni
pluin
O
8
G
E
vorn
verec
Ze
9
N
E
geka
stipp
Op
10
B
E
steng
blade
Op
11.
Stenge
den
slechts
r
bloe
binnen
verank,
borstelig-slijf-
hanzig.
1) V
lraden
v. I

bladen en vuilgele bloemen, die in den oksel der schutblaadjes afzonderlijk staan en tot trossen vereenigd zijn.

Aan boschkanten en op zandgrond; bloeit in Juli en Augustus.

7. Origanum. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Origanum vulgare. Gewone Oregó.

Een overblijvend gewas met zachtharigen stengel, eironde, eenigszins spitse bladen en kleine roode bloemen, die in vertakte pluimen bijeenstaan en gesteund worden door gekleurde schutbladen.

Op zonnige plaatsen; bloeit in Juli en Augustus.

8. Glechóma. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Glechoma hederácea. Hondsdraf. Aardveil.

Een overblijvende plant met kruipenden stengel, nier- of hartvormige, gekartelde bladen en violette, tot zesbloemige kransen vereenigde bloemen.

Zeer algemeen; bloeit van April—Juni ¹⁾.

9. Népeta. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Nepeta Catária. Kattekruid.

Een overblijvende plant met eironde of hartvormig eironde, spitse, gekartelde, aan de onderzijde grijsviltige bladen en witte, rood gestippelde bloempjes, die tot aarvormige bloeiwijzen vereenigd zijn.

Op steenachtige plaatsen; bloeit in Juni en Juli.

10. Betónica. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Betonica officinális. Gewone Betonie.

Een overblijvende plant met min of meer behaarden, onvertakten stengel, hartvormig-eironde of lancetvormige, gekartelde wortelbladen en purperroode, tot aarvormige bloeiwijzen vereenigde bloemen.

Op zand- en boschgrond; bloeit in Juni en Juli.

11. Galeópsis, 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Stengel onder de bladen niet verdikt en slechts met zachte haren bedekt; bloemen lichtgeel. **Galeopsis ochroléuca.** Lichtgele Hennepnetel.

Een éénjarige plant met kruisgewijze geplaatste takken, eironde of eirond-lancetvormige bladen en in kransen vereenigde bloemen.

Op bouwgrond; bloeit in Juli en Augustus.

Stengel onder de bladen verdikt, borstelig-slijfharig. **Galeopsis versicolor.** Wisselkleurige Hennepnetel.

Een éénjarige plant met langwerpige-eironde bladen en in kransen geplaatste bloemen.

Op bouwgrond; bloeit in Juli en Augustus.

¹⁾ Wordt op sommige plaatsen, in het voorjaar, dikwerf met onontwikkelde meeldraden aangetroffen.

Stengel onder de bladen
verdukt, borstelig-
stijfharig.

Bloembuis even lang als de kelk; onderlip der bloemkroon fijn gekarteld) bloemen wit en paars gevlekt.

Galeopsis Tétra hit. Gemeene Hennepetel.
Een éénjarige plant met langwerpige-eironde, spitse bladen en in kransen vereenigde bloemen.
Aan wegen en boschranden; bloeit in Juli en Augustus.

12. Ballóta. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Ballota nigra. Zwarte Ballota.

Een overblijvende plant met vierkanten, vertakten stengel, hartvormig-eironde, gezaagd-gekartelde bladen en paarse, meestal tot éénzijdige kransen vereenigde bloemen met scherpe kelktanden.

Aan heggen, wegen, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

13. Stáchys. 6 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Stengel en bladen wel behaard, maar niet met een witte wool bedekt; bloemen rood of paars.

Bladen lang-lancetvormig, kortgesteeld of zittend.

Stachys palústris. Moeras-Andoorn.
Een overblijvende plant met zes- tot twaalf-bloemige bloemkransen en zachtharige bladen.
Op vochtige plaatsen; bloeit van Juli—October.

Stachys sylvática. Bosch-Andoorn.

Bladen gezaagd; bloemkroon dubbel zoo lang als de kelk, vuil purperrood.

Een overblijvende plant met ruwharigen stengel en eveneens ruwharige bladen.
Op vochtigen boschgrond, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

Stachys arvénis. Akker-Andoorn.

Bladen hartvormig-eirond, duidelijk gesteld; bloemkransen met 4—6 bloemen.

Bladen gekarteld; bloemkroon nauwelijks langer dan de kelk, bleek violet.

Een éénjarige plant met stijfharigen, vertakten stengel.
Op bouwgrond; bloeit van Juli—October.

14. Galeóbdolon. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Galeobdolon luteum. Gele Hondsnedel.

Een overblijvende plant met zachtharige, hartvormig-eironde, gezaagde bladen en gele bloemen.

Op vochtigen boschgrond; bloeit in Mei en Juni.

15. Lámium. 5 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Bloembuis gekromd; bloemen wit.

Lamium álbum. Witte Doovenedel.
Een overblijvende plant met eirond-hartvormige, gezaagde, behaarde bladen en witte, tot kransen vereenigde, vrij groote bloemen.
Algemeen; bloeit van April—October.

Bloemhuis recht of zwak gekromd; bloemen paars; bladen niet zeer diep ingesnedden.	Bovenste bladen niervormig, stengelomvattend.	Alle bladen gesteeld.	Lamium amplexicaule. Stengelomvattende Doovenetel. Een éénjarige plant met hartvormig-eironde, of niervormige, gekartelde bladen. Op bouwland; bloeit van Maart—October. Lamium purpureum. Paarse Doovenetel. Een éénjarige plant met eirond-hartvormige, gekartelde bladen. Algemeen; bloeit van Maart—October.
--	---	-----------------------	---

16. Marrúbium. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Marrubium vulgáre. Malrove.

Een overblijvende plant met wollig behaarden stengel, eironde, gekartelde, viltige bladen en witte, tot dichte kransen vereenigde bloemen.

Aan wegen, enz.; bloeit van Juni—September.

17. Scutellária. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Scutellaria galericuláta. Gemeen Glidkruid.

Een overblijvende plant met vertakten stengel, langwerpig-lancetvormige, stomp gezaagde bladen en blauwe bloemen, die twee aan twee langs de eene zijde des stengels geschaard staan.

Langs slooten; bloeit in Juli en Augustus.

18. Clinopódium. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Clinopodium vulgáre. Borstelkrans.

Een overblijvende plant met viltig behaarden stengel, eironde gesteelde bladen en paarse bloemen, die gesteund worden door borstelvormige schutblaadjes.

Zeldzaam, op zandgrond; bloeit van Juni—Augustus.

19. Prunélla. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Prunella vulgáris. Gewone Brunelle.

Een overblijvende plant met gesteelde, langwerpig-eironde, dikwerf vinspletige bladen en roode of paarse bloemen, die door groote schutblaadjes gesteund en tot aren vereenigd zijn.

Op grasgrond; bloeit in Juli en Augustus.

20. Thymus. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Thymus Serpyllum. Wilde Thy'm.

Een heestertje met liggende, zodenvormende, zachtharige stengels, lijnvormige of rondachtig-ovale blaadjes en tot hoofdjes of trossen bijeenstaande bloemkransen; bloemen paars.

Op zandgrond; bloeit van Juli—September.

21. Calamíntha. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Calamintha Acinos. Getande Thym.

Een éénjarige plant met opstijgende stengels, eironde of ruit-

vormige, gezaagde blaadjes, onvertakte bloemstelen en roode bloemen, die in zesbloemige kransen bijeenstaan.

Op zandgrond; bloeit van Mei—Augustus.

2e orde. *Angiospermia*.

22. Orobánche. 8 inl. soorten, fam. Bremraapachtigen (*Orobáncheae*).

Woekerplanten, die ten deele haar voedsel uit den grond halen, ten deele leven op de wortels van andere gewassen. Zij zijn meestal vuil-geel gekleurd en in het bezit van schubvormige bladen en aarvormig vereenigde bloemen.

A. Kelk éénbladig, met vijf tanden, gesteund door 3 schutblaadjes; stengel onvertakt.	}	<p><i>Orobánche coerúlea.</i> Blaauwe Bremraap. Overblijvend; bloemkroon blauw. Woekert op het Duizendblad (<i>Achilléa Millefólium</i>).</p>
---	---	---

B.	}	<p><i>Orobánche Rápum.</i> Groote Bremraap. Overblijvend; bloemen lichtroodbruin. Woekert op de Bezemstruik. (<i>Sarothámnus scopárius</i>).</p>
----	---	--

Kelk tweehadig, gestuend door één schutblaadje; ieder kelkblaadje met meer dan twee nerven.	}	<p>Middelste slip van de onderlip der bloemkroon dubbel zoo groot als de zijslippen; bloemkroon klokvormig, gekromd, aan den voet opgeblazen.</p>
---	---	---

Middelste slip van de onderlip der bloemkroon even lang als de zijslippen; bloembuis gekromd.	}	<p>Meeldraden weinig behaard; bloem niet gezwollen; bovenlip tweelobbig.</p>
---	---	--

Middelste slip van de onderlip der bloemkroon even lang als de zijslippen; bloembuis gekromd.	}	<p>Meeldraden dicht behaard; bloemen geelachtig; stempel purperrood.</p>
---	---	--

ne Bremraap.	}	<p><i>Orobánche minor.</i> Kleine</p>
--------------	---	---------------------------------------

Overblijvend; woekert op klavers (<i>Trifólium pratense</i>).	}	<p><i>Orobánche Gálíi.</i> Walstroo Bremraap.</p>
---	---	---

Overblijvend; woekert op Walstroo (<i>Gálíum vérum</i>).	}	<p></p>
--	---	---------

Deze soorten bloeien meestal tusschen Mei en Juli.

23. Pediculáris. 2 inl. soorten, fam. Rinkelbloemachtigen (*Rhinantháceae*).

Hoofdstengel van zijnen voet af met bloemen; nevenstengels liggend; kelk vijf-tandig.	}	<p><i>Pedicularis sylvática.</i> Bosch-Kartelblad. Een tweejarige plant met herhaaldelijk vindeelige bladen en licht rozerode bloemen. Op veenachtigen heigrond: bloeit van Mei—Juli.</p>
---	---	---

Hoofdstengel alleenstaande, sterk vertakt; kelk tweelippig.	}	<p><i>Pedicularis palústris.</i> Moeras-Kartelblad. IJzerhorde. Een tweejarige plant met vindeelige bladen en roode bloemen, die tot aren vereenigd zijn en gesteund worden door vindeelige schutblaadjes. Op moerassigen bodem; bloeit in Juni en Juli.</p>
---	---	--

24. Melampyrum. 2 inl. soorten, fam. = n°. 23.

Bloemen rood, tot aren vereenigd; bovenste schutbladen rood gekleurd.	}	Melampyrum arvense. Wilde Weit.
		Een éénjarige plant met kort-stijfharigen stengel, vinspletige bladen en half roode, half gele bloemen. Op bouwgrond; bloeit van Juni—September.
Bloemen geel, tot éézijdige trossen vereenigd; schutblaadjes groen.	}	Melampyrum vulgatum. Hengel.
		Een éénjarige plant met meestal gaafrandige, lancetvormige bladen. Op heigrond; bloeit van Juni—Augustus.

25. Euphrasia. 2 inl. soorten, fam. = n°. 23.

Bloemen wit met violette aderen, zelden geheel blauw; onderlip met een gele vlek.	}	Euphrasia officinalis. Gewone Oogetroost.
		Een éénjarig plantje met eironde, drie-zeventandige bladen, en bloemen, die in den oksel der bladen of schutblaadjes afzonderlijk staan. Op zand- en grasgrond; bloeit in Juli en Aug.
Bloemkroon vuilrood.	}	Euphrasia Odontites. Roode Oogetroost.
		Een éénjarige plant met ruwharigen stengel en lancetvormige, bijna gave bladen. Op bouwland; bloeit van Juni—October.

26. Rhinanthus. 3 inl. soorten, fam. = n°. 23.

Schutbladen groen of bruinachtig; bloembuis recht.	}	Rhinanthus minor. Kleine Hanekam.
		Een éénjarige plant met lang-lancetvormige bladen en donkergele bloemen. Op weiland, enz.; bloeit in Mei en Juni.
Schutbladen bleek gekleurd; bloembuis gekromd, kaal of kortharig.	}	Rhinanthus major. Groote Hanekam.
		Ratelen. Een éénjarige plant met lancetvormige, gezaagde bladen met hartvormigen voet, en gele bloemen. Op weiland, enz.; bloeit in Mei en Juni.

27. Limosélla. Eén inl. soort, fam. Leeuwebekachtigen (Antirrhíneae).

- Limosella aquatica.* Slijkgroen.
Een éénjarige plant met lang-gesteelde, lichtgroene, spatelvormige wortelbladen en lang-gesteelde, vleeschkleurige bloempjes.
Aan poelen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

28. Antirrhinum. 2 inl. soorten, fam. = n°. 27.

- Antirrhinum Orontium.* Kleine Leeuwebek.
Een éénjarig plantje met lancetvormige, tegenovergestelde bladen, in welker oksels de lichtroode, gemaskerde bloempjes gezeten zijn, kelkslippen langer dan de bloemkroon.
Op akkers; bloeit in Juli en Augustus.
De gekweekte, veel grootere soort is: *Antirrh. május*, Groote Leeuwebek.

29. Linária. 7 inl. soorten, fam. = n°. 27.

Stengels draad- of rankvormig, liggend of hangend.	Bladen spiesvormig.	} Linaria Elatíne. Spiesbladig Vlas-kruid. Een éénjarig plantje met witachtige bloemen. Op kleigrond; bloeit van Juli—October.
	Bladen hartvormig cirkelrond, vijflobbig.	
Stengels rechtopstaande.	Bloemen in den oksel der bladen alleenstaande.	} Linaria mínor. Klein Vlaskruid. Een éénjarig, behaard plantje met smalle bladen en licht paarse bloemen. Op zandgrond; bloeit van Juli—October.
	Bloemen in trossen.	

30. Dígitális. Eén inl. soort, fam. = n°. 27.

Digitalis purpúrea. Rood Vingerhoedskruid.

Een tweejarige plant met eironde of ovale, sterk gaderde bladen en meestal lichtpaarse, donkerrood gevlekte, tot een éénzijdigen tros vereenigde bloemen.

In bosschen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

31. Scrophulária. 5 inl. soorten, fam. Toortsachtigen (Verbásceae).

Bloemen vuilbruin, tot eínstandige pluimen vereenigd; valsche meeldraden rondachtig of nier-vormig; bladen kaal.	Stengel en bladstelen ongevlou- geld.	} Scrophularia nodósa. Knoofig Helm-kruid. Een overblijvende plant met knoopigen wortelstok en eirond-langwerpige, dubbel gezaagde bladen. Op vochtige plaatsen; bloeit van Juni—Augustus.
	Stengel en bladstelen ge- vlengeld.	
	Bladen ge- zaagel.	} Scrophularia Balbísii. Balbis's Helmkruid. Een overblijvende plant met langwerpig-hartvormige bladen. Op moerassige plaatsen; bloeit in Juni en Juli.
	Bladen gekarteld.	

XVe KLASSE. TETRADYNAMIA. VIERMACHTIGEN.

Met 4 langere en 2 kortere meeldraden.

Deze klasse omvat de natuurlijke familie der Kruisbloemige planten (Cruciferae), zoo genoemd naar de 4 kruisgewijze geplaatste bloembladen en verder daardoor gekenmerkt, dat de vrucht (hauw of hauwtje) meestal met twee kleppen aan de onderzijde openspringt, welke kleppen van boven bevestigd blijven aan het blijvende tusschenschot, dat tevens de zaden draagt.

1^e Orde. Siliculosa. Hauwtjesdragenden.

Vrucht (hauwtje) ongeveer even lang als breed, ten minste niet meer dan twee- of hoogstens driemaal langer.

A. Hauwtjes met kleppen openspringend. ¹⁾

Tusschenschot evenwijdig aan de afplatting der vrucht (angustisepte hauwtjes).	Meeldraden aan hun voet met vleugel-vormigen tand of eelt-achtig aanhangsel. Zie fig. 56.	Hauwtjes op de dwarse doorsnede rontrechtig.	Hauwtjes bijna cirkelrond, plat; hokjes met 1—4 zaden; bloemen geel.	Alyssum. Schildzaad. (n ^o . 1.)	Hauwtjes ovaal, bol, met 6—meer zaden; bloemen wit. Farsétia. Farsetie. (n ^o . 2.)
Tusschenschot loodrecht geplaatst op de afplatting der vrucht (angustisepte hauwtjes).	Meeldraden aan hun voet van een schubvormig aanhangsel voorzien; 2 bloembladen zijn meestal grooter dan de beide andere; hauwtjes eirond.	Hauwtjes sterk platgedrukt, ovaal, veelzadig; stijl zeer kort. Drába. Vroegling. (n ^o . 5.)	Zie fig. 57.	Nastúrtium-soorten.	Waterskers. (n ^o . 14.)

¹⁾ Bij de nog niet geheel rijpe vruchtjes is een zachte druk meestal voldoende om de kleppen vaneen te doen wijken en meestal is ook de plaats, waar het tusschenschot zich bevindt, aan de buitenzijde door een dikkeren nerf aangeduid.

Tussenschot loofrecht geplaatst op de afplating der vrucht. (augustussele hawwtjes).	Meeldraden zonder aanhangsel aan hun voet.	Hokjes der vrucht met één zaadkorrel.	} Bloembladen alle gelijk in grootte; hawwtjes ovaal of hartvormig, aan hun top eenigszins uitgesneden. <i>Lepidium</i> . Kers. (n ^o . 7.)
		Hokjes der vrucht met 2 of meer zaadkorrels.	} Bloembladen verschillend in grootte (de twee buitenste meestal veel grooter); hawwtjes ovaal, aan hun top tweespletig. <i>Iberis</i> . Scheefbloem. (n ^o . 8.) Zie fig. 58.
			} Hawwtjes ovaal of omgekeerd eirond, met gevleugelden rand. <i>Thlaspi</i> . Boerenkers. (n ^o . 9.) Zie fig. 59.
			} Hawwtjes meestal omgekeerd driehoekig, ongevleugeld. <i>Capsella</i> . Taskers. (n ^o . 10.) Zie fig. 60.

B. Hawwtjes niet openspringend.

Hawwtjes uit twee leden bestaande.	} Beide helften naast elkander, hawwtjes plat-niervormig of aan beide zijden uitgesneden, tweehokkig, ieder hokje met één zaadkorrel. <i>Senebiera</i> . Varkenskers. (n ^o . 11.)
	} Beide helften boven elkander; bovenste lid dolkvormig, tweesnijdend; onderste lid bijna driehoekig. <i>Cakile</i> . Raket. (n ^o . 12.) Zie fig. 61.

2e Orde. Siliquosa. Hauwdragenden.

Vrucht (hauw) meermalen langer dan breed.

A. Hauw met twee kleppen openspringend.

overhangende nerf.	Vruchtkleppen zonder of met onduidelijke, dunne, overhangende nerf.	} In ieder hokje der vrucht één rij ongevleugelde zaadkorrels; bloemkroon wit of lila. <i>Cardamine</i> . Veldkers. (n ^o . 13.)
		} In ieder hokje twee rijen zaadkorrels; bloemkroon geel of wit. <i>Nasturtium</i> . Waterkers. (n ^o . 14.) Zie fig. 62.
Vruchtkleppen met 1—3 of 5 overhangende nerven.	Eén rij zaden in ieder hokje der vrucht.	} Stempel diep ingesneden, met gekromde lobben. <i>Cheiranthus</i> . Muurbloem. (n ^o . 15.)
		} Haww rolrond of bijna vierkant, met langen snavel, 2 gevleugelde zijnerven en kogelronde zaden. <i>Brassica</i> . Kool. (n ^o . 16.) Zie fig. 63.
	Bloemkroon geel.	} Haww afgerond-vierkant met korten snavel. <i>Barbarea</i> . Barbarakruid. (n ^o . 17.)
		} Haww behaard, vierkant, zonder snavel; bladen lang-lancetvormig. <i>Erysimum</i> . Steenraket. (n ^o . 18.)

Vruchtkleppen met 1—3 of 5 overhangende nerven.	Eén rij zaden in ieder hokje der vrucht.	geel.	Bloemkroon	Stempel ongeteel.	Kleppen met 3 zelden 5 duidelijke nerven.	Hauw zonder of met korten snavel.
						Sisymbrium. Raket. (n ^o . 19.)
						Hauw met langen snavel. Sinápis.
						Mosterd. (n ^o . 21.) Zie fig. 64.
						Bloemkroon geelachtig wit, met groene aderen.
						Erucástrum. Schijnraket. (n ^o . 22.)
						Hauw meestal plat, zonder snavel.
						A'rabis. Scheefkelk. (n ^o . 23.)
						Hauw rolrond of stomp-vierkant; bladen langwerpig.
						Sisymbrium (Thaliánum).
2 rijen zaden in ieder hokje der vrucht.	Bloemkroon wit.	Kleppen met één nerv.	Kleppen met met 3 nerven.	Kleppen met één herv.	Kleppen met met 3 nerven.	Zand-Raket. (n ^o . 19.)
						Hauw zwak vierkant; bladen nier- of hartvormig, naar knofook riekend. Alliária.
						Lookraket. (n ^o . 20.)
						Hauw met een snavel; bloemen geel.
						Diplotáxis. Dubbelkruid. (n ^o . 24.)

B. Hauwen niet openspringend, maar meestal in stukjes uiteenvallend of in haar geheel afvallend.

Hauwen tusschen de zaden rozenkransvormig ingesnoerd en, rijp zijnde, in afzonderlijke, éenzadige stukjes uiteenvallend.

Raphanistrum. Herik. (n°. 26.) Zie fig. 65.

Hauwen niet of slechts weinig ingesnoerd, niet in afzonderlijke stukjes, maar in haar geheel afvallend.

Ráphanus. Radijs. (n°. 25.)

1e Orde. *Siliculosa*.

1. Alyssum. Eén inl. soort, fam. Kruisbloemigen (Cruciferae).

Alyssum calycinum. Kelkdragend Schildzaad.

Een éenjarig plantje met kruidachtigen, grijsachtig-behaarden stengel, lancetvormige of omgekeerd eironde bladen en kransvormige bloemtrossen, die naderhand langer worden; kelk met de vrucht overblijvend; bloemen geel of wit, met kleine bloembladen.

Op zandgrond; bloeit in Mei en Juni.

2. Farsétia. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Farsetia incána. Grijswitte Farsetia.

Een tweejarige plant met lancetvormige bladen en hauwtjes, die, evenals de stengel, door stervormige haren grijsachtig gekleurd zijn; bloemen in trossen, wit; bloemblaadjes tweespletig.

Aan dijken en akkerranden, niet zeer algemeen; bloeit van Juni—September.

3. Camelína. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Camelina satíva. Gewone Huttentut. Vlasdodder.

Een éenjarige plant met gaafrandige, lancetvormige, aan hun

voet pijlvormige, min of meer behaarde bladen en bleekgele, tot trossen vereenigde bloemen.

Tusschen vlas en, om de oliehoudende zaden, verbouwd; bloeit in Juni en Juli.

4. Cochleária. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Vruchtjes met een overlansche
nerf op de kleppen.

Onderste bladen gesteeld, breed-eirond of hartvormig, niet in den bladsteel afloopend; bovenste bladen hartvormig, stengelomvattend.

Alle bladen gesteeld, drie—vijflobbig.

Cochlearia officinális. Gewoon Lepelblad.

Een tweejarige strandplant met hoe-
kigen, vertakten stengel en witte bloemen.
Bloeit in Mei en Juni.

Cochlearia dánica. Deensch
Lepelblad.

Een tweejarige strandplant met witte
bloemen.

Bloeit in Mei en Juni.

Cochlearia Armorácia. Mierik.
Peperwortel.

Een overblijvende, hoog opschietende
plant, met vleezigen, scherpsmakenden
wortel en witte bloemen.

Op vochtigen bodem.

Bloeit in Juni en Juli.

Vruchtjes zonder overlansche
nerf; wortelbladen langwerp-
hartvormig of langwerp-
eirond, gekarteld; middelste bladen vin-
spletig, bovenste lancetvormig
en gaaf.

5. Drába. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Draba vérna. Voorjaars Vroegling.

Een éénjarig plantje met lancetvormige, eenigszins gezaagde, tot een wortelrozet vereenigde blaadjes, uit wier midden gewoonlijk 2 à 3 bloemstelen oprijzen; bloemen wit, met tweespletige bloemblaadjes.

Algemeen verspreid; bloeit van Maart—Mei.

6. Teesdália. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Teesdalia nudicáulis. Naakt Klein-Tasjeskruid.

Een éénjarig plantje met rozetvormig vereenigde, liervormig-vinspletige wortelbladen en witte, meestal symmetrische bloempjes; hauptjes gevleugeld.

Op akkers en zandgrond; bloeit in April en Mei.

7. Lepídium. 6 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Hauptjes aan hun top
ingesneden.

Bovenste bladen stengel-
omvattend;
wortelbladen niet diep
ingesneden;
hauptjes gevleugeld.

Lepidum campéstre. Zachtharige
Kers.

Een tweejarige plant met zachthari-
gen, grijsachtigen stengel en witte
bloemen.

Op kalkhoudenden kleigrond; bloeit in
Juni en Juli.

Hauwtjes aan hun top ingesneeden.
Bovenste bladen niet stengelomvattend.

Hauwtjes van den stengel afstaande, ongeveugeld; bloembladen ontbrekend en meestal slechts 2 meeldraden ontwikkeld.

Hauwtjes tegen den stengel aangedrukt; geveugeld; bloembladen en 6 meeldraden aanwezig.

Lepidium rudérale. Steenkers.
Een éénjarige plant met sterk vertakten stengel, gevinde of dubbel gevinde onderste- en lijnvormige hoogere bladen; bloemen wit.

Op steenachtigen grond; bloeit van Juni—September.

Lepidium sativum. Bitterkers, Sterkers, Tuinkers.

Een éénjarige plant met vertakten stengel, vindeelige onderste- en lijnvormige, zittende bovenste bladen; bloemen wit. De geheele plant ruikt en smaakt scherp.

Aangekweekt en verwilderd; bloeit in Juni en Juli.

8. Iberis. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Iberis amara. Bittere Scheefbloem.

Een éénjarige plant met langwerpige, stompe bladen met 2 à 3 stompe tanden, witte trosvormig vereenigde bloemen met 2 groote en 2 kleine bloembladen, en zwak uitgesneden, bijna cirkelronde vruchtjes.

Op bouwgrond; bloeit in Juli en Augustus.

9. Thlaspi. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Thlaspi arvense. Veld-Boerenkers.

Een éénjarige plant met rechtopstaanden stengel, omgekeerd eironde, gesteelde wortelbladen, pijlvormige, bochtig-getande, stengelomvattende hoogere blade, witte, trosvormig vereenigde bloemen en bijna cirkelronde, breed-geveugelde hauwtjes met zwarte zaden. Ruikt naar uien. Algemeen; bloeit van Mei—Juli.

10. Capsella. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Capsella Bursa pastóris. Tasjeskruid. Herderstasje.

Een éénjarige plant met gave of vinspletige wortelbladen, stengelomvattende hoogere bladen, witte bloemen en omgekeerd-driehoekige hauwtjes.

Algemeen; bloeit van Maart—November.

11. Senebiera. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Senebiera Corónopus. Gemeene Varkenskers.

Een éénjarige plant met rozetvormig neerliggende stengels, diep vinspletige bladen, korte bloemstelen, witte bloempjes en niervormige, stekelige vruchtjes.

Langs wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

12. Cákile. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Cakile marítima. Zeeraket.

Een éénjarige, zeegroene plant met vertakten stengel, vleezige, vinspletige bladen en lichtpaarse, tot trossen vereenigde bloemen. Algemeen aan zeestranden; bloeit van Juli—October.

2e Orde. *Siliquosa.*

13. Cardamíne. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Bloembladen paars, 3 maal langer dan de kelkbladen, uitgespreid; blaadjes der gevinde stengelbladen lijnvormig, gaafrandig.

Cardamine praténsis. Gemeene Veldkers.

Een overblijvende plant met hollen stengel en gevinde of vindeelige, in vorm eenigszins verschillende, wortel- en stengelbladen. Op weiland, algemeen; bloeit in April en Mei.

Bloembladen wit, 2 maal langer dan de kelkbladen, rechtopstaande en met een smalle plaat; vruchtjes in één lijn met de vruchtstelen; meestal slechts 4 meeldraden ontwikkeld.

Cardamine hirsúta. Ruige Veldkers.

Een éénjarige plant met vindeelige, eenigszins verschillend gevormde, wortel- en stengelbladen.

Op vochtige plaatsen; bloeit van April—Juni.

14. Nastúrtium. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Kroonbladen wit.

Nasturtium officinále. Gemeene Waterkers.

Een overblijvende plant met kruidachtigen stengel, gevinde bladen met ovale zijblaadjes en ei-hartvormig eindblaadje, en tot trossen vereenigde bloemen.

Waterplant; bloeit van Juni—September.

Kroonbladen geel.

Vruchten gebrongen (hanwfs).

Nasturtium amphibium. Tweeslachtige Waterkers.

Een overblijvende plant met eenigszins opgeblazene stengelleden en kam- of liervormig ingesnedene, ondergedokene bladen.

Aan staande wateren; bloeit in Mei en Juni.

Nasturtium palústre. Moeras-Waterkers.

Een tweejarige plant met liervormige onderste- en vinspletige bovenste bladen met langwerpige, getande slippen.

Langs waterkanten; bloeit van Juni—September.

Kroonbladen geel.

Vruchten lang en smal (hanwen).

Nasturtium sylvéstre. Bosch-Waterkers.

Een overblijvende plant met gevinde of vindeelige bladen met gezaagde of getande, lancetvormige slippen.

Op vochtigen bouwgrond; bloeit in Juni en Juli.

1
C
E
zwa
een
C
1
Ha
opge
Hanwen wijfuitstaande; hooger bladen ziftroml.
gek
Bl
en
ein

15. Cheiránthus. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Cheiranthus Chéiri. Muurbloem. Violier.

Een heesterachtige plant met lancetvormige, puntige bladen, die zwak behaard zijn, en gele of roodachtige, tot dichte trossen vereenigde bloemen.

Op muren en als sierplant gekweekt; bloeit in Mei en Juni.

16. Brássica. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Hauwen tegen den stengel opgericht; alle bladen gesteeid; kelkblaadjes waterpas uitstaande.

Brassica nígra. Zwarte Mosterd.
Een éénjarige plant met liervormig ingesnedene onderste-, lancetvormige bovenste bladen en gele bloemen.

Vrij algemeen als onkruid; bloeit in Juni en Juli.

Brassica olerácea. Kool.

Eén tweejarige plant met zeegroene, eenigszins vleezige, liervormige onderste-, langwerpige hoogere bladen, en gele bloemen.

In tal van verscheidenheden, als moesplant, gekweekt, en verwilderd; bloeit van Mei—Juni.

Brassica Nápus. Koolzaad.

Een één- of tweejarige plant met zeegroene, eenigszins vleezige, liervormige onderste-, langwerpig-hartvormige hoogere bladen, en gele bloemen.

Gekweekt en verwilderd; bloeit in April en Mei (Winterkoolzaad), of in Juli en Augustus (Zomerkoolzaad).

Brassica Rápa. Raapzaad.

Een één of tweejarige plant met grasgroene, liervormige onderste-, hartvormige, stengelomvattende hoogere bladen, en gele bloemen.

Gekweekt en verwilderd, bloeit in Juli en Augustus, enkele verscheidenheden in April en Mei.

Voor al de drie laatste soorten worden in tal van verscheidenheden gekweekt, hetzij als moesplanten, hetzij om de oliehoudende zaden.

Zoo levert *Br. oleracea* de Boerenkool, Savoye kool, Rooie kool, Bloemkool, Koolraap boven den grond, enz., *Br. Napus* het zomer- en winter-koolzaad, benevens de koolraap onder den grond, en eindelijk *Br. Rapa* het raapzaad en de knollen of rapen.

Bloemen in wijfjistand; verlengde trossen; bladen onbehaard.

Kelkblaadjes recht-opstaande, alle meeldraden bijna even lang; hoogere bladen niet stengelomvattend.

Kelkblaadjes waterpas uitstaande; meeldraden zuiver tweemachtig; hoogere bladen half stengelomvattend.

Bloemen opeengedrongen, in vlakke bijchermen vereenigd; onderste bladen behaard.

Hauwen wijfjistand; hoogere bladen zitten l.

17. Barbaraëa. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Barbarea vulgaris.* Gemeen Barbarakruid.

Een tweejarige plant met liervormig-vindeelige of gevinde onderste bladen, met rondachtig-hartvormig eindblaadje en vrij groote eerste zijblaadjes; hoogere bladen ongedeeld, omgekeerd eirond, getand; bloembladen dubbel zoo lang als de kelk, geel gekleurd; hauwen uitstaande.

Op vochtige plaatsen; bloeit van Mei—Juli.

18. Ery'simum. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Bloemstelen 2 à 3 maal langer dan de kelk.	}	<i>Erysimum cheiranthoides.</i> Violierbladige Steenraket.
		Een éénjarige plant met lang-lancetvormige, wijd getande bladen, die met drietakkige haren bezet zijn; bloemen geel; hauwen wijduitstaande. Op bouwland; bloeit van Juni—September.
Bloemstelen even lang als de kelk; bladen getand.	}	<i>Erysimum strictum.</i> Stijve Steenraket.
		Een tweejarige plant met lang-lancetvormige bladen, die met drietakkige haren bezet zijn; bloemen geel; hauwen tegen den stengel aangedrukt. Op zandige, ruige gronden; bloeit in Juni en Juli.

19. Sisy'mbrium. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Hauwen tegen den stengel aange- drukt, priemvor- mig toegespitst.	}	<i>Sisymbrium officinale.</i> Gemeene Raket.
		Een éénjarige plant met stijven, meest vertakten stengel, vindeelige onderste-, spiesvormige hoogere bladen, en gele bloempjes. Algemeen langs wegen; bloeit van Mei—October.

Hauwen wijd uitstaande.	}	<i>Sisymbrium Sophia.</i> Fijnbladige Raket.
		<i>Sophiakruid.</i> Een éénjarige plant met zachtharigen, dicht met bladen bezetten stengel en trosvormig vereenigde bloemen. Op zandgrond, enz.; bloeit van Mei—Augustus.
	}	<i>Sisymbrium Thalianum.</i> Zand-Raket.
		Een éénjarig plantje met lang-lancetvormige, oppervlakkig ingesnedene wortel- en stengelbladen en trosvormig vereenigde bloemen. Op zandgrond; bloeit in Mei en Juni.

20. Alliária. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Alliaria officinalis.* Lookraket. Look zonder Look.

Een tweejarige plant met niervormige, grof gekartelde onderste- en hartvormig-eironde, scherp getande bovenste bladen; bloemen wit. Ruikt naar knoflook.

Op schaduwrijken grond; bloeit in Mei en Juni.

21. Sinápis. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Bladen ei-
rond, onge-
lijk getand.	}	<i>Sinapis arvensis.</i> Krodde.
		Een éénjarige plant met gele bloemen en naakte of kortstijfharige hauwen met smallen, altijd onbehaarden snavel. Op bouwgrond; bloeit in Juni en Juli.
Bladen
vindeelige.	}	<i>Sinapis álba.</i> Witte Mosterd.
		Een éénjarige plant met gele bloemen en stijfharige hauwen met breeden snavel. Op bouwland en gekweekt; bloeit in Juni en Juli.

22. Erucástrum. Eén inl. soort. fam. = n°. 1.

Erucastrum Pollichii. Pollich's Schijnraket.

Een één of tweejarige plant met ruwen stengel, vindeelige bladen met langwerpige, stomp getande slippen, en zittende schutbladen; bloemen in trossen, geel met groene aderen.

Op zandgrond; bloeit van Juni—September.

23. Arabis. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Oortjes der hart-pijlvormige bladen niet stengelomvattend, hoewel tegen den stengel aangedrukt; hauwen rechtopstaande, knobbelig.	}	<i>Arabis Gerárdi.</i> Gerard's Scheefkelk.
		Een tweejarige plant met vertakten, ruwharigen, sterk bebladerden stengel en witte bloemen. Op vochtige plaatsen; bloeit in Mei en Juni.
Oortjes der hart-pijlvormige bladen stomp, van den stengel afstaande; hauwen rechtopstaande, smal-lijnvormig.	}	<i>Arabis hirsúta.</i> Ruige Scheefkelk.
		Een tweejarige plant met ruwharige stengels en bladen; bloemen wit. Aan bosschen, enz.; bloeit in Mei en Juni.

24. Diplotáxis. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Diplotaxis tenuifólia. Dunbladig Dubbelkruid.

Een overblijvende plant met sterk vertakten, bebladerden stengel, vinspletige bladen, gele bloemen en lang-gesteelde hauwen.

Op zandgrond, muren, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

25. Ráphanus. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Raphanus satívus. Radijs. Rammenas.

Een één of tweejarige plant met liervormig ingesnedene bladen en witte of bleekpaarse bloemen.

Gekweekt en verwilderd; bloeit in Mei en Juni.

26. Raphanístrum. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Raphanistrum arvensé. Gemeene Herik.

Een éénjarige plant met ruwen stengel, liervormige en lancetvormige bladen en tot trossen vereenigde, meestal gele, geaderde bloemen.

Op zandgrond; bloeit in Juni en Juli.

XVIe KLASSE. MONADELPHIA. EENBROEDERIGEN.

Helmdraden onderling tot één, min of meer kokervormigen bundel vergroeid.

2e Orde. Pentandria.

Met vijf vergroeide meeldraden.

Kruidenten, die evenwel geen ranken vormen.	} Bloemkroon vijfbladig.	Bloemkroon éénbladig, vijfspelig, radvormig, geel; bladen oningesneden, gaafrandig. <i>Lysimáchia.</i> V. 1.
		Vrucht een doosvrucht; bladen gaaf. <i>Linum.</i> V. 5.
		Vrucht vijfledig; ieder vruchtje met een langen snavel. } Bladen gevind of hartvormig. <i>Eródium.</i> XVI. 4.
		Bladen handvormig-gelobd. <i>Geránium.</i> XVI. 4.

3e Orde. Octandria.

Met acht vergroeide meeldraden.

Bloemkroon symmetrisch, veel gelijkende op een vlindervormige bloem. *Polygala.* XVII. 2.

4e Orde. Decandria.

Met tien vergroeide meeldraden.

Bloemkroon symmetrisch, vlindervormig.

Eénbroederige Vlinderbloemigen. XVII. 3.

Bladen drietallig. *Oxalis.* X. 5.

} Bloemkroon regelmatig.	} Bladen gevind of gelobd; vruchtjes vijfledig, met langen snavel.	Bladen gevind (hartvormig bij <i>Erod. malacoides</i>); vruchtsnavels ten laatste spiraalvormig gedraaid; 5 meeldraden met- en 5 zonder helmknopjes, bloemen in enkelvoudige schermen. <i>Eródium.</i> Reigersbek. (n ^o . 1.) Zie fig. 66.
		Bladen handvormig-gelobd of gedeeld; vruchtsnavels ten laatste wel gekromd, maar niet in den vorm van een spiraal gedraaid; 5 kleine en 5 groote meeldraden; bloemen 2 aan 2 geplaatst. <i>Geránium.</i> Ooievaarsbek. (n ^o . 2.) Zie fig. 67.

Vrucht
om
gepla
a
nl
4
1.
E
E
vind
vorm
O
2

Péénjarige planten zonder wortelstok, maar met een penwortel.

5e Orde. Polyandria.

Met talrijke vergroeide meeldraden.

Vruchtjes in een kring rondom een centraal zuiltje geplaatst; bloemkroon malva-achtig; kelk dubbel, nl. met een bijkelk.

Bijkelk driebladig.

Málva. Malowe. (n°. 3.) Zie fig. 68.

Bijkelk zes-negenspletig.

Althaéa. Heemst. (n°. 4.)4e Orde. *Decandria*.1. **Eródium**. 3 inl. soorten, fam. Ooievaarsbekken (Geraniáceae).*Erodium cicutárium*. Gemeene Reigersbek.

Een éénjarige plant met neerliggenden, behaarden stengel, gevinde bladen met zittende, diep vinspletige blaadjes, en schermvormig vereenigde roode bloemen.

Op zandgrond; bloeit van April—September.

2. **Geránium**. 10 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Geranium Robertianum.
Stinkende Ooievaarsbek.

Stengel rechtopstaande, behaard;
blaadjes vinspletig; bloemen roze-
rood.

Op vochtige plaatsen, enz.; bloeit
van Juni—September.

Geranium mollé. Zachtharige
Ooievaarsbek.

Stengels uitgespreid, zacht-wollig
behaard; bladen vijf-negendeelig; bloe-
men rood.

Op grasgrond, enz.; bloeit van
Mei—September.

Geranium pusillum. Kleine
Ooievaarsbek.

Stengels uitgespreid, kortharig;
bladen gedeeld.

Op bouwgrond, enz.; bloeit van
Mei—Augustus.

Geranium disséctum. Slip-
bladige Ooievaarsbek.

Stengels uitgespreid, kortharig;
bladen diep ingesneden.

Op akkers, enz.; bloeit van Mei—
Juli.

Bloemblaadjes ongesneden,
langer dan de tegen hen
aangedrukte kelkblaadjes;
bladen drie—vijftallig.

Bloemblaadjes langer
dan de kelk.

Zaden glad;
bloemen paars.

Zaden gestip-
peld-gegroeofd;
bloemen
purperrood.

Bloemblaadjes ingesneden, omgekeerd hartvormig; bloemstelen
na het bloeien min of meer gekromd.

Bloemblaadjes even lang of korter
dan de kelk; vruchtkleppen
behaard.

Mejarige planten zonder wortelstok, maar met een penwortel.

5^e Orde. *Polyandra*.3. *Malva*. 4 inl. soorten, fam. Malva-achtigen (Malváceae).

Stengelbladen
handvormig-vijfdeelig;
bloemen in den
oksel der bladen alleen-
staande; vruchtjes
onbehaard.

Malva Alcea. Vijfdeelige Maluwe.
Een overblijvende plant, met rechtopstaanden
stengel, die grijs groen behaard is; blaadjes
van den bijkelk ovaal; bloemen rozerood.
Aan wegen, niet zeer algemeen; bloeit in
Juli en Augustus.

Stengelbladen hartvormig-rondachtig;
vijf-zevenlobbig; bloemen meestal ten
getale van 2 of meer in den oksel
der bladen bijeenstaande.

Bloemstelen, ook na
het bloeien, recht-
opstaande; bloembla-
den drie-viermaal
langer dan de kelk;
bloemen rood.

Malva sylvéstris. Groote Ma-
luwe. Kaasjeskruid.

Een tweejarige plant met rechtop-
staanden of opstijgenden, vertakten, ruw-
harigen stengel en netvormig gerimpelde
vruchtjes.

Aan wegen; bloeit van Juni—August.

Bloemstelen na het
bloeien teruggeslagen;
bloembladen twee-
maal langer dan de
kelk; bloemen
lichtrood.

Malva vulgáris. Gemeene Maluwe.

Een éénjarige plant met liggende of
opstijgende stengels, diep ingesneden
bloemblaadjes en gladdere vruchtjes.

Aan wegen, enz.; bloeit van Juni—Aug.

4. *Althaea*. Eén inl. soort, fam. = n°. 3.

Althaea officinális. Gewone Heemst.

Een overblijvende plant met viltig behaarden stengel en eveneens
viltige, drie-vijflobbige, hartvormige of eironde bladen; bloemen
bleekrood, in den oksel der bladen tot bundels vereenigd.

Op vochtige plaatsen; bloeit in Juli en Augustus.

Als sierplant wordt zeer algemeen de Stokroos (*Althaea
rósea*) aangekweekt.

XVIIe KLASSE. DIADELPHIA. TWEE BROEDERIGEN.

Helmdraden tot twee bundels vergroeid.

1e Orde. Hexandria.

Met zes meeldraden.

Bloemkroon
symmetrisch,
eenigszins
grijzend.

Bovenst bloemblad naar achter zakvormig uitgezet;
vrucht rondachtig, éénzadig, niet openspringend.

Fumária. Aardrook. (n°. 1.)

Bovenst bloemblad met lange spoor; vrucht lang-
werpig, veelzadig, met 2 kleppen openspringend.

Cory'dalis. Helmbloem. (n°. 2.) Zie fig. 69.

2e Orde. Octandria.

Met 8 meeldraden.

Kelkbladen 5 in getal, de twee bovenste groot, vleugel-vormig; bloemkroonachtig; bloembladen 3—5 in aantal, het onderste kielvormig met franjeachtige aanhangselen en met de meeldraden vergroeid.

Kruiden met verspreide, gaafrandige bladen en meestal tros-vormig vereenigde blauwe of roode bloemen.

Polygala. Kruisbloem. (n°. 3.) Zie fig. 70.

3e Orde. Decandria.

Met 10 meeldraden.

Deze orde omvat grootendeels onze inlandsche Vlinderbloemige planten (*Papilionáceae*), welke vooral gekenmerkt zijn door hare vlindervormige bloemkroon en hare vrucht, die steeds een peul is.

De bloemkroon bestaat uit één groot bovenblaadje (de vlag), twee zijdelingsche (de vleugels) en twee, gewoonlijk saanver-groeide, onderste blaadjes de (kiel), waarin de één- of tweebroe-derige meeldraden worden aangetroffen, die tot een buis vergroeid zijn en den eierstok omgeven. Zie fig. 71.

A. Meeldraden éénbroederig (alle tien in één bundel vereenigd).

Kelk diep in tweeën gedeeld, met 2 schutblaadjes; doornachtige struiken met naaldvormige bladen.

Ulex. Doornstruik. (n°. 4.)

Kelk bijna éénlippig; stijl spiraalvormig opgerold.

Sarothámnus. Bezemstruik. (n°. 5.)

Kelk meer zui-
ver tweelippig;
stijl niet spiraal-
vormig op-
gerold. } Alle bladen enkelvoudig, ongedeeld.

Genista. Brem. (n°. 6.)

Bladen drietallig.

Cytisus. Gouden regen. (n°. 7.)

Kelk met vijf tanden of onduidelijk tweelippig; bloemen rozerood of wit.

Onónis. Stalkruid. (n°. 8.)

Bladen oneven gevind; vruchtjes door den kelk omsloten; helm-draden naar boven breeder. *Anthy'llis*. Wondkruid. (n°. 9.)

B. Meeldraden tweebroederig (meestal 9 vergroeid en 1 vrij).

I. Peul éénhokkig (zonder tusschenschot in de lengte en niet ingesnoerd; enkele malen door dwarse tusschenschotten veelhokkig).

α. Bladen drietallig.

- Peulen sikkelvormig of slakkenhuisachtig gekromd, langer dan de kelk.
 Medicágo. Rupsklaver. (n°. 10.) Zie fig. 72.
 Peul langer dan de kelk; bloembladen afvallend; bloeiwijze verlengd.
 Melilótus. Honigklaver. (n°. 11.)
 Peul korter dan de kelk; bloembladen na het verwelken blijvend; bloemen in hoofdjes of korte aren.
 Trifólium. Klaver. (n°. 12.)
 Kiel met snavel; peul zonder vleugels, met tusschenschotten.
 Lótus. Roekklaver. (n°. 13.)
 Stijl behaard en spiraalvormig gewonden; bloemen in trossen.
 Phaséolus. Boon. (n°. 14.) Zie fig. 73.

β. Bladen gevind.

- Bladen oneven gevind (met een eindblaadje.) } Stijl behaard; peul plat, bijna gevleugeld, veelzadig.
 Robínia. Valsche Acacia. (n°. 15.)
 Stijl aan de buitenzijde behaard; steunblaadjes half pijl- of spiesvormig.
 Vícia. Wikke. (n°. 16.) Zie fig. 74.
 Stijl onder den top gelijkmatig behaard.
 Ervum. (n°. 17.)
 Stijl onder den top aan de binnenzijde behaard, aan de buitenzijde kaal; zaden plat, met scherpen rand.
 Lens. Linze. (n°. 18.)
 Stijl vlak en verbreed, aan de binnenzijde met één rij haartjes; bladen dikwerf geheel in ranken veranderd.
 Láthyrus. Latherus. (n°. 19.)
 Zie fig. 75.
 Stijl driekantig en aan den top behaard; steunblaadjes groot.
 Písum. Erwt. (n°. 20.)
- Bladen evengevind (zonder eindblaadje), in een rank of in een borstelvormig verlengsel eindhingend.
- Buis door de helm- draden gevormd, aan haar top schuins aflopend, zoodat het vrije deel der bovenste meeldraden veel langer is dan dat deronderste.
 Buis, door de helm- draden gevormd niet schuins afgesneden en daardoor het vrije deel van alle meeldraden ongeveer even lang.

II. Vrucht een gelede (van afstand tot afstand duidelijk ingesnoerde) peul.

- Kiel puntig gesnaveld; peul rondachtig of vierkant.
 Coronílla. Kroonkruid. (n°. 21.)
 Kiel stomp; peul meestal sikkelvormig gekromd, plat, netvormig geaderd.
 Ornithopus. Vogelpootje. (n°. 22.) Zie fig. 76.

1e orde. *Hexandria*.

1. Fumária. 1 (of 2) inl. soorten, fam. Duivekervelachtigen (Fumariáceae).

Fumaria officinális. Aardrook. Duivekervel.

Een éénjarig plantje met vertakten stengel en dubbel gevinde bladen met handvormig gedeelde blaadjes, die in lancetvormige bladslippen eindigen; bloemen rood, tot losse aren of trossen vereenigd; kelkblaadjes getand, cc. driemaal korter dan de bloemkroon; vruchtjes patronnd.

Op bouwland, enz.; bloeit van Mei—September.

2. Corydalis. 5 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Stengel door een knolachtig deel, dat inwendig niet hol is, in den grond bevestigd; schutblaadjes der bloemen handvormig ingesneden.

Corydalis sólida. Vast wortelige Helmbloem. Een overblijvende plant met onvertakten stengel, die gesteund wordt door een tongvormige schub en verder dubbel drietallige, diep ingesnedene bladen draagt. Bloemen paars; op beschaduwde plaatsen; bloeit in April.

Stengel niet door een knolvormig deel, maar door een vezeligen wortel in den grond bevestigd; bladstelen in ranken eindigend.

Corydalis claviculáta. Rankende Helmbloem. Een éénjarig plantje met vertakten, klimmenden stengel, gevinde bladen en geelachtige, in trossen vereenigde bloemen, die gesteund worden door kleine schutblaadjes.

In bosschen, enz.; bloeit van Juni—Sept.

2e orde. *Octandria*.

3. Polygala. 3 inl. soorten, fam. Kruisbloemigen. (Polygaláceae).
Polygala vulgáris. Gemeene Kruisbloem.

Een overblijvende plant met opstijgenden of rechtopstaanden stengel, smal lancetvormige bladen en blauwe of roode bloemen, welker schutblaadjes ongeveer half zoo lang als de bloemsteeltjes zijn.

Op zandgrond; bloeit in Mei en Juni.

3e orde. *Decandria*.

4. Ulex. Eén inl. soort, fam. Vlinderbloemigen (Papilionáceae).

Ulex europaeús. Gemeene Doornstruik. Ginst.

Een heester met doornige takken, lijnvormige, gedoornde bladen, gele bloemen en zachtharige peulen.

Op zandgrond; bloeit in Mei en Juni.

5. Sarothámnus. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

Sarothamnus scopárius. Bezemkruid.

Een heester met rechtopstaanden stengel, stijve gevoorde takken, drietallige bladen, gele bloemen en zachtharige, zwarte peulen.

Op zandgrond; bloeit in Juni en Juli.

6. Genísta. 4 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Stengel zonder doornen; bloemen zijwaarts geplaatst; bladen en bloemen zachtharig.	} Kruipbrem.	Genista pilósa. Behaarde Brem.
		Een heester met liggende of opstijgende takken, lang-lancetvormige blaadjes en gele bloemen. Op dorren zandgrond; bloeit in Mei en Juni.
Stengel met doornen (doornvormige takken en blaadjes); bloemen tot trossen vereenigd; jonge takken niet behaard.	} Stekelhei.	Genista ánglica. Engelsche Brem.
		Een heester met min of meer vertakte doornen in den oksel der leerachtige, lancetvormige bladen; bloemen geel. Op veenachtigen zandgrond; bloeit in Mei en Juni.

7. Cytisus, fam. = n°. 4.

Cytisus Labúrnum. Gouden regen.

Een boomachtige plant met drietallige bladen, goudgele, tot hangende trossen vereenigde bloemen en zachtharige peulen.

Aangeplant; bloeit van April—Juni.

8. Onónis. 2 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Ononis spinósa. Gedoornd Stalkruid. Kraaidoorn.

Een overblijvende plant met rechtopstaande takken, wier geleidingen afwisselend aan verschillende kanten behaard en van doornen voorzien zijn; bladen drietallig, onbehaard; bloemen rood; peulen eirond, evenlang of langer dan de kelk.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

De andere soort: Ononis répens, Kruipend Stalkruid, met kruipende stengels, komt meer op zandgrond voor.

9. Anthyllis. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

Anthyllis Vulnerária. Wondkruid.

Een overblijvende plant met dikwerf enkelvoudige wortelbladen en oneven gevinde stengelbladen; bloemen geel of rood, tot een eindstandig hoofje vereenigd, dat gesteund wordt door handvormig gedeelde schutblaadjes; kelk opgeblazen; peul één- à tweezadig.

Op droge gronden en aan zeeduin; bloeit in Mei en Juni.

10. Medicágo. 7 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Peulen zonder stekels.	} Met meerdere zaden.	} Sikkelvormig gekromd.	Medicago falcáta. Sikkelvormige Rupsklaver.
			Een overblijvende plant met liggenden of opstijgenden stengel, langwerpige, fijngepunte blaadjes en gele, tot korte trossen vereenigde bloemen. Op droge grasgronden; bloeit van Juni—Sept.

Met meerdere zaaden. Peulen zonder stekels.

Slakkenhuisvormig opgerold, met 2 à 3 windingen, in het midden open.

Eénzadig, zwart, niervormig, eenigzins opgeblazen.

Medicago sativa. Lucerne. Zaaierupsklaver.
Een overblijvende plant met rechtopstaanden stengel, langwerpige blaadjes en paarse, tot langwerpige trossen vereenigde bloemen.
Als voedergewas gekweekt, en verwilderd; bloeit van Juni—September.

Medicago Lupulina. Hopklaver.
Een éénjarige, somtijds overblijvende plant met uitgespreide stengels, omgekeerd hartvormige blaadjes en korte gele bloemaren.
Op grasgronden algemeen; bloeit van Mei—September.

Peulen met 2 rijen stekels, slakkenhuisvormig opgerold; stengels liggend, vierkant; steunblaadjes niet diep ingesneden maar getand.

Medicago minima. Kleine Rupsklaver.
Een éénjarige plant met omgekeerd-eironde blaadjes en gele, tot armbloedige bloeiwijzen vereenigde bloemen.
Op droge gronden; bloeit in Mei en Juni.

11. Melilótus. 3 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Peulen eirond, bijna zwart, zachtharig; bloemen geel.

Melilotus officinalis. Gemeene Honigklaver.
Een tweejarige plant met rechtopstaanden stengel, langwerpige, getande blaadjes en vrij groote, tot trossen vereenigde bloemen.
Op vochtige plaatsen, bloeit van Juni—September.

Peulen eirond met fijne punt, bruin, netvormig geaderd, onbehaard; bloemen wit.

Melilotus albus. Witte Honigklaver.
Een tweejarige plant met rechtopstaanden stengel, langwerpige blaadjes en tot trossen vereenigde bloemen.
Aan wegen, enz.; bloeit van Juli—September.

12. Trifólium. 13 inl. soorten, fam. = n°. 4.

I. De blaadjes der bloemkroon zijn onderling vergroeid; alle blaadjes der drietallige bladen op even lange steeltjes gezeten.

Trifolium fragiferum. Aardbezie-Klaver.
Een overblijvende plant met vleeschroode bloemen.
Op vochtige plaatsen; bloeit van Juni—September.

a. Vruchtkelken kogelvormig opgeblazen, netvormig-geaderd; bloemhoofdjes kogelvormig, in den oksel der bladen geplaatst en langer gesteeld dan deze; blaadjes ovaal; stengel draadvormig, kruipend.

6. Vruchtkelken niet opgeblazen.	Kelktanden smal, behandeld of gewimpeld.	Bloemhoofdjes eirond; laatste eirond; blaadjes ovaal; bloemen rood.	Bloemhoofdjes meestal 2 aan 2, gesteund door schutblaadjes, bijna zittend; steunblaadjes eirond met priemvormige punt; stengel vertakt.	Trifolium pratense. Roode Klaver.	
		Bloemhoofdjes kegelrond, ten laatste eirond; blaadjes ovaal; bloemen rood.	Bloemhoofdjes alleenstaande, zonder schutblaadjes; steunblaadjes lijn-lancetvormig; stengel onvertakt, gebogen.	Een overblijvende plant. Gekweekt en op grasgrond; bloeit van Juni—September.	Trifolium médium. Bochtige Klaver.
		Bloemhoofdjes alleenstaande, kegelvormig of bijna rolrond, langgesteeld, zeer donsachtig; blaadjes langwerpig, behaard; bloemen wit of licht rood.	Bloemhoofdjes alleenstaande, kegelvormig of bijna rolrond, langgesteeld, zeer donsachtig; blaadjes langwerpig, behaard; bloemen wit of licht rood.	Een éénjarige plant, op bouwland en op zandgrond; bloeit van Juli—September.	Trifolium arvensé. Ruige Klaver. Hazepootje.
		Kelktanden breeder en onbehaard; stengels liggend en wortelend; blaadjes omgekeerd-eirond; bloemen wit.	Kelktanden breeder en onbehaard; stengels liggend en wortelend; blaadjes omgekeerd-eirond; bloemen wit.	Een overblijvende plant, verbouwd en op grasgrond; bloeit van Mei—September.	Trifolium répens. Witte Klaver.

II. De blaadjes der bloemkroon zijn niet onderling vergroeid; het middelste blaadje der drietallige bladen is langer gesteeld dan de beide andere.

Bloemen geel; steunblaadjes eirond; vlag der bloemkroon lepelvormig-gesleufl.	Trifolium procumbens. Liggende klaver.
Bloemen ten getale van 3—6 in schermen of hoofdjes vereenigd; kiel scherp gesnaveld; stengelblaadjes meestal omgekeerd-eirond; steunblaadjes ovaal.	Een éénjarige plant met omgekeerd-hartvormige blaadjes, uitgespreide stengels en talrijke, tot ineengedrongen hoofdjes vereenigde bloemen. Op grasgrond en bouwland; bloeit van Juni—September.

Veelvuldig wordt als voedergewas nog aangekweekt de *Trifolium incarnátum*. (Incarnaatklaver) met zeer langwerpige roode bloemhoofdjes.

13. Lótus. 4 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Bloemen ten getale van 3—6 in schermen of hoofdjes vereenigd; kiel scherp gesnaveld; stengelblaadjes meestal omgekeerd-eirond; steunblaadjes ovaal.	Lotus corniculátus. Gehoornde Rolklaver.
Bloemen ten getale van 3—6 in schermen of hoofdjes vereenigd; kiel scherp gesnaveld; stengelblaadjes meestal omgekeerd-eirond; steunblaadjes ovaal.	Een overblijvende plant met opstijgenden stengel en vrij groote, gele of bruin-gele bloemen.
Bloemen ten getale van 3—6 in schermen of hoofdjes vereenigd; kiel scherp gesnaveld; stengelblaadjes meestal omgekeerd-eirond; steunblaadjes ovaal.	Op grasgrond, enz.; bloeit van Mei—September.

Bloemen ten getale van 6—12 in hoofdjes of schermen vereenigd; kiel minder scherp gesnaveld langzamerhand puntig toeloo-pend; stengel meestal hol; steunblaadjes rondachtig-hartvormig.

Lotus uliginósus. Moeras-Rolklover.
Een overblijvende plant; bloemen geel.
Op vochtige plaatsen; bloeit in Juni en Juli.

14. Phaseolus. fam. = n°. 4.

Phaseolus vulgáris Gewone Boon (Stok- en Stamboonen).

Een éénjarige plant met drietallige bladen, witte of roodachtige, tot korte trossen vereenigde bloemen en hangende, gladde peulen.

Verbouwd als snij-, suiker-, bruine boonen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

15. Robinia. fam. = n°. 4.

Robinia Pseud-Acácia. Valsche Acacia.

Een boomachtige plant met doornachtige steunblaadjes, oneven-gevinde bladen en witte, welriekende, tot hangende trossen vereenigde bloemen.

Aangeplant; bloeit in Juni.

16. Vicia. 8 inl. soorten, fam. = n°. 4.

A. Bloemen tot rijke, lang-gesteelde trossen vereenigd; stijl zijdelings afgeplat; plaat der vlag even lang als haren nagel.

Vicia Crácca. Vogel-wikke.
Een overblijvende plant met tien-twaalf-parig-gevinde bladen met langwerpige blaadjes en halfspiesvormige steunblaadjes; bloemen paars.

Algemeen; bloeit van Juni—Augustus.

B. Bloemen alleenstaande of ten getale van 2—6 in kortge-steelde trossen vereenigd.

Vicia satíva. Voeder-Wikke.
Een éénjarige plant met omgekeerd-eironde, fijn gepunte blaadjes, en bloemen, die in den oksel der bladen staan.

Gekweekt en aan wegen; bloeit in Juni en Juli.

Vicia angustifólia. Smalbla-dige Wikke.

Een éénjarige plant, die veel op de voor-gaande soort lijkt, maar smallere blaadjes bezit.

Op zandigen bouwgrond; bloeit in Mei en Juli.

Vicia sépium. Hegge-Wikke.

Een overblijvende plant met breed-eironde blaadjes.

Aan heggen, enz.; bloeit van April—Juni.

Bladen vier-achtfarig, in een vertakte rank eendi-geend; steunblaadjes meestal blauw of paars.

Bloemen alleenstaande of 2 aan 2 geplaatst.

Steunblaadjes halfpijlvormig; peulen geel-bruin, recht-opstaande, zachtharig.

Steunblaadjes puntig-lancevormig; peulen zwart, uitstaande, kaal.

Bloemen ten getale van 5 of 6 in trossen vereenigd.

Bladen twee tot drieparig, in een scherpe punt maar niet in een rank eindigend.

Vicia Faba. Roomsche of Tuinboon.

Een éénjarige plant met rechtopstaanden stengel en ovale blaadjes; bloemen wit, met een zwarte vlek op de vleugels.

Verbouwd en verwilderd; bloeit in Juni en Juli.

17. Ervum. 3 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Kelkslippen even lang of langer dan de bloemkroon; bladen meestal tweeparig gevind; peulen tweezadig, behaard.

Ervum hirsútum. Ruige Wikke.
Een éénjarige plant met bleekblauwe bloemen, die, 2 of 6 in getal, tot trosjes vereenigd zijn.

Op bouwgrond; bloeit in Juni of Juli.

Kelkslippen korter dan de bloemkroon; bladen meestal drie-vierparig gevind; peulen onbehaard, meestal vierzadig; algemeene bloemsteel korter dan een blad.

Ervum tetraspérmum. Vierzadige Wikke.

Een éénjarige plant met alleenstaande of ten getale van 2—3 vereenigde, paarse bloemen.

Op zandige gronden, enz.; bloeit in Juni en Juli.

18. Lens. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

Lens esculénta. Gewone Linze.

Een éénjarige plant met meestal zesparig gevinde, in een rank eindigende bladen, alleenstaande of ten getale van 2—3 vereenigde, witachtige bloemen en platte, ovaal-ruitvormige, tweezadige peulen.

Verbouwd en hier en daar verwilderd; bloeit in Juni en Juli.

19. Láthyrus. 11 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Stengel ongevleugeld, hoekig; bladen éénparig gevind, in een rank eindigend; bloemen in trossen.

Lathyrus tuberósus. Aardaker.

Een overblijvende plant met half-pijlvormige steunblaadjes en tot trossen vereenigde bloemen.

Op bouwland en gekweekt; bloeit in Juli en Aug.

Stengel ongevleugeld; bladen éénparig gevind, in een rank eindigend; bloemen in trossen.

Lathyrus praténsis. Veld-Latherus.
Een overblijvende plant met zachtharigen, kruipenden stengel, lancetvormige steunblaadjes en rijke bloemtrossen.

Op bouwgrond, aan wegen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

Lathyrus sylvéstris. Bosch-Latherus.
Een overblijvende plant met lancetvormige blaadjes en roode, tot rijke trossen vereenigde bloemen.

Op hoogen boschgrond; bloeit in Juli en Augustus.

bloemen in trossen. eindigend;

2
F
E
gevi
bloe
hed
2
C
E
tien
eiro
wit
C
2
C
E
pari
één
en
C
C
dell
Y

F
de
vru

Stengel gevleugeld;
tweesijdeud;
bladen in een rank
aandigend;
bloemen in trossen.

Bladen twee à
drieparig gevind.

Lathyrus palustris. Moeras-
Latherus.
Een overblijvende plant met lang-
lancetvormige blaadjes; half-pijlvormige
steunblaadjes en blauwe bloemen.
Op moerassige gronden; bloeit in Juli
en Augustus.

20. Pisum, fam. = n°. 4.

Pisum sativum. Erwt.

Een éénjarige plant met zeegroenen stengel, twee à drieparig gevinde bladen met eironde blaadjes en vrij groote steunblaadjes; bloemen wit of roodachtig; zaden kogelrond. In vele verscheidenheden verbouwd en hier en daar verwilderd; bloeit van Mei—Juli.

21. Coronilla. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

Coronilla varia. Bont Kroonkruid.

Een overblijvende plant met holle, liggende stengels, meestal tienparig-onevengevinde bladen met langwerpige of omgekeerde-ironde blaadjes en lancetvormige steunblaadjes. Bloemen half wit, half rood, ten getale van 8—20 in schermen vereenigd.

Op droge plaatsen, niet algemeen; bloeit van Juni—Augustus.

22. Ornithopus. Eén inl. soort, fam. = n°. 4.

Ornithopus perpusillus. Klein Vogelootje.

Een éénjarig plantje met meestal liggende stengels, zeven-twaalfparig-onevengevinde wortelblaadjes, schermvormig vereenigde, door één gevind schutblad gesteunde, half roode, half witte bloempjes en gelede peulen met langen snavel.

Op zandgrond; bloeit van Mei—Augustus.

Ornithopus sativus wordt, onder den naam van *Serradella*, verbouwd.

XVIIIe KLASSE. POLYADELPHIA. VEELBROEDERIGEN.

Helmdraden in meer dan twee bundels vereenigd.

1e Orde. Polyandria.

Talrijke meeldraden meestal in drie bundels vergroeid.

Kelk vijfdeelig; bloemkroon vijfbladig, geel; stengelbladen (bij de inlandsche soorten) doorschijnend-klierachtig gestippeld; doosvrucht met 1—3 hokjes.

Hypéricum. Hertshooi. (n°. 1.)

1. **Hypéricum.** 8 inl. soorten, fam. Hertshooiachtigen (Hypericéineae).

Rand der kelkbladen gaaf en kaal (zonder klierfjes);
 helmraden slechts aan hun voet verbonden;
 doosvrucht driehokkig.

Stengel recht-opstaande, tweekantig; bladen langwerpigeirond.

Stengel recht-opstaande, gevleugeldvierkantig; bladen eirond; kelkbladen lancetvormig, gepunt.

Stengel neerliggend, draadvormig.

Rand der kelkbladen klierachtig getand of gewimperd; helmraden tot over 't midden verbonden; doosvrucht éénhokkig.

Hypericum perforatum. Doorboord Hertshooi. St. Janskruid. Een overblijvende plant met kruisgewijze geplaatste bladen en gele bloemen.

Op grasgrond; bloeit in Juli en Aug. *Hypericum tetrapterum.* Vier-vleugelig Hertshooi.

Een overblijvende plant met kruisgewijze geplaatste bladen en gele bloemen. Op vochtigen grasgrond; bloeit in Juli en Augustus.

Hypericum humifusum. Kruipeud Hertshooi.

Een overblijvende plant met bijna tweesnijdenden stengel, langwerpigeironde bladen en gele bloemen.

Op vochtige gronden; bloeit van Juni tot September.

Hypericum Elódes. Moeras-Hertshooi.

Een overblijvende plant met neerliggende, wortelende stengels, die, even als de bijna ronde bladen, ruwharigen grijsachtig zijn; bloemengeel.

Op veenachtigen bodem; bloeit in Augustus en September.

XIXe KLASSE. SYNGENESIA. SAAMHELMIGEN.

Helmknopjes tot een, den stijl omgevende, buis verbonden; helmraden vrij.

Tot deze klasse behoort een der meest algemeen verspreide plantenfamiënen, nl. die der Samengesteldbloemigen (Compósitae), die bijna $\frac{1}{10}$ gedeelte der bekende zichtbaarbloeiende planten omvat. Bij alle leden van deze groep zijn meerdere, buis- of lintvormige bloempjes op een algemeen bloembodem tot een hoofdje vereenigd, dat door een krans van schutbladjes (omwindsel) omgeven wordt. De vrucht is een dopvrucht, die meestal door een min of meer haarvormig aanhangsel (zaadpluis) van verschillende geardheid gekroond wordt.

Bij het bepalen der soorten heeft men vooral te letten op den aard der bloempjes, der vrucht en van het zaadpluis. Zie fig. 77.

1^e
 I
 Zie f
 A.
 besta
 Bl
 elkar
 twee
 Bloembodem zonder strooschubjes, (naakt).
 z
 u
 b
 v
 B.
 (nooi
 Zaa
 kleine
 Zaadpluis uit borstelige of haarvormige stralen bestaande.

1^e Orde. Polygamia aequalis. Gelijk Saamhelig.

Alle bloempjes tweeslachtig (met meeldraden en stamper).

I. Lintbloemigen. (Alle bloempjes duidelijk lint- of tongvormig).
Zie fig. 78.

A. Zaadpluis uit vedervormige (langs den rand behaarde) stralen bestaande. Zie fig. 79.

Bloembodem met strooschubjes; blaadjes van het omwindsel elkander dakpansgewijze bedekkend; zaadpluis meestal gevormd uit twee rijen stralen van verschillende lengte.

Hypochóeris. Biggekruid. (n°. 1.)

Omwindsel gevormd uit 8—12, in één rij staande blaadjes; zaadpluis ineengeweven; bladen halfstengelomvattend.

Tragopógon. Boksbaard. (n°. 2.)

Zaadpluis der buitenste vruchtjes kort; tandvormig, dat der binnenste vedervormig; bloemsteel éénbloemig. Thríncia. (n°. 3.)

Stralen van het zaadpluis alle te gelijk afvallend, van onder in een ring vergroeid.

Picris. Bitterkruid. (n°. 4.)

Vruchtjes kort gesnaveld; zaadpluis blijvend.

Leóntodon. Leeuwetand. (n°. 5.)

B. Zaadpluis uit kleine schubjes of uit haar- of borstelvormige (nooit vedervormige) stralen bestaande.

Omwindsel gevormd uit een vijfbladige buitenste en een achtbladige binnenste rij van, aan de onderzijde samenhangende, blaadjes; bloemen blauw.

Cichórium. Chichorei. (n°. 6.)

Alle vruchten gelijkvormig, eenigszins plat, gesnaveld, rondom den snavel een krans van schubjes; blaadjes van het omwindsel dakpansgewijze gerangschikt; stengel hol; bloemhoofdjes alleenstaande.

Taráxacum. Paardebloem. (n°. 7.) Zie fig. 80.

Vruchtjes gesnaveld (zaadpluis gesteeld); bloemhoofdjes met slechts weinige bloemen.

Lactúca. Latuw. (n°. 8.)

Vruchtjes ongesnaveld (zaadpluis zittend); bloemhoofdjes met meerdere rijen bloemen.

Sónchus. Melkdistel. (n°. 9.)

aeae).
oor-
uid.
wijze

Aug.
ier-

wijze

Juli

pend

twee-

le bla-

Juni

erts-

ende,

ronde

geel.

ustus

n;

preide

(itae),

om-

lint-

hoofdje

om-

r een

lende

den

g. 77.

Bloembodem zonder strooschubjes. (markt).

Omwindsel gevormd uit elkander dakpansgewijze bedekkende blaadjes; alle haartjes van het zaadpluis vrij.

Zaadpluis van alle gelijkvormig.

Zaadpluis uit kleine schubjes bestaande.

Zaadpluis uit borstelige of haarvormige stralen bestaande.

Alle vruchtjes gelijkvormig, gesnaveld of zonder snavel, maar altijd zonder schubvormige aanhangselen.

Vruchtjes plat.

Zaadpluis uit borstelige of haar-
vormige stralen bestaande.

Alle vruchtjes
gelijkvormig, ge-
snaveeld of zonder
snavel, maar altijd
zonder schubvor-
mige aanhangselen.

Vruchtjes bijna rond.

Zaadpluis vuilwit, gevormd uit één rij
broze haartjes; vruchtjes aan den top niet
versmald; blaadjes van het omwindsel dak-
pansgewijze gerangschikt.

Hierácium. Havikskruid. (n°. 11.)

Zaadpluis sneeuw wit, uit meerdere rijen
haartjes gevormd; vruchtjes aan den top
versmald; blaadjes van het omwindsel niet
dakpansgewijze gerangschikt.

Crépis. Streepzaad. (n°. 10.)

C. Vruchtjes zonder zaadpluis of slechts met een klein, ver-
heven randje.

a. Zaadpluis volkomen ontbrekend; omwindsel bij de vrucht-
vorming niet veranderd; bladen langs den stengel verspreid.

Lámpsana. Akkerkool. (n°. 13.)

b. Zaadpluis vervangen door een vijfhoekig, vliezig aanhangsel;
omwindsel bij de vruchtzetting kogelvormig gesloten; bladen tot
een wortelrozet vereenigd.

Arnóseris. (n°. 12.)

II. Buisbloemigen. (Alle bloempjes buisvormig.) Zie fig. 81.

A. Bloembodem zonder strooschubjes.

Omwindsel uit elkander dakpansgewijze bedekkende blaadjes be-
staande; stempels lang draadvormig, wrattig; bladen tegenover-
gesteld.

Eupatórium. Boeltjeskruid. (n°. 14.)

B. Bloembodem zonder strooschubjes, maar met diepe groefjes.

Omwindsel uit dakpansgewijze vereenigde, gedoornde, lancet-
vormige blaadjes bestaande; vrucht plat-vierkant; stralen van het
gemakkelijk afvallend zaadpluis van onder tot een ring vergroeid.

Stekelige planten met gevleugelden stengel.

Onopórdon. Wegdistel. (n°. 15.) Zie fig. 82.

C. Bloembodem met strooschubjes.

Stralen van het zaadpluis in meer-
dere bundels vergroeid.

Buitenste blaadjes van het omwindsel
vlak uitgespreid, even als de binnenste,
die langer dan de bloempjes en ge-
kleurd zijn; vruchtjes behaard.

Carlína. Driedistel. (n°. 16.)

Stralen van het gemakkelijk af-
vallend zaadpluis niet in bundels,
maar alleen aan de onderzijde tot
een ring vergroeid; doortjes van
het omwindsel onvertakt.

Stralen van het zaadpluis niet ge-
vederd, slechts getand.

Cárduus. Distel. (n°. 17.)

Stralen van het zaadpluis gevederd.
Círsium. Vederdistel. (n°. 18.)

Za-
vallen
tot e

S

of k

baar

I

stro

A

O

slech

blaad

O

vorm

pans

eenig

Plan

C

I

Blaadjes

van het omwindsel uit zaadpluis-
gewijze gerangschikt.

Blaad

geve

ser

1

Zaadpluis gevormd uit vroegafvallende, borstelige schubjes, die niet tot een ring vergroeid zijn. } Blaadjes van het bijna kogelrond omwindsel in een haakvormig gebogen doorntje eindigend.
Láppa. Klit. (n°. 19.) Zie fig. 83.

2^e Orde. *Polygamia superflua*. Overtollig Saamheligigen.

Straalbloempjes (buitenste van het bloemhoofdje) vrouwelijk, lint- of buisvormig; schijfbloempjes (de middelste) tweeslachtig, vruchtbaar ¹⁾ en altijd buisvormig.

I. Stralen van het zaadpluis haarvormig; bloembodem zonder strooschubjes.

A. Straalbloempjes niet of slechts weinig lintvormig.

Omwindsel uit slechts één rij blaadjes gevormd. } Bloemhoofdjes in dichte trossen aan een geschubden steel; bladen hartvormig, eerst na den bloeitijd te voorschijn komend. *Petasites*. Hoefblad. (n°. 20.)

Omwindsel gevormd uit dakpansgewijze verenigde blaadjes. } Buitenste bloempjes bedekkend; bloembodem slechts aan den rand met schubjes. *Filágo*. (n°. 21.)

Planten grijsviltig. } Blaadjes van het omwindsel vliezig, de in meerdere rijen geplaatste straalbloempjes niet bedekkend.

Gnaphálium. Roerkruid. (n°. 22.)

Onder deze groep behooren ook enkele *Inula*- en *Senécio*soorten.

B. Straalbloempjes lintvormig.

Blaadjes van het omwindsel dakpansgewijze gerangschikt. } Helmknopjes aan hun voet met twee naaldachtige ahangselen. Zie fig. 84. } Zaadpluis door een vliezigen, getanden ring omgeven. *Pulicária*. (n°. 23.)
Zaadpluis niet door een ring omgeven. *Inula*. Alant. (n°. 24.)

Helmknopjes zonder ahangselen aan hun voet. } Straalbloemen paars of rood. } Straalbloemen in meerdere rijen geplaatst; zaadpluis uit één rij stralengevormd. *Erigeron*. Fijnstraal. (n°. 25.)
Blaadjes van het omwindsel dakpansgewijze gerangschikt. } Bloemen geel. } Straalbloempjes in één rij; zaadpluis uit meerdere rijen stralen gevormd. *Aster*. (n°. 26.)

Blaadjes van het omwindsel in 1—3 rijen, ongeveer alle even lang (niet dakpansgewijze gerangschikt); zaadpluis gelijkvormig. } Bloemhoofdjes klein; straalbloempjes weinig in aantal. *Solidágo*. Gulden roede. (n°. 27.)
Omwindsel uit één krans van blaadjes bestaande. *Cinerária*. Aschkruid. (n°. 31.)

¹⁾ Bij *Tussilago* onvruchtbaar.

- Buitenste blaadjes van het meestal rolrond omwindsel weinig in aantal en korter dan de binnenste.
- Senécio. Kruiskruid. (n°. 30.) Zie fig. 85.
- Omwindsel half-kogelrond of schotelvormig; stengelbladen afwisselend.
- Dorónicum. Duizelkruid. (n°. 28.)
- Omwindsel rolrond; stengelbladen tegenovergesteld. Arnica. Wolverlei. (n°. 29.)
- Bloemhoofdjes meestal geel, alleenstaande aan een met schubben bedekten bloemsteel en vóór de bladen zich ontwikkelend.
- Tussilágo. Hoefblad. (n°. 32.)
- Straalbloempjes in één rij
Beide kranzen van omwindsel-blaadjes evenlang.
- Straalbloempjes in meerdere rijen geplaatst.
- Omwindsel meestal uit 2 rijen blaadjes gevormd.
- Blaadjes van het omwindsel in 1—3 rijen, omgeveer alle even lang (niet dakpansgewijze gerangschikt); zaadpluis gelijkvormig.

II. Zaadpluis niet haarvormig.

A. Bloembodem zonder strooschubjes.

Omwindsel uit twee rijen, gelijk lange blaadjes bestaande; zaadpluis ontbrekend; vruchtjes plat; bladen tot een wortelrozet vereenigd.

Béllis. Madeliefje. (n°. 33.)

Bloemhoofdjes klein, tot aren of trossen vereenigd, wit of roodachtig; straalbloempjes draadvormig, dikwijls ontbrekend.

Artemisia. Alsem. (n°. 34.)

Straalbloempjes bijna ontbrekend; bloemhoofdjes geel, tot vlakke tuilen vereenigd; vruchtjes met een vliezig zoom gekroond.

Tanacétum. Reinwaren. (n°. 35.)

Bloembodem niet hol; blaadjes van het omwindsel aan den rand meestal droogvliezig. Chrysánthemum.

Ganzebloem. (n°. 37.)

Bloembodem hol; blaadjes van het omwindsel aan den rand niet droogvliezig. Matricária.

Moederkruid. (n°. 36.) Zie fig. 86.

Omwindsel uit meerdere rijen, dakpansgewijze gerangschikte blaadjes bestaande.

Bloemhoofdjes grooter; straalbloempjes lint- of eenigszins buisvormig.

Straalbloempjes duidelijk lint- of eenigszins buisvormig.

B. Bloembodem met strooschubjes.

Bloemhoofdjes klein; straalbloempjes 5—10 in getal, tongvormig, met eironden zoom; vruchtbodem vlak.

Achilléa. Duizendblad. (n°. 38.)

Bloemhoofdjes grooter; straalbloempjes meer dan 10 in getal, tongvormig met langwerpigen zoom; vruchtbodem sterk gewelfd.

Anthemis. Kamille. (n°. 39.)

3e Orde. *Polygamia frustranea*.

Vruchteloos Saamheligigen.

Straalbloemen geslachtloos; schijfbloemen tweeslachtig en vruchtbaar.

Bladen tegenovergesteld; blaadjes van het omwindsel in twee rijen geplaatst; zaadpluis uit 2—4 getande, stevige borstels bestaande.

Bidens. Tandzaad. (n°. 41.)

Bladen afwisselend; blaadjes van het omwindsel fijn gezaagd of gedoornd, dakpansgewijze gerangschikt; zaadpluis haarvormig of ontbrekend.

Centauréa. Centaurie. (n°. 40.) Zie fig. 87.

4e Orde. *Polygamia neccessaria*.

Noodzakelijk Saamheligigen.

Straalbloempjes vrouwelijk en vruchtbaar; schijfbloempjes tweeslachtig maar onvruchtbaar (van daar dat de vruchtjes in een kring rondom een vlak middenveld staan).

Omwindsel gevormd uit twee rijen blaadjes; buitenste vruchtjes stekelig en gekromd. *Caléndula*. Goudsbloem. (n°. 42.)

De 6e orde, Monogamia, waar de bloemen niet in hoofdjes verenigd zijn, maar ieder afzonderlijk staan, omvat enkele geslachten z. a. *Viola*, *Solanum*, enz., die naar het aantal hunner meeldraden in de andere klassen (V. 1.) gebracht worden.

1e Orde. *Polygamia aequalis*.

1. **Hypochoéris**. 3 inl. soorten, fam. Samengesteldbloemigen (Compositae).

Hypochoeris radicata. Langwortelig Biggekruid.

Een overblijvende plant met wortelstandige, bochtig-getande of vinspletige bladen en gele, aan een naakten bloemsteel geplaatste bloemhoofdjes, die langer zijn dan het omwindsel.

Op zandgrond en langs wegen; bloeit in Juli en Augustus.

2. **Tragopógon**. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Tragopogon porrifólius. Preibladige Boksbaard.

Een tweejarige plant met lijn-lancetvormige, in een bladscheede uitloopende bladen; bloemstelen onder de bloemhoofdjes verdikt.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

Tragopogon praténsis. Veld-Boksbaard.

Morgenster.

Een tweejarige plant met langwerpige bladen, die in een bladscheede eindigen; bloemstelen niet of slechts weinig verdikt.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

Bloemen geel,
even lang
als het
omwindsel.

Bloemen blauw.

3. Thrincia. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Thrincia hirta. Ruwharige *Thrincia*.

Een overblijvende plant met wortelstandige, lancetvormige, ruwharige, gaafrandige of ingesnedene bladen, uit wier midden talrijke bloemstelen oprijzen, die ieder in een geel bloemhoofdje eindigen; blaadjes van het omwindsel met een zwarten rand.

Op zandgrond; bloeit in Juli en Augustus.

4. Pícris. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Picris hieracioides. Havikskruidachtig Bitterkruid.

Een tweejarige (soms overblijvende) plant met ruwharigen, bebladerden stengel, lang-lancetvormige, bochtig-getande, eveneens ruwharige bladen en tot tuilen vereenigde, gele bloemhoofdjes.

Op zandige gronden; bloeit in Juli en Augustus.

5. Leóntodon. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Leontodon autumnális. Herfst-Leeuwetand. Hondsbloem.

Een overblijvende plant met wortelstandige, vinlobbige of vinspletige bladen en geschubde bloemstelen, die naar boven verdikt zijn en meerdere gele bloemhoofdjes dragen.

Op grasgrond, enz.; bloeit van Juli—October.

6. Cichórium. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Cichorium Intybus. Cichorei. Suikerij.

Een overblijvende plant met heen en weer gebogen, gesleufden, vertakten stengel, vinspletige wortelbladen en ongedeelde, lancetvormige, halfstengelomvattende hoogere bladen, in wier oksel de blauwe bloemhoofdjes zitten.

Langs wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

Gekweekt wordt ook de *Cichorium Endívia*, Andijvie.

7. Taráxacum. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Taraxacum officinále. Paardebloem. Molsla.

Een overblijvende, melksaphoudende plant met vinspletige wortelbladen en holle bloemstelen, die slechts één geel bloemhoofdje dragen.

Algemeen verspreid; bloeit van Mei—October.

8. Lactúca. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Lactuca saligna. Wilgbladige Sla.
Zilte Sla.

Stengelbladen lijnvormig, puntig, gaafrandig, de onderste somtijds een weinig getand; snavel tweemaal zo lang als de vruchtjes.

Een tweejarige plant met gele bloemhoofdjes, die tot aarvormige trossen vereenigd zijn; bladen aan de onderzijde meestal van stekeltjes voorzien.

Op zilte gronden; bloeit in Juli en Augustus.

Ste
vi
ma
bl
vo
cé
S
aan
bl
win
be
hur
S
bl
win
b
blac
aa
Zaadplanten uit en buitzaam.
S
onduergerente
nifloopers.

Stengelbladen liervormig-vindeelig, zonder stekels, snavel der vruchtjes meestal korter dan deze; bloemhoofdjes met zeer kleine schutblaadjes.

Lactuca muralis. Muur-Latuw.
Een éénjarige plant met gele bloemhoofdjes, die tot losse pluimen vereenigd zijn.
Op zandgrond, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

Enkele malen verwilderd, maar zeer algemeen gekweekt, komt voor de *Lactuca sativa* (Gewone sla. Tuinsla. Kropsla), een éénjarige, melksaphoudende plant.

9. *Sónchus*. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Stengel onvertakt, aan den top de bloemtuilen dragend; bloemstelen en omwindsels klierachtig behaard; bladen aan hun voet hartvormig.

Sonchus arvensis. Akker-Melkdistel.
Een overblijvende, melksaphoudende plant met kruipenden wortelstok, lancetvormige, gezaagde bladen, gele bloemhoofdjes en ruwe (dwars gerimpelde), donkerbruine vruchtjes.

Stengel vertakt; bloemstelen en omwindsels klierachtig behaard; stengelbladen scherp getand, aan hun voet pijlvormig.

Algemeen op bouwland; bloeit in Juli en Aug.
Sonchus oleráceus. Moes-Melkdistel.
Een éénjarige, melksaphoudende plant met langwerpige, gave of vinspletige bladen, gele, tot tuilen vereenigde bloemhoofdjes en ruwe, bruine vruchtjes.
Op bouwland; bloeit van Juni—October.

10. *Crépis*. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Zaadpluis wit en buigzaam.

Blaadjes van het omwindsel aan de binnenvlakte onbehaard; buitenste blaadjes tegen de binnenste aangedrukt.

Crepis virens. Groen Streepzaad.
Een éénjarige plant met bochtig-getande of vinspletige onderste- en vinspletige, aan hun voet pijlvormige hoogere bladen, die helder groen zijn; bloemen geel; vruchtjes gestreept.
Aan wegen, enz.; bloeit van Juni—October.

Blaadjes van het omwindsel aan hun binnenvlakte behaard; buitenste blaadjes uitgespreid; stengelbladen vlak.

Crepis biennis. Tweejarig Streepzaad.
Een tweejarige plant met vinspletige bladen, die met getande lobben halfstengelomvattend zijn; bloemhoofdjes geel, tot tuilen of pluimen vereenigd; vruchtjes gestreept.
Op bouwland, enz.; bloeit van Juni—Aug.

11. *Hierácium*. 14 inl. soorten, fam. = n°. 1.

De bloemhoofdjes staan aan onbebladerde bloemstengels; uit de wortelrozetten ontspringen blaadrijgende nitloopers.

Aan iederen bloemstengel slechts één bloemhoofdje; haren borstelig behaard, aan de onderzijde grijsviltig.

Hieracium Pilosella. Langharig Havikskruid.
Een overblijvende plant met omgekeerd-eirond-lancetvormige bladen en gele, roodgestreepte bloempjes.
Algemeen op zandgrond, enz.; bloeit van Mei—October.

Meerdere bloemhoofdjes
aan de bloemstengels,
die van boven zwart
klierachtig behaard
zijn.

De bloemhoofdjes staan
aan onbehaarde
bloemstengels; uit de
wortelrozetten ontsprin-
gen bladdragende
nitloopers.

Wortelbladen zijn aan-
wezig; hoogste bladen niet
stengelomvattend, blauw-
achtig-zeegroen.

Stengel niet hol;
blaadjes van het
omwindsel niet ter-
ruggekromd, bij
het drogen zwart-
achtig-groen.

Stengel niet hol;
blaadjes van het
omwindsel aan hun
top gekromd.

De bloemstengels zijn
meestal behaard; nitloopers
zijn niet
aanwezig.

Wortelbladen ontkiemen;
stengel met vele
bladen.

Hieracium Aurícula. Aurikel-
Havikskruid.

Een overblijvende plant met tong-
vormige, blauwgroene bladen en gele
bloempjes.

Op zandgrond; bloeit van Mei—Oc-
tober.

Hieracium caesium. Blauwgrijs
Havikskruid.

Een overblijvende plant met slechts
weinig bladen aan den stengel; wortel-
bladen eirond, meestal behaard; bloemen
geel.

In bosschen, tusschen laag hout, enz.;
bloeit van Juni—Augustus.

Hieracium boreale. Noordsch
Havikskruid.

Een overblijvende plant met stijven,
ruwharigen stengel, eironde, getande
lagere- en lancetvormige hoogere bladen;
bloemhoofdjes geel, in tuilen vereenigd.

Op boschgrond; bloeit van Aug.—Oct.

Hieracium umbellatum. Scherm-
dragend Havikskruid.

Een overblijvende plant met stijven,
bijna schermvormig vertakten stengel,
lancetvormige bladen en gele bloem-
hoofdjes.

Op zandgrond (duinen); bloeit in Juli
en Augustus.

12. Arnóseris. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Arnoseris minima. Kleine Arnoseris.

Een éénjarige plant met bladloozen, van onder roodgekleurden
stengel, die 1—3, op verdikte bloemsteeltjes gezetene, gele bloem-
hoofdjes draagt; wortelbladen omgekeerd-eirond.

Op zandgrond; bloeit in Juli en Augustus.

13. Lámpsana. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Lampsana communis. Akkerkool.

Een éénjarige plant met liervormig-vindeelige lagere-, hartvormige
middelste- en lancetvormige, getande bovenste stengelbladen; bloem-
hoofdjes geel, tot tuilen vereenigd.

Algemeen; bloeit van Juni—Augustus.

14. Eupatórium. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Eupatorium cannabinum.* Boeltjeskruid.

Een overblijvende plant met sterken rechtopstaanden stengel, drie-vijfdeelige, tegenovergestelde bladen en talrijke, tot dichte bloeiwijzen vereenigde, kleine roode bloemhoofdjes.

Langs slootkanten; bloeit in Juli en Augustus.

15. Onopórdon. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Onopordon Acánthium.* Wegdistel.

Een tweejarige, meest aan al hare deelen wollig- of spinnewebachtig behaarde plant met breed gevleugelden stengel, bochtige, stekelige bladen en alleenstaande groote bloemhoofdjes met paarse bloemen.

Langs wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

16. Carlína. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Carlina vulgáris.* Driedistel.

Een tweejarige plant met rechtopstaanden stengel, leerachtige, lancetvormige, bochtig-getande, stekelige bladen en, meestal tot tuilen vereenigde, bloemhoofdjes, die uit roode bloempjes en een geelachtig omwindsel gevormd zijn.

Op zandige gronden; bloeit in Juli en Augustus.

17. Cárduus. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Carduus nútans.* Knikkende Distel.

Een tweejarige plant met aflopende, diep vinspletige, getande, stekelige bladen en roode bloemen.

Op zandgrond; bloeit in Juli en Augustus.

Carduus crípus. Gekrulde Distel.

Een tweejarige, doornachtige plant, met aflopende, bochtig vinspletige bladen en roode of geelachtige bloemen.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

18. Círsium. 6 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Cirsium lanceolátum.* Speerdistel.

Bladen op de bovenvlakte met doornachtige haartjes bedekt, langs den stengel aflopend en aan de onderzijde spinnewebachtig behaard.

Een tweejarige plant met diep vinspletige, gedoornde bladen en eironde, alleenstaande bloemhoofdjes met roode bloemen. Langs wegen, enz.; bloeit van Juni—September.

Bloomhoofdjes e- of kogelronde.

Bladen zonder doornachtige haartjes op de bovenvlakte.

Stengel
gevlengeld.

Stengel boven den grond, niet
gevlengeld; bloemen rood.

Cirsium palústre. Moeras-Vederdistel.

Een tweejarige plant met eenigszins behaarde, diep vinspletige, gedoornde bladen en dicht opeengehoopte, roode bloemhoofdjes. Op moerassigen grond; bloeit in Juli en Augustus.

Cirsium ánglicum. Engelsche Vederdistel.

Een overblijvende plant met langlancetvormige bladen. Langs slooten, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

Cirsium arvénse. Akker-Vederdistel.

Een overblijvende plant met langwerpige, eenigszins gedoornde bladen en éénslachtige bloemen.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

19. Láppa. 3 inl. soorten, fam. = n°. 4.

Tusschen de doortjes van het omwindsel zijn spinnewebachtige haren gespannen.

Lappa tomentósa. Viltige Klit.

Een tweejarige plant met hartvormige, aan de onderzijde viltige bladen en, tot tuilen vereenigde, roode bloemhoofdjes, die door een doornig omwindsel gesteund worden.

Lappa májor. Groote Klit.

Tusschen de doortjes van het omwindsel zijn geen spinnewebachtige haren; binnenste blaadjes van het omwindsel groen; bloemen in tuilen vereenigd.

Een tweejarige plant met groote, eenigszins wollige, rondachtig-hartvormige bladen en roode bloemhoofdjes, die door haakvormige schutblaadjes omhuld zijn.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

2e orde. *Polygamia superflua*.

20. Petasites. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Petasites officinális. Groot Hoefblad.

Een overblijvende plant met groote, hartvormige, aan de onderzijde wollig behaarde bladen, die te voorschijn komen nadat reeds de bloemen zich ontwikkeld hebben. De bloemhoofdjes zijn roodachtig gekleurd en staan óf in eironde trossen (tweeslachtige bloemhoofdjes), óf in meer losse, pluimvormige trossen (vrouwelijke bloemhoofdjes) bijeen.

Op vochtige plaatsen; bloeit in Maart en April.

21. Filágo. 5 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Blanchies van het omwindsel stomp, in drie of vier reeksen, stervormig uitgespreid.

Takken enkelvoudig, rechtopstaande, bloemhoofdjes in kluwens, aarvormig vereenigd.

Stengel vorksgewijze vertakt; takken wijd-uitstaande; bloemhoofdjes in kluwens, tusschen en aan de takken geplaatst.

Filago arvensis. Akker-Filago. Schimmelkruid.

Een éénjarige, dichtviltig behaarde plant, met lancetvormige bladen en bleekgele bloemen.

Op zandigen bouwgrond; bloeit in Juli en Augustus.

Filago minima. Kleine Filago. Schimmelkruid.

Een éénjarige, weinig viltige plant met lijn-lancetvormige bladen en bleekgele bloemen.

Op zandgrond, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

22. Gnaphálum. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Gnaphalium sylvaticum.* Bosch-Roerkruid.

Stengel onvertakt; bloemhoofdjes in bundels, tot aren vereenigd.

Een overblijvende plant met lancetvormige, hooger op aan den stengel kleiner wordende bladen, die aan de ondervlakte wit-viltig behaard zijn; bloemen bleek-geel.

In boschachtige streken; bloeit in Juli en Augustus.

Stengel van den grond af in uitgespreide takken verdeeld; bloemhoofdjes tot kluwens vereenigd.

Gnaphalium uliginosum. Moeras-Roerkruid.

Een éénjarige plant met wit-viltigen stengel, lijn-lancetvormige bladen en geel-witte bloemen.

Op vochtigen grond; bloeit van Juli—October.

23. Pulicária. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Pulicaria vulgaris.* Gemeen Vlookruid.

Een éénjarige plant met grijs-viltigen, tuilvormig vertakten stengel, lang-lancetvormige, ongesteelde bladen met afgeronden voet; bloemhoofdjes vuilgeel, donsachtig; de straalbloempjes steken niet buiten het omwindsel uit.

Op zandigen grond; bloeit in Juli en Augustus.

24. Inula. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Inula britannica.* Britsche Alant.

Een overblijvende plant met viltig behaarden stengel, lancetvormige, aan de onderzijde wollige bladen, waarvan de bovenste, met hartvormigen voet, eenigszins stengelomvattend zijn; bloemhoofdjes goudgeel, met lange straalbloempjes.

Op vochtigen bodem; bloeit in Juli en Augustus.

25. Erigeron. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Erigeron canadensis*. Kanadasche Fijnstraal.

Een éénjarige plant met rechtopstaanden, naar boven vertakten stengel, lijn-lancetvormige, borstelig gewimperde bladen en talrijke tweekleurige (gele en lila) bloemhoofdjes, die tot een lange pluim bijeenstaan.

Op onbebouwde plaatsen; bloeit in Juli en Augustus.

26. Aster. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Aster Tripólium*. Zee-Aster.

Een tweejarige plant met onbehaarden stengel en min of meer vleezige, lancetvormige bladen; bloemhoofdjes in tuilen vereenigd; blaadjes van het omwindsel tegen elkander aangedrukt; schijf-bloempjes geel; straalbloempjes paars.

Op zoute gronden (aan zeekusten), enz.; bloeit van Juli—September.

Als sierplant wordt gekweekt: de chineesche Aster (*Aster chinénsis*).

27. Solidágo. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Solidago Vírga áurea*. Guldenroede.

Een overblijvende plant met enkelvoudigen of vertakten stengel, ovale, gezaagde onderste- en lancetvormige, gaafrandige bovenste bladen; bloemhoofdjes geel, tot trossen vereenigd.

Op boschgrond; bloeit van Juli—September.

28. Dorónicum. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.*Doronicum scorpióides*.

Een overblijvende plant met rechtopstaanden stengel, eironde, meestal gave of getande, kortgesteelde of stengelomvattende, verspreide bladen en gele bloemhoofdjes.

Op vochtigen grond; bloeit in Mei en Juni.

29. Arnica. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Arnica montána*. Wolverlei. Berg-Valkruid.

Een overblijvende plant met langwerpige, omgekeerd-eironde wortelbladen en 1 à 2 paar tegenovergestelde blaadjes aan de bloemstengels, die in één geel bloemhoofdje eindigen.

Op heigrond; bloeit in Juni en Juli.

30. Senécio. 10 inl. soorten, fam. = n°. 1.

A. Alle bloempjes buisvormig; schubjes van het omwindsel meestal 10 in getal; met zwarte punten.	}	<i>Senecio vulgáris</i> . Gemeen Kruiskruid. Een éénjarig plantje met onbehaarde of eenigszins viltige, vinspletige bladen, waarvan de onderste half-stengelomvattend zijn; bloemen geel. Zeer algemeen; bloeit bijna het geheele jaar door.
--	---	--

B. Straalbloempjes lintvormig, meestal naar buiten teruggerold.

- Meest alle deelen der plant zijn kleverig; buitenste blaadjes van het omwindsel half zoolang als de binnenste.
- Bladen niet kleverig, maar spinneweachtig behaard; buitenste blaadjes van het omwindsel zeer klein.
- Senecio viscosus*. Kleverig Kruiskruid.
Een éénjarige plant met diep vinspletige, getande bladen, met lancetvormige slippén; bloemen geel.
Op zandgrond; bloeit van Juni—October.
- Senecio sylvaticus*. Bosch-Kruiskruid.
Een éénjarige plant met diep vinspletige bladen met lijnvormige getande slippén; bloemen geel.
Op zandgrond, in bosschen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

C. Straalbloempjes lintvormig en vlak uitgespreid; stengelbladen vindeelig; schubjes van het omwindsel 1 à 2 in aantal.

- Bladslippén vinspletig, aan het uiteinde in tweeën gespleten.
- Bladslippén getand en scheef naar boven gericht.
- Senecio Jacobaea*. Jakob's Kruiskruid.
Een tweejarige plant met rechtopstaanden stengel, stengelomvattende hoogere bladen en goudgele, in tulen vereenigde bloemhoofdjes.
Op grasgrond; bloeit in Juli en Augustus.
- Senecio aquaticus*. Water-Kruiskruid.
Een tweejarige plant met stengelomvattende bovenste bladen en gele bloemhoofdjes.
Aan slootkanten, enz.; bloeit in Juli en Aug.

31. Cinerária. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Cineraria palustris*. Moeras-Aschkruid.

Een één- of tweejarige plant met rechtopstaanden, behaarden stengel, breed lancetvormige onderste- en half-stengelomvattende, smallere hoogere bladen, die alle golvend en getand zijn; bloemhoofdjes geel, tot tulen vereenigd.

Op vochtige gronden; bloeit van Mei—Juli.

32. Tussilágo. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Tussilago Fáfara*. Klein Hoefblad.

Een overblijvende plant met hoekig-hartvormige, aan de onderzijde viltige bladen, die na het bloeien te voorschijn komen. De bloemstelen dragen slechts één geel bloemhoofdje, waarvan de schijfbloempjes wel tweeslachtig, maar onvruchtbaar zijn.

Op kleigrond; bloeit in Maart en April.

33. Béllis. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Bellis perennis*. Madeliefje. Meibloempje.

Een overblijvend plantje met een rozet van spatelvormige wortelbladen. De bloemstelen dragen ieder slechts één bloemhoofdje, waarvan de schijfbloempjes geel, de straalbloempjes wit, met roode buitenvlakte zijn.

Algemeen op grasgrond; bloeit bijna het geheele jaar door.

34. Artemisia. 4 inl. soorten, fam. = n°. 1.

- Bladstelen met oortjes; bloemhoofdjes behaard; bladen enkel-vindeelig, met lancetvormige, gezaagde slippen.
- Bladstelen zonder oortjes; bladen twee- à driewerf vindeelig.
- Artemisia vulgáris.* Bijvoet.
Een overblijvende plant met rechtopstaanden, vertakten stengel, bladen, die aan de onderzijde witachtig zijn, en talrijke geelachtige, langwerpige, tot pluimen vereenigde bloemhoofdjes.
Algemeen; bloeit in Augustus en September.
- Artemisia Absynthium.* Alsem.
Een overblijvende plant met rechtopstaanden, grijsachtigen stengel, grijze, zijdeachtig behaarde bladen en talrijke, kogelronde, meestal tot éézijdig ontwikkelde bloeiwijzen vereenigde, geelachtige bloemhoofdjes.
Op zandgrond, enz.; bloeit van Juli—September.

35. Tanacétum. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

- Tanacetum vulgáre.* Reinwaren. Wild Wormkruid.
Een overblijvende plant met rechtopstaanden, gevoorden stengel, dubbel vinspletige, gesteelde of stengelomvattende bladen en goudgele, tot tuilen vereenigde bloemhoofdjes.
Aan wegen, weiland, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

36. Matricária. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

- Matricaria Chamomilla.* Gemeene of Kleine Kamille.
Een éénjarige plant met vertakten stengel, dubbel vinspletige of gevinde bladen met lijnvormige slippen, en bloemhoofdjes welke gevinde schijfbloempjes op een kegelvormigen, inwendig hollen bloembodem staan en door witte straalbloempjes omgeven worden.
Op akkers, enz.; bloeit van Juni—September.

37. Chrysánthemum. 5 inl. soorten, fam. = n°. 1.

- Chrysanthemum Leucánthemum.* Witte Ganzebloem. Kalfsoog.
Een overblijvende plant met gesteelde, spatelvormige, gekartelde onderste- en zittende, lancetvormige, gezaagde bovenste bladen; bloemhoofdjes groot, meestal alleen staande.
Op weilanden; bloeit in Juni en Juli.
- Chrysanthemum inodórum.* Reuke-looze Ganzebloem.
Een éénjarige plant met rechtopstaanden, vertakten stengel en fijn gedeelde bladen; bloembodem half-kogelronde.
Op akkers, enz.; bloeit van Mei—October.

Schijfbloemen geel; straalbloemen wit.

Bladen enkelvormig.

Bladen dubbel gevind, met lijnvormige, niet vleezige, geoorde slippen.

straalbloemen
heide geel.3 Bladen lancet-
vormig, gezagvl.
de bladspl.,
die zonder tandjes is.3 Straalbloempjes
wit; schijf-
bloempjes geel.3 Druages van
een tingsnedden schub
eindhend.

Chrysanthemum ségetum. Gele Ganzebloem.
Een éénjarige plant met vertakten stengel en langwerpige, gezaagde of vinspletige bladen, waarvan de bovenste aan hun voet hartvormig ingesneden en stengelomvattend zijn.
Op bouwland; bloeit in Juli en Augustus.

38. Achilléa. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Achillea Ptármica. Smalbladig Duizendblad.
Een overblijvende plant met witte bloemhoofdjes, die meestal 10 lange lintbloempjes rondom de buisbloempjes dragen en die tot tuilen vereenigd zijn.
Langs waterkanten; bloeit in Juli en Augustus.

Achillea Millefólium. Gemeen Duizendblad.
Een overblijvende, meestal vertakte plant met wolligen stengel, diep ingesnedene, eveneens eenigszins wollige, lange bladen, en witte of rozeroode bloemhoofdjes, die slechts 5 straalbloempjes bevatten en tot rijke tuilen vereenigd zijn.

Algemeen tusschen gras, enz.; bloeit van Juni—Oct.

39. Anthemis. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Anthemis arvénsis. Akker-Kamille.
Een éénjarige plant met dubbel vinspletige bladen, die in lijnvormige slippen eindigen; vruchtbodem verlengd kegelvormig.

Op bouwland; bloeit van Mei—October.

Anthemis Cótula. Stinkende Kamille.
Een éénjarige plant met dubbel vinspletige bladen met lijnvormige slippen; vruchtbodem verlengd.

Aan wegen, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

3e Orde. *Polygamia frustranea*.

40. Centauréa. 6 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Centauréa Cyanus. Blauwe Koornbloem.
Een één- of tweejarige plant met lancetvormige bladen.

Tusschen graan; bloeit in Juni en Juli.

Centauréa Jacéa. Knoopkruid.
Een overblijvende plant met lancetvormige bladen, waarvan alleen de onderste somtijds ingesneden zijn.

Langs wegen, enz.; bloeit van Juni—September.

Schijf- en straalbloemen beide geel.

Bladen lancetvormig, gezaagd, die zonder tandjes is.

Bladen dubbelvindelrig met talrijke (20—24) slippen langs de bladspil, die zonder tandjes is.

Straalbloempjes wit; schijf-bloempjes geel.

Bladjes van het omwindsel in een ingesneden schub eindigend.

Blaadjes van het omwindsel in een vin-deeligen doorn uitlopend; bloemen rood. } Centaurea Calcitrapa. Sterredistel.
Een tweejarige plant met dorre takken, diepvinspletige bladen en zijdelings geplaatste bloemhoofdjes.

Niet zeer algemeen; bloeit in Juli en Augustus.

41. Bfdens. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Bidens tripartita. Driedeelig Tandzaad.

Een éénjarige plant met vertakten stengel, meestal driedeelige, grof gezaagde, tegenovergestelde bladen en alleenstaande, gele bloemhoofdjes, waaraan meestal de straalbloempjes ontbreken; vruchtjes getand.

Op vochtige plaatsen; bloeit van Juli—October.

4e Orde. *Polygamia necessaria*.

42. Caléndula. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Calendula arvensis. Akker-Goudsbloem.

Een éénjarige, zeldzame plant, met vertakten stengel, lancetvormige bladen en gele bloemhoofdjes. Bloeit van Juli—October.

Veelvuldig wordt in tuinen gekweekt de *Calendula officinalis*. (Echte Goudsbloem, Oranjebloem.)

XXe KLASSE. GYNANDRIA. STIJLHELMIGEN.

Meeldraden met den stijl vergroeid en daarmede een z. g. stempelzuiltje vormend.

Deze klasse omvat, in de 1e en 2e orde, de familie der Standelkruiden (Orchideae). De soorten dezer groep zijn vooral gekenmerkt door haar zesdeelig bloemdek, waarvan het onderste blaadje grooter is dan de overige, anders gevormd is en »het lipje'' genoemd wordt.

1e Orde. *Monandria*. Met één meeldraad.

In ieder helmhokje bevindt zich een stuifmeelklompje, dat in een kleverig hechtkliertje eindigt.

A. Helmknopje geheel met het stempelzuiltje vergroeid; lipje zakvormig of gespoord.

α. De kleverige hechtkliertjes zijn ieder in een afzonderlijk beursje besloten; eierstok gedraaid.

Orchis. Saleb. Standelkruid. (n°. 1.) Zie fig. 88.

β. De kleverige hechtkliertjes zijn niet in een beursje besloten.

α. Helmhokjes aan hun voet door een duidelijk uitsteeksel (snaveltje) van elkander gescheiden; bloemen met lange spoor.

Gymnadénia. (n°. 2.) Zie fig. 89.

- tel. diep oem-
stus.
lige, gele ken;
b. Helmknopjes minder duidelijk gescheiden.
- Lipje ongetand, met lange, smalle spoor.
Platanthéra. (n°. 3.) Zie fig. 90.
- Lipje met korte, zakvormige spoor; bloemdek klokvormig.
Hermínium. (n°. 4.)
- B. Helmknopje niet geheel met het stempelzuiltje vergroeid, maar vrij.
a. Lipje zonder spoor, uit twee onderdeelen gevormd; bloemdek klokvormig.
Epipáctis. (n°. 5.) Zie fig. 91.
- Lipje vlak, twee- à driespletig; de slippen van het bloemdek buigen zich klokvormig samen;
stengel met slechts twee bladen; wortel vezelig.
Listéra. (n°. 6.) Zie fig. 92.
- b. Lipje zonder spoor, uit één stuk gevormd; helmknop blijvend; stuifmeelklompjes poederig.
Lipje gevouwen; bloemdek grijzend; bladen tot een wortelrozet vereenigd; met knollen in den grond bevestigd. Spiránthes.

Draaisteel. (n°. 7.)

- 3e Orde. Hexandria. 6 meeldraden met den stijl vergroeid.
Bloemdek buisvormig, aan den voet opgeblazen, met éénlip-
pigen, tongvormigen zoom. Aristolóchia. Pijpbloem. (n°. 8.)
Zie fig. 93.

1e Orde. *Monandria*.

1. Orchis. 10 inl. soorten, fam. Standelkruiden (Orchideae).

A. Wortelknollen oningesneden.

a. De 5 bovenste slippen van het bloemdek zijn helmvormig naar elkander toegebogen. Lipje verdeeld in 3 korte, breede lobben (de middelste lob is ingesneden).

Orchis Mório. Harlekijns Standelkruid.

Een overblijvende plant met lang-lancetvormige bladen, die met ruime bladscheeden den stengel omvatten; bloemen meestal purperrood, eenigszins groen geaderd en langs een eidelingsche bloemspil geplaatst.

Op vochtigen grasgrond; bloeit van April—Juni.

b. De 2 zijdelingsche slippen van het bloemdek staan wijd uitgespreid of naar buiten gebogen. Schutblaadjes met één nerf.
Lipje drielobbig.

Orchis máscula. Mannelijk Standelkruid.

Een overblijvende plant met langwerpige bladen en purperroode bloemen, die tot een losse aar vereenigd zijn.

Vrij zeldzaam; bloeit in Mei en Juni.

B. Wortelknollen handvormig ingesneden.

a. Stengel inwendig hol, met 4—6 bladen, die uitgespreid staan en waarvan de onderste ovaal of langwerpig en stomp, de bovenste kleiner en puntig-lancetvormig zijn.

Orchis latifolia. Breedbladig Standelkruid.
Een overblijvende plant met meestal bruin gevlekte bladen en purperroode bloemen.

Op vochtige plaatsen; bloeit in Juni.

b. Stengel inwendig gevuld, meestal met 10 langwerpige en lancetvormige bladen.

Orchis maculata. Gevlekt Standelkruid.

Een overblijvende plant met meestal bruin gevlekte bladen en lichtpaarse bloemen, die met donkerder vlekjes of streepen geteekend zijn.

Op vochtigen grond; bloeit in Mei en Juni.

2. *Gymnadenia*. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Gymnadenia Conopsea. Roode *Gymnadenia*.

Een overblijvende plant met handvormig ingesneden knollen, lang-lancetvormige bladen en lang-gespoorde, roode bloemen, die door groene schutblaadjes gesteund en tot een aar vereenigd zijn.

Op zandgrond (duinen); bloeit in Juni en Juli.

3. *Platanthera*. 2 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Platanthera bifolia. Tweebladige *Platanthera*.

Een overblijvende plant met twee omgekeerd-eironde wortelbladen en witte, tot een aar vereenigde, welriekende bloemen, waarvan het ongedeelde lipje een draadvormige, lange spoor draagt en waarin de helmhokjes aan elkander evenwijdig loopen.

Op zand- en veengrond; bloeit in Juni en Juli.

4. *Herminium*. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Herminium monorchis. Eénknollige *Herminium*.

Een overblijvende plant met lancetvormige bladen en kleine, tot een dunne aar vereenigde, groen-gele bloemen met drie-lobbige slippen.

Op duingrond, enz.; bloeit in Mei en Juni.

5. *Epipactis*. 3 inl. soorten, fam. = n°. 1.

Epipactis palustris. Moeras-*Epipactis*.
Een overblijvende plant met lancetvormige bladen; bloemen grijsgroen, met een wit en rood gestreept lipje, tot een éenzijdig ontwikkelde aar vereenigd.

a. Lipje met stomp eindlid.

Op moerassigen grond; bloeit in Juni en Juli.
Epipactis latifolia. Breedbladige *Epipactis*.
Een overblijvende plant met eironde of langwerpige-eironde bladen en groenachtig paarse, tot aren vereenigde bloemen.

b. Lipje met spits eindlid; bladen langer dan de stengelleden.

Op zandgrond, aan bosschen, enz.; bloeit van Juni—Augustus.

6.

Li

Een

bladen

Aar

7.

Sp

Een

die to

draagt

tot ee

Op

3^e

8.

A r

Een

gekro

drage

met

bloeit

Man

of alle

Bloe

vleezig

kolf)

omgeve

wordt

g

blad (

Bloe

men niet tot bloemkolfven

vereenigt.

vereenigt.

vereenigt.

vereenigt.

vereenigt.

vereenigt.

6. Listéra. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Listera ováta. Eironde Listera.

Een overblijvende plant met twee eironde, tegenovergestelde bladen en aarvormig vereenigde, geel-groene bloempjes.

Aan zandige boschkanten, enz.; bloeit in Mei en Juni.

7. Spiránthes. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.

Spiranthes autumnális. Herfst-Draaisteel.

Een overblijvende plant met langwerpige-eironde wortelbladen, die tot een zijdelings geplaatste rozet vereenigd zijn. De stengel draagt slechts bladscheeden en de witte, welriekende bloemen zijn tot eenigszins gedraaide aren vereenigd.

Op heigrond; bloeit van Augustus—October.

3e Orde. *Hexandria*.

8. Aristolóchia. Eén inl. soort, fam. Pijpbloemigen (Aristolochiæe).

Aristolochia Clematites. Pijpbloem.

Een overblijvende plant met hartvormige bladen en gele, niet gekromde bloemen met scheef afgesneden zoom. Deze bloemen dragen in het onderste, wijdere deel de zes korte meeldraden, die met den z. g. stempelzuil vergroeid zijn. Niet zeer algemeen; bloeit in Mei en Juni.

XXIe KLASSE. MONOECIA. EÉN HUIZIGEN.

Mannelijke en vrouwelijke bloemen (bloemen alleen met meeldraden of alleen met stampers) afzonderlijk, maar op dezelfde plant geplaatst.

1e Orde. Monandria. Eén helmigen

Bloemen op een vleezige spil (bloemkolf) geplaatst, die omgeven of gesteund wordt door een vrij groot schutblad (bloemscheede).

Bloemkolf van boven zonder bloemen, in 't midden met mannelijke, van onder met vrouwelijke bloempjes. Bloemscheede peperhuisvormig opgerold. Arum. Aronskelk. (n°. 1.) Zie fig. 94.

Bloemkolf geheel met bloemen bedekt. Bloemscheede vlak. Cállá. Slangenkruid. (n°. 2.)

Planten met een wit melksap; meestal zijn 10 à 12 mannelijke en één vrouwelijke bloem, met drielobbigen eierstok, door een omhulsel omgeven, dat aan den rand vlakke, schijfvormige aanhangselen draagt.

Euphórbia. Wolfsmelk. (n°. 3.) Zie fig. 95.

Planten zonder melksap; bloemen in den oksel der bladen geplaatst, gesteund door 2 kleine schutblaadjes; steenvrucht vierdeelig. (Waterplanten.)

Callitriche. Haarsteng. (n°. 4.)

Bloemen niet tot bloemkolven vereenigd.

2° Orde. Diandria. Tweehelmigen.

Mannelijke bloemen met twee meeldraden.

Naaldboomen.	{	Bladen (naalden)
ten getale van 2 of 5
bijeen of in bundels
geplaatst.	Naalden ten getale van 2 of 5 bijeen geplaatst, uit vliezige scheeden ontspringend; mannelijke katjes aarvormig opeengehoopt. Pinus. Den. (n ^o . 5.)
			Naalden zeer talrijk, in bundels vereenigd; mannelijke katjes afzonderlijk, omgeven door blijvende schubben. Lárìx. Lork. (n ^o . 6.)
			Naalden vlak, alleenstaande, in twee rijen of in een spiraal gerangschikt. Abies. Spar. (n ^o . 7.)

3° Orde. Triandria. Driehelmigen.

Mannelijke bloemen met drie meeldraden.

Grasachtige planten met meestal driekanten halm; mannelijke en vrouwelijke bloemen afzonderlijk, tot aartjes vereenigd en gesteund door kafachtige schutblaadjes. Cárex. Zegge. (n°. 10.)

(Waterplanten).	{	Bloemen tot verlengde, rolronde, wollig-fluweelachtige aren vereenigd; bovenste aren met mannelijke, onderste met vrouwelijke bloemen, aan dezelfde spil; bloemdek borstelig. Typha. Lischdodde. (n ^o . 8.)
		Bloemen tot kogelronde aren vereenigd; bovenste aren met mannelijke, onderste met vrouwelijke bloemen, bloemdek schubachtig. Spargánium. Egelskop. (n ^o . 9.)

4° Orde. Tetrandia. Vierhelmigen.

Mannelijke bloemen met vier meeldraden.

Kruiden met brandharen; bloemen afzonderlijk of in kluwens, meestal tot hangende trossen of pluimen vereenigd.

Boomen of
Heesters.	{	Bloemkatjes vóór de ontwikkeling der bladen te voorschijn komend; de schubben der hangende mannelijke katjes bedekken ieder 3 bloempjes; de schubben der vrouwelijke katjes worden later houtig. Urtica. Brandnetel. (n ^o . 11.)
		A'l'nus. Els. (n ^o . 15.)

5°—7° Orde. Penta-Polyandria. Vijf-Veelhelmigen.

Mannelijke bloemen met vijf en meer meeldraden.

Kruiden.	{	Bladen met uiterst fijne bladslippen; bloemen viertallig; steenvrucht vierdeelig. Myriophýllum. Duizendblad. (n ^o . 12.)
		Waterplanten.

Kruident.	Waterplanten.	} Bladen pijlvormig; bloemen drietallig; meeldraden talrijk.	} <i>Sagittaria</i> . Pijlkruid. (n ^o . 13.)
} Mannelijke katjes verengt, rolrond of kegelvormig; bladen enkelvoudig.	} Meeldraden op het bloemdek vastgehecht.	} Mannelijke katjes kegelvormig; vrouwelijke bloemen 2 aan 2 geplaatst, vruchtbeker stekelig; nootjes driekant; bladen niet gelobd.	} <i>Fagus</i> . Beuk. (n ^o . 17.)
} Mannelijke katjes verengt, rolrond of kegelvormig; bladen enkelvoudig.	} Meeldraden op de schubben der katjes vastgehecht.	} Vrouwelijke bloempjes in knopvormige aartjes; noot door een tweespletigen, ingesneden, bladachtigen vruchtbeker omgeven.	} <i>Corylus</i> . Hazelaar. (n ^o . 19.)
} Mannelijke en vrouwelijke katjes kogelrond; stam met afschilferende schors.	} <i>Betula</i> . Berk. (n ^o . 16.)	} <i>Platanus</i> . Plataan. (n ^o . 21.)	

8e Orde. Monadelphia. Eénbroederigen.

Meeldraden tot één bundel vergroeid.

Bladen naaldvormig; met de schubben der katjes zijn twee helmknopjes vergroeid. *Naaldboomen.* XXI. 2.

1e Orde. *Monandria*.1. *Arum*. 2 inl. soorten, fam. Aronskelken (Aroïdeae).*Arum maculatum*. Gevlekte Aronskelk of Kalfsvoet.

Een overblijvende, knoldragende plant met glanzige, pijlvormige, meestal bruinzwartgevlekte, lang gesteelde wortelbladen en talrijke bloemen, vereenigd aan een spil, die van boven purperkleurig is en door een lichtgroen schutblad omgeven wordt; bessen rood.

In bosschen; bloeit in Mei en Juni.

De andere soort is *Arum italicum*, Italiaansche Aronskelk, met wit geaderde bladen.

2. Cállá. Eén inl. soort, fam. = n°. 1.*Calla palústris.* Moeras-Slangenkruid.

Een overblijvende plant met hartvormige wortelbladen; mannelijke en vrouwelijke bloemen aan een vleezige spil geplaatst, die door een vlak schutblad omgeven wordt; bessen rood.

In poelen, enz.; bloeit in Juni en Juli.

3. Euphórbia. 12 inl. soorten, fam. Wolfsmelkachtigen (*Euphorbiaceae*).

Schijfjes op het omwindsel (loning-kliefjes) hartvormig; stengelbladen verspreid of afwisselend.	Hoofdtakken der bijshermen vele in aantal, zieh telkens in tweeën splitsend.	Stengelbladen smal-lancetvormig, naar onder versmald.	} <i>Euphorbia Esúla.</i> Stompbladig Wolfsmelk. Een overblijvende plant met eironde schutblaadjes. Aan dijken, enz.; bloeit van Mei—Juli.
		Stengelbladen lijnvormig, niet versmald.	
	Hoofdtakken der bijshermen drie in aantal, zieh telkens in tweeën splitsend.	Bladen omgekeerd eirond.	} <i>Euphorbia Péplus.</i> Tuin-Wolfsmelk. Kroontjeskruid. Een éénjarig plantje met eironde schutblaadjes. Op bouwland; bloeit van Juli—October.
		Bladen lijnvormig of lijn-wigvormig.	
Schijfjes op het omwindsel rondachtig, maar niet hartvormig.	Vruchtjes met wratjes bedekt; hoofdtakken der bijshermen vele in aantal.	} <i>Euphorbia palústris.</i> Moeras-Wolfsmelk. Een overblijvende plant met lancetvormige bladen en stompe, ovale schutblaadjes. Op vochtigen grasgrond; bloeit van Mei—Juli.	
			} <i>Euphorbia helioscópia.</i> Wrattenkruid. Een éénjarig plantje met 5 hoofdtakken aan de bijshermen. Op bouwland; bloeit van Juli—Sept.

4
chá
C
E
keer
rech
blad
In
2
5
P
E
geste
een
In
6
L
E
blad
In
7
A
E
bijna
kege
3
8
T
E
veree
bove
met
zijn
In
B
Lisch
een
9
Sten
(meer
steng
so
pluim

4. Callitriche. 5 inl. soorten, fam. Haarstengachtigen (Callitricheaceae).

Callitriche vernális. Voorjaars Haarsteng.

Een overblijvende waterplant met lijnvormige onderste, omgekeerd eironde, tot een rozet vereenigde bovenste bladen en bijna rechte schutblaadjes, die de zeer onvolkomene, in den oksel der bladen geplaatste bloempjes ondersteunen.

In poelen en slooten; bloeit in Mei en October.

2e Orde. *Diandria*.

5. Pínus. 2 inl. soorten, fam. Kegeldragenden (Coniferae).

Pinus sylvéstris. Den. Mastboom. Pijnboom.

Een boom met 2 aan 2 geplaatste, naaldvormige bladen; kegels gesteeld en dof; kegelschubben houtig, aan de buitenzijde met een ruitvormig, gesnaveld schild, aan de binnenzijde uitgehoud.

In bosschen; bloeit in Mei.

6. Láríx. Eén inl. soort, fam. = n°. 5.

Larix europaéa. (Pinus Larix) Lorkenboom.

Een boom met afvallende, in bundels bijeenstaande, naaldvormige bladen en eivormige kegels met stompe schubben.

In bosschen en aangekweekt; bloeit in April en Mei.

7. Abies. 2 inl. soorten, fam. = n°. 5.

Abies excélsa (Pinus Abies) Spar.

Een boom met alleenstaande, naar alle zijden gerichte, vlakke, bijna vierkante, naaldvormige bladen en rolronde, hangende vruchtkegels. In bosschen; bloeit in Mei.

3e orde. *Triandria*.

8. Typha. 2 inl. soorten, fam. Lischdodden. (Typhaceae.)

Typha latifolia. Breedbladige Lischdodde of Donze.

Een overblijvende plant met breed-lintvormige, tot een rozet vereenigde bladen en bruine, wollige bloemaren, waarvan de bovenste, met mannelijke bloempjes, bijna onmiddellijk op de onderste, met vrouwelijke bloempjes, rust. Beide soorten van bloempjes zijn door tabrijke, pluisachtige haren omgeven.

In staande wateren; bloeit in Juli en Augustus.

Bij de andere soort, *Typha angustifolia* (Smalbladige Lischdodde), vindt men smalle bladen en zijn de bloemaren door een steeltje van elkander gescheiden.

9. Spargánium. 4 inl. soorten, fam. = n°. 8.

Stengel vertakt (meerdere bloemstengels tot een soort van pluim vereenigd.) { *Sparganium ramósum*. Getakte Egelskop.
Een overblijvende plant met kantigen stengel, lintvormige wortel- en stengelbladen en lang-gesnavelde vruchtjes. In slooten, enz.; bloeit in Juli en Aug.

Stengel onvertakt (bloemstelen alleenstaande); bladen aan hun voet driekant. } Sparganium simplex. Ongetakte E gelskop.
Een overblijvende plant met leerachtige bladen en lang-gesnavelde vruchtjes.
In slooten, enz.; bloeit in Juli en Aug.

10. Cárex. ± 52 inl. soorten, fam. Valsche grassen. Cypergrassen. (Cyperaceae.)

I. Iedere stengel draagt slechts één aar, die of alleen uit mannelijke of alleen uit vrouwelijke bloempjes bestaat. (Tweehuisige Zegge soorten.)

Bladen met gladde randen; wortelstok met uitloopers. } Carex dióica. Tweehuisige Zegge.
Een overblijvende plant met bijna rolronden stengel en ovale vruchtjes.
Op veen- en heigronnd; bloeit in April en Mei.

II. Aartjes kort en dicht ineengedrongen, rondom een centrale spil gerangschikt.

a. Bovenste en onderste aartjes met vrouwelijke, middelste aartjes met mannelijke bloemen; vruchtjes eenigszins gewelfd, eirond, door een smallen rand omgeven, aan iedere zijde met 9—11 nerven. } Carex dísticha. Tweerijige Zegge.
Een overblijvende plant met ruwachtigen halm en lange worteluitloopers.
Op vochtig weiland; bloeit in Mei en Juni.

b. Onderste aartjes met vrouwelijke, middelste aartjes half met vrouwelijke, half met mannelijke, bovenste aartjes met mannelijke bloempjes; vruchtjes met 7—9 nerven en breed, gezaagden, vleugelvormigen rand. } Carex arenária. Zand-Zegge.
Een overblijvende plant met lange uitloopers van den wortelstok.
In duinen; bloeit in Mei en Juni.

c. Alle aartjes dicht opeenstaande, aan hun top met mannelijke, aan hun voet met vrouwelijke bloempjes; halm driekant met vlakke zijden, naar boven ruw; vruchtjes stekelig, zonder nerven. } Carex muricáta. Stekelige Zegge.
Een overblijvende, zodenvormende plant.
Algemeen op vochtigen grond; bloeit in Mei en Juni.

d. Alle aartjes van boven met vrouwelijke, van onder met mannelijke bloempjes; onderste aartjes vrij ver van elkander verwijderd, gesteund door een lang schutblad; halm eenigszins boogvormig gekromd. } Carex remóta. Wijdbloeiende Zegge.
Een overblijvende zodenvormende plant.
Op vochtigen grond; bloeit in Mei en Juni.

III. Aartjes verlengd, naar één zijde gericht; bovenste aartjes met mannelijke, onderste met vrouwelijke bloempjes.

A. Vrouwelijke bloempjes met 2 stempels; vruchtjes plat.

a. B
zetter
wel,
lever

b. Al
bloem
uitlo
ger d
der v

B
a. V
de bla
mann
lijke
hange
bloem

b. V
haard
blads
tigd;
lijke
bol,

c.
haard
lange
stenge

4
11

Bloemen in trossen of pluimen, in den oksel der bladen geplaatst.

kte

aden

ssen.

man-
nizige

nden

Mei.

trale

jige

wach-

pers.

Mei

gge.

ange

Juni.

lige

ende

bloeit

ende

ende

Mei

artjes

a. Bladen grasachtig, tot wortelrozetten vereenigd, waarvan sommige wel, andere geen bloemstengels opleveren; stengel scherp driekant.

b. Alle bladrozetten met bladdragende bloemstengels; wortelstok met lange uitloopers; onderste schutbladen langer dan de halm; aartjes bij het rijpen der vruchtjes overhangend.

B. Vrouwelijke bloempjes

a. Vruchtjes kort gesnaveld, even als de bladen en bladscheeden onbehaard; mannelijke aartjes meestal 3, vrouwelijke 2—3 in aantal, eenigszins overhangend, met dicht oopen gedrongen bloemen en vruchtjes.

b. Vruchtjes lang gesnaveld, onbehaard; schutbladen der aartjes zonder bladscheeden aan den stengel bevestigd; meestal zijn meerdere mannelijke aartjes aanwezig; vruchtjes vlakbol, met tweetandigen snavel.

c. Vruchtjes lang gesnaveld, behaard; schutbladen der aartjes met lange bladscheeden; vruchtjes eirond; stengelbladen vlak.

Carex vulgáris. Gemeene Zegge.
Een overblijvende plant met zwartachtige kafjes.

Op vochtigen zandgrond; bloeit van April—Juni.

Carex acúta. Spitse Zegge.
Een overblijvende plant met scherpkantigen halm.

Aan slooten, enz.; bloeit in Mei met 3 stempels; vruchtjes driekant.

Carex gláuca. Zeegroene Zegge.

Een overblijvende plant met uitloopers onder den grond.

Op veengrond, enz.; bloeit in April en Mei.

Carex ripária. Oever-Zegge.

Een overblijvende, uitloopers drijvende plant met scherpkantigen halm en priemvormig toeloopende kafjes aan de mannelijke bloempjes.

Aan vaarten, enz.; bloeit in Mei en Juni.

Carex hirta. Harige Zegge.

Een overblijvende plant met behaarde bladen en bladscheeden.

Op vochtige plaatsen; bloeit in Mei en Juni.

4—7e. Orde. *Tetra-Polyandria*.

11. *Urtica*. 3 inl. soorten, fam. Netelachtigen. (*Urticácae*.)

Urtica ürens. Kleine Brandnetel.

Een éénjarige plant, die met brandharen bedekt is. De vrucht is een nootje.

Vrij algemeen; bloeit van Juni—September.

Urtica dióica. Groote (Tweehuizige) Brandnetel.

Een overblijvende plant, die met brandharen bedekt is. De vrucht is een nootje.

Algemeen; bloeit van Juni—Sept.

Bloemen in trossen of pluimen, in den oksel der bladen geplaatst.

Bladen ovaal, grof gezaagd; bloempluim korter dan de bladstelen.
(Bloemen éénhuizig.)

Bladen hartvormig eirond, grof gezaagd; bloempluim langer dan de bladstelen.
(Bloemen tweehuizig.)

12. Myriophyllum. 3 inl. soorten, fam. Haloragisachtigen (Haloragaceae).

Myriophyllum spicatum. Aarbloemig Duizendblad.

Een overblijvende plant met kransgewijze geplaatste, diep vinspletige, in borstelige slippen eindigende bladen, en in kransen tot een aar verenigde bloempjes, die door korte schutblaadjes gesteund worden.

In staande wateren; bloeit in Juli en Augustus.

13. Sagittaria. Eén inl. soort, fam. Waterweegbreëen. (Alismaceae).

Sagittaria sagittifolia. Pijlkruid.

Een overblijvende plant met lang-gesteelde, diep pijlvormig ingesneden bladen, die een wortelrozet vormen; bloemen met half groen en half wit bloemdek, tot drietallige kransen aan een driekanten bloemstengel verenigd, zóó dat van boven slechts mannelijke, van onder vrouwelijke bloempjes gevonden worden.

In staande wateren; bloeit in Juni en Juli.

14. Atriplex. 5 inl. soorten, fam. Melden (Chenopodiaceae).

Dekbladjes der vrouwelijke bloemen slechts aan hun voet samenhangend, ook bij het rijpen der vruchtjes groen en kruidachtig.	Onderste bladen hartvormig-driehoekig, getand.	} <i>Atriplex hortensis.</i> Tuin-Melde. Een éénjarige plant met bloemkluwens, die aarvormig gerangschikt zijn. Sometijds is de geheele plant rood gekleurd. Vrucht een blaasvrucht.
	} Alle bladen lijnlancetvormig, scherp gezaagd of gaafrandig.	} <i>Atriplex littoralis.</i> Strand-Melde. Een éénjarige plant met stijve bloemaren. Op zilte gronden, bloeit in Juli en Augustus.
	} Onderste bladen driehoekig-spiesvormig.	} <i>Atriplex hastata.</i> Spiesbladige Melde. Een éénjarige plant met wijduitstaande takken en lancetvormige bovenste bladen. Aan wegen, enz.; bloeit van Juni—Aug.

15. Alnus. 2 inl. soorten, fam. Berkachtigen (Betulaceae).

Alnus glutinosa. Gewone Els. Kleverige Els.

Een boom of heester met omgekeerd eironde, stompe bladen, die langs den rand somtijds ingesneden zijn. Mannelijke bloemkatjes ten getale van 2 of 3 bijeen; rijpe vruchtatjes uit houtige schubben gevormd, waarachter zich de nootjes bevinden.

Op vochtige grond en aangeplant; bloeit in Februari en Maart nog vóór dat de bladen zich ontwikkeld hebben.

16. Bétula. 4 (?) inl. soorten, fam. = n°. 15.

Vruchtkatjes hangend; schubben der vruchtkatjes onbehaard; middelste lob der schubben kort driehoekig.	{	<i>Betula verrucósa</i> (B. álba) Wrattige Berk. Witte Berk.
Een boom met zilverwitten stam en ruitvormig-driehoekige, gezaagde bladen met lange punten. Vruchtjes ovaal, gevleugeld.
Op heigronde, enz.; bloeit in April en Mei.
Vruchtkatjes opgericht; schubben op korte steeltjes; middelste lob der schubben tongvormig.	{	<i>Betula pubéscens</i> . Zachtharige Berk.
Een boom met rondachtige of hartvormige-eironde, dubbel gezaagde, zachtharige bladen. Vruchtjes gevleugeld, omgekeerd-eironde.
Op heigronde, enz.; bloeit in April en Mei.

17. Fágus. Eén inl. soort, fam. Nappjesdragenden (Cupuliferae).*Fagus sylvática*. Gewone Beuk.

Een boom met gladden stam; glanzige, leerachtige, eironde, aan den rand gewimperde bladen, en bloemkatjes, waarvan die met mannelijke bloempjes zijdelings, die met vrouwelijke bloempjes aan het einde der takken staan. Nootjes driehoekig, ten getale van 2 of 3 door een houtig omhulsel omgeven.

In bosschen en aangekweekt; bloeit in April en Mei.

18. Quércus. 2 inl. soorten, fam. = n°. 17.

Meerdere vruchten bijeen langs lange stelen gezeten.	{	<i>Quercus pedunculáta</i> . Gesteelde Eik.
--	---	---

Vruchten ongesteeld.	{	<i>Quercus sessiliflóra</i> . Ongesteelde Eik.
----------------------	---	--

Beide soorten zijn boomen met langwerpige of omgekeerd-eironde, stomp gelobde bladen, en hangende mannelijke bloemkatjes, die, benevens de vrouwelijke, in April of Mei zich ontwikkelen.

De geheele plant bevat in hare verschillende deelen een samen-trekkende stof, looistof, die tot het looien van huiden, inktbe-reiding, enz. wordt aangewend. Op de bladen der eiken vindt men dikwijls kogelvormige uitwassen, galappels of galnoten genaamd. Deze aanzwellingen ontstaan tengevolge van de steek eener galwespensoort, de eikenbladgalwesp (*Cynips quercus*) en bevatten, jong zijnde, het eitje, de made of de pop van dit insect.

19. Córylus. Eén inl. soort, fam. = n°. 17.*Corylus Avellána*. Hazelaar.

Een heester met donsachtig behaarde jonge takjes, hangende mannelijke bloemkatjes en knopvormige vrouwelijke katjes met roode stijlen. Bladen na den bloeitijd te voorschijn komend, bijna rond en gezaagd; vruchten door een bladachtig, gespleten omhulsel omgeven.

In bosschen, enz.; bloeit in Maart.

20. Carpinus. Eén inl. soort, fam. = n°. 17.

Carpinus Bétulus. Haagbeuk.

Een boom met eironde, puntige, dubbelgezaagde, geplooiden en sterk geaderde bladen. De vrucht is een nootje dat omgeven wordt door 2 kleine schutblaadjes en één dat grooter en drielobbig is. In bosschen en heggen; bloeit in April en Mei.

21. Plátanus, fam. Plataanachtigen. (Platáneae).

Platanus occidentális. Westersche Plataan.

Een uit N.-Amerika afkomstige, hier en daar aangekweekte boom, met afschilferende schors en bijna vijfhoekige, gelobde en bochtig getande bladen.

Bloeit in Mei, met kogelronde, hangende bloemaartjes.

XXIIe KLASSE. DIOECIA. TWEEHUIZIGEN.

Afzonderlijke mannelijke en vrouwelijke bloemen (met meeldraden of met stampers) aan twee verschillende stengels geplaatst.

De orden, waarin *Linnaeus* deze klasse splitste, berusten op het aantal der meeldraden in de mannelijke bloemen en worden genoemd met de namen der 1^e—20^e klasse, bijv. Monandria, Diandria, Monadelphia, enz.

Bij vele geslachten, die in deze groep behooren, is evenwel het aantal meeldraden, vooral bij verschillende soorten, vrij uiteenlopend, iets wat b.v. bij de Wilgen het geval is, waarvan soorten met 1, 2, 3, 5—10 meeldraden voorkomen en die dus telkens in verschillende orden moeten geplaatst worden.

Om die reden volgen wij bij deze klasse niet de gewone inderling naar het aantal der meeldraden, maar geschiedt de bepaling volgens andere eigenschappen.

I. Boomen of heesters.

a. Woekerend heestertje op boomen; takken vorkgewijze gedeeld; bessen kleverig; meeldraden 4 in getal. *Viscum*.

Vogellij m. (n°. 1.)

b. Niet woekerende heesters of boomen.

Bladen oneven gevind; vrucht gevleugeld.

Bladen niet gevind.	{	Bloemen tot trossen, schermvormige trossen of bundels verenigd.	{	Bladen handlobbig of handdeelig.	<i>Fraxinus.</i> II. 1.
		Vrucht een bes.		<i>Acer.</i> VIII. 1.	
				<i>Ribes.</i> V. 1.	
				<i>Rhamnus.</i> V. 1.	
Bladen oningesneden; vrucht een besachtige steenvrucht.					

- Bladen in 2 rijen geplaatst; mannelijke bloemen tot kogelronde katjes vereenigd; vrouwelijke bloempjes alleenstaande en later een valsche bes vormend. Meeldraden éénbroederig. *Táxus. Taxis.* (n°. 2.)
- Bladen meestal 3 aan 3 geplaatst, stekend; mannelijke bloemen tot katjes vereenigd; vrouwelijke bloempjes met vleezige schubben, die naderhand een valsche bes (kegelbes) vormen. Meeldraden éénbroederig. *Juniperus. Jeneverstruik.* (n°. 3.)
- Bladen met roodbruine schubjes bedekt, takken doornig. Meeldraden vier in getal.
- Hippóphaë. Duindoorn.* (n°. 4.)
- Bloemdek der mannelijke bloempjes ontbrekend, dat der vrouwelijke bestaat uit 4 schubjes. Meeldraden meestal 4 in getal.
- Myrica. Gagel.* (n°. 5.)
- Bloemdek uit 1 à 2 honingkliertjes bestaande; schubben der katjes ongesneden. Meeldraden 1, 2, zelden 5 of meer in getal.
- Sálix. Wilg.* (n°. 6.) Zie fig. 97.
- Bloemdek scheef bekervormig; schubben der katjes ingesneden; katjes slap. Meeldraden 8 of meer in getal.
- Pópulus. Populier.* (n°. 7.) Zie fig. 98.

II. Kruiden. (niet grasachtig.)

a. Bloemen niet tot hoofdjes vereenigd, die door een omwindsel omgeven worden.

† Landplanten.

a. Planten met brandharen bedekt. *Urtica.* XXI. 4.

β. Zonder brandharen.

Met ranken; bladen ruwharig; meeldraden driebroederig. *Bryónia. Heggerank.* (n°. 8.)

Zonder ranken; vrouwelijke bloempjes benevens de dekschubben tot eivormige aren vereenigd; meeldraden 5 in getal.

Húmulus. Hop. (n°. 9.)

Bladen borstelig. *Aspáragus* VI. 1.

Bladen drietallig of handvormig; meeldraden 5 in getal. *Cánnabis. Hennip.* (n°. 10.)

Bladen gevind } Meeldraden 10 in getal.

of enkelvoudig. } *Silène & Lychnis.* X. 3.

Stengel niet klimmend.

Stengel klimmend.

Bloemen tot katjes vereenigd: vrouwelijke boemen bij sommige alleen stamde.

Bladen naaldevormig.

Bladen niet naaldevormig.

Bladen zonder schubjes.

Bladen niet gevind.

Stengel niet klimmend.	Bladen gevind of enkelvoudig.	Meedraden niet 10 in getal.	Bladen enkelvoudig.	Stengelbladen gevind; wortelbladen enkelvoudig; bloemen in tuilen.	<i>Valeriána.</i> III. 1.
				Vrucht enkelvoudig; één- of drie- deelig.	Stijlen of stempels 2 in getal.
				Stijlen 3 in getal.	<i>Rú mex.</i> VI. 3.
				Stijlen 4 in getal.	<i>Spinácia.</i>
					Spinazie. (n ^o . 11.)
					<i>Mercuriális.</i> Bingelkruid. (n ^o . 12.)

++ Waterplanten.

Bladen diep hartvormig, rond, op het water drijvend.

Hydrócharis. Duitblad. (n°. 13.)

Bladen driekant, zwaardvormig, stekelig gezaagd.

Stratiótes. Ruiterkruid. (n°. 14.)

b. Bloemen tot een hoofdje vereenigd, dat gesteund wordt door een omwindsel.

Gnaphálium (dibicum) gesl. Gnaphalium. XIX. 2.

III. Grasachtige planten met meestal driekanten halm; meeldraden drie in getal.

Cárex. XXI. 3.

1. **Víscum.** Eén inl. soort, fam. Loranthusachtigen (Lorantháceae).

Viscum álbum. Vogellijm.

Een altijd groen heestertje met vorksgewijze vertakten stengel en helder groene, leerachtige, tegenovergestelde, langwerpige bladen. De mannelijke bloemen zijn van één vierslippig bloembekleedsel, de vrouwelijke van 2 vierslippige omhulsels voorzien; beide soorten van bloemen zijn in kleine kluwens vereenigd. Bessen wit. Woekert op ooftboomen

Zeldzaam; bloeit in Juni.

2. **Táxus.** Eén inl. soort, fam. Kegeldragenden (Coniferae).

Taxus baccáta. Taxis.

Een sterk vertakte heester met altijd groene, vlakke, puntige, in twee rijen geplaatste bladen. Mannelijke bloemkatjes in den oksel der bladen geplaatst en gevormd uit schubben met 3—8 helmknopjes. Vrouwelijke bloemen afzonderlijk, met één eitje, dat eerst door eenige schubjes en later, bij het rijpen, door een rood, vleezig bekertje omgeven is.

Vergiftig; gekweekt; bloeit in April en Mei.

3. **Juníperus.** Eén inl. soort, fam. = n°. 2.

Juniperus commúnis. Jeneverstruik.

Een sterk vertakte heester, met 3 aan 3 geplaatste, spits priemvormige bladen. Mannelijke bloemkatjes in den oksel der bladen, gevormd uit schubben met 3—6 helmknopjes. Vrouwelijke

bloemen 3 aan 3 bijeengeplaatst en ieder bestaande uit één eitje, dat gesteund wordt door een schub. Deze eitjes met de drie schubben, die vleezig worden, vormen naderhand de z. g. jeneverbessen, die tot de jeneverbereiding worden aangewend.

Op duin- en heigrond; bloeit in April en Mei.

4. Hippóphaë. Eén inl. soort, fam. Duindoornachtigen (Elaeágneae).

Hippophaë rhamnoides. Duindoorn. Kattedoorn.

Een sterk vertakte heester, gewapend met doornvormige takjes; bladen lijnvormig, met rosse schubjes bedekt; mannelijke bloemkatjes rolronde; vrouwelijke bloempjes afzonderlijk; vrucht een roode valsche bes.

Op duingrond; bloeit in April en Mei.

5. Myrica. Eén inl. soort; fam. Gagelachtigen. (Myricáceae.)

Myrica Gále. Gagel.

Een heester met lancetvormige, eenigszins gezaagde bladen; mannelijke en vrouwelijke bloemen tot katjes vereenigd; vrucht een nootje.

Op veengrond; bloeit in Mei, vóór de ontwikkeling der bladen.

6. Sálix. 19 inl. soorten, fam. Wilgachtigen (Salicíneae).

I. De schubben der katjes zijn aan de punt niet donkerder gekleurd; katjes altijd aan bladdragende stelen geplaatst.

a. Takken naar beneden gebogen:

Salix babylónica. Treurwilg.

Een uit het Oosten afkomstige boom met lijn-lancetvormige, langpuntige, scherp gezaagde, zeegroene bladen, met teruggekromde steunblaadjes.

Aangekweekt; bloeit in April en Mei.

b. Boomen of heesters met opgerichte takken.

1^e. Meeldraden 5—10 in aantal; vruchtsteeltjes dubbel zoo lang als de daarachter geplaatste honigklier-tjes; bladen kaal, eirond-ovaal, fijn gezaagd.

Salix pentándra. Vijfhelmige Wilg.

Steunblaadjes eirond, niet gebogen; bladsteel naar boven met vele klier-tjes.

Aangekweekt en langs vochtige plaatsen; bloeit in Mei en Juni.

2e. Meeldraden 3 in aantal.

a. Vruchtsteeltjes 2 à 3 maal zoo lang als de honigklier-tjes; stijl zeer kort; bladen geheel kaal, lancetvormig.

Salix amygdálina. Amandelbladige Wilg. Waardenhout.

Steunblaadjes half hartvormig; doosvruchten, even als de schubben der katjes, kaal.

Op vochtige plaatsen; bloeit in April en Mei.

β. Vruchtsteeltjes 2 maal zoo lang als de kliertjes; stijl verlengd; bladen in het begin behaard; lancetvormig.

Salix unduláta. Golfbladige Wilg.

Schubben der katjes behaard; bladen fijn gezaagd.

Op vochtige plaatsen; bloeit in April en Mei.

3^e. Meeldraden 2 in aantal.

α. Vruchtsteeltjes nauwelijks zoo lang als de zeer korte kliertjes; stijl kort; bladen sterk zijdeachtig behaard.

Salix álba. Witte Wilg. Schietwilg.

Steunblaadjes lancetvormig; bladen lancetvormig, fijn gezaagd.

Algemeen; komt ook voor in een verscheidenheid met gele takken. (*S. vitellína*); bloeit in April en Mei.

β. Vruchtsteeltjes 3 à 4 maal langer dan de kliertjes; bladen in het begin behaard, later kaal.

Salix frágilis. Broze Wilg.

Bladen lang, lancetvormig, met binnenwaarts gebogene zaagtandjes; steunblaadjes half hartvormig.

Aangekweekt; bloeit in April en Mei.

II. De schubben der katjes zijn aan de punt zwart of zwartbruin gekleurd; katjes vóór de ontwikkeling der bladen te voorschijn komend; meeldraden 2 in aantal.

1^e Vruchtjes zittend of zeer kort gesteeld; bladen aan de onderzijde kort zijdeachtig behaard; steunblaadjes lijn-lancetvormig, korter dan de bladsteel; stempel ongedeeld.

Salix viminális. Kat-Wilg. Bind-Wilg.

Bladen lang lancetvormig, met lange punt en zwak ingesneden.

Algemeen; bloeit in Maart en April.

2e. Vruchtsteeltjes minstens 2 maal zoo lang als de honigkliertjes.

α. Vruchtsteeltjes 2 à 3 maal langer dan de kliertjes; bladen gaafrandig, aan de ondervlakte zijdeachtig behaard, glanzig, lijn-lancetvormig of ovaal met teruggebogen rand en rugwaarts gekromde punt; stengel kruipend.

Salix répens. Kruip-Wilg.

Op zandgrond; bloeit in April.

β. Vruchtsteeltjes 3 à 4 maal langer dan de kliertjes; stempel kort; bladen omgekeerd eirond, gegolfd gezaagd, aan de onderzijde viltig en blauwachtig groen; steunblaadjes niervormig.

Salix auríta. Geoorde Wilg.

Vrij algemeen; bloeit in April en Mei.

3e. Vruchtsteeltjes 3—6 maal langer dan de honigkliertjes; stempel zeer kort; bladen eirond of breed ovaal, aan de onderzijde

grijs of blauwachtig groen behaard, van boven kaal, gegolfd gezaagd, steunbladjes niervormig.

Salix Cáprea. Ruige Wilg. Water-Wilg.

Algemeen; bloeit in Maart en April.

De takken en het hout der verschillende wilgensoorten, die, als heesters, knotwilgen of opgaande boomen, het liefst op vochtige plaatsen groeien, worden aangewend tot het bereiden van vlechtwerk voor manden, enz. (*S. alba* en *S. viminalis*) of tot het vervaardigen van klompen (*S. alba* en *S. amygdalina*), terwijl van *S. viminalis* ook het hout voor hoepels verkregen wordt.

7. Pópulus. 9 in 't wild en aangeplant voorkomende soorten, fam. = n°. 6.

Bladen, vooral die der eindtakjes handlobbig, aan de onderzijde, even als de jongere takjes, viltig sneeuwwit behaard; schubben der katjes gewimperd.

Populus álba. Witte Populier. Bloeit in Maart tot Mei.

Bladen bijna cirkelrond, bochtig getand, spaarzaam behaard of geheel kaal.

Populus trémula. Ratel-Populier. Bloeit in April en Mei.

Bladen rondachtig; schubben der katjes gewimperd.

Bladen rondachtig of eirond tot hartvormig, gegolfd of hoekig gezaagd, aan de onderzijde grijsviltig.

Populus canéscens. Grauwe Populier, Abeel. Bloeit in April en Mei.

Takken rechtopstaande, een pyramidale kroon vormend; bladen langpuntig, gezaagd, breeder dan lang.

Bladen ruitvormig of driehoekig; schubben der katjes niet gewimperd.

Populus pyramidális. Italiaansche Populier. Bloeit in Maart en April.

Takken uitgespreid; bladen langer dan breed; bladrand kaal.

Populus nígra. Zwarte populier. Bloeit in April en Mei.

8. Bryónia. Eén inl. soort, fam. Kalebasachtigen. (*Cucurbitáceae*.)

Bryonia dióica. Tweehuizige Heggerank. Wilde Wijngaard.

Een overblijvende klimplant met hoekigen stengel en handvormig gedeelde, ruwharige bladen, die naast opgerolde ranken geplaatst zijn. Bloemdeelen vijftallig. Helmknoppen S-vormig gekromd. Vrucht een roode bes.

Langs heggen en in bosschen; bloeit in Juni en Juli.

Bladen niet gelobd.

9. Húmulus. Eén inl. soort, fam. Netelachtigen, afd. Hennepachtigen (Urticáceae, subf. Cannabíneae.)

Humulus Lúpulus. Hop.

Een overblijvende slingerplant, met drie- tot vijfspetige, aan hun voet hartvormige, grof gezaagde bladen. Mannelijke bloemen tot losse pluimen vereenigd; vrouwelijke bloemen met één stamper, twee aan twee door een schutblad gesteund en rondom een spil tot kegelvormige bloeiwijzen vereenigd.

Tusschen hout, langs wegen, enz. bloeit in Juli en Augustus.

10. Cállnabis. Eén inl. soort, fam. = n°. 9.

Cannabis satíva. Hennep.

Een éénjarige, uit Indie afkomstige plant met handvormige bladen en rechtopstaanden ruwen stengel. Mannelijke bloemen tot pluimen, vrouwelijke tot aarvormende kluwens vereenigd. Vrucht een nootje, binnen een scheedevormig schutblad besloten.

Aangekweekt om de oliehoudende zaden en de bastvezels; verwilderd; bloeit in Juli en Augustus.

11. Spinácia. fam. Melden. (Chenopodiáceae.)

Spinacia olerácea. Spinazie.

Een één- of tweejarige plant met tot kluwens vereenigde, in den oksel der bladen zittende bloemen; bloemdek der vrouwelijke bloempjes 2—3spetig, dat der mannelijke bloempjes 4deelig.

Aangekweekt als moeskruid; bloeit in Mei en Juni.

12. Mercuriális. Eén inl. soort, fam. Wolfsmelkachtigen. (Euphorbiáceae.)

Mercurialis ánnua. Eénjarig Bingelkruid.

Een éénjarige plant met vertakten stengel en eirond-lancetvormige, stompgezaagde bladen. Mannelijke bloempjes aan lange stelen gezeten, vrouwelijke in den oksel der bladen geplaatst en ongesteeld.

Op bebouwd grond; bloeit van Juli—October.

13. Hydrócharis. Eén inl. soort, fam. Duitbladachtigen. (Hydrocharideae.)

Hydrocharis Mórsius ránae. Duitblad.

Een overblijvende waterplant met drijvende, langgesteelde, ronde, hartvormig uitgesnedene bladen. Mannelijke bloemen drie aan drie geplaatst, voorzien van 9 echte en drie valsche meeldraden; vrouwelijke bloemen afzonderlijk staande, met 6 stempels en 3—6 valsche meeldraden, beide wit gekleurd, met 3 groene buitenste blaadjes.

In slooten, enz.; bloeit in Juli en Augustus.

14. Stratiótes. Eén inl. soort, fam. = n°. 13.

Stratiotes aloides. Moeras-Aloë. Scheeren. Ruiterkruid.

Een overblijvende waterplant met rozetvormig vereenigde, driekante, zwaardvormige, stekelig gezaagde bladen. Mannelijke bloemen meerdere bijeen staande, vrouwelijke bloemen afzonderlijk door een tweekleppige scheede omgeven; in de mannelijke bloemen vindt men 12 echte en 20—30 valsche meeldraden.

In poelen, enz.; bloeit van Mei—Augustus.

XXIIIe KLASSE. POLYGAMIA. VEELTELIGEN.

Planten met tweeslachtige en, benevens deze, nog mannelijke of vrouwelijke bloemen aan denzelfden stengel.

Wegens het onstandvastig voorkomen der éénslachtige bloemen zijn de enkele plantensoorten, die in deze klasse behooren, volgens de eigenschappen der meeldraden in de tweeslachtige bloemen bij de andere klassen opgenomen.

Als voorbeelden van deze klasse kunnen genoemd worden: *Sanguisorba* (IV. I.) *A'triplex* (V. I. of XXI. 5.) *A'cer* (VIII. I.) *Fráxinus* (II. I.) *Rhámnus* (V. I.) enz.

XXIVe KLASSE. CRYPTOGRAMIA. BEDEKTBLOEIENDEN. (SPOREPLANTEN.)

Planten die zich niet door kiembevattende zaadkorrels, maar door z. g. kiemkorrels of sporen vermenigvuldigen, welke óf zonder voorafgegane bevruchting, óf ten gevolge der samenwerking van twee verschillende geslachtsorganen ontstaan zijn. Eigenlijke bloemen worden nooit aangetroffen.

Deze klasse, die oorspronkelijk door *Linnaeus* in 4 orden werd gesplitst, moet tegenwoordig in meerdere groepen verdeeld worden, dewijl, door de meerdere kennis, die in den laatsten tijd van de voortplanting verkregen is, de beschouwing over de verwantschap der verschillende geslachten in vele opzichten gewijzigd is.

De tegenwoordige indeeling is in hoofdzaak de volgende:

I. **Bladdragende Cryptogamen** d. z. die, waarbij een duidelijk onderscheid tusschen wortel, stengel en bladachtige deelen is waar te nemen.

a. *Vaat-Cryptogamen*. In den stam vindt men onvolkomen vaten (vaatcellen).

1e. *Wolfsklauwachtigen* (*Lycopodiáceae*), 2e. *Waternavars* (*Hydroptérides*), 3e. *Paardestaartachtigen*

(Equisetácea), 4e. Addertongen (Ophioglóssea), 5e. Varens (Filices).

b. Cel-Cryptogamen. In den stam vindt men geene vaatachtige deelen.

6e. Mossen (Músci), 7e. Levermossen (Hepáticae), 8e. Kranswieren (Charácea).

II. Bladlooze Cryptogamen, Loofplanten, d. z. die waar geen duidelijk verschil tusschen wortel, stengel of bladen is waar te nemen, maar waarbij de voedingswerktuigen uit een vrij eenvormige massa, het loof, bestaan.

9^e. Wieren (Algae), 10^e. Zwammen (Fungi).

Eene andere afdeeling, n.l. die der Korstmossen (Lichenes) kan als een reeks van combinatievormen der beide vorige beschouwd worden.

Wij nemen hier alleen de 1^e tot en met de 5^e groep op, daar het herkennen van de soorten der overige groepen te veel met microscopisch onderzoek gepaard gaat en daarvoor naar speciale werken verwezen moet worden.

A. Stengel duidelijk geleed, op de grens der geledingen van viezige kokertjes en dikwijls van takken voorzien; sporehouders achter schubben tot een aarvormige groep vereenigd.

Equisetácea. Paardestaartachtigen. Zie fig. 99.

B. Stengel niet geleed.

a. Sporehouders nier- of hartvormig, tweekleppig, in den oksel der min of meer veranderde blaadjes gezeten en dikwerf aarvormig gerangschikt. De bladen der inlandsche soorten zijn schubvormig.

Lycopodiácea. Wolfsklauwachtigen. Zie fig. 100.

b. Waterplanten met sporehouders, die, in omhulsels besloten, aan den voet der bladen of tusschen de wortelvezels geplaatst zijn.

De bladen zijn afwisselend en in twee rijen of in drietallige kransen bijeen geplaatst, enkelvoudig of samengesteld.

Hydroptérides. Watervarens. Zie fig. 101.

c. Sporehouders tot aar- of pluimvormige groepen vereenigd, in de lengte of met twee kleppen openspringend. Bladen gaaf of ingesneden, in jeugdigen toestand niet opgerold. Bij de inlandsche soorten is slechts één blad aan den vruchtsteel tegenovergesteld.

Ophioglóssea. Addertongen. Zie fig. 102.

d. Sporehouders door een volkomen of onvolkomen ring omgeven en tot z. g. stofhoopjes vereenigd, die, verschillend in vorm, meestal op de achterzijde der bladen, somtijds tot aar- of pluimvormige groepen bijeen staan.

De bladen zijn in jeugdigen toestand als een horlogeveer ingerold.

Filices. Varens. Zie fig. 103.

Equisetácea. Paardestaarten.

1 inl. geslacht. **Equisétum**. Paardestaart, 7 inl. soorten.

A. Vruchtaren aan afzonderlijke, niet groene, onvertakte stengels geplaatst, die in het voorjaar, vóór de groene, onvruchtbare stengels te voorschijn komen en na het uitwerpen der sporen afsterven.

Onvruchtbare stengels geel, vruchtbare, even als de takken, groen gekleurd en ruw gesleufd; kokertjes met 8 puntige, niet saamgegroeide tanden; aren stomp.

Equisetum arvense. Akker-Paardestaart. Hermoes.

Komt als onkruid op vochtigen grond voor.

B. Vruchtbare stengels in Mei, tegelijk met de onvruchtbare te voorschijn komend, eerst zonder takken, later, na het afwerpen der aar, zich vertakkend.

Takken meestal vierkant en in kleinere gesplitst, slank en overhangend; kokertjes met 4—6 ongelijke, spitse tanden.

Equisetum sylvaticum. Bosch-Paardestaart.

In vochtige bosschen.

C. Vruchtdragende en onvruchtbare stengels gelijktijdig in Mei of Juni te voorschijn komend, gelijk in vorm.

a. Stengels tegen den winter afstervend, niet zeer ruw, grijs-groen; aren stomp.

α. Stengel vertakt, weinig gesleufd; takken vierkant; kokertjes ruim, met 6—8 lancetvormige slippen.

Equisetum palustre. Moeras-Paardestaart. Hermoes.

In slooten, moerassen, enz.

β. Stengel meestal onvertakt, somtijds met vijf-kante takken, met 10—12 sleuven; kokertjes tegen den stengel aangedrukt, met 15—20 priemvormige tandjes.

Equisetum limosum. Klei-Paardestaart.

Op moerassigen grond, in slooten, enz.

b. Stengels meerjarig, d. i. gedurende den winter overblijvend, onvertakt, grijs-groen of bruinachtig, zeer ruw, met scherpe ribben; aren spits.

α. Stengel met 10—20 sleuven; kokertjes oppervlakkig gesleufd, met afvallende spitse tandjes; stengel vrij hoog ($\frac{1}{2}$ —1 meter).

Equisetum hyemale. Winter-Paardestaart.

Schaafstroo.

In bosschen, op vochtige plaatsen.

β. Stengel met 6—8 sleuven; kokertjes met gewelfde ribben en blijvende, vliezige tandjes; stengel niet zeer hoog. (1—2 decimeters.)

Equisetum variegatum. Bonte Paardestaart.

Op zandigen bodem.

Lycopodiáceae. Wolfsklauwachtigen.

1 inl. geslacht. *Lycopodium*. Wolfsklauw, 4 inl. soorten.

A. Sporehouders, in den oksel der bladen, langs den stengel en takken verspreid zonder aren te vormen; stengel rechtopstaande, vertakt, met 8 rijen lijn-lancetvormige, spitse blaadjes.

Lycopodium Selágo. Pijnbladige Wolfsklauw.

Op vochtige beschaduwde plaatsen, zeldzaam.

B. Sporehouders in den oksel van schubvormige blaadjes tot aarvormige groepen vereenigd.

a. Vruchtaren meestal alleenstaande, ongesteeld; bladen in vorm gelijk aan de schutblaadjes der sporehouders, lijnvormig, in vijf rijen geplaatst.

Lycopodium inundatum. Moeras-Wolfsklauw.

Op veengrond.

b. Vruchtaren meerdere (2—6) bijeen, op lange stelen gezeten.

a. Vruchtaren van 2—6 aan een steel geplaatst; bladen schubvormig; takken bundelgewijze vereenigd.

Lycopodium Chamaecyparissus (*complanatum*). Cypressbladige Wolfsklauw.

Op vochtigen heigrond.

β. Vruchtaren 2 aan 2 geplaatst; bladen lijnvormig, in een lang borstelachtig, doorschijnend haartje uitlopend; takken niet bundelgewijze vereenigd.

Lycopodium clavatum. Gemeene of knodsdragende Wolfsklauw.

De meest algemeene soort; op vochtigen heigrond.

Bij alle soorten rijpen de sporehouders van Juni—Augustus.

De gele sporen komen als een fijn, zacht poeder onder den naam van stuif- of smetpoeder in den handel voor.

Hydropterides. Watervarens.

1 inl. geslacht, *Pilularia*. Pilkruid. Eén inl. soort.

Pilularia globulifera. Pilkruid.

Een overblijvend waterplantje met langen, kruipenden wortelstok en tot bundels vereenigde, draadachtige loofslippen.

Aan den voet van deze slippen vindt men kogelronde deelen, die de sporehouders bevatten.

Op moeras- en veengrond.

Ophioglossaeae. Addertongen. 2 inl. geslachten.

a. Sporehouders tot een aar vereenigd en zijdelings saamgegroeid. Loofblad langwerpige eirond, oningsneden.

Ophioglossum. Addertong. (nº. 1.)

b. Sporehouders tot een pluim vereenigd en vrij. Loofblad gevind met halvemaanvormige slippen. *Botrychium*.

Druifvaren. (n°. 2.)

1. Ophioglóssum. Eén inl. soort.

Ophioglossum vulgátum. Addertong.

Een overblijvende plant met korten, meestal diep in den grond verborgen wortelstok, één langwerpig-eirond loofblad en bruine sporehouders, die tot een aar bijeenstaan en vooral in Juni en Juli rijpen.

Op vochtigen grasgrond, in duinpannen, enz.

2. Botrychium. Eén inl. soort.

Botrychium Lunária. Maankruid.

Een overblijvende plant met korten wortelstok, één gevind loofblad met halvemaan- of wigvormige slippen, en pluimvormig vereenigde sporehouders.

Op duin- en zandgrond; de sporehouders rijpen in Juni en Juli.

Filices. Varens.

11 inl. geslachten.

A. Sporehouders gesteeld, fijn netvormig gaderd, met een onvolkomen ring aan den top en pluimvormig aan het samgetrokken gedeelte van het loof vereenigd; dekvliesjes worden om de verzamelingen van sporehouders niet aangetroffen.

Osmúnda. Pluimvaren. (n°. 1.)

B. Sporehouders gesteeld of ongesteeld, door een ring omgeven, aan de onderzijde der loofbladen tot bruine hoopjes vereenigd, die al of niet door een vliesje, het dekvliesje, bedekt worden.

I. Alle loofbladen gelijk in vorm.

a. Stofhoopjes zonder dekvliesjes, cirkelrond.

Polypódium. Naaktvaren. (n°. 2.)

b. Stofhoopjes, vooral in jeugdigen toestand, door een vliesje bedekt.

1e. Stofhoopjes niervormig; dekvliesjes niervormig, in hun midden vastgehecht, aan den rand vrij.

Polystichum. Niervaren. (n°. 3.)

2e. Stofhoopjes lijnvormig.

Stofhoopjes op het midden der loofbladen of van hun slippén gezeten.	}	loofbladen gevind. <i>Asplénium.</i>
		Streepvaren. (n ^o . 4.)
		loofbladen gaaf. <i>Scolopéndrium.</i>

Tongvaren. (n°. 5.)

Stofhoopjes langs den rand der loofbladen of van hun slippén geplaatst.

Ptérís. Randvaren. (n°. 6.)

II. Vruchtdragende loofbladen in vorm van de onvruchtbare verschillend.

Stofhoopjes lijnvormig, aan weerszijden der middelnerf geplaatst.
Bléchnum. Dubbelloof. (nº. 7.)

1. Osmúnda. Eén inl. soort.

Osmunda regális. Koningsvaren. Pluimvaren.

Een overblijvende plant met dubbelgevinde loofbladen met langwerpige-eironde, gekartelde slippen. Sommige dezer loofbladen dragen aan hun bovenste vertakkingen de sporehouders, die, door het te niet gaan van het groene bladachtige gedeelte, zich als pluimvormig opeengehoopte, in rijpen toestand bruingekleurde groepen voordoen.

Vooraf in Juli zijn de sporehouders het meest ontwikkeld.

2. Polypódium. 4 inl. soorten.

Polypodium vulgáre. Gewone Naaktvaren. Engelzoet.

Een overblijvende plant met kruipenden wortelstok en vindeelige loofbladen met gave slippen. Aan de achterzijde dier slippen zitten, vooral in Juli en Augustus, aan weerszijden van de bladnerf, de bruin gekleurde verzamelingen van sporehouders.

Op boomen, zandgrond, enz.

3. Polystichum. 5 inl. soorten.

Wortelstok niet kruipend, kort en dik; steel der loofbladen van onder met bruine schubjes bedekt.	Loofbladen dubbel gevind, vooral aan de basis van den algemeenen steel; slippen met fijne stekelige tandjes.	Polystich. spinulósum. Stekelige Niervaren. Overblijvend; in bosschen.	
	Slechts de bovenste, smallere slippen zijn van stofhoopjes voorzien; lobben 10—30 in getal, met fijne tandjes.		Polystich. cristatum. Kamvormige Niervaren. Overblijvend; op veenachtigen of moerasachtigen grond.
	Meestal dragen alle slippen stofhoopjes; lobben 20—50 in getal, met gaven rand of met stompe tandjes; langs de middelnerf der lobben staan de stofhoopjes; loofbladen zonder kliertjes.		

4. Asplénium. 4 inl. soorten.

Loofbladen dubbel of meer gevind.	Slippen der 2 ^e orde langwerpige-eirond, afwisselend geplaatst.	Aspl. Filix fémina. Wijfjesvaren. Overblijvend; in bosschen.
	Loofbladen driehoekig in omtrek; slippen der 2 ^e orde onregelmatig ruitvormig, dikwijls handvormig ingesneden.	

Loofbladen enkel gevind, met
bruinzwarze stelen.

Aspl. *Trichomanes*. Steenbreek.
Wederdood.
Een overblijvende plant met wigvor-
mig-eironde loofslippen. Niet zeer alge-
meen.

5. Scolopéndrium. Eén inl. soort.

Scolopendrium officinarum. Hertstong.

Een overblijvende plant met lang-lancetvormige loofbladen, die aan den voet hartvormig zijn ingesnedden. Stofhoopjes scheef ten opzichte van de middelnerf geplaatst.

Op vochtige, steenachtige plaatsen.

6. Pteris. Eén inl. soort.

Pteris aquilina. Adelaarsvaren.

Een overblijvende plant met dubbelgevinde bladen, die in langwerpige slippen eindigen, waarop aan de onderzijde, aan den rand, de lijnvormig vereenigde stofhoopjes gezeten zijn.

Op boschgrond, enz.

7. Bléchnum. Eén inl. soort.

Blechnum Spicant. Dubbelloof.

Een overblijvende plant met tweeërlei soort van loofbladen, n. l. onvruchtbare met dichtopeenstaande langwerpig-eironde slippen en vruchtbare met lancetvormige slippen, die veel minder in aantal zijn.

In bosschen.

BESCHRIJVING DER VOORNAAMSTE PLANTENFAMILIËN.

I. *Bedektzadigen (Angiospermae)*; zaden binnen een gesloten vruchtblad geplaatst.

A. Tweezaadlobbigen. (Dicotyledoneae).

a. *Bloemen volkomen; bloemkroon meerbladig; eierstok bovenstandig.*

1. Ranunkelachtigen. Ranunculácea.

Kruiden, zelden halve heesters met afwisselende, meestal sterk gedeelde bladen zonder steunblaadjes. De kelkbladen, die een regelmatig of symmetrischen kelk vormen, zijn 3—6 in getal en dikwerf bloemkroonachtig gekleurd. De blaadjes der bloemkroon zijn ten getale van 4—15 in één of meerdere rijen geplaatst, bij enkele geslachten klein, geheel van den gewonen vorm afwijkend en honig afscheidend; somtijds ontbreken zij geheel. De meeldraden zijn vele in aantal en op den bloembodem ingeplant. De stampers, waarvan er in den regel eveneens meerdere voorkomen,

vormen openspringende of niet openspringende, droge of vleezige vruchten. Kiem klein, door het kiemwit omgeven.

Gesl.: *Ranunculus*; *Batrachium*; *Anemone*; *Clematis*, enz.

2. Roosachtigen. *Rosáceae*.

Kruiden, heesters of boomen met meestal gevinde of handvormige bladen, die van steunblaadjes voorzien zijn. Kelk 5- of 4spletig, met een buis van zeer verschillenden vorm, en dikwijls gesteund door een bijkelk. Bloemkroonbladen 5 of 4 in getal, op den kelkrand bevestigd. Meeldraden vele (12—100) in aantal, vrij en eveneens op den kelkrand vastgehecht. Stampers meerdere in getal, somtijds in de kelkbuis, die den urnvormigen bloembodem omgeeft, besloten. Vruchten droog (koker- en dopvruchten) of vleezig (steenvruchtjes). Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Rosa*; *Rubus*; *Tormentilla*; *Potentilla*; *Fragaria*; *Spiraea*, enz.

3. Vlinderbloemigen. *Papilionáceae*.

Kruiden, heesters of boomen met afwisselende en samengestelde bladen, die handvormig of gevind en van steunblaadjes voorzien zijn. Deze steunblaadjes zijn somtijds in doornen veranderd en dikwijls zijn de bladstelen tot ranken vervormd. Kelk éénbladig, vijfandig, dikwerf tweelippig. Bloemkroon vijfbladig, vlindervormig. De twee onderste bloemblaadjes zijn meestal vergroeid en vormen de z. g. kiel, de twee zijdelingsche heeten de vleugels, en het bovenste, dat meestal het grootste is, de vlag. Bij enkele geslachten zijn de bloemblaadjes met elkander ten deele vergroeid.

De meeldraden zijn 10 in getal, éénbroederig of tweebroederig en dan zóó dat 9 met elkander een opene buis rondom den eierstok vormen en de 10e vrij is. Vrucht een peul, die meestal ongeleed is en langs twee naden openspringt. Zaden gewoonlijk zonder kiemwit.

Gesl.: *Vicia*; *Ervum*; *Pisum*; *Láthyrus*; *Medicágo*; *Trifólium*, enz.

4. Papaverachtigen. *Papaveráceae*.

Kruidachtige planten met geel of wit melksap. Kelk tweelbladig, afvallend; bloembladen 4 in getal, in den knop ineengedraaid en geplooid; meeldraden vele in aantal; stamper éénhokkig, of met onvolkomen tusschenschotten, vrucht een doosvrucht. Kiem zeer klein.

Gesl.: *Papáver*; *Chelidónium*.

5. Aardrookachtigen. *Fumariáceae*.

Kruiden met saprijken stengel. Kelk tweelbladig, klein, afvallend, of niet aanwezig; bloemkroon 4bladig, onregelmatig tweelippig; bovenste bloemblad min of meer gespoord; meeldraden 6 in getal,

tweebroederig. Vruucht veelzadig en openspringend of ééznadig en niet openspringend.

Gesl.: *Fumária*; *Corydalis*.

6. Kruisbloemigen. *Cruciferae*.

Kruidachtige planten met bladen zonder steunblaadjes. Kelk vierbladig, veelal vroeg afvallend. De vier bloembladen zijn meestal van een langen nagel en vlakken zoom voorzien en zoo geplaatst, dat de zoom der 4 blaadjes te zamen een kruis vormt. Meeldraden viermachtig, de twee kortere meer buitenwaarts geplaatst. Vruchtbeginsel meestal volkomen tweehokkig, met twee of meer zaden, die aan de randen van het tusschenschot bevestigd zijn. Vruucht een hauw of een hauwtje, meestal met twee kleppen openspringend, terwijl het tusschenschot blijft staan. Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Brássica*; *Erysimum*; *Sisymbrium*; *Ráphanus*; *Drába*; *Iberis*; *Capsélla*; *Thláspi*; *Sinápis*, enz.

7. Plompen. *Nymphaeaceae*.

Waterplanten. Kelk 4—6bladig, kruid- of bloemkroonachtig. Bloemkroon regelmatig, met vele bloembladen, die langzamerhand in de meeldraden overgaan. Meeldraden vele in aantal, somtijds ingeplant op een vleezige schijf, die den eierstok omgeeft. Vruchtbeginsel veelhokkig, met vele eitjes en een veelstraligen stempel.

Gesl.: *Nymphaea*; *Núphar*.

8. Violachtigen. *Violáceae*.

Kruiden of halve heesters met afwisselende, door steunblaadjes geschraagde bladen. Kelk en bloemkroon vijfbladig en bij de inheemsche soorten symmetrisch. De meeldraden zijn op een onderstandige schijf geplaatst en dicht tegen den stamper aangedrukt; de helmhokjes openen zich naar binnen. Doosvrucht met 3 kleppen openspringend. Zaden op de kleppen bevestigd.

Gesl.: *Viola*.

9. Sileneachtigen. *Siléneae*.

Kruiden of heesterachtige gewassen met knoepige stengels, en tegenovergestelde bladen zonder steunblaadjes. Kelk éénbladig, vijfandig. Bloembladen vijf in getal, lang genageld en met de meeldraden, die meestal 10 in aantal zijn, ingeplant op een min of meer ontwikkelde vruchtdrager, op wiens top de eierstok rust. In den regel is de vrucht een met kleppen openspringende doosvrucht, zelden een bes.

Gesl.: *Siléne*; *Saponária*; *Diánthus*; *Lýchnis*; *Cucúbalus*, enz.

10. Muurachtigen. *Alsíneae*.

Meestal kruidachtige planten met tegenovergestelde bladen, die

gewoonlijk zonder steunblaadjes zijn. Kelk 4- of 5bladig of diep gedeeld. Bloembladen in even groot aantal als de kelkblaadjes aanwezig, zonder langen nagel. Meeldraden meestal 10, somtijds minder in getal en geplaatst op een klierachtigen ring, die den eierstok omgeeft. Vrucht een doosvrucht, die met tanden of kleppen openspringt.

Gesl.: *Alsine*; *Stellária*; *Cerástium*; *Holósteum*; *Lepigonum*, enz.

11. Amandelachtigen. *Amygdaláceae*.

Heesters of boomen met enkelvoudige bladen en afvallende steunblaadjes. Kelk vijftandig, inwendig honigafscheidend. Bloembladen vijf in aantal met de vele, gewoonlijk 20 of meer, meeldraden op den kelkrand vastgehecht. Eén stamper met twee eitjes. Vrucht een één-, zelden tweezadige steenvrucht. Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Prúnus*; *Pérsica*, enz.

12. Malvaachtigen. *Malváceae*.

Kruiden, heesters of boomen met afwisselende, enkelvoudige, door steunblaadjes geschraagde bladen. Kelk drie—vijfspelig, aan zijn voet dikwijls van een z. g. bijkelk voorzien. Bloembladen even groot in getal als de kelkklippen, in den knop gedraaid. De helmraden der talrijke meeldraden zijn met den voet der bloembladen en onder elkander tot een buis vergroeid. De eierstok is gevormd uit meerdere vrije of saamgegroeide vruchtbladen, die rondom een centrale spil gerangschikt staan. De vrucht is, bij de inlandsche soorten, een platte, veeldeelige kluisvrucht. Zaden bijna zonder kiemwit.

Gesl.: *Málva*; *Althaéa*, enz.

13. Ooievaarsbekken. *Geraniáceae*.

Kruiden of halve heesters met enkelvoudige of samengestelde bladen. Kelk vijfbladig, blijvend. Bloemkroon vijfbladig. Meeldraden 10 in getal, aan hun voet meestal saamgegroeid, terwijl er dikwijls vijf zonder helmknopjes voorkomen. Er zijn vijf vruchtbeginsels voorhanden, die met hun stijlen aan een lang zuilvormig lichaam verbonden zijn en dit bij het rijpen loslaten, om zich aan hun stijlen naar boven te krommen, waarbij deze zich eenvoudig buigen of zich spiraalvormig draaien. Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Geránium*; *Eródium*.

b. Bloemen volkomen; bloemkroon meerbladig; eierstok onderstandig.

14. Aalbesachtigen. *Ribesiáceae*.

Heesters met afwisselende bladen en trosvormige bloeiwijze,

dikv
stok
mee
een
Zade
G
15
K
Kelk
bove
4 o
2- c
in h
G
16
Z
17
B
schr
vijfs
vast
plaa
eitje
eiers
over
G
c.
uitz
18
H
zeld
rege
met
kart
helm
hokl
lijke
G
19
H
4- c

dikwijls stekelig. Kelk min of meer met den éénehokkigen eierstok vergroeid en daarmee rijpend. Bloembladen, even als de meeldraden, vijf in getal, ingeplant op den kelkzoom. Vrucht een veelzadige bes, die door den blijvenden kelk gekroond wordt. Zaden met vleezig kiemwit.

Gesl.: *Ribes*.

15. Wederikachtigen. *Onagrarieae*.

Kruiden of heesters met tegenovergestelde of afwisselende bladen. Kelk met den eierstok vergroeid en met twee- of vierdeeligen zoom boven dezen uitstekend. Bloembladen 2 of 4 in aantal, met de 2, 4 of 8 meeldraden op den kelkrand vastgehecht. De eierstok is 2- of vierhokkig en de hokjes zijn één- of veelzadig. Zaaddrager in het midden geplaatst.

Gesl.: *Epilóbium*; *Oenothéra*, enz.

16. Schermbloemigen. *Umbelliferae*.

Zie de kenmerken op pag. 32 en 33.

17. Appelachtigen. *Pomáceae*.

Boomen of heesters met afwisselende, door steunblaadjes geschraagde bladen. Kelk met den eierstok vergroeid, vijfzijdig of vijfspletig. Bloembladen vijf in getal, met de talrijke meeldraden vastgehecht op een ring, die in de monding van den kelk geplaatst is. Eierstok 2—4hokkig, ieder hokje met 2 of meer eitjes. Stijlen in even groot aantal aanwezig als de hokjes in den eierstok. De vrucht is een appel- of steenvrucht, meestal door den overblijvenden, verwelkten kelk gekroond. Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Pyrus*; *Méspilus*; *Crataégus*; *Sórbus*, enz.

c. Bloemen volkomen, bloemkroon éénbladig; eierstok (met uitzondering der Heideachtigen), onderstandig.

18. Boschbezieachtigen. *Vaccíneae*.

Heesterachtige planten met afwisselende, leerachtige en niet zelden altijd groene bladen. Kelk vier-vijftandig. Bloemkroon regelmatig, meestal klok- of stervormig. De meeldraden wisselen met de slippen der bloemkroon af en staan ingeplant op een gekartelde schijf, die boven den eierstok geplaatst is. De verlengde helmknoppen springen aan den top open. Eierstok vier- of vijf-hokkig. Vrucht een bes. Blad- en bloemknoppen van afzonderlijke dekschubben voorzien.

Gesl.: *Vaccínium*.

19. Heideachtigen. *Ericáceae*.

Heesters met altijd groene bladen zonder steunblaadjes. Kelk 4- of 5deelig. Bloemkroon met 4 of 5 slippen, meestal blijvend.

Meeldraden 8 of 10 in aantal, op een onderstandige schijf geplaatst en, evenmin als bij de vorige familie, met de bloemkroon vergroeid. Helmknoppen met poriën openspringend. Vrucht meestal een doosvrucht.

Gesl.: *Erica*; *Adrómeda*.

20. Samengesteldbloemigen. *Compósitae*.

Kruiden, zelden heesterachtige planten met verspreide bladen zonder steunblaadjes. Meerdere bloempjes zijn geplaatst op een algemeenen bloembodem, die omgeven wordt door één of meer kransen van blaadjes, welke samen het z. g. omwindsel vormen. De afzonderlijke bloempjes, al of niet door strooschubjes gesteund, zijn of buis- of lintvormig; de buitenste bloempjes zijn meestal grooter en heeten dan *straalbloempjes*, de binnenste worden *schijfbloempjes* genoemd. Beide bestaan: 1e uit een onderstandigen eierstok, die meestal door een pluivormig ahangsel gekroond wordt, dat ook op de vrucht achter blijft en het zaadpluis genoemd wordt, 2e uit een éénbladige bloemkroon, die de vijf meeldraden draagt, waarvan de helmknoppen tot een buis vergroeid zijn, die den stijl omgeeft (*Syngenesia*). Stijl draadvormig; stempel tweedeelig. Dikwijls zijn vele der bloempjes éénslachtig of tweeslachtig maar onvruchtbaar. Vrucht een dopvrucht. Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: Zie klasse XIX.

21. Sterbladigen. *Stellátæ*.

Kruiden met bladen die in schijnkransen bijeen staan. Kelk meestal klein; bloemkroon in evenveel slippen gespleten als er meeldraden voorhanden zijn; slippen der bloemkroon in den knop klepvormig geplooid. Eierstok tweehokkig, ieder hokje met één eitje. Vrucht tweedeelig, meestal droog.

Gesl.: *Gálium*; *Aspérula*; *Sherárdia*, enz.

22. Kamperfcelieachtigen. *Lonicéreae*.

Meestal heesters of halve heesters met enkelvoudige of samengestelde bladen. Kelk 4- of 5deelig, dikwijls met zeer korten zoom. Bloemkroon meestal met vijf slippen, die in den knop dakpansgewijs geplooid zijn, buisvormig-tweelippig of radvormig. Meeldraden meestal vijf in getal. Eierstok 2—5hokkig, met 1—3 stijlen. Vrucht gewoonlijk een besachtige steenvrucht.

Gesl.: *Vibúrnum*, *Lonicéra*; *Sambúcus*, enz.

23. Valeriaanachtigen. *Valeriánae*.

Kruiden of halve heesters met enkelvoudige of samengestelde bladen zonder steunblaadjes. Kelk dikwijls met een ingerolden zoom, die somtijds tot een soort van zaadpluis uitgroeit. Bloem-

kroon met 3, 4 of 5 slippen; meestal eenigszins symmetrisch. Meeldraden 3 in getal, op de bloemkroon vastgehecht. Soms zijn de bloemen, door het niet ontwikkelen der meeldraden of stampers, tweehuizig. Eierstok 3hokkig, slechts één hokje bezit een eitje; vrucht droog, niet openspringend. Zaden zonder kiemwit.

Geel.: *Valeriana*; *Valeriana*.

24. Kaardachtigen. *Dipsáceae*.

Kruidachtige planten met meestal tegenovergestelde bladen zonder steunblaadjes. Bloemen tot hoofdjes vereenigd, die door een omwindsel omgeven en gesteund worden door schutblaadjes. Kelk dubbel. Meeldraden 4 in aantal, bijna aan den voet der bloembuis vastgehecht. Vrucht bijna nootachtig, ingesloten door den buitenkelk en aan den top gekroond door den blijvenden rand van den binnenkelk. Eierstok éénhokkig, met één eitje. Zaden kiemwithoudend.

Geel.: *Dipsacus*; *Scabiosa*.

d. Bloemen volkomen; bloemkroon éénbladig; eierstok bovenstandig.

25. Ruwbladigen of Bernageachtigen. *Asperifóliae s. Boragíneae*.

Kruiden, heesters of boomachtige planten met afwisselende, veelal ruwharige bladen zonder steunblaadjes. Kelk éénbladig, vijfdeelig, blijvend. Bloemkroon regelmatig of eenigszins symmetrisch, dikwijls, op de grens tusschen buis en zoom, van schubvormige of wratachtige aanhangselen voorzien, die dan met de vijf meeldraden afwisselen. Eierstok in vieren gedeeld, welke vier deelen ieder één eitje bevatten of somtijds tot twee, 2hokkige deelen samenkomen en op een onderstandige schijf zijn vastgehecht. Ieder deel vormt naderhand een nootje. Zaden zonder kiemwit.

Geel.: *Borago*; *Anchusa*; *Symphytum*; *Myosotis*; *Lithospermum*, enz.

26. Lipbloemigen. *Labiátae*.

Kruiden of halve heesters met meestal vierkanten stengel en kruisgewijze geplaatste bladen zonder steunblaadjes. De bloemen zijn meestal tot schijnkransen vereenigd, die somtijds, dicht opeengedrongen, valsche aren en hoofdjes vormen. Kelk buisvormig, tweelippig of regelmatig vijftandig, blijvend. Bloemkroon meestal lipvormig, zelden éénlippig of trechtervormig. Meeldraden op de bloemkroon vastgehecht, 4 in getal en dan tweemachtig, of slechts ten getale van 2 aanwezig. Er zijn vier vruchtbeginsels, ieder met één eitje, die op een onderstandige schijf geplaatst zijn, en uit het midden waarvan de stijl oprijst. De vrucht bestaat uit vier, door den blijvenden kelk omgeven nootjes. Zaden zonder kiemwit.

Geel.: Zie II, 1 en XIV, 1.

27. Leeuwebekachtigen. Antirrhíneae.

Kruidachtige planten met afwisselende of tegenovergestelde bladen zonder steunblaadjes. Kelk blijvend. Bloemkroon symmetrisch, vlak, buisvormig tweelippig of gemaskerd. Meeldraden 2 in getal of tweemachtig. Helmknoppen in de lengte vastgehecht. Eierstok 1- of 2hokkig, veelzadig. Vrucht een schotverdeelende doosvrucht. Kiemwit vleezig.

Gesl.: *Verónica*; *Antirrhínum*; *Linária*; *Digitális*, enz.

28. Rinkelbloemachtigen. Rhinantháceae.

Kruiden met meestal tegenovergestelde bladen en veelal vierkante stengels. Kelk blijvend. Bloemkroon grijzend; meeldraden vier-machtig; helmknopjes met een doortje aan hun voet. Eierstok 2hokkig, veelzadig. Vrucht een tweehokkige, hokverdeelend openspringende doosvrucht. Zaden kiemwithoudend.

Gesl.: *Rhinánthus*; *Pedicularis*, enz.

29. Toortsen. Verbásceae.

Kruidachtige, dikwerf vrij hoge planten met tegenovergestelde of afwisselende bladen. Kelk éénbladig, vijfdeelig. Bloemkroon min of meer symmetrisch, rad- of klokvormig. Meeldraden 5 in aantal, ongelijk in grootte, of tweemachtig, terwijl dan nog een z. g. valsche meeldraad wordt aangetroffen. Helmknopjes dwars aan de helmraden bevestigd. Doosvrucht tweehokkig, met vele zaden.

Gesl.: *Verbáscum*; *Scrophulária*.

30. Sleutelbloemigen. Primuláceae.

Kruiden, die veelal slechts wortelbladen dragen. Kelk 4—6deelig, blijvend. Bloemkroon meestal vijfpletig, regelmatig. Meeldraden met de kroonslippen afwisselend. Eierstok éénehokkig, met vele eitjes, die aan een vrij in het midden geplaatsten zaaddrager bevestigd zijn. Vrucht een doosvrucht.

Gesl.: *Primula*; *Hottónia*; *Anagállis*; *Lysimáchia*, enz.

31. Olijfachtigen. Oleáceae.

Heesters of boomen met enkelvoudige of samengestelde bladen. Kelk en bloemkroon regelmatig, vierspletig, zelden ontbrekend. Meeldraden 2 in getal, op de bloemkroon vastgehecht. Eierstok tweehokkig, ieder hokje met 2 eitjes; vrucht een bes, steen- of doosvrucht.

Gesl.: *Ligústrum*; *Syrínga*; *Fráxinus*.

32. Nachtschaden. Soláneae.

Kruiden of heesters, die meestal vergiftige eigenschappen bezitten. Bladen afwisselend, hoogerop menigmaal twee aan twee geplaatst. Kelk vijfdeelig, blijvend; bloemkroon veelal regelmatig, vijflobbig of vijfdeelig, in zeer verschillenden vorm. Meeldraden vijf in getal,

som
Eier
een
een
G
t ú r
3
K
beid
4,
blijv
vruc
G
d
a
3
K
beva
slach
draa
dat
in
drie
G
3
B
mee
Bloe
eiers
twee
zijn
1
K
den
hoof
gaaf
dek
eitje
omg
G
2
T

somtjids 4, even als dit enkele malen bij de kroonslippen voorkomt. Eierstok niet op een onderstandige schijf bevestigd. De vrucht is een 2—4hokkige doosvrucht of een bes, met talrijke zaden, die een sterk ontwikkeld kiemwit bevatten.

Gesl.: Solánium; Hy'oscyamus; A'tropa; Ly'cium; Da'túra, enz.

33. Gentiaanachtigen. *Gentiánae*.

Kruiden, somtjids heesterachtige gewassen. Kelk en bloemkroon beide regelmatig, gelobd of gedeeld, meestal met 5, soms ook met 4, 6, 8 of 10 insnijdingen. Bloemkroon, na het verwelken, blijvend. Meeldraden evenveel in getal als de kroonslippen. Doosvrucht één- of tweehokkig, met vele zaden.

Gesl.: *Gentiána*; *Erythraéa*, enz.

d. Bloemen onvolkomen; bloemdek enkelvoudig of ontbrekend.

α. Mannelijke bloemen niet tot bloemkatjes vereenigd.

34. Wolfsmelkachtigen. *Euphorbiácea*.

Kruiden, heesters of boomen, die meestal een scherp melksap bevatten. Bloemen éénslachtig, één- of tweehuizig. Bij het geslacht *Euphorbia* zijn de mannelijke bloempjes, met één meeldraad, en één vrouwelijke bloem samen door een omhulsel omgeven, dat klierachtige aanhangselen draagt. Stijlen of stempels meestal in drieën gedeeld. Eierstok gewoonlijk driehokkig. Vrucht een driedeelige kluisvrucht, waarvan ieder hokje 1 of 2 zaden bevat.

Gesl.: *Euphórbia*; *Mercuriális*.

35. Netelachtigen. *Urticácea*.

Boomen, heesters of kruiden, waarvan de bladen en jonge takken meestal met stijve haren, borstels of brandende haren bezet zijn. Bloemen meestal éénslachtig, één- of tweehuizig, of veeltelig; eierstok bovenstandig. Vrucht niet openspringend, met één of twee zaden, die al of niet kiemwit bevatten. Als onderfamiliën zijn vooral te noemen:

1. De Brandnetelachtigen.

Kruiden of heesterachtige planten, meestal met stekende of brandende haren bezet. Bloemen één- of tweehuizig, in pluimen, hoofdjes of kluwens vereenigd. Bloemdek 2—5deelig, zelden gaaf. Meeldraden evenveel in getal als de deelen van het bloemdek en daaraan tegenovergesteld. Eierstok énehokkig, met één eitje. Vrucht nootachtig, al of niet door het blijvend bloemdek omgeven, éénzadig.

Gesl.: *Urtica*.

2. De Hennepachtigen.

Tweehuizige planten waarvan de mannelijke bloemen in trossen

of pluimen bijeenstaan, de vrouwelijke tot katjes vereenigd zijn. Bloemdek der mannelijke bloemen vijfbladig; dat der vrouwelijke éénbladig en aan één zijde gespleten. Vrucht nootachtig, éénzadig. Kiem gekromd of spiraalvormig gedraaid; stempels twee in getal.

Gesl.: *Húmulus*; *Cánnabis*.

3e. De Olmachtigen.

Boomen of heesters. Bloemen tot ongesteelde kluwens vereenigd, meestal tweeslachtig, somtijds door mislukking veeltelig. Bloemdek met 4, 5 of 8 tanden en evenveel meeldraden. Eierstok éénhokkig met één eitje, of tweehokkig; 2 stijlen. Vrucht een éénzadig, gevleugeld nootje.

Gesl.: *Ulmus*.

36. Veelknoopigen. *Polygóneae*.

Kruiden of heesterachtige planten met knooppig geleden stengel, afwisselende bladen, waarvan de rand, in jeugdigen toestand, naar achter is ingerold, en kokervormige steunblaadjes. Bloemdek 3-, 5- of 6bladig of 3-, 5- of 6deelig. Eierstok éénhokkig, met één eitje en 2—4 stijlen. Meeldraden verschillend in aantal, 5, 6, 8 of 9. Vrucht meestal een nootje, dat door de binnenste bloemdekblaadjes omgeven blijft.

Gesl.: *Rúmex*; *Polygonum*.

37. Melden. *Chenopodiáceae*.

Meestal kruidachtige gewassen met gewoonlijk afwisselend geplaatste bladen zonder steunblaadjes. De bloempjes zijn klein, meestal groen gekleurd en staan in dichte kluwens, in den oksel van schutblaadjes, tot aarvormige bloeiwijzen vereenigd; zij zijn of twee- of éénslachtig. Het bloemdek is 2—5spletig en draagt gewoonlijk evenveel of minder meeldraden dan slippen. Eierstok éénhokkig, met één eitje, 2—4 stijlen of 2—4 stempels. De vrucht is op zich zelve droog, maar meestal door het veranderde bloemdek omgeven, zoodat zij zich als een houtige of besachtige valsche vrucht kan voordoen.

Gesl.: *Béta*; *Blítum*; *Chenopódium*; *A'triplex*, *Sálsola*, enz.

β. Mannelijke bloemen, en dikwerf ook de vrouwelijke, tot bloemkatjes vereenigd.

38. Napjesdragenden. *Cupulíferae*.

Boomen of heesters met enkelvoudige bladen, afvallende steunblaadjes en éénhuizige bloemen. Mannelijke bloemen zonder of met een 4—5spletig bloemdek, tot katjes vereenigd. Meeldraden 5—10 in aantal, meestal op het bloemdek ingeplant. Vrouwelijke bloemen afzonderlijk, opengehoopt of tot aren ver-

eenigd. Eierstok onderstandig, met 2—6, 1- á 2zadige hokjes. Vrucht door mislukking gewoonlijk éenzadig, hard of leerachtig, geheel of gedeeltelijk door een verschillend gevormd napje omgeven. Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Quercus*; *Fágus*; *Córylus*, enz.

39. Berkachtigen. *Betuláceae*.

Boomen of heesters. Bladen enkelvoudig, met afvallende steunblaadjes. Bloemen tot katjes vereenigd. Mannelijke bloemen drie aan drie achter de dekschubben der katjes geplaatst, ieder voorzien van een drie- of vierspletig bloemdek en 2 of drie meeldraden. Vrouwelijke bloempjes eveneens ten getale van 2 tot 3 achter de schubben der katjes geplaatst, zonder bloemdek. Eierstok tweehokkig, met twee stempels. Vrucht meestal een gevleugeld nootje. Zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Bétula*; *Alnus*.

40. Wilgachtigen. *Salicíneae*.

Boomen of heesters. Bladen enkelvoudig, met afvallende steunblaadjes. Bloemen tweehuizig, tot katjes vereenigd, zonder bloemdek, of met een klierachtig of bekervormig bloemdek, altijd afzonderlijk achter de gave of ingesnedene dekschubben der katjes geplaatst. Mannelijke bloempjes met 2—24 meeldraden, die vrij of éénbroederig zijn. Vrouwelijke bloempjes met een éenhokkigen, veelzadigen eierstok, met één stijl en 2 stempels. Vrucht een tweekleppige doosvrucht. Zaden met een haarkuif.

Gesl.: *Sálix*; *Pópulus*.

B. Eénzaadlobbigen. (*Monocotyledoneae*.)

a. *Met meerdere, bovenstandige vrucht/beginsels.*

41. Waterweegbreeën. *Alismáceae*.

Moeras- of waterplanten. Bloemdek 6bladig, de drie buitenste blaadjes groen, kelkachtig. Bloemen tweeslachtig of éenhuizig. Meeldraden 6 of meer in aantal. Vruchtbeginsels 3, 6 of meer; ieder met 1 á 2 eitjes. Vrucht droog.

Gesl.: *Alisma*; *Sagittária*.

42. Fonteinkruiden. *Potámeae*.

Waterplanten met meestal ondergedokene of drijvende bladen, die vliezige steunblaadjes bezitten. Bloemen tweeslachtig, met veeldeelig, ongedeeld of geheel onontwikkeld bloemdek. Meeldraden 1, 2 of 4 in getal. Vruchtbeginsels 4 of meer, met één eitje. Vruchten nootachtig.

Gesl.: *Potamogetón*.

b. *Met één onderstandig vrucht/beginsel.*

43. Standelkruiden. Orchídeae.

Onze inlandsche standelkruiden zijn met knollen onder den grond overblijvende, kruidachtige planten, met enkelvoudige, bijna stengelomvattende bladen. Bloemdek 6bladig; de drie buitenste blaadjes zijn regelmatig, de binnenste verschillend in grootte; het grootere, verschillend gevormde blaadje wordt het lipje genoemd. Eierstok onderstandig, gedraaid. Er is één meeldraad aanwezig (bij andere geslachten somtijds 2), die met den stijl tot de z. g. stempelzuil vergroeid zijn. Helmknopje tweehokkig, boven den kleverigen stempel geplaatst. Stuifmeelkorrels samen tot een z. g. stuifmeelmasse vereenigd, die in een kleverig kliertje eindigt. Vrucht met 6 spleten openspringend, met talrijke, stof-fijne zaden.

Gesl.: *Orchis*; *Platanthéra*; *Epipáctis*, enz.

44. Duitbladachtigen. Hydrocharídeae.

Waterplanten met gedeeltelijk drijvende bladen en kruipenden wortelstok. Bloemen tweehuizig. Bloemdek driebladig. Meeldraden 3 of meer in aantal. Eierstok met één of meer hokjes en vele eitjes; stijlen 2—6, gewoonlijk in tweeën gespleten. Vrucht vleezig, niet openspringend; zaden zonder kiemwit.

Gesl.: *Hydrócharis*; *Stratiótes*.

45. Lischbloemigen. Irfídeae.

Met een wortelstok of met knollen overblijvende planten, met kruidachtigen stengel en enkelvoudige, lange bladen. Bloemdek 6deelig, gekleurd. Meeldraden drie in getal, op de buitenste bloemdekklippen of op den eierstok ingeplant; helmknoppen naar buiten openspringend. Eierstok driehokkig, met vele zaden; stempel meestal bladachtig. Vrucht een doosvrucht. Zaden kiemwithoudend.

Gesl.: *Iris*; *Crócus*, enz.

46. Narcisachtigen. Amaryllídeae.

Kruidachtige bolgewassen. Bloemen vóór het bloeien in een bloemscheede besloten. Bloemdek 6bladig of 6spletig, gekleurd. Meeldraden 6 in getal, op den eierstok of op het bloemdek ingeplant. Helmknopjes binnenwaarts openspringend. Eierstok driehokkig, met één of meer eitjes. Vrucht een doosvrucht of bes. Zaden met kiemwit,

Gesl.: *Narcissus*; *Galánthus*, enz.

c. Met één bovenstandig vruchtbeginsel.

47. Lelieachtigen. Liliáceae.

Meestal bolgewassen met zelden alleenstaande bloemen, die een 6 bladig of 4-, 6- of 8spletig, gekleurd bloemdek bezitten. Meeldraden zes in aantal, op den bloembodem of op het bloemdek in-

geplant. Eierstok driehokkig; stempel drielobbig. Vrucht een doosvrucht. Zaden met vleezig kiemwit.

Gesl.: *Lilium*; *Túlipa*; *Hyacínthus*; *Fritillária*; *A'llium*, enz.

48. Bloembiezen. *Juncáceae*.

Kruidachtige planten met speervormig vereenigde bloemen. Bloemdek 6bladig, kafachtig. Meeldraden 6, zelden 3 in aantal. Eierstok 1—3hokkig, met één of meer eitjes. Stempel driedeelig. Vrucht een doosvrucht.

Gesl.: *Júncus*; *Lúzula*.

49. Aspersieachtigen. *Asparágeae*.

Overblijvende, kruidachtige planten of halve heesters met kruipenden wortelstok en somtijds slechts kleine, schubvormige bladen. Bloemdek gekleurd, zesdeelig; meeldraden 6 in aantal. Eierstok driehokkig. Vrucht een bes.

Gesl.: *Aspáragus*; *Convallária*; *Páris*, enz.

50. Aronskelken. *Aroídeae*.

Overblijvende, kruidachtige, dikwijls knoldragende planten. Bloemen éénslachtig, zonder bloemdek, of tweeslachtig en dan met een schubvormig bloemdek, tot een kolf vereenigd, die zij geheel of slechts ten deele bedekken en die dikwerf door een bloemscheede omgeven wordt. Vrucht één- of meerzadig, droog of vleezig.

Gesl.: *A'rum*; *Cálla*; *A'corus*.

51. Lischdodden. *Typháceae*.

Overblijvende moerasplanten met éénhuizige bloemen, die tot langwerpige of kogelronde aren vereenigd zijn. Bovenste aren met mannelijke, onderste met vrouwelijke bloempjes. Bloemdek schubvormig of borstelig. Mannelijke bloemen met drie meeldraden, vrouwelijke met één eierstok. Vrucht droog, éénzadig, niet openspringend.

Gesl.: *Typha*; *Spargánium*.

52. Valsche- of schijn-grassen, Cypergrassen. *Cyperáceae*.

Overblijvende, grasachtige planten met kruipenden wortelstok of knolvormig verdikten onderaardschen stengel. Stengel veelal driekant; bladen met gesloten bladscheede. Bloemen tweeslachtig of éénslachtig, in het laatste geval meestal éénhuizig, tot aren of hoofdjes vereenigd. Bloempjes door een kaffe gesteund. Bloemdek ontbrekend of uit borsteltjes, of wollige draden of schubben gevormd, of wel uit een soort van napje bestaande, dat met den eierstok rijpt en de vrucht blijft omgeven. Meeldraden drie in aantal. Eén eierstok met één stijl en twee of drie stempels. Vrucht een dopvrucht of een nootje. Zaden met kiemwit.

Gesl.: *Scírpus*; *Erióphorum*; *Cárex*, enz.

53. Grassen. Gramíneae.

Eénjarige of overblijvende, zelden houtige gewassen met knooppigen stengel en lange bladen, die den stengel met een gespleten bladscheede omgeven en op de grens tusschen bladscheede en blad-schijf een vliezig aanhangsel, het tongetje, dragen. Bloemen meestal tweeslachtig, in aartjes vereenigd, die te zamen samengestelde aren, pluimen of trossen vormen. Ieder aartje, met één of meer bloempjes, wordt gesteund door één of twee kelk- of aarkafjes. Ieder afzonderlijk bloempje is omgeven door twee z. g. kroon- of bloemkafjes waarvan het onderste dikwijls een kafnaald draagt en het bovenste twee nerven bezit. Bloemdek gevormd uit 2 of 3 schubjes, honigschubjes, die aan den voet van den eierstok staan. Meeldraden drie, zelden twee of zes in aantal. De helmknopjes krommen zich na het bloeien, gewoonlijk X vormig. Eén eierstok met één eitje. Stempels 2 in aantal, zelden is slechts één aanwezig, pluim- of penseelvormig. Vrucht een graanvrucht, die dikwijls binnen de bloemkafjes besloten blijft. Zaden met veel kiemwit.

Gesl.: *Triticum*; *Hórdeum*; *Avéna*; *Póa*; *Bríza*; *Dáctylis*; *Cynosúrus*; *Zéa*; *Nárdus*, enz. Zie III. 2.

II. *Naaktzadigen. (Gymnospermae)*. Zaden niet in een gesloten vruchtblad maar aan het open vruchtblad bevestigd, dat meestal met een schutblad vergroeid is.

54. Kegeldragenden. Coniferae.

Boomen of heesters met meestal naaldvormige bladen (Naaldboomen) en één of tweehuizige bloemen, die tot katjes vereenigd zijn, en ten getale van 2—4 bijeen of afzonderlijk staan. Mannelijke bloemen met 1 of meer meeldraden, waarvan de helmraden samen schubvormig verbreed zijn. Vrouwelijke bloemen gevormd uit 2 eitjes, die óf geplaatst zijn op een vlak uitgebreid vruchtblad, dat door een schutblad gesteund wordt, óf alleen door schutblaadjes gesteund worden. Vrucht een z. g. kegel, of kegelbes, soms alleen uit den zaadkorrel gevormd, die dan door een zaadmantel omgeven is. Zaden met 2- of meermalen gedeelde zaadlobben.

Gesl.: *Pínus*; *Táxus*; *Juníperus*, enz.

LIJST DER AFBEELDINGEN.

- ~~~~~
- Fig. 1. Lidsteng (Hippuris).
- » 2. Bloem eener Eerenprijs (Veronica).
- » 3. Genadekruid (Gratiola).
- » 4. Aartjes van het Reukgras (Anthoxanthum), *a* met, *b* zonder kelkkafjes.
- » 5. Bloempjes der Valeriaan (Valeriana).
- » 6. Borstelgras (Nardus).
- » 7. Aar van het bedwelmend Raygras (Lolium temulentum).
- » 8. Bloemspil en aartje van Tarwe (Triticum).
- » 9. Bloempluim van het Trilgras (Briza media).
- » 10. Naalbaar (Setaria).
- » 11. Bloemhoofdje der Kaardebol (Dipsacus sylvestris).
- » 12. Fonteinkruid (Potamogeton natans).
- » 13. Bloem der Papenmuts (Evonymus).
- » 14. Meeldraden van een Viooltje (Viola).
- » 15. Bloem en helmknop der Nachtschade (Solanum).
- » 16. Bloemkroon van den Smeerwortel (Symphytum).
- » 17. Vruchtjes der Hondstong (Cynoglossum).
- » 18. Vrucht van het Bilzenkruid (Hyoscyamus).
- » 19. Vrucht van den Olm (Ulmus).
- » 20. Vruchtjes van Schermbloemigen. $\left\{ \begin{array}{l} a \text{ der Naaldkervel (Scandix).} \\ b \text{ der gevlekte Scheerling (Conium maculatum).} \\ \quad \text{der Pastinake (Pastinaca).} \\ d \text{ der Dille (Anethum).} \end{array} \right.$
- » 21. Parnaskruid (Parnassia).

- Fig. 22. Bloem der Narcis (*Narcissus*).
 » 23. Bloem der Druifhyacinth (*Muscari*).
 » 24. Bloemblad der Kievitsbloem (*Fritillaria*).
 » 25. Meeldraad eener Looksoort (*Allium*).
 » 26. Bloemkolf der Kalmus (*Acorus*).
 » 27. Vrucht der Zuring (*Rumex*).
 » 28. Vrucht van den Ahorn (*Acer*).
 » 29. Bloem eener Basterdwederik (*Epilobium*).
 » 30. Kokertje eener Duizendknoop (*Polygonum*).
 » 31. Bloem eener Anjeliersoort (*Dianthus*).
 » 32. Doosvrucht van *Silene*.
 » 33. Vruchtjes van het Nagelkruid (*Geum*).
 » 34. Doosvrucht der Gouwe (*Chelidonium*).
 » 35. Doosvrucht eener Papaver.
 » 36. Bloem eener Ridderspoor (*Delphinium*).
 » 37. Bloem der Monnikskap (*Aconitum*).
 » 38. Bloemblaadje der Akelei (*Aquilegia*).
 » 39. Muizestaart (*Myosurus*).
 » 40. Bloemblaadje der Ranonkel (*Ranunculus*).
 » 41. Blad van het Nieskruid (*Helleborus*).
 » 42. Bloem van den Wolfspoot (*Lycopus*).
 » 43. » en meeldraad der Salie (*Salvia*).
 » 44. » der Munt (*Mentha*).
 » 45. » van het Zenegroen (*Ajuga*).
 » 46. » van het Aardveil (*Glechoma*).
 » 47. » en helmknop der Hennepnetel (*Galeopsis*).
 » 48. » van de Doovenetel (*Lamium*).
 » 49. Kelk van het Glidkruid (*Scutellaria*).
 » 50. Kelk en schutbladjes van Borstelkrans (*Clinopodium*).
 » 51. Bloem eener Bremraap (*Orobanche*).
 » 52. » eener Rinkelbloem (*Rhinanthus*).
 » 53. » der Leeuwebek (*Antirrhinum*).
 » 54. » van het Vingerhoedskruid (*Digitalis*).
 » 55. » van het Helmkruid (*Scrophularia*).
 » 56. Meeldraden van het Schildzaad (*Alyssum*).

- Fig. 57. Vroegling (*Draba verna*).
- » 58. Vrucht der Scheefbloem (*Iberis*).
 - » 59. » der Boerenkers (*Thlaspi*).
 - » 60. » der Taskers (*Capsella*).
 - » 61. » der Raket (*Cakile*).
 - » 62. » der Waterkers (*Nasturtium*).
 - » 63. » eener Koolsoort (*Brassica Napus*).
 - » 64. » der Mosterd (*Sinapis alba*).
 - » 65. » der Herik (*Raphanistrum*).
 - » 66. » der Reigersbek (*Erodium*).
 - » 67. » der Ooievaarsbek (*Geranium*).
 - » 68. » der Maluwe (*Malva*).
 - » 69. Bloem der Helmbloem (*Corydalis*).
 - » 70. Bloem der Kruisbloem (*Polygala*).
 - » 71. Vlindervormige bloemen.
 - » 72. Peul eener Rupsklaver (*Medicago*).
 - » 73. Stijl van *Phaseolus*.
 - » 74. » van *Vicia*.
 - » 75. » van *Lathyrus*.
 - » 76. Vrucht van het Vogelootje (*Ornithopus*).
 - » 77. Afzonderlijk bloempje der Samengesteldbloemigen.
 - » 78. Lintbloempje (van *Matricaria Cham*).
 - » 79. Gevederd zaadpluis.
 - » 80. Vrucht der Paardebloem (*Taraxacum*).
 - » 81. Buisbloempje (van *Eupatorium*).
 - » 82. Zaadpluis der Wegdistel (*Onopordon*).
 - » 83. Omwindselblaadje der Klit (*Lappa*).
 - » 84. Helmknop van *Pulicaria*.
 - » 85. Bloemhoofdje van het Kruiskruid (*Senecio vulgaris*).
 - » 86. Bloembodem van *Matricaria*.
 - » 87. Bloemhoofdje der blauwe Koornbloem (*Centaurea Cyanus*).
 - » 88. Bloem van het Standelkruid (*Orchis*).
 - » 89. » van *Gymnadenia*.
 - » 90. » van *Plantanthera*.
 - » 91. » en lipje van *Epipactis*.

- Fig. 92. Bloem van *Listera*.
 » 93. » van de Pijpbloem (*Aristolochia*).
 » 94. Bloemkolf van een Arondskelk (*Arum*).
 » 95. Omwindsel van een Wolfsmelk (*Euphorbia*).
 » 96. Vrouwelijke bloem en vrucht van *Quercus*.
 » 97. Bloempjes van een Wilg (*Salix*).
 » 98. » van een Populier (*Populus*).
 » 99. Paardestaart (*Equisetum*).
 » 100. Wolfsklauw (*Lycopodium*).
 » 101. Pilkruid (*Pilularia*).
 » 102. Addertong (*Ophioglossum*).
 » 103. Varens. } *a.* *Polystichum Filix Mas* (Mannetjes varen).
 } *b.* *Asplenium Ruta muraria* (Steenruit).
 } *c.* *Polypodium vulgare* (Naaktvaren).

Aalbe
 Aalbe
 Aarda
 Aarda
 Aard
 Aard
 Aard
 Aard
 Aard
 Aard
 Abeel
 Abies
 Acaci
 Acer.
 Achil
 Acon
 Acon
 Adde
 Adde
 Adde
 Adde
 Adox
 Aego
 Aesc
 Aeth
 Agri
 Agri
 Agro
 Agro
 Ahor
 Ajug
 Akel
 Akk
 Alan
 Aleh

B L A D W I J Z E R.

	Blz.		Blz.		Blz.
Aalbes	37	Alisma	63	Aronskelken	177
Aalbesachtigen	168	Alliaria	110	Artemisia	138
Aardaker	122	Allium	59	Arum	145
Aardappel	43	Alnus	150	Arrhenatherum	23
Aardbezie	83	Aloë (Moeras-)	159	Aschkruid	137
Aardrookachtigen.	166	Alopecurus	19	Asparagus	58
Aardrook	117	Alpenbes	37	Aspersie	58
Aardveil	97	Alsen	138	Aspersieachtigen	177
Abeel	157	Althaea	114	Asperugo	42
Abies	147	Alyssum	105	Asperula	27
Acacia (valsche)	121	Amandelachtigen	168	Asplenium	164
Acer	65	Anagallis	40	Aster	136
Achillea	139	Anchusa	41	Atriplex	150
Aconitum	88	Andijvie	130	Atropa	43
Acorus	60	Andoorn	98	Avena	23
Addertong	163	Andromeda	70		
Addertongen	162	Anemone	89	Ballota	98
Adderwortel	67	Anethum	50	Balroos	53
Adelaarsvaren.	165	Angelica	50	Barbarakruid	110
Adoxa	68	Anjelier	71	Barbaraea	110
Aegopodium	49	Anthemis	139	Bastaardmuur	40
Aesculus	63	Anthoxanthum	17	Basterdwederik	65
Aethusa	50	Anthriscus	52	Batrachium	90
Agrimonia	78	Anthyllis	118	Beekpunge	9
Agrimonie	78	Antirrhinum	101	Beemdgras	22
Agrostemma	75	Appel	82	Bereklauw	51
Agrostis	20	Appelachtigen.	169	Beetwortel.	46
Ahorn	65	Aquilegia	89	Bekervrucht	72
Ajuga	96	Arabis	111	Bellis	137
Akelei	89	Aristolochia	143	Berberis	57
Akkerkool	132	Arnica	136	Berk	151
Alant	137	Arnoseris	132	Berkachtigen	175
Alchemilla	28	Aronskelk	145	Bernagie	41

	Blz.		Blz.		Blz.
Berula	49	Bromus	21	Convolvulus	45
Beta	46	Bruinheilig	96	Cornus	25
Betonica	97	Brunella	99	Coronilla	123
Betonie	97	Bryonia	157	Corydalis	117
Betula	151	Bupleurum	49	Corylus	151
Beuk	151	Butomus	68	Crataegus	82
Bezemkruid	117			Crepis	131
Bidens	140	Cakile	108	Crocus	15
Bieslook	59	Calamintha	99	Cryptogamen	159
Biet	46	Calendula	140	Cucubalus	72
Biezen	16	Calla	146	Cuscuta	46
Biggekruid	129	Callitriche	147	Cydonia	82
Bijvoet	138	Calluna	66	Cynoglossum	42
Bilzenkruid	43	Caltha	89	Cynosurus	20
Bingelkruid	158	Camelina	105	Cypergras	16
Bitterkers	107	Campanula	44	Cypergrassen	177
Bitterkruid	130	Cannabis	158	Cyperus	16
Bitterzoet	43	Capsella	107	Cytisus	118
Blechnum	165	Cardamine	108		
Blitum	47	Carduus	133	Dactylis	20
Bloembiezen	60, 177	Carex	148	Dalkruid	27, 58
Boekweit	67	Carlina	133	Datura	42
Boeltjeskruid	133	Carpinus	152	Daucus	51
Boerekers	107	Carum	49	Dekriet	20
Boksbaard	129	Centaurea	139	Delphinium	88
Boksdoorn	43	Cerastium	76	Den	147
Bolderik	75	Chaerophyllum	52	Dianthus	71
Boon	121	Challotten	60	Digitalis	102
Boomveil	37	Cheiranthus	109	Dille	50
Borago	41	Chelidonium	87	Diplotaxis	111
Borstelgras	17	Chenopodium	47	Dipsacus	25
Borstelkrans	99	Chrysanthemum	138	Distel	133
Boschbezie	66	Cichorei	130	Doddegras	20
Boschbezieachtigen	169	Cichoreum	130	Dolik	17
Boterbloem	91	Cicuta	48	Donze	147
Botkruid	19	Cineraria	137	Doodkruid	43
Botrychium	163	Cirsium	133	Doodshoofdboompje	52
Braambes	85	Clematis	89	Doornappel	42
Brandnetel	149	Clinopodium	99	Doornstruik	117
Brassica	109	Cochlearia	106	Doornzaad	51
Brem	118	Colchicum	62	Doorwas	49
Bremraap	100	Comarum	83	Doovenetel	98
Breukkruid	48	Conium	52	Dopheide	66
Briza	20	Convallaria	58	Doronicum	136
				Dotterb	
				Draaist	
				Draba	
				Dravik	
				Drep	
				Driedis	
				Drosera	
				Druifh	
				Druifva	
				Dubbel	
				Dubbel	
				Duindo	
				Duitbla	
				Duitbla	
				Duivek	
				Duizelk	
				Duizen	
				Duizen	
				Echium	
				Eendek	
				Eerepri	
				Egelsk	
				Eik	
				Elfrank	
				Els	
				Endym	
				Engelw	
				Engelz	
				Epilobi	
				Epipact	
				Equiset	
				Eranth	
				Erica	
				Erigeron	
				Erioph	
				Erodium	
				Erucastr	
				Ervum	
				Erwt	
				Eryngiu	
				Erysim	
				Erythra	

Blz.		Blz.		Blz.		Blz.	
45	Dotterbloem	89	Esch	8	Glyceria	22	
25	Draaistel	143	Eschdoorn	65	Gnaphalium	135	
123	Draba	106	Eupatorium	133	Goudenregen	118	
117	Dravik	21	Euphorbia	146	Goudsbloem	140	
151	Drep	21	Euphrasia	101	Goudster	59	
82	Driedistel	133	Evonymus	37	Gouwe	87	
131	Drosera	54			Grassen	178	
15	Druifhyacinth.	60	Fagus	151	Grassen (valsche).	177	
159	Druifvaren	163	Farsetia	105	Gratiola	11	
72	Dubbelkruid	111	Festuca	22	Guichelheil	40	
46	Dubbelloof	165	Ficaria	92	Guldenroede	136	
82	Duindoorn	155	Fijnstraal	136	Gymnadenia	142	
42	Duitblad	158	Filago	135			
20	Duitbladachtigen	176	Fonteinkruid	28	Haagbeuk	152	
16	Duivekervel	117	Fonteinkruiden	175	Haagwinde	45	
177	Duizelkruid	136	Fragaria	83	Haarsteng	147	
16	Duizendblad	139, 150	Framboos	85	Hanckam	101	
118	Duizendguldenkruid	45	Fraxinus	8	Hanepoot	19	
	Duizendknoop	67	Fritillaria	58	Haver	23	
20			Fumaria	117	Havergras	23	
7, 58	Echium	40			Havikskruid	131	
42	Eendekroos	9	Gagea	59	Hazepootje	119	
51	Eereprijs	9	Gagel	155	Hazelaar	151	
20	Egelskop	147	Galanthus	57	Hedera	37	
88	Eik	151	Galeobdolon	98	Heelbeen	23	
147	Elfrank	43	Galeopsis	97	Heemst	114	
71	Els	150	Galium	25	Heggerank	157	
102	Endymion	60	Gamander	96	Heide	66	
50	Engelwortel	50	Ganserik	84	Heideachtigen	169	
111	Engelzoet	164	Ganzebloem	138	Heliocharis	17	
25	Epilobium	65	Ganzevoet	47	Helleborus	92	
133	Epipactis	142	Genadekruid	11	Helmbloem	47	
20	Equisetum	161	Geitebaard	83	Helmkruid	102	
17	Eranthis	90	Genista	118	Hendrik (goede)	117	
147	Erica	66	Gentiaan	46	Hengel	101	
43	Erigeron	136	Gentiaanachtigen	173	Hennep	158	
52	Eriophorum	16	Gentiana	45	Hennepachtigen	173	
42	Erodium	113	Geranium	113	Hennepnetel	97	
117	Erucastrum	111	Gerst	18	Heracleum	51	
51	Ervum	122	Geum	83	Herderstasje	107	
49	Erwt	123	Ginst	117	Herik	111	
98	Eryngium	48	Glaux	40	Herminium	142	
66	Erysimum	110	Glechoma	97	Hermoes	161	
136	Erythraea	45	Glidkruid	99	Hertshooi	124	

	Blz.		Blz.		Blz.
Hertshoorn	28	Kaardachtigen	171	Krodde	111
Hertstong	165	Kaardebol	25	Kromhals	42
Hieracium	131	Kalfsoog	138	Kroonkruid	123
Hippophaë	155	Kalfsvoet	145	Kropaar	20
Hippuris	7	Kalmus	60	Kruipbrem	118
Hoefblad	134, 137	Kamgras	20	Kruisbes	37
Hoendergierst	19	Kamille	138, 139	Kruisbloem	117
Holcus	23	Kamperfoelie	36	Kruisbloemigen	138
Holosteam	23	Kamperfoelieachtigen	170	Kruisdistel	48
Hondsbloem	130	Kanariegras	19	Kruiskruid	136
Hondsboom	38	Kankerbloem	87	Kweek	17
Hondsdrif	97	Kardinaalsmuts	37	Kweeper	82
Hondskers	81	Kartelblad	100	Lactuca	130
Hondsnedel	98	Karwei	49	Lamium	98
Hondspeterselie	50	Kastanje (wilde of Ros-)	63	Lampšana	132
Hondstong	42	Kattedoorn	155	Lappa	134
Honigklaver	119	Kattekruid	97	Latherus	122
Hoorbloem	76	Kegeldragenden	178	Lathyrus	122
Hop	158	Keizerskroon	58	Latuw	130
Hopklaver	118	Kers	81, 106	Larix	147
Hordeum	18	Kervel (dolle)	48, 52	Leeuwebek	101
Hottonia	39	Kervel (wilde)	52	Leeuwebekachtigen	172
Huislook	78	Kievitsbloem	58	Leeuweklauw	28
Hulst	28	Klaproos	87	Leeuwetand	130
Humulus	158	Klaver	119	Lelie	59
Huttentut	105	Klaverzuring	74	Lelieachtigen	176
Hyacinth (wilde)	60	Kleefkruid	25	Lelietje der dalen	58
Hydrocharis	158	Klimop	37	Lemna	9
Hydrocotyle	48	Klit	134	Lens	122
Hyoscyamus	43	Klokje	44	Lentebloem	90
Hypericum	124	Knautia	25 49	Leontodon	130
Hypochoeris	129	Knoflook	60	Lepelblad	106
Iberis	107	Knoopkruid	139	Lepidium	106
Iep	46	Koekoeksbloem	75	Lepigonum	73
Ilex	28	Komijn (wilde)	49	Leucojum	57
Inula	135	Koningskaarsen	39	Leverkruid	78
Iris	15	Koningsvaren	164	Levkoje	57
Jasmijn	80	Kool	109	Lidsteng	7
Jeneverstruik	154	Koolraap	109	Lieve vrouwen bedstroo	27
Juncus	60	Koolzaad	109	Ligustrum	9
Juniperus	154	Koornbloem	139	Lijsterbes	82
		Kornoelje	25	Lilium	59
		Kraaidoorn	118	Limosella	101
		Kraalkruid	9		

linoenk
linaria.
linde .
linum .
linze .
lipbloem
lisch
lischblo
lischdod
listera .
lithospe
lodium .
longenk
lonicera
lookru
look .
lookrak
lork .
lotus .
luzula .
lychnis.
lycium .
lycopod
lycopsis
lycopus
lymnan
lysimac
lythrum
Maankr
Madelie
Majanth
Malrove
Maluwe
Malva .
Malvaïe
Mannetj
Marrubi
Matrica
Mattebi
Medicag
Meelraa
Meibloe
Meidoor

Blz.		Blz.		Blz.		Blz.	
111	Limoenkruid	53	Melampyrum	101	Nepeta	97	
42	Linaria	102	Melde	150	Netelachtigen	173	
123	Linde	87	Melden	174	Niervaren	164	
20	Linum	54	Melilotus	119	Nieskruid	92	
118	Linze	122	Melkdistel	131	Nuphar	88	
37	Lipbloemigen	171	Melkkruid	40	Nymphaea	88	
117	Lisch	15	Menyanthes	45			
138	Lischbloemigen	176	Mentha	95	Oenanthe	50	
48	Lischdodde	147, 177	Mercurialis	158	Oenothera	66	
136	Lüstera	143	Mespilus	81	Olijfachtigen	172	
17	Lithospermum	41	Mierik	106	Olm	46	
82	Lolium	17	Mispel	81	Ononis	118	
	Longenkruid	40	Mooslook	59	Onopordon	133	
130	Lonicera	36	Molsla	130	Oogklaar	87	
98	Loogkruid	46	Monnikskap	88	Oogetroost	101	
132	Look	59	Morgenster	59	Ooievaarsbek	113	
134	Lookraket	110	Mosterd (zwarte)	109	Ooievaarsbekken	168	
122	Lork	147	Mosterd (witte)	111	Ophioglossum	163	
122	Lotus	120	Muizegerst	18	Oranjebloem	140	
130	Luzula	62	Muizestaart	22, 90	Orchis	141	
147	Lychnis	75	Munt	95	Orego	97	
101	Lycium	43	Muscari	60	Origanum	97	
172	Lycopodium	162	Muskuskruid	68	Ornithogalum	59	
28	Lycopsis	42	Muurachtigen	167	Ornithopus	123	
130	Lycopus	95	Muurbloem	109	Orobanche	100	
59	Lymnanthemum	45	Muurruit	164	Osmunda	164	
176	Lysimachia	40	Myosotis	41	Ossetong	41	
58	Lythrum	77	Myosurus	90	Oxalis	74	
9			Myrica	155			
122	Maankruid	163	Myriophyllum	150	Paardebloem	130	
90	Madeliefje	137			Paardestaart	161	
130	Majanthemum	27	Naaktvaren	164	Paardestaarten	161	
106	Malrove	99	Naalbaar	19	Paddegras	61	
106	Maluwe	114	Naaldboomen	178	Panicum	19	
73	Malva	114	Naaldkervel	51	Papaver	87	
57	Malvaächtigen	168	Nachtschade	43	Papaverachtigen	166	
78	Mannetjes varen	164	Nachtschaden	172	Papenkwaad	67	
57	Marrubium	99	Nagelkruid	83	Papenmuts	37	
7	Matricaria	138	Napjesdragenden	174	Parelzaad	41	
27	Mattebies	16	Narcis	57	Paris	66	
9	Medicago	118	Narcisachtigen	174	Parnaskruid	53	
82	Meelraai	23	Narcissus	57	Parnassia	53	
59	Meibloempje	137	Nardus	17	Partijke	77	
101	Meidoorn	82	Nasturtium	108	Pastinaca	51	

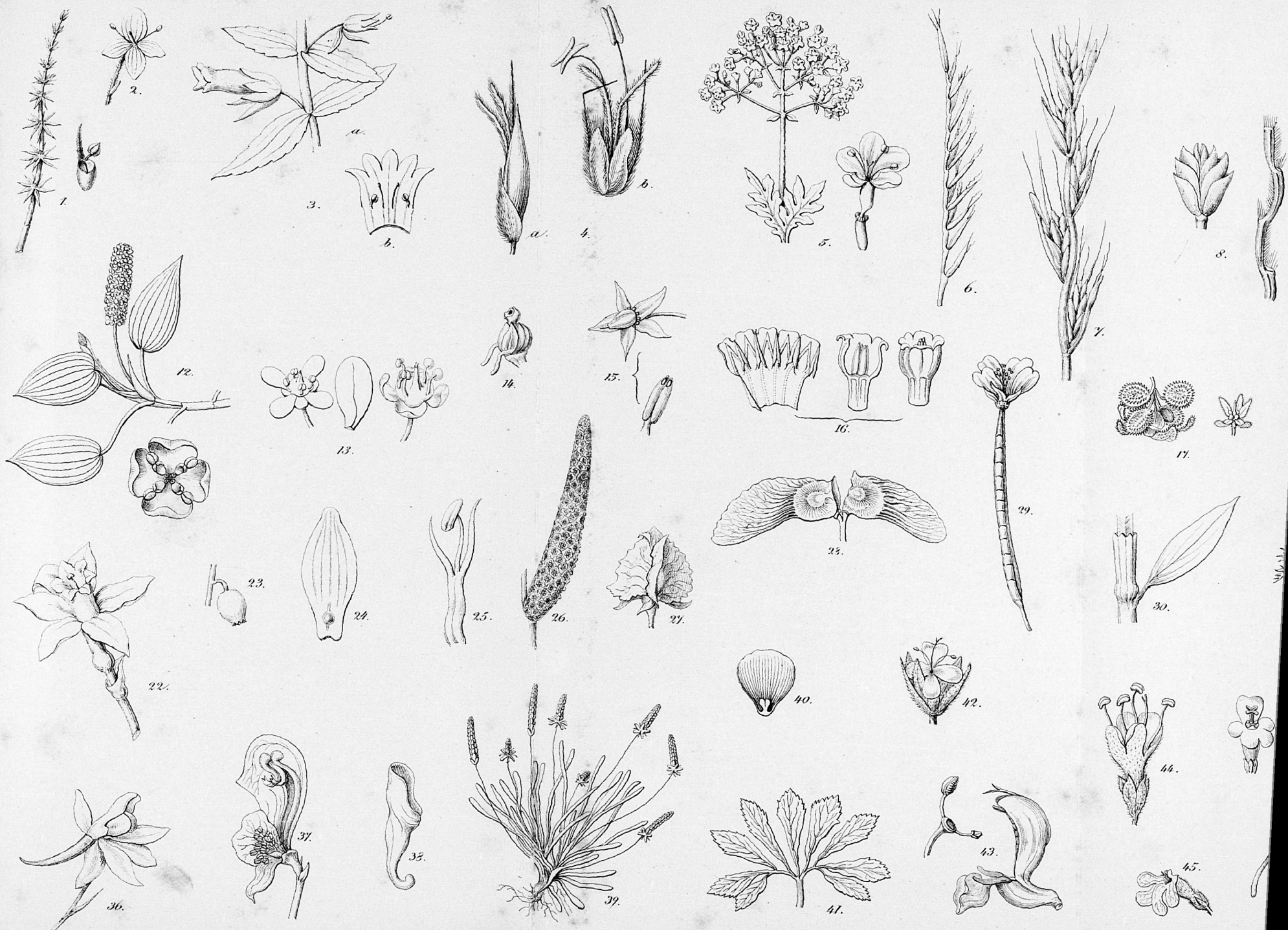
	Blz.		Blz.		Blz.
Pastinake	51	Prei	60	Rubus	8
Pedicularis	100	Primula	39	Ruiterkruid	13
Peen	51	Pruim	81	Ruitertjes	2
Peer	82	Prunella	99	Rumex	6
Penningkruid	40	Prunus	80	Rupsklaver	11
Peperwortel	106	Pteris	165	Ruwbladigen	17
Persica	81	Pulicaria	135		
Perzik	81	Pulmonaria	40	Sagina	7
Petasites	134	Pyrola	70	Sagittaria	13
Peterselie	49	Pyrus	82	Salicornia	
Petroselinum	49	Quercus	151	Salie	9
Phaseolus	121	Raap	109	Salix	13
Phalaris	19	Raapzaad	109	Salomons zegel	5
Philadelphus	80	Radijs	111	Salsola	4
Phragmites	20	Raket	110	Salvia	9
Pieris	130	Randvaren	163	Sambucus	9
Pijlkruid	150	Rammenas	111	Samengesteldbloemigen	17
Pijnboom	147	Ranonkelachtigen	165	Sanguisorba	2
Pijpbloem	143	Ranunculus	91	Sanicula	4
Pijpkruid	50	Raphanaria	111	Sapkelk	4
Pilkruid	162	Raphanistrum	111	Saponaria	1
Pilularia	162	Ratelen	101	Sarothamnus	11
Pinksterbloem	75	Raygras	17	Saxifraga	1
Pinus	147	Reigersbek	113	Scabiosa	1
Pisum	123	Reinvaren	138	Scandix	3
Plantago	26	Reseda	78	Schaafstroo	10
Plataan	152	Reukgras	17	Schapeklaver	10
Platanthera	142	Rhammus	38	Scheefbloem	10
Platanus	152	Rhinanthus	101	Scheefkelk	11
Plompen	167	Ribes	37	Scheeren	13
Plompen (gele)	88	Ridderblad	62	Scheerling (water)	4
Plompen (witte)	88	Ridderspoor	88	Scheerling (gevekte)	3
Pluinvaren	164	Riet	20	Schermbloemigen	10
Poa	22	Rinkelbloemigen	172	Scherpkruid	4
Polygala	117	Robinia	121	Schijnraket	11
Polygonum	67	Roerkruid	135	Schildkelk	9
Polypodium	164	Rogge	18	Schildzaad	10
Polystichum	164	Rolklaver	120	Schimmelkruid	13
Populier	157	Roos	84	Schubkruid	13
Populus	157	Roos (Geldersche)	53	Schurftkruid	13
Porselein	78	Roosachtigen	166	Scirpus	13
Portulaca	78	Rosa	84	Scelopendrium	10
Potamogeton	28			Scrophularia	11
Potentilla	83			Scutellaria	9

	Blz.		Blz.		Blz.
Scale	18	Stachys	98	Toortsachtigen	172
Scidum	74	Stalkruid	118	Torilis	51
Sempervivum	78	Standelkruid	141	Torkruid	50
Senebiera	107	Standelkruiden	176	Tormentil	83
Senecio	136	Staphylea	52	Tormentilla	83
Sering	9	Statice	53	Tragopogon	129
Setaria	19	Steenbreek	71, 165	Trifolium	119
Sherardia	27	Steenkers	107	Trilgras	20
Sherardie	27	Steenraket	110	Trip-madam	75
Silene	72	Steenruit	164	Triticum	17
Sileneachtigen	167	Stellaria	73	Tuinkers	107
Silene Janskruid	74	Sterbladigen	170	Tulipa	58
Silene Theunisbloem	66	Sterkers	107	Tulp	58
Sinapis	111	Sterremuur	73	Tussilago	137
Symbrium	110	Stratiotes	159	Typha	147
Sium	49	Streepvaren	163		
Sium	130	Streepzaad	131	U i	60
Sium	40	Struik-Heide	66	Ulex	117
Sium	146	Struisgras	20	Ulmus	46
Sium	67	Succisa	25	Urtica	149
Sium	80	Suikerei	130		
Sium	39	Symphytum	42	V accinium	66
Sium	172	Syringa	9	Valeriaan	15
Sium	101			Valeriaanachtigen	170
Sium	42	Tandzaad	140	Valeriana	15
Sium	53	Tanacetum	138	Valerianella	15
Sium	57	Taraxacum	130	Valkruid	136
Sium	43	Tarwe	17	Varens	163
Sium	136	Tasjeskruid	107	Varkensgras	67
Sium	131	Tasjeskruid (Klein)	106	Varkenskers	107
Sium	110	Taxus	154	Vederdistel	134
Sium	26	Teesdalia	106	Veelknoopigen	174
Sium	82	Teucrium	96	Veenbies	16
Sium	147	Thalictrum	89	Veenwortel	67
Sium	147	Thijm	99	Veldbies	62
Sium	92	Thijmus	99	Veldkers	108
Sium	133	Timothygras	20	Veldsla	15
Sium	76	Thlaspi	107	Verbascum	39
Sium	73	Thrinicia	130	Verbena	96
Sium	158	Tijdeloos	62	Vergeet-mij-niet	41
Sium	158	Tilia	87	Veronica	9
Sium	82	Toeters	52	Vetmuur	75
Sium	143	Tongvaren	163	Viburnum	53
Sium	76	Toorts	39	Vicia	121

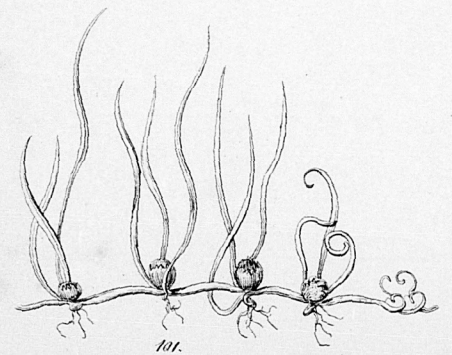
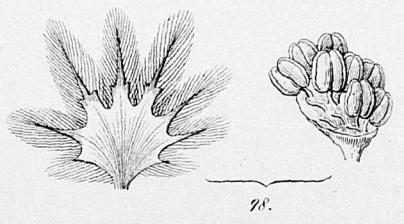
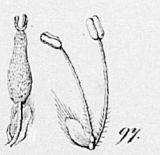
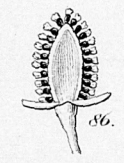
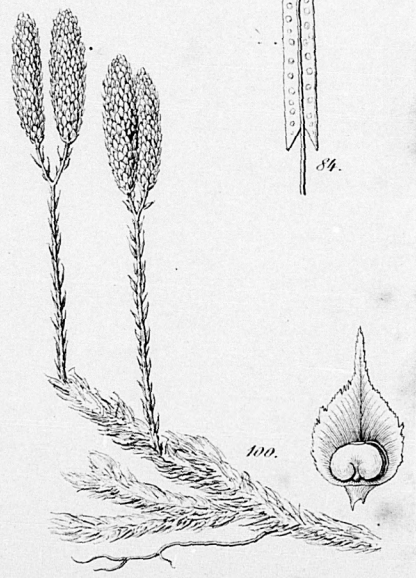
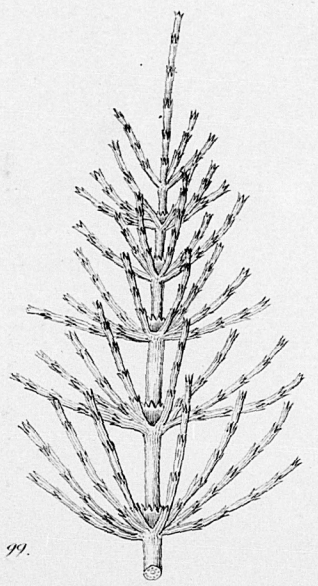
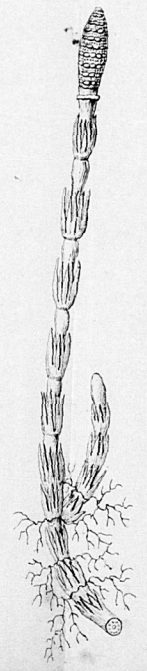
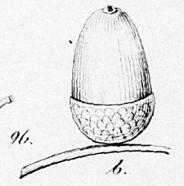
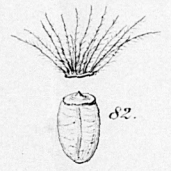
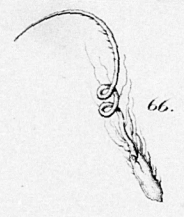
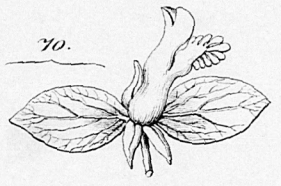
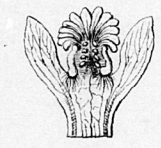
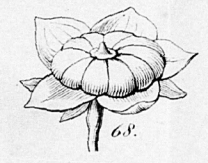
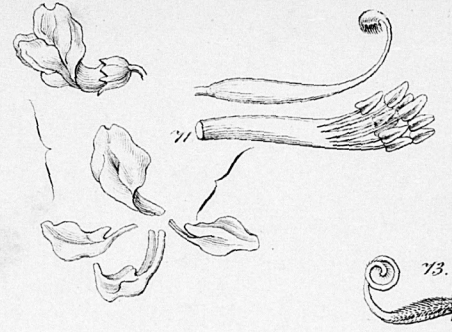
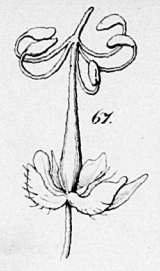
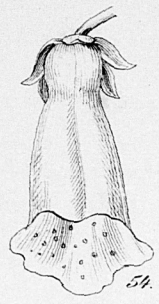
	Blz.		Blz.		Blz.
Vijfvingerkruid	84	Watergentiaan	45	Wolfsklauw	1
Vingerhoedskruid.	102	Waterkers	108	Wolfsklauwachtigen	1
Viola	38	Waterklaver	45	Wolfsmelk.	1
Violier	109	Waternavel	48	Wolfsmelkachtigen	1
Violachtigen	167	Waterpeper	67	Wolfspoot	1
Violtje.	38	Waterranonkel	90	Wollegras	1
Viscum	154	Waterroos	88	Wolverlei	1
Vitis	37	Watervarens	162	Wondkruid	1
Vlas.	54	Waterviolier	39	Wormkruid (wild)	1
Vlasdodder	105	Waterweegbree	63	Wouw	1
Vlaskruid	102	Waterweegbreeën.	175		
Vlier	53	Wederdood	165	Zandraket.	1
Vlier (wilde)	49	Wederik	40, 66	Zeegras (bloeiend)	1
Vlinderbloemigen.	166	Wederikachtigen	169	Zeebies	1
Vlookruid	135	Weegbree	26	Zeekraal.	1
Vlotgras	22	Wegdistel	133	Zeepekruid	1
Vogelkers	81	Wegebladen	26	Zeeraket	1
Vogelkruid.	73	Wegedoorn	38	Zegge	1
Vogelijm	154	Weit (wilde)	101	Zenegroen	1
Vogelmelk	59	Wijfjesvaren	164	Zevenblad	1
Vogelpootje	123	Wijnstok	37	Zilver schoon	1
Vossestaart	19	Wikke	121	Zomerzotje.	1
Vroegling	106	Wildemanskruid	89	Zonnedauw	1
Vrouwenmantel	28	Wildewijngaard	157	Zorggras	1
		Wilg	155	Zuring	1
Walstroo	27	Wilg (wilde)	40	Zuurzaad	1
Warkruid	46	Wilgachtigen	175	Zwaluw tong	1
Waterbezie.	83	Winde	45	Zwanebloem	1
Waterbies	17	Wintergroen	70	Zwartkoorn	1
Watereppe	49	Wolfskers	43	Zwenkgras.	1

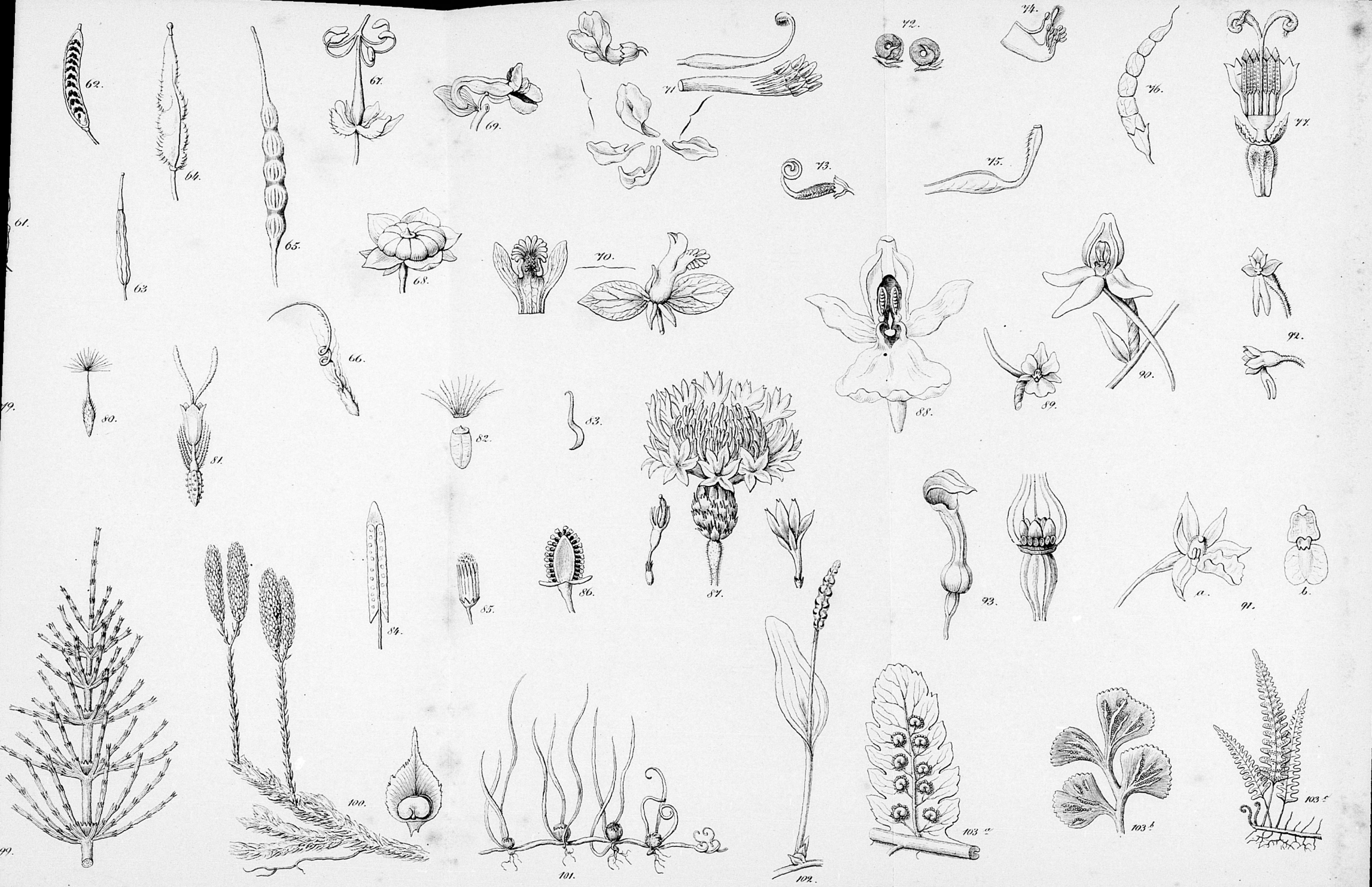
F
1
1
1
1
1
1
1
1
7
10
14
9
4
8
5
5
2
6
6
6
0
2
2

D 54760 - F

